

Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΕΥΘΥΝΗ ΔΙΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΕΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ

Ελένη Θ.Πασαμιχάλη

Νομική Σύμβουλος του Κράτους

Δεκέμβρης 2019

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα της ευθύνης των διοικούντων για τις φορολογικές υποχρεώσεις των νομικών προσώπων και των νομικών οντοτήτων είναι ένα ζήτημα «σταθμός» στην είσπραξη των δημοσίων εσόδων που αποβλέπει στην επίτευξη σκοπού δημοσίου συμφέροντος και συγκεκριμένα στην διασφάλιση της είσπραξης των οφειλόμενων από τα νομικά πρόσωπα φόρων. Τα ειδικότερα θέματα που γεννώνται από τις σχετικές διατάξεις και την εφαρμογή τους έχουν απασχολήσει επανειλημμένα την διοίκηση και την νομολογία, με περαιτέρω ποικίλες διαστάσεις και ιδιαιτερότητες που ενίοτε χρειάζονται αποσαφήνισης.

2.- ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

A. Πριν την ισχύ του ν. 4174/2013 ΚΦΔ (έναρξη ισχύος από της 1-1-2014) οι διατάξεις που καθόριζαν την προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη φυσικών προσώπων ήσαν : α) η διάταξη της παραγράφου 1 και 2 του άρθρου 115, σε συνδυασμό με το άρθρο 101, (ως προς τα υποκείμενα του φόρου), του

προισχύσαντος ΚΦΕ που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2238/1994 (Α'151) και β) το άρθρο 55 περ. β' του ΚΦΠΑ που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2859/2000 (Α'248) και άρχισε να ισχύει αφότου άρχισαν να ισχύουν οι κωδικοποιηθείσες με αυτόν διατάξεις (άρθρο δεύτερο του ν. 2859/2000), δηλαδή ως προς τις διατάξεις του ν. 1642/1986 που αφορούν τον ΦΠΑ, από της 1/1/1987, κατ'άρθρο 65 του παραπάνω ΚΦΠΑ.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι για την γένεση προσωπικής και αλληλέγγυας ευθύνης των προσώπων που είναι διευθυντές, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι και εκκαθαριστές ημεδαπών ανωνύμων εταιρειών ή συνεταιρισμών ή εταιρειών περιορισμένης ευθύνης για την πληρωμή του φόρου και του φόρου που παρακρατείται, απαιτείται τα ανωτέρω φυσικά πρόσωπα να είχαν, κατ'αρχήν, τις πιο πάνω ιδιότητες κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης του νομικού προσώπου. Αργότερα με το άρθρο 22 παρ. 6 του ν. 2648/1998, στο άρθρο 115 του ανωτέρω προισχύσαντος ΚΦΕ (ν. 2238/1994) προστέθηκε παράγραφος 3 αυτού. Με την τελευταία αυτή διάταξη η προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη των φυσικών προσώπων, όσον αφορά στην πληρωμή των φόρων που οφείλονται, ως και των παρακρατούμενων φόρων, ανεξάρτητα από τον χρόνο βεβαίωσης αυτών, πέραν της περίπτωσης της διάλυσης του νομικού προσώπου (εφεξής και ΝΠ), επεκτάθηκε και στα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν τις ίδιες ιδιότητες και κατά την διάρκεια της λειτουργίας του νομικού προσώπου, χωρίς να απαιτείται η διάλυσή του για οποιονδήποτε λόγο, σε μεταγενέστερο χρόνο. Στην δε παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου 22 του ν. 2648/1998 ορίστηκε ότι η ως άνω προστεθείσα, στο άρθρο 115, παράγραφος 3 εφαρμόζεται και στην περίπτωση β' του άρθρου 45 του ν. 1642/1986 (που όριζε την ευθύνη διοικούντων για την πληρωμή του ΦΠΑ κατά τον χρόνο διάλυσης του νομικού προσώπου), καθώς και για οφειλές φόρου κύκλου εργασιών. Δηλαδή η ευθύνη των διοικούντων και κατά την διάρκεια λειτουργίας του νομικού προσώπου, ίσχυε υπό το παραπάνω, προισχύον, νομοθετικό καθεστώς, για την πληρωμή των παρακρατούμενων φόρων και του ΦΠΑ (επιρριπτόμενος φόρος). Ενόψει πάντως της ισχύος των διατάξεων των παραγράφων 6 και 7 του άρθρου 22 του ν. 2648/1998, οι διατάξεις αυτές ισχύουν μόνο για το μέλλον, όπως αυτό προκύπτει από το άρθρο 48 παρ. 2 του νόμου αυτού, δηλαδή για την εφαρμογή τους πρέπει οι σχετικές φορολογικές υποχρεώσεις της εταιρείας να γεννώνται μετά τη θέση σε ισχύ των πιο πάνω διατάξεων, δηλαδή μετά την 1/12/1998. (ΣΤΕ 1180/2018, πρβλ. ΣΤΕ 884/2011, 2978/2006 επταμ.). Περαιτέρω η ίδια, κατά τα παραπάνω, προστεθείσα στο άρθρο 115 παράγραφος 3 εισάγει δυο διακρίσεις, όσον αφορά στην ευθύνη των παραπάνω φυσικών προσώπων κατά την διάρκεια λειτουργίας του ΝΠ. Συγκεκριμένα ορίζει ότι: α) Αν έχει γίνει η παρακράτηση του φόρου ευθύνονται όλα τα πρόσωπα που είχαν μια από τις ως άνω ιδιότητες από τη λήξη της προθεσμίας απόδοσης του φόρου και μετά και β) 'Αν δεν έχει γίνει παρακράτηση του φόρου (ευθύνονται) όλα τα πρόσωπα που είχαν μια

από τις πιο πάνω ιδιότητες κατά το χρόνο που υπήρχε η υποχρέωση παρακράτησης αυτού.

Ειδική πρόβλεψη υπήρξε για την περίπτωση της συγχώνευσης ΑΕ. Σύμφωνα με την διάταξη του εδάφιου β΄ της παραγράφου 1 του ανωτέρω άρθρου 115, στις ΑΕ που συγχωνεύονται ευθύνεται αλληλεγγύως μαζί με τα παραπάνω πρόσωπα και εκείνη που την απορρόφησε ή η νέα εταιρεία που συστάθηκε, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης (βλ. Πολ. 1103/2004 ΥΠΟΙΚ. όπου γίνεται ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων).

Σημειώνεται ότι οι προαναφερόμενες διατάξεις περί της ευθύνης των διοικούντων εφαρμόζοντο και για τις οφειλές από τον φόρο ακίνητης περιουσίας, κατ'άρθρ. 45 παρ. 1 του ν. 3842/2010, το οποίο όμως καταργήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του ν. 4223/2013 (Α΄287), αλλά ισχύει για υποθέσεις φόρων, για τις οποίες η φορολογική υποχρέωση γεννήθηκε μέχρι την κατάργησή τους. Αναλογικά, οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζοντο και για την καταβολή των οφειλόμενων στο ΙΚΑ ασφαλιστικών εισφορών, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 4 του ν. 2556/1997, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 69 του ν. 2676/1999.

Β. Με τις ισχύουσες μέχρι της 12-12-2019 διατάξεις του άρθρου 50 παρ. 1 και 2 του ν. 4174/2013 του ΚΦΔ, (έναρξη ισχύος από την 1-1-2014, κατ'άρθρ. 73 αυτού) ορίστηκε και πάλι η ίδια ακριβώς ευθύνη των διοικούντων για την πληρωμή του φόρου ως και του φόρου που παρακρατείται, με την διαφορά ότι στις διατάξεις αυτές προστέθηκε και η ευθύνη του «προέδρου» και συμπεριελήφθησαν ως υπεύθυνοι για την πληρωμή όχι μόνο οι διοικούντες τα νομικά πρόσωπα, αλλά και (οι διοικούντες) τις εν γένει «*νομικές οντότητες*» Επίσης προστέθηκαν στους φόρους για την πληρωμή των οποίων ευθύνονται τα παραπάνω πρόσωπα και «*οι τόκοι και τα πρόστιμα επ'αυτών*», ως διευκρίνιση και μόνο, καθόσον θεωρούμε ότι αυτά συμπεριλαμβάνοντο εξ αρχής. Στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 ρυθμίστηκε η περίπτωση της συγχώνευσης νομικών προσώπων και ορίστηκε ότι εκτός από τα παραπάνω συνυπόχρεα πρόσωπα, συνευθύνεται, μαζί με το νομικά πρόσωπο που συγχωνεύεται και εκείνο που το απορρόφησε ή το νέο νομικό πρόσωπο που συστήθηκε, ανεξάρτητα από το χρόνο βεβαίωσης. Σύμφωνα δε με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου τα πιο πάνω πρόσωπα ευθύνονται «*προσωπικώς και αλληλεγγύως*» για τους παρακρατούμενους φόρους, το ΦΠΑ και όλους τους επιρριπτόμενους φόρους και κατά την διάρκεια λειτουργίας του νομικού προσώπου που το εκπροσωπούν με τις δυο ειδικότερες διακρίσεις, οι οποίες προϋπήρχαν και στην αντίστοιχη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 115 του ν. 2238/1994, ανάλογα αν έχει γίνει η παρακράτηση του φόρου ή όχι.

Εξαιρετική πρωτοτυπία της διάταξης του άρθρου 50 του ν. 4174/2013 αποτελούν οι παράγραφοι 3 και 4 τούτου, όπου η αλληλέγγυα με το νομικό πρόσωπο ευθύνη

επεκτείνεται και στους μετόχους ή εταίρους κεφαλαιουχικών εταιρειών, με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10%. Αυτοί είναι υπεύθυνοι για την πληρωμή των κατά το χρόνο διάλυσης του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας φορολογικών υποχρεώσεων αυτού, συμπεριλαμβανομένων και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων μέχρι του ποσού των αναληφθέντων κερδών ή απολήψεων σε μετρητά ή σε είδος, λόγω της ιδιότητας του μετόχου ή εταίρου κατά τα 3 τουλάχιστον τελευταία έτη προ της λύσης (παρ. 3). Η αυτή ευθύνη ορίζεται και κατά την λύση του νομικού προσώπου και της νομικής οντότητας, (εφεξής και ΝΟ), σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 50, υπό την προϋπόθεση όμως, στην περίπτωση αυτή, η οφειλή να αφορά περίοδο, στην οποία το εν λόγω πρόσωπο ήταν μέτοχος ή εταίρος. Οι παράγραφοι 3 και 4 δεν ισχύουν για νομικά πρόσωπα εισηγμένα στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ή σε αναγνωρισμένο Χρηματιστήριο άλλου κράτους μέλους της ΕΕ (παρ. 8).

Σημειώνεται ότι στην παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου 50 του ΚΦΔ ορίζεται ότι οι νόμιμοι εκπρόσωποι των υπόχρεων σε ενιαίο φόρο ιδιοκτησίας ακινήτων ΝΠ και ΝΟ, ο εκκαθαριστής ή ο προσωρινός διαχειριστής ΝΠ που έχει τεθεί σε εκκαθάριση ή βρίσκεται κάτω από αναγκαστική διαχείριση, ευθύνεται εις ολόκληρον, μαζί με τους λοιπούς υπόχρεους, για την πληρωμή των τόκων και προστίμων που οφείλονται σε δικές τους πράξεις ή παραλείψεις. Μάλιστα με την τελευταία αυτή διάταξη για πρώτη φορά ορίστηκε ως υπεύθυνος και ο διαχειριστής του υπό αναγκαστική διαχείριση τεθέντος ΝΠ.

Γ. Με το άρθρο 34 του ν. 4646/2019 (Α' 201/ 12-12-2019) αντικαταστάθηκαν οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 50 του ν. 4174/2013 ΚΦΔ.

Συγκεκριμένα με την διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 34 ορίστηκε ότι τα πρόσωπα που είναι εκτελεστικοί πρόεδροι, διευθυντές, γενικοί διευθυντές, διαχειριστές, διευθύνοντες σύμβουλοι, εντεταλμένοι στη διοίκηση και εκκαθαριστές των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, καθώς και τα πρόσωπα που ασκούν εν τοις πράγμασι τη διαχείριση ή διοίκηση νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, ευθύνονται προσωπικά και αλληλέγγυα για την πληρωμή του φόρου εισοδήματος, παρακρατούμενου φόρου, κάθε επιρριπτόμενου φόρου, Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων, που οφείλονται από αυτά τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες, ανεξάρτητα από τον χρόνο βεβαίωσής τους, ως και για τους τόκους πρόστιμα, προσαυξήσεις και οποιεσδήποτε διοικητικές χρηματικές κυρώσεις επιβάλλονται επί αυτών, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής τρεις (α', β' και γ') προϋποθέσεις:

α) Τα παραπάνω πρόσωπα είχαν μια από τις πιο πάνω ιδιότητες είτε κατά τη διάρκεια λειτουργίας του νομικού προσώπου είτε κατά τον χρόνο λύσης, διάλυσης ή συγχώνευσής του είτε κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης του νομικού προσώπου,

β) Οι οφειλές κατέστησαν ληξιπρόθεσμες κατά τη διάρκεια της θητείας τους υπό κάποια εκ των παραπάνω ιδιοτήτων με την επιφύλαξη των παρακάτω.: 1) Άν οι οφειλές διαπιστώνονται μετά από έλεγχο, ως αλληλεγγύως υπεύθυνα πρόσωπα κατά την έννοια της παραγράφου αυτής νοούνται μόνο τα πρόσωπα στα οποία συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις των στοιχείων α΄ και γ΄ κατά το φορολογικό έτος ή την περίοδο στην οποία ανάγονται οι οφειλές αυτές. 2) Σε περίπτωση που οι υπό την παράγραφο 1 φορολογικές οφειλές έχουν υπαχθεί σε ρύθμιση, η αλληλέγγυα ευθύνη βαραίνει και τα πρόσωπα στα οποία συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις των στοιχείων α΄ και γ΄ κατά τον χρόνο που κάθε δόση της ρύθμισης κατέστη ληξιπρόθεσμη ή η ρύθμιση απωλέσθηκε. Για τα ποσά των τόκων, των προσαυξήσεων, των προστίμων και των λοιπών χρηματικών κυρώσεων, η αλληλέγγυα ευθύνη βαραίνει τα πρόσωπα που είναι αλληλεγγύως υπεύθυνα για την κύρια οφειλή επί της οποίας υπολογίζονται και επιβάλλονται τα ποσά αυτά, και

γ) Οι οφειλές δεν καταβλήθηκαν ή δεν αποδόθηκαν στο Δημόσιο από υπαιτιότητα των παραπάνω προσώπων. Το βάρος απόδειξης για την μη ύπαρξη υπαιτιότητας, φέρουν τα υπό την παράγραφο 1 πρόσωπα. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων δύνανται να ορίζονται ενδεικτικά περιπτώσεις έλλειψης υπαιτιότητας.

Επίσης στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου 34 του ν. 4646/2019 ορίστηκε ότι στα νομικά πρόσωπα που συγχωνεύονται ευθύνεται αλληλεγγύως με τα παραπάνω συνυπεύθυνα πρόσωπα για την πληρωμή των οφειλόμενων φόρου εισοδήματος, παρακρατούμενου φόρου, κάθε επιρριπτόμενου φόρου, Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων και των επ΄ αυτών τόκων, προστίμων, προσαυξήσεων και οποιωνδήποτε χρηματικών κυρώσεων του διαλυόμενου νομικού προσώπου και εκείνο που το απορρόφησε ή το νέο νομικό πρόσωπο που συστήθηκε, ανεξάρτητα από τον χρόνο βεβαίωσης αυτών.

Εξ ετέρου με την παράγραφο 29 του άρθρου 66 του παραπάνω νόμου ορίστηκε ότι οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 50 του ν. 4174/2013, όπως αντικαθίστανται παραπάνω, ισχύουν από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου και εφαρμόζονται για οφειλές που έχουν βεβαιωθεί πριν από τη θέση σε ισχύ του νέου νόμου σε βάρος προσώπων ως αλληλεγγύως και προσωπικά ευθυνόμενων για οφειλές των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, σε εφαρμογή του άρθρου 50 παρ. 1 και 2, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με τις διατάξεις του άρθρου 34 του νέου νόμου, του άρθρου 115 του ν., 2238/1994 και της παραγράφου 7 του άρθρου , 22 του ν 2468/1998, παύουν να βαραίνουν τα αλληλεγγύως ευθυνόμενα πρόσωπα, εφόσον τα τελευταία δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις που ορίζονται με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 50 του ν.4174/2013, όπως αντικαθίστανται με τις διατάξεις του άρθρου 34 του νόμου για τη θεμελίωση της αλληλέγγυας ευθύνης και αίρονται τα σε βάρος τους ληφθέντα μέτρα. Για την

εφαρμογή τούτων πρέπει να υποβληθεί αίτηση στην Αρχή που προέβη στις ενέργειες αναζήτησης της ευθύνης του προσώπου εντός προθεσμίας 3μηνών από τη δημοσίευση του νέου νόμου. Τυχόν καταβληθέντα ποσά δεν επιστρέφονται. Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και για εκκρεμείς υποθέσεις οφειλών κατά την έννοια του άρθρου 72 παραγράφος 50 του ν. 4174/2013, όπως ισχύει.

Τέλος με την παράγραφο 67 παρ. 3 του ν.4646/2019 καταργήθηκαν οι παράγραφοι 3,4,5 και 8 του ν. 4174/2013 που αφορούσαν: α) στην μέχρις ορισμένου ποσού ευθύνη για την πληρωμή των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων των μετόχων ή εταίρων κεφαλαιουχικών εταιρειών κατά τον χρόνο διάλυσης του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας με ποσοστό συμμετοχής τουλάχιστον 10%, β) στην καταβολή του οφειλόμενου και μη εξοφληθέντος φόρου κατά την λύση του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας των ίδιων προσώπων (εταίρων ή μετόχων) υπό ορισμένες προϋποθέσεις γ) στην ευθύνη των νομίμων εκπροσώπων των υπόχρεων σε ενιαίο φόρο ιδιοκτησίας ακινήτων νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, ως και του εκκαθαριστή και του προσωρινού διαχειριστή νομικού προσώπου που έχει τεθεί υπό αναγκαστική διαχείριση, για την πληρωμή των τόκων και προστίμων που οφείλονται σε δικές τους πράξεις ή παραλείψεις και δ) για το ποιά νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες αφορούν τα παραπάνω, αντίστοιχα.

Οι παραπάνω διατάξεις του άρθρου 34 του ν. 4646/2019, οι οποίες εισάγουν για πρώτη φορά την έννοια της «υπαιτιότητας» στην ευθύνη των διοικούντων, ως νέο δίκαιο, δεν έχουν εισέτι ανάλογης νομολογιακής και βιβλιογραφικής επεξεργασίας. Προς τούτο και η ανάπτυξη που ακολουθεί επί των επί μέρους θεμάτων αφορούν στις διατάξεις των παραπάνω, υπό στοιχείο Α και Β΄ διατάξεων, ήτοι των διατάξεων των άρθρων 115 του ν. 2238/1994 και 50 ν.4174/2013, όπως ίσχυαν μέχρι την δημοσίευση του νόμου 4646/2019.

Δ. Οι διατάξεις για την συνευθύνη των διοικούντων πρέπει να ερμηνεύονται στενά, ως θεσπίζουσες εξαίρεση από την αρχή της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου και της νομικής οντότητας (βλ. ενδεικτικά άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2190/1920 Α΄ 144 για την ανώνυμες εταιρείες και ΣΤΕ 1769/2018, πρβλ. ΑΠ 1160/1979), η δε ερμηνεία αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη και με το Σύνταγμα (άρθρο 78 παρ.4 του Συντάγματος) και την απορρέουσα από αυτό αρχή της νομιμότητας του φόρου (βλ. ΣΤΕ 884/2011, πρβλ. ΣΤΕ 3333/2008, ΝΣΚ 380/2012, 173/2011).

3. ΕΙΔΟΣ ΕΥΘΥΝΗΣ –ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ- ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΑΥΤΗΣ

Α. Σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, οι διατάξεις για την ευθύνη των «διοικούντων», δεν δημιουργούν ίδια υποχρέωση των εν λόγω προσώπων για την

καταβολή του οφειλόμενου από το νομικό πρόσωπο ή την νομική οντότητα φόρου, αλλά απλή πρόσθετη ευθύνη αυτών, με βάση την οποία ευθύνονται προσωπικώς και αλληλεγγύως με το Ν.Π. ή την Ν.Ο, δηλαδή με την απειλή μέτρων εκτέλεσης (σε βάρος της ατομικής περιουσίας τους) για την πληρωμή της βεβαιωθείσας σε βάρος του Ν.Π. ή της Ν.Ο. οφειλής. Εν προκειμένω δηλαδή έχουμε «παθητική εις ολόκληρον ενοχή», η είσπραξη της οποίας επιτυγχάνεται μόνο μια φορά, (αυτή είναι και η έννοια της αλληλέγγυας και εις ολόκληρον οφειλής), η δε διακοπή της παραγραφής ως προς έναν από αυτούς, ενεργεί και κατά των λοιπών. Η ευθύνη αυτή δεν είναι επικουρική, υπό την έννοια ότι δεν προϋποθέτει την προηγούμενη λήψη αναγκαστικών μέτρων σε βάρος του Ν.Π ή της Ν.Ο., κατά τις αρχές της αναλογικότητας και της χρηστής διοίκησης (βλ. ΣΤΕ 1590/2000,3/2000 ΔΕ 66/2012). Η ρύθμιση αυτή έχει κριθεί ότι δεν αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος (βλ. ΣΤΕ 2274/2017, 2267/2016 επταμ.). Στο πλαίσιο αυτό, η ευθύνη δεν ανάγεται στο στάδιο της βεβαίωσης, αλλά στο στάδιο της είσπραξης της οφειλής. Συνεπώς τα αλληλέγγυα πρόσωπα δεν νομιμοποιούνται να ασκήσουν Προσφυγή κατά της καταλογιστικής πράξης, εφόσον δεν καθίστανται υποκείμενα της σχετικής φορολογικής υποχρέωσης και δεν απαιτείται γι'αυτά να επαναληφθεί η διαδικασία προσδιορισμού και βεβαίωσης του χρέους, ούτε η έκδοση επ'ονοματί τους ταμειακής βεβαίωσης της οφειλής, αλλά επιτρέπεται, να επιδιωχθεί η αναγκαστική είσπραξη του οφειλόμενου φόρου από τα πρόσωπα αυτά με βάση τον νόμιμο τίτλο και την ταμειακή βεβαίωση που έχει εκδοθεί επ'ονοματί του ΝΠ ή της ΝΟ (βλ. ΣΤΕ 2319/2018, 2267/2016 επταμ. 844/2012, 4411/2011).

Β. Ποιά είναι τα συνυπεύθυνα πρόσωπα : α) για τους ομόρρυθμους εταίρους ΟΕ ή ΕΕ ισχύουν τα άρθρα 249 και 257 ν. 4072/2012 και άρθρο 920 ΚΠολ.Δικ. Αυτοί ευθύνονται απεριορίστως με την προσωπική τους περιουσία για χρέη μέχρι την αποχώρισή τους, σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις και όχι με βάση τις διατάξεις περί της συνευθύνης των διοικούντων, β) ο ετερόρρυθμος εταίρος, εφόσον δεν ασκεί διαχείριση, ευθύνεται μόνο μέχρι του ποσού της εισφοράς του και όχι με τις διατάξεις περί συνευθύνης, γ) η ευθύνη κοινοπραξιών, κοινωνιών και αστικών εταιρειών ρυθμίζεται με την διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 10 το ν. 1882/1990, σύμφωνα με την οποία η ευθύνη για την καταβολή των φόρων βαρύνει αλληλεγγύως και εις ολόκληρον καθένα από τα μέλη τους, δ) οι εκπρόσωποι κεφαλαιουχικών εταιρειών ευθύνονται με βάση τις παραπάνω διατάξεις περί της συνευθύνης των διοικούντων. Αυτοί είναι: οι διευθύνοντες σύμβουλοι, διευθυντές, γενικοί διευθυντές, εντεταλμένοι, προσωρινοί σύμβουλοι και εκκαθαριστές μετά την λύση του νομικού προσώπου, για χρέη που ανάγονται πριν την διάλυση και δεν κατέβαλαν, αν και είχαν υποχρέωση, (ΝΣΚ 165/2007), ε) με βάση τις διατάξεις περί συνευθύνης ευθύνονται οι διαχειριστές ΕΠΕ και οι εκκαθαριστές αυτής, όπως και στις κεφαλαιουχικές εταιρείες, και εταίροι ΕΠΕ που εκτελούν χρέη διαχειριστή, λόγω μη διορισμού διαχειριστή, στ) ευθύνονται επίσης τα νομικά πρόσωπα που

μετέχουν στην διοίκηση και εκπροσώπηση των παραπάνω νομικών προσώπων και ζ) οι διαχειριστές ΙΚΕ, κηδεμόνες σχολάζουσας κληρονομίας, προσωρινοί διαχειριστές, μεσεγγυούχοι, επίτροποι, κηδεμόνες ή αντιλήπτορες επί δικαστικώς ή νομίμως απαγορευομένων.

Γ. Για την ενεργοποίηση της ανωτέρω «ευθύνης των διοικούντων» απαιτείται η κατά νόμο δημοσιότητα, όπως αυτή προσδιορίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά καθένα ΝΠ ή ΝΟ (βλ. ενδεικτικά για την ΑΕ άρθρ. 7^α παρ. 1 ν. 2190/1920, και ήδη από 1/1/2019 άρθρο 12 ν. 4548/2018 (Α'104) που ορίζει την υποχρεωτική δημοσίευση στο Γ.Ε.Μ.Η. Στην δημοσιότητα υποβάλλεται τόσο η πράξη διορισμού μελών ΔΣ, όσο και η πράξη ανάθεσης σε ορισμένα από αυτά της άσκησης εξουσιών. Η δημοσιότητα δεν έχει συστατικό αλλά βεβαιωτικό – δηλωτικό χαρακτήρα. Προς τούτο και στην περίπτωση, κατά την οποία η συγκεκριμένη πράξη δεν έχει υποβληθεί στην προβλεπόμενη δημοσιότητα, δύνανται να την επικαλεσθούν οι τρίτοι κατά του ΝΠ, όχι όμως και αυτό τούτο το ΝΠ. Δηλαδή η μη δημοσίευση πχ. της παύσης της εκπροσώπησης δεν επιδρά στο κύρος της, η οποία είναι ισχυρή, ανεξάρτητα από αυτήν, αλλά έχει ως συνέπεια ότι το ΝΠ δεν μπορεί να αντιτάξει την επελθούσα μεταβολή σε τρίτους, εκτός αν επικαλεσθεί και αποδείξει ότι οι τρίτοι την γνώριζαν (βλ. ΑΠ 1156/2018, ΣΤΕ 3171/2017, 1040/2016). Συνεπώς, η πράξη διορισμού του οργάνου διοίκησης ολοκληρώνεται από τη λήψη της σχετικής απόφασης από το αρμόδιο όργανο, την κατά νόμο δημοσιότητα αυτής και την αποδοχή του διορισμού από τον διοριζόμενο, η οποία μπορεί να είναι και άτυπη (βλ. ΣΤΕ 3217/2014, ΑΠ 397/2016, 916/2004, 307/2003, 1273/2006, ΔΕΦ ΑΘ 4104/2015).

Δ. Η αλληλέγγυα ευθύνη των παραπάνω προσώπων είναι, κατά την επικρατούσα άποψη, «αντικειμενική» και εκδηλούται με την σαφή υποχρέωση των φυσικών προσώπων που διευθύνουν το ΝΠ ή την ΝΟ να μεριμνούν για την συμμόρφωση τούτων προς τις εκάστοτε φορολογικές τους υποχρεώσεις. (βλ. ΔΕΑ ΑΘ. 2078/2015, ΔΕΦ ΘΕΣΣΑΛ. 1321/2015). Συνεπώς, για την ενεργοποίηση αυτής αρκεί και μόνο, κατά το κρίσιμο χρόνο, να κατέχουν αυτοί την οικεία διοικητική θέση. Μοναδική απαλλαγή από την ευθύνη αυτών δύναται να υπάρξει, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, στην περίπτωση κατά την οποία «ο διοικών» επικαλεσθεί και αποδείξει είτε ότι αγνοούσε τον διορισμό του στην συγκεκριμένη θέση, είτε ότι δεν τον αποδέχθηκε, είτε ότι το Δημόσιο τελούσε σε γνώση πράξεων ή γεγονότων που δεν αναγράφονταν στο Μητρώο δημοσιότητας και είχαν ως αποτέλεσμα αυτός να πάψει κατά νόμο να φέρει την συγκεκριμένη ιδιότητα, λόγω ανάληψης της σχετικής εκπροσώπησης ή διοίκησης από άλλα πρόσωπα (βλ ΣΤΕ. 750/2007, 2398/2004, 2551/2003, 2712/2002, ΔΕΦ ΠΕΙΡ. 1418/2019, ΔΕΦ ΑΘ 3071/2017 4063/2016, 4763/2015, 5054/2015, 169/2012, ΔΕΦ ΘΕΣ. 284/2017 σκ.3, 2619/2015, 124/2012 σκ.12).

Ε. Με το θέμα της αποδοχής του διορισμού του ευθυνόμενου προσώπου συνδέεται στενά και το ζήτημα της ενεργούς ή μη ανάμειξης αυτού στην διοίκηση του ΝΠ ή ΝΟ. Όπως προαναφέρθηκε, η ευθύνη είναι αντικειμενική, χωρίς όμως να έχει αντιμετωπισθεί το ζήτημα αυτό από τα ανώτατα δικαστήρια. Εκκρεμεί στο ΣΤΕ το συγκεκριμένο νομικό ζήτημα μετά από άσκηση αίτησης αναίρεσης από το Δημόσιο.

ΣΤ. Όσον αφορά στην απαλλαγή των προσώπων αυτών, στην περίπτωση κατά την οποία κατά την λύση του ΝΠ έχει ορισθεί νέα διοίκηση, η μεταβολή αυτή θα πρέπει να γνωστοποιηθεί εγκαίρως στην αρμόδια Αρχή από οποιονδήποτε, άλλως τα ίδια αυτά πρόσωπα πρέπει να αποδείξουν στο Δικαστήριο ότι κατά το κρίσιμο χρόνο άλλο πρόσωπο είχε νομίμως αναλάβει τη διοίκηση ή ότι τα ίδια από λόγους ανεξάρτητους της θέλησής τους (πχ. ανωτέρω βία, ειδικές συνθήκες κλπ.) εμποδίστηκαν να προβούν σε ενέργειες για τον ορισμό νέας διοίκησης (ΣΤΕ 1187/2018). Άλλως, μέχρι τον ορισμό νέας διοίκησης ευθύνονται οι μέχρι τούδε διοικούντες, έστω και αν έχει λήξει η θητεία τους, αφού δεν έχουν αντικατασταθεί και δεν προκύπτει ότι έχουν προβεί σε ενέργειες για ορισμό νέας διοίκησης, επιδεικνύοντας την δέουσα επιμέλεια ή ότι εμποδίστηκαν δικαιολογημένα να προβούν σε αυτές (βλ. ΣΤΕ επταμ. 1187/2018, όμοιες: 1183, 1184, 1185, 1186/2018). Εξ ετέρου, με την 1213/2019 απόφαση του ΣΤΕ, επταμελούς σύνθεσης, (η οποία εκδόθηκε μετά την απόφαση ΣΤΕ 267/2018 περί παραπομπής της υπόθεσης στην επταμελή), κρίθηκε ότι ο νομίμως παραιτηθείς από τη διαχείριση ή εκπροσώπηση ΑΕ δεν ευθύνεται για τα χρέη της εταιρείας από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές που γεννήθηκαν μετά την παραίτηση του, ανεξαρτήτως αν η παραίτηση έλαβε την προβλεπόμενη από τον νόμο δημοσιότητα ή εάν μετά την παραίτησή του έχει ορισθεί ή όχι νέα διοίκηση. Εξακολουθεί όμως να ευθύνεται για τα γεννηθέντα προ του ανωτέρω χρόνου χρέη. Επίσης αν το πρόσωπο που διοικεί παραιτηθεί, είτε πριν την διάλυση, είτε πριν την λήξη της προθεσμίας υποβολής δήλωσης ΦΠΑ, τούτο απαλλάσσεται, αν έχει διορισθεί άλλος κατά το χρόνο διάλυσης ή συγχώνευσης (ΣΤΕ 1590/2000). Συναφώς έχει κριθεί ότι η ευθύνη για την πληρωμή των βεβαιωθέντων επ'ονόματι του νομικού προσώπου φορολογικών βαρών φέρουν, ανεξάρτητα από τον χρόνο που ανάγονται ή βεβαιώθηκαν και οι εκκαθαριστές ΑΕ που διορίστηκαν, διαρκούσης της εκκαθάρισης σε μεταγενέστερο χρόνο της απόφασης περί λύσης της εταιρείας, ακόμη και σε αντικατάσταση άλλων παραιτηθέντων, υπό των προϋπόθεση πάντως της αποδοχής του διορισμού τους που μπορεί να είναι και άτυπη (πρβλ ΣΤΕ 3217/2014, ΑΠ 1273/2014, 307/2003, ΔΕΦ ΑΘ 4063/2016, ΜΟΝΔΠΡ ΑΘ 19310/2017, βλ. και contra: Ι. Βενιέρης : « *Ευθύνη εκκαθαριστή για τα φορολογικά χρέη πτωχευμένης ΑΕ σύμφωνα με τον ν. 2238/1994, σε περίπτωση διορισμού μετά την έναρξη της διαδικασίας εκκαθάρισης*» ΔΕΕ 2017/1438). Εξ ετέρου ως διάλυση του ΝΠ θεωρείται, μεταξύ άλλων, και η κήρυξη σε πτώχευση (πρβλ. ΣΤΕ 2089/2014, 2711/2014, 2030/2014, Μον.ΔΠρ.Αθ, 16935/2019).

Ζ. Ένα θέμα που έχει απασχολήσει επανειλημμένα την νομολογία είναι το ζήτημα της ευθύνης ή μη των διοικούντων για φόρους, για τους οποίους έχει πάψει να ευθύνεται το ΝΠ ή ΝΟ. Επί του ζητήματος αυτού έχει κριθεί ότι σε περίπτωση που ο νόμος δεν προβλέπει τίποτε σχετικά και αποσβεσθεί η οφειλή ως προς το νομικό πρόσωπο υφίσταται αδυναμία συνέχισης της διαδικασίας της διοικητικής εκτέλεσης σε βάρος των νομίμων εκπροσώπων αυτού, αφού αυτή θα έχει πλέον απωλέσει το νόμιμο έρεισμά της (βλ. ΣΤΕ 3664,3663/2015, 3333/2008, ΝΣΚ 60/2018). Κατά συνέπεια η διαγραφή του χρέους για το νομικό πρόσωπο συνιστά λόγο απόσβεσης της φορολογικής ενοχής, συνολικά και αντικειμενικά, υπό την έννοια ότι απαλλάσσονται αυτής και τα δυο συνυπεύθυνα μέρη (νομικό πρόσωπα και διοικούντες αυτό). Σχετική είναι και η πρόσφατη γνωμοδότηση Ολ. ΝΣΚ 59/2019, με την οποία το ΝΣΚ γνωμοδότησε επί λέξει ότι : « *μετά την εξόφληση από την Ένωση Αγροτικού Συνεταιρισμού... του ποσού που προσδιορίστηκε ως καταβλητέου δυνάμει Πρακτικού Τμήματος του ΝΣΚ με βάση σχέδιο εξυγίανσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 19 παρ. 3ν. 4015/2011 και απαλλάχθηκε το ΝΠ από το υπόλοιπο των προς το Δημόσιο οφειλών ο νυν Πρόεδρος ΔΣ αυτής και Διευθύνων Σύμβουλος της Ένωσης, καθώς και ο διατελέσας Πρόεδρος ΔΣ αυτής, απαλλάσσονται της ευθύνης τους για τις οφειλές που εντάχθηκαν στο σχέδιο και για τις οποίες με βάση τούτο απαλλάχθηκε εξ ολοκλήρου η Ένωση*».

Έχει κριθεί, εξ ετέρου, από την νομολογία και στην περίπτωση κατά την οποία υπήχθη η οφειλέτιδα εταιρεία στην ειδική εκκαθάριση του άρθρου 44 του ν. 1892/1990 και επέλθει περικοπή των οφειλών της με την διαδικασία της διάταξης, αυτής, τότε η περικοπή αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη και για τα αλληλεγγύως ευθυνόμενα πρόσωπα για χρέη άλλου προσώπου, διότι σε διαφορετική περίπτωση το ειδικό καθεστώς του παραπάνω άρθρου 44 που θεσπίστηκε για την οριστική εκκαθάριση όλων των υποχρεώσεων της υπό εξυγίανση επιχείρισης, θα καθίστατο άνευ αντικειμένου με μετάθεση του συνόλου των φορολογικών βαρών αποκλειστικά στους διοικούντες τα νομικά πρόσωπα.(ΔΕΦ ΑΘ 1027/2011, Μον.Δ.Πρ ΑΘ 12958/2019).

Η. Διαφορετικά, σε σχέση με τα παραπάνω, αντιμετωπίζεται το ζήτημα της ευθύνης ή μη των συνυπόχρεων στην περίπτωση του άρθρου 62^Α του ΚΕΔΕ, όπου ο νόμος ρυθμίζει ειδικά το θέμα. Η διάταξη αφορά στην ρύθμιση χρεών ΝΠ που έχουν περιέλθει σε πτώχευση ή έχουν συνάψει συμφωνία συνδιαλλαγής ή εξυγίανσης (παρ. 9), η οποία έχει επικυρωθεί δικαστικά κατά τις διατάξεις των άρθρων 99 επ. του Πτωχευτικού Κώδικα, έχουν παραμείνει όμως ως προς αυτά οφειλές προς το Δημόσιο ως πτωχευτικά χρέη ή είναι χρέη που δεν ρυθμίζονται από την συμφωνία εξυγίανσης και γεννήθηκαν ή ανάγονται σε χρόνο πριν από την δικαστική επικύρωση αυτής, ανεξάρτητα του χρόνου βεβαίωσης αυτών. Στην περίπτωση αυτή η αίτηση για τη ρύθμιση υποβάλλεται στην επιτροπή του άρθρου 9 του ν. 2386/1996 (Α'43) και οι τυχόν προσαυξήσεις και τα πρόστιμα, για τα οποία, με

βάση την γνωμοδότηση της επιτροπής για ρύθμιση των χρεών (και την αντίστοιχη επί αυτής απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ που ακολουθεί), απαλλάσσεται το νομικό πρόσωπο, αναζητούνται από τα συνυπόχρεα πρόσωπα (παρ. 4).

4. ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΟΦΕΙΛΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΝΤΩΝ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ Η ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

A. Τα λεγόμενα «διασφαλιστικά μέτρα» δεν είναι μέτρα διοικητικής εκτέλεσης αλλά διοικητικά μέτρα που αποσκοπούν στη διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων του αστικής υπεύθυνου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η μελλοντική ικανοποίηση του Δημοσίου από αυτά, μετά την απόκτηση εκτελεστού τίτλου κατά του οφειλέτη. Σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013 ΚΦΔ, (όπως το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 5 και η παράγραφο 6 αυτού ίσχυαν πριν την αντικατάστασή τους με το άρθρο 33 παρ. 1 και παρ. 2 του νέου νόμου 4646/2019), εφόσον διαπιστωθεί από την φορολογική διοίκηση η μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση, συμψηφισμός, έκπτωση ή διακράτηση ΦΠΑ, ΦΚΕ, φόρου ασφαλιστρων, παρακρατούμενων, επιρριπτόμενων φόρων, τελών και εισφορών, καθώς και είσπραξη επιστροφής των ανωτέρω φόρων, κατόπιν παραπλάνησης της φορολογικής διοίκησης, με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθών ή με αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων, με σκοπό τη μη πληρωμή συνολικά στο Δημόσιο ποσού πάνω από 150.000 ευρώ φόρων, μπορεί, με βάση ειδική έκθεση ελέγχου, να επιβάλει σε βάρος του υποχρέου παραβάτη προληπτικά ή διασφαλιστικά μέτρα άμεσου και επείγοντος χαρακτήρα. (παρ. 5 εδάφιο πρώτο). Τέτοια μέτρα, σύμφωνα με την διάταξη, μπορεί να είναι η μη παραλαβή και μη χορήγηση εγγράφων που απαιτούνται για τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων (παρ. 5 εδάφιο δεύτερο), δέσμευση του 50% των καταθέσεων των πάσης φύσεως λογαριασμών και παρακαταθηκών και του περιεχομένου των θυρίδων κ.ά. Χρηματικές παρακαταθήκες και χρηματικό περιεχόμενο θυρίδων δεσμεύονται στο σύνολό τους. (παρ. 5 εδάφιο τρίτο) Περαιτέρω, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου, τα μέτρα αυτά επιβάλλονται σωρευτικά σε βάρος των ομορρυθμών εταιρών προσωπικών εταιρειών, καθώς και σε βάρος κάθε προσώπου εντεταλμένου από οποιαδήποτε αιτία στη διοίκηση ή διαχείριση ή εκπροσώπηση οποιουδήποτε νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας από τη γένεση της υποχρέωσης απόδοσης ή από το χρόνο της διάπραξης, κατά περίπτωση, και μέχρι την ενεργοποίηση των μέτρων, ανεξάρτητα αν έχουν αποβάλει την ιδιότητα με οποιοδήποτε τρόπο ή για οποιαδήποτε αιτία.

B. Με το άρθρο 33 παρ 1 του ν. 4646/2019 αντικαταστάθηκε το τρίτο εδάφιο της παραγράφου 5 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013 και ορίστηκε με την νέα αυτή

διάταξη ότι «η δέσμευση του 50% των καταθέσεων, των πάσης φύσεως λογαριασμών και παρακαταθηκών και του περιεχομένου των θυρίδων του υπόχρεου παραβάτη τελείται κατ'ανώτατο όριο μέχρι του διπλασίου του ποσού για το οποίο διαπιστώνεται ο σκοπός μη πληρωμής ή η είσπραξη επιστροφής». Επίσης με το ίδιο άρθρο 33 παρ. 2 του ίδιου νόμου αντικαταστάθηκε η παράγραφος 6 του άρθρου 46 του ν., 4174/2013 και ορίστηκε με αυτήν ότι «τα μέτρα της παραγράφου 5 επιβάλλονται σωρευτικά σε βάρος των ομορρύθμων εταίρων προσωπικών εταιριών, καθώς και σε βάρος των προσώπων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 50 του ΚΦΔ.» Εξ ετέρου, σύμφωνα με την παράγραφο 28 του άρθρου 66 του ν 4646/2019: «οι διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013, όπως αντικαθίστανται με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 33 του παρόντος νόμου, ισχύουν από τη δημοσίευση του τελευταίου αυτού νόμου και εφαρμόζονται για τα μέτρα της παραγράφου 5 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013 που κατά την θέση σε ισχύ του παρόντος έχουν ληφθεί σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παραγράφους 5 και 6 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013, όπως οι παράγραφοι αυτές ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 33 του παρόντος νόμου. Για την εφαρμογή του εδαφίου τούτου υποβάλλεται αίτηση στην Αρχή που προέβη στις σχετικές ενέργειες λήψης των μέτρων εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του νόμου. Ποσά που έχουν χρησιμοποιηθεί για την ικανοποίηση απαιτήσεων της Φορολογικής Διοίκησης κατά την παράγραφο 7 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013 δεν επιστρέφονται. Η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και για εκκρεμείς υποθέσεις οφειλών κατά την έννοια του άρθρου 72 παρ. 50 του ν. 4174/2013, όπως ισχύει».

Γ. Αντίστοιχου περιεχομένου για την επιβολή των διασφαλιστικών μέτρων, υπό το ισχύον πριν από την ισχύ του νόμου 4974/2013 νομοθετικό καθεστώς, ήσαν οι διατάξεις του άρθρου 14 παρ. 1 και 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 20 του ν. 2523/1997. Όσον αφορά στις τελευταίες αυτές διατάξεις έχει κριθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι για την επιβολή των διασφαλιστικών μέτρων δεν αρκεί το γεγονός ότι το πρόσωπο έχει μια από τις ιδιότητες που ορίζει ο νόμος, αλλά απαιτείται να αποδειχθεί ότι αυτό είχε προβεί πράγματι, κατά τον κρίσιμο χρόνο διάπραξης της παράβασης, με την ιδιότητα αυτή, σε συγκεκριμένες πράξεις διοίκησης ή διαχείρισης του Νομικού Προσώπου (βλ. ΣΤΕ 1014/2017, 2721, 121/2016). Προφανώς οι αποφάσεις αυτές στηρίχθηκαν στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 περίπτωση α' του άρθρου 20 του ν 2523/1997, η οποία ορίζει ότι όταν λείπουν τα παραπάνω, κατ'έξοχήν ευθυνόμενα, πρόσωπα (πρόεδροι, διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι, συμπράττοντες σύμβουλοι, διοικητές ή γενικοί διευθυντές και γενικά κάθε πρόσωπο εντεταλμένο με οποιοδήποτε τρόπο στη διοίκηση ή διαχείριση των νομικών προσώπων) ως αυτουργοί και υπεύθυνοι για την επιβολή των διασφαλιστικών μέτρων θεωρούνται τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των εταιρειών, εφόσον ασκούν πράγματι προσωρινά ή διαρκώς ένα

από τα παραπάνω καθήκοντα. Όπως προκύπτει όμως από την, προγενέστερης ισχύος, διάταξη την «εν τοις πράγμασι» άσκηση εξουσιών και διαχείρισης για την επιβολή των διασφαλιστικών μέτρων απαιτούσε ο νομοθέτης μόνο για τα απλά μέλη του διοικητικού συμβουλίου των νομικών προσώπων, σε περίπτωση που ελλείπουν τα κατ'αρχήν συνυπεύθυνα πρόσωπα και όχι για τα εκ του νόμου, πρωτίστως ευθυνόμενα, αλληλέγγυα, πρόσωπα, για τα οποία η ευθύνη είναι αντικειμενική.

Αντίθετη με την ως άνω νομολογία είναι η υπ' αριθμ. 2326/2017 απόφαση του ΣΤΕ, η οποία, εφαρμόζοντας τις ισχύουσες διατάξεις των παραγράφων 5 και 6 του άρθρου 46 του ν. 4174/2013 ΚΦΔ, έκρινε ότι για την επιβολή των διασφαλιστικών μέτρων αρκεί τα ευθυνόμενα, σωρευτικά, φυσικά πρόσωπα να είχαν την ιδιότητα του Προέδρου, Αντιπροέδρου κλπ. του ΔΣ και υπό την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά ήσαν κατά το κρίσιμο χρόνο εντεταλμένα στη διοίκηση, διαχείριση ή εκπροσώπηση του ΝΠ, είτε άμεσα από το νόμο, είτε από ιδιωτική βούληση, είτε με δικαστική απόφαση, χωρίς να απαιτείται ενεργός ανάμειξη αυτών στην διοίκηση τούτου.

5. ΠΟΙΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

A.- Τα συνυπεύθυνα πρόσωπα υπέχουν και ποινική ευθύνη για την άρνηση ή παράλειψη του ΝΠ να προβεί σε εξόφληση των χρεών τους προς το Δημόσιο. Στο άρθρο 25 του ν. 1882/1990 (Α'43) ορίζεται ότι η καθυστέρηση καταβολής των βεβαιωμένων στις ΔΟΥ χρεών προς το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 4 μηνών, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης από ένα έτος τουλάχιστον ή τριών ετών, εφόσον το συνολικό χρέος με τους τόκους και τις προσαυξήσεις υπερβαίνει το ποσό των 100.000 ευρώ και 200.000 ευρώ, αντίστοιχα. Την ποινική δίωξη εκκινεί αίτηση του Προισταμένου της ΔΟΥ ή του Τελωνείου προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών της έδρας τους. Την αυτή ποινική ευθύνη έχουν, σύμφωνα με την παράγραφο 2 και τα εξής πρόσωπα : α) για τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες οι Πρόεδροι του ΔΣ, το ΔΣ ή εντεταλμένοι ή συμπράττοντες σύμβουλοι ή διοικητές ή γενικοί διευθυντές αυτών ή κάθε πρόσωπο εντεταλμένο, είτε άμεσα από το νόμο, είτε από ιδιωτική βούληση, είτε από δικαστική απόφαση στη διοίκηση ή διαχείριση αυτών, σωρευτικά ή μη, β) για εταιρείες ΟΕ ή ΕΕ οι ομόρρυθμοι εταίροι και οι διαχειριστές αυτών γ) για συνεταιρισμούς οι Πρόεδροι ή οι Γραμματείς ή οι διαχειριστές αυτών σωρευτικά, ή μη, δ) για κοινοπραξίες, κοινωνίες και αστικές εταιρείες που ασκούν επιχείρηση οι εκπρόσωποι αυτών και τα μέλη τους, ε) για συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες που ασκούν επιχείρηση οι εκπρόσωποι αυτών, στ) για αλλοδαπές επιχειρήσεις γενικά και για κάθε είδους αλλοδαπούς οργανισμούς οι διευθυντές ή αντιπρόσωποι ή οι πράκτορες που έχουν στην Ελλάδα,

σωρευτικά ή μη και ζ) για τα ΝΠ, εκτός των παραπάνω περιπτώσεων, και οι εκπρόσωποι αυτών. (παρ. 2).

Η ποινική δίωξη ασκείται για τα χρέη προς το Δημόσιο και τρίτους, πλην ιδιωτών, που ήσαν βεβαιωμένα κατά το χρόνο απόκτησης της παραπάνω ιδιότητας με οποιονδήποτε τρόπο ή για οποιαδήποτε αιτία, καθώς και για τα χρέη που βεβαιώθηκαν, ανεξάρτητα από τη λύση ή μη των νομικών προσώπων, αλλά γεννήθηκαν ή ανάγονται στο χρόνο που είχαν την ιδιότητα αυτή. Για τα χρέη που ήσαν ληξιπρόθεσμα, κατά την απόκτηση της ιδιότητας αυτής, η ποινική δίωξη ασκείται μετά από 3 μήνες από την απόκτησή της (παρ. 3). Με την παροχή διευκόλυνσης τμηματικής καταβολής του χρέους, κατά τις κείμενες διατάξεις, αναστέλλεται η ποινική δίωξη για όσο χρόνο διαρκεί η ρύθμιση και ο οφειλέτης είναι συνεπής με τους όρους της ρύθμισης και τελικά εξαλείφεται το αξιόποινο σε περίπτωση ολοσχερούς εξόφλησης. Η υποβολή αίτησης δίωξης αναστέλλει την παραγραφή του χρέους μέχρι να εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση (άρθρ. 25 παρ. 7).

Β. Η παραπάνω ποινική ευθύνη είναι αυτοτελής και διακριτή έναντι της αλληλέγγυας φορολογικής υποχρέωσης, εκτεινόμενη σε όλα τα χρέη των εταιρειών, άσχετα αν αυτές τελούν σε λειτουργία ή έχουν διαλυθεί. Στο πλαίσιο αυτό έχει κριθεί ότι ατομική ειδοποίηση που εκδίδεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ, κατ. άρθρο 25 ν. 1882/1990, με την οποία καλείται ο ασκών τη διοίκηση ΝΠ να προβεί στην εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, υπό την απειλή άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος του, δεν συνιστά εκτελεστή πράξη, αλλά έχει πληροφοριακό χαρακτήρα και δεν μπορεί να εξομοιωθεί με την ατομική ειδοποίηση του άρθρου 4 του ΚΕΔΕ, δεδομένου ότι η ποινική δίωξη δεν συνιστά μέτρο αναγκαστικής εκτέλεσης (βλ. ΣΤΕ 3652/2012, ΔΕΦ ΑΘ 1394/2017, 6987/2014, 5550/2014, 1900/2013, ΔΕΦ ΠΕΙΡ 1791/2010, ΜΠΡΑΘ 13982/2019, 11941/2019). Συνεπώς, η κίνηση της ποινικής δίωξης σε βάρος του συνυπεύθυνου για την καταβολή των βεβαιωθείσών σε βάρος του ΝΠ οφειλών δεν επάγεται και την κίνηση της διαδικασίας της διοικητικής εκτέλεσης σε βάρος του, κατά την έννοια των άρθρων 217 επ. του ΚΔΔ.

6. ΑΜΥΝΑ-ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΥΝΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Α. Για τα αλληλεγγύως ευθυνόμενα πρόσωπα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν συντάσσεται ιδιαίτερη ταμειακή βεβαίωση, αλλά επιδιώκεται η διοικητική εκτέλεση σε βάρος τους με τον ίδιο νόμιμο τίτλο και με την αυτή ταμειακή βεβαίωση που έχει εκδοθεί επ'ονόματι του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας που αυτό διοικεί ή εκπροσωπεί. Αποτέλεσμα τούτου είναι ότι αποκτούν την ιδιότητα του οφειλέτη μόνο με την έκδοση και κοινοποίηση σε αυτά ατομικής ειδοποίησης της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ΚΕΔΕ ή του άρθρου 47 του ΚΦΔ για τα χρέη που

υπάγονται σε αυτόν. Προσφυγή κατά της καταλογιστικής πράξης δεν δύνανται να ασκήσουν, δύνανται όμως να ασκήσουν Ανακοπή κατά της επιδοθείσας σ' αυτούς ατομικής ειδοποίησης, η οποία έχει, κατ'εξαιρέση, εκτελεστό χαρακτήρα. Στην περίπτωση αυτή, θεωρείται συμπροσβαλλόμενη και η ταμειακή βεβαίωση και με την Ανακοπή δύνανται να προβάλλουν και λόγους που αφορούν το κατ'ουσία βάσιμο των απαιτήσεων του Δημοσίου, εκτός αν αυτό έχει κριθεί από το αρμόδιο Δικαστήριο, κατόπιν άσκησης Προσφυγής από το ΝΠ (βλ. ΣΤΕ 1623/2015, 1639-1644/2003, 708,1705/2008).

Β. Διαφορετική ρύθμιση, σε σχέση με τα προαναφερόμενα, εισάγεται το πρώτον με την παράγραφο 7 του άρθρου 50 του ΚΦΔ, σύμφωνα με την οποία τα συνυπόχρεα φυσικά πρόσωπα έχουν δικαίωμα να ασκήσουν έναντι της Φορολογικής Διοίκησης, παράλληλα με το νομικό πρόσωπο ή την νομική οντότητα, οποιοδήποτε δικαίωμα έχει στη διάθεσή του το νομικό πρόσωπο ή η νομική οντότητα. Συνεπώς, με βάση την διάταξη αυτή, τα συνυπόχρεα πρόσωπα δύνανται να ασκήσουν ενώπιον της Διεύθυνσης της ΔΕΔ ενδικοφανή προσφυγή του άρθρου 63 του ΚΦΔ κατά των πράξεων προσδιορισμού του φόρου που έχουν εκδοθεί σε βάρος του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας και για τους οποίους φόρους είναι και αυτοί συνυπεύθυνοι. Εξ ετέρου, όπως ρητά ορίζεται στην διάταξη του άρθρου 37 στοιχ. θ' του ΚΦΔ, τα ανωτέρω πρόσωπα περιλαμβάνονται στις πληροφορίες που περιέχει η πράξη προσδιορισμού του φόρου.

Γ. Όσον αφορά όμως στις ανωτέρω διατάξεις που εισάγουν νέα δικαιώματα στα συνυπεύθυνα πρόσωπα προκειμένου να εξασφαλίσουν την άμυνά τους, η πρόσφατα σχετικά εκδοθείσα υπ' αριθμ. 560/2017 απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου Αθηνών έκρινε, επί λέξει, ότι: «από τις εν λόγω διατάξεις προκύπτει ότι τα ανωτέρω πρόσωπα έχουν μεν δικαίωμα να ασκήσουν κατά το άρθρο 50 παρ. 7 του ΚΦΔ ενδικοφανή προσφυγή ενώπιον της Δ.Ε.Δ. και κατά της εκδοθείσας επ'ονόματι του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας καταλογιστικής πράξης της Φορολογικής Αρχής, δεν νομιμοποιούνται όμως να ασκήσουν Προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου Διοικητικού Δικαστηρίου και της τυχόν απορριπτικής απόφασης του Προισταμένου της Δ.Ε.Δ. επί της εν λόγω ενδικοφανούς προσφυγής.». Δηλαδή, σύμφωνα με την απόφαση αυτή, το δικαίωμα που παρέχεται στα συνυπεύθυνα πρόσωπα από την διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 50 ΚΦΔ περιορίζεται μόνο στο επίπεδο της Φορολογικής Διοίκησης.

Σχετική με το παραπάνω ζήτημα είναι και η υπ' αριθμ. ΣΤΕ 1316/2012 απόφαση, με την οποία, πρωτοποριακά θα λέγαμε, κρίθηκε ότι «ο διευθύνων ή εντεταλμένος σύμβουλος ημεδαπής ανωνύμου εταιρείας δύναται να ασκήσει Προσφυγή κατά του φύλλου ελέγχου φορολογίας εισοδήματος, ως έχων άμεσο, προσωπικό και ενεστώδες συμφέρον και ευθύνεται, σύμφωνα με το νόμο, αλληλεγγύως με αυτήν για την καταβολή του αναλογούντος φόρου, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν στο οικείο

φύλλο ελέγχου μνημονεύεται ως συνυπεύθυνο πρόσωπο. Αντίθετα όμως κρίθηκε με την απόφαση ΣΤΕ 844/2012 που έκρινε ότι τα παραπάνω πρόσωπα δύνανται να ασκήσουν μόνο Ανακοπή. '

Ε. Ένα ένδικο βοήθημα που δύνανται να ασκήσουν τα ανωτέρω πρόσωπα και το οποίο όμως σπάνια ασκείται είναι ή πρόσθετη παρέμβαση υπέρ του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας στην εκκρεμή δίκη της Προσφυγής που τυχόν έχει ασκήσει το νομικό πρόσωπο (βλ. ΣΤΕ 3408/2013).

7. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΥΠΑΡΞΗΣ Η ΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

Α.-Οι διατάξεις των άρθρων 101 και 115 του ν. 2238/1994 εφαρμόζονται και στα έχοντα μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα νομικά πρόσωπα – σωματεία, όπως κρίθηκε με την απόφαση ΣΤΕ 2748/2013.

Β. Για τα αθλητικά σωματεία που συμμετέχουν στα επαγγελματικά πρωταθλήματα, έχει κριθεί ότι οι νόμιμοι εκπρόσωποι και διοικούντες αυτά ευθύνονται για τα χρέη που γεννήθηκαν μετά της 19/7/2006, καθόσον η διάταξη του άρθρου 118 Α παρ. 5 του ν. 2715/1999 που προστέθηκε με το άρθρο 20 του ν. 3479/2006 και η οποία καθιέρωσε την αλληλέγγυα ευθύνη και στα αθλητικά σωματεία, δεν έχει αναδρομική ισχύ (ΣΤΕ 2978/2006, ΔΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 1653/2015, ΜΟΝ Δ ΠΡ ΑΘ 9500/2019, ΜΟΝ Δ ΠΡ ΑΘ 25997/2013, ΜΟΝ Δ ΠΡ ΘΕΣΣΑΛ 3362/2011). Αντίθετα έχει κριθεί για τα ερασιτεχνικά - αθλητικά σωματεία, ήτοι για εκείνα τα οποία δεν επιδίδονται σε αθλητική δραστηριότητα, επαγγελματικού χαρακτήρα, ότι δεν ισχύουν οι διατάξεις περί της αλληλέγγυας ευθύνης των εκπροσώπων αυτών (Δ ΠΡ ΑΛΕΞ 420/2014 ΛΟΓΙΣΤΗΣ 2015/48).

Γ. Όσον αφορά στην περίπτωση που η διοίκηση του ΝΠ ή της ΝΟ έχει διορισθεί με δικαστική απόφαση, κατά άρθρ. 69 του ΑΚ, ήτοι όταν λείπουν τα πρόσωπα που απαιτούνται για την διοίκηση του νομικού προσώπου, ή αν τα συμφέροντά τους συγκρούονται προς εκείνα του ΝΠ και συγκεκριμένα για το ζήτημα αν οι δικαστικά διορισμένοι εκπρόσωποι ευθύνονται ή όχι κατά τις διατάξεις περί της αλληλέγγυας ευθύνης, έχουν εκδοθεί σχετικά οι αποφάσεις ΣΤΕ 1590/2000 επταμ., 3/2000, 4754/1997, 3350/1995 που έκριναν ότι αυτοί ευθύνονται, εφόσον το ΝΠ έχει διαλυθεί ή λυθεί. Αντίθετα κρίθηκε με την απόφαση ΣΤΕ 2030/2004 επταμ., 102/2004 (πρβλ. ΣΤΕ 1180/2018). Το ΝΣΚ με την υπ' αριθμ. 168/2018 γνωμοδότηση της Α' Τακτικής Ολομέλειας γνωμοδότησε, επί λέξει, ότι «....ο δικαστικά διορισμένος διαχειριστής Μ.ΕΠΕ και ΕΠΕ έχει αλληλέγγυα ευθύνη με το ΝΠ για τα χρέη που γεννήθηκαν κατά το χρόνο που είχε αναλάβει αυτός τα καθήκοντα αυτά, αλλά και

πριν την ανάληψη των καθηκόντων του για τις χρήσεις πριν την έναρξη του ν. 4174/2013 ΚΦΔ, αλλά και για εκείνες μετά την έναρξη ισχύος αυτών και αφορούν μη απόδοση ΦΠΑ και ΦΜΥ.». Μάλιστα με την τελευταία, ως άνω, απόφαση του ΣΤΕ με αριθμό 1180/2018 κρίθηκε ότι όλες οι προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου ερμηνεύουν την διάταξη της παραγράφου 1 άρθρου 115 του ν. 2238/1994 και όχι εκείνη της παραγράφου 3 αυτού που αναφέρεται στην ευθύνη των διοικούντων κατά την διάρκεια λειτουργίας του ΝΠ και ότι δεν έχει επιλυθεί εισέτι το σχετικό νομικό ζήτημα.

Δ. Με την 181/2017 γνωμοδότηση, το ΝΣΚ γνωμοδότησε, με βάση συγκεκριμένο ιστορικό, σχετικά με την ύπαρξη ή μη ευθύνης εκπροσώπων απορροφησάσης εταιρείας για χρέη της απορροφηθείσας, τα οποία ανάγονται σε χρόνο πριν από τη συγχώνευση. Ειδικότερα, σύμφωνα με την εν λόγω γνωμοδότηση, σε περίπτωση απορρόφησης ημεδαπής ΑΕ από άλλη ανώνυμη ημεδαπή εταιρεία, τα φυσικά πρόσωπα που είχαν στην διοίκηση της απορροφώσας εταιρείας κάποια από τις ιδιότητες του άρθρου 115 του ν. 2238/1994, (είτε πριν είτε μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης), δεν είναι συνυπόχρεα με την απορροφήσασα εταιρία για την πληρωμή του φόρου εισοδήματος, παρακρατούμενων φόρων και ΦΠΑ, οι οποίες κατόπιν ελέγχου που ενεργήθηκε από την αρμόδια φορολογική αρχή, μετά την ολοκλήρωση της απορρόφησης, προέκυψαν από δραστηριότητα και υποχρεώσεις της απορροφηθείσας εταιρείας, προσδιορίστηκαν με εξωλογιστικό τρόπο και βεβαιώθηκαν σε βάρος της απορροφώσας εταιρείας.

Ε. Τα συνυπεύθυνα πρόσωπα δεν ευθύνονται με τις διατάξεις περί συνευθύνης διοικούντων για τις οφειλές του ΝΠ από πολλαπλά τέλη λαθρεμπορίας, καθόσον αυτά δεν αποτελούν φόρο, αλλά διοικητική κύρωση-ποινή που αποσκοπεί στην αποζημίωση του Δημοσίου και στον κολασμό του υπαιτίου, δεν αναλογεί σε εμπόρευμα και δεν το επιβαρύνει, αλλά απλώς χρησιμοποιείται το ποσό των δασμοφορολογικών επιβαρύνσεων ως βάση υπολογισμού των πολλαπλών τελών ((ΝΣΚ 64/2014). Ο διευθύνων σύμβουλος, όμως, υπέχει ποινική ευθύνη για την καταβολή των πολλαπλών τελών, κατ'άρθρ. 25 ν. 1882/1990 και 20 ν. 2523/1997. Αντίθετα, οι διατάξεις για τα συνυπόχρεα εφαρμόζονται στην περίπτωση των οφειλών προστίμου ΚΒΣ (ΣΤΕ 1040/2016, 1326/2012, ΔΕΦ ΑΘ 404/2015). Επίσης το αυτό έχει κριθεί (περί της ευθύνης δηλαδή των συνυπόχρεων) και για την καταβολή του προστίμου ΦΠΑ (ΣΤΕ 2319,1015/2018).

ΣΤ. Με την απόφαση 2608/2017 ΔΕΦ ΘΕΣΣΑΛ κρίθηκε ότι η ευθύνη του εκπροσώπου της ΑΕ δεν γεννάται σε περίπτωση που η ΑΕ είναι ομόρρυθμο μέλος προσωπικής εταιρείας και ευθύνεται αλληλεγγύως για τα χρέη της ομόρρυθμης. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει αλληλέγγυα ευθύνη μόνο του νομικού προσώπου της ΑΕ.

Ζ. Οι αναπληρωτές διοικούντες, όπως π.χ. οι Αντιπρόεδροι ΔΣ και οι Αναπληρωτές Δ/ντος Συμβούλου δεν ευθύνονται, άσχετα αν τα πρόσωπα αυτά τυχόν έχουν ασκήσει διοίκηση ή αναμείχθηκαν στη διαχείριση των υποθέσεων του ΝΠ, καθόσον ο νόμος δεν ορίζει τα πρόσωπα αυτά ως συνυπεύθυνα (ΝΣΚ 173/2001, ΠΟΛ 1028/2004). Με το ίδιο σκεπτικό δεν ευθύνονται ούτε τα απλά μέλη ΔΣ του ΝΠ ή της ΝΟ.

Η. Με την γνωμοδότηση 49/2014 το ΝΣΚ γνωμοδότησε ότι δεν ευθύνονται οι Δήμαρχοι των ΟΤΑ για τα χρέη των δημοτικών επιχειρήσεων που ανέλαβαν οι ΟΤΑ, με βάση τις διατάξεις του ν. 4170/2013, ούτε οι διοικούντες τις εν λόγω δημοτικές επιχειρήσεις.

Θ. Η ευθύνη των αλληλεγγύως ευθυνομένων προσώπων ενεργοποιείται και στην περίπτωση που σε βάρος του ΝΠ ή της ΝΟ βεβαιώθηκαν οφειλές με βάση εξωλογιστικό προσδιορισμό χρεών (βλ. ΔΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 124/2012, ΝΣΚ 137/2014).

Ι. Οι εκκαθαριστές των αγροτικών συνεταιρισμών ευθύνονται για τα χρέη των συνεταιρισμών, σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, όπως και οι μέχρι την εκκαθάριση διοικούντες και εκπροσωπώντας αυτούς υπό τις προϋποθέσεις του νόμου, όπως και στα λοιπά νομικά πρόσωπα (βλ.ΝΣΚ 340/2014,195/2013).

ΙΑ. Το ΝΣΚ με την γνωμοδότηση με αριθμό 265/2016, γνωμοδότησε ότι συνυπεύθυνα για την καταβολή προστίμου του ΚΒΣ που έχει επιβληθεί σε βάρος ναυτιλιακής εταιρείας πλοίων αναψυχής (ΝΕΠΑ) του ίδιου ως άνω ν. 3182/2003, η οποία έχει λυθεί και εκκαθαριστεί, (για παράβαση που τελέστηκε κατά τον χρόνο λειτουργίας της), είναι ο κατά το χρόνο διάλυσης της εταιρείας νόμιμος εκπρόσωπος αυτής, καθώς και οι νομίμως διορισθέντες και αποδεχθέντες το διορισμό τους εκκαθαριστές της εταιρείας, κατ' άρθρ. 115 ν. 2238/1994.

ΙΒ. Στην περίπτωση της αναγκαστικής διαχείρισης επιχείρησης, οφειλέτριας του Δημοσίου, κατ' άρθρ. 1034 επ. του ΚΠολ.Δικ., έχει κριθεί ότι ο διοριζόμενος με την δικαστική απόφαση διαχειριστής δεν υπέχει από τις διατάξεις των άρθρων 101 και 115 του ν. 2238/1994 προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη για την αποπληρωμή των χρεών της επιχείρησης (ΣΤΕ 2030/2004, ΜΟΝ Δ ΠΡ ΑΘ 3110, 22374/2017).

ΙΓ. Όσον αφορά στο θέμα της ευθύνης ή μη των μελών της Κοινοπραξίας για τα χρέη της Κοινοπραξίας, όπως προαναφέρθηκε, τούτο έχει ρυθμισθεί με την διάταξη του άρθρου 4 παρ. 10 του ν. 1882/1990, στην οποία ορίζεται ότι: « Για τις κοινοπραξίες τις κοινωνίες και τις αστικές εταιρείες που ασκούν επιχείρηση οι οφειλές κύριες και πρόσθετες από φόρους, τέλη, εισφορές και από πρόστιμα από φορολογικές παραβάσεις γενικά που αφορούν αυτές, βεβαιώνονται στο όνομά τους η ευθύνη όμως για την καταβολή των οφειλών αυτών βαρύνει αλληλεγγύως και σε ολόκληρον καθένα από τα μέλη τους». Εκκρεμούν στο Συμβούλιο της Επικρατείας τα θέματα :1)

αν η παραπάνω διάταξη του άρθρου 4 παρ. 10 του ν. 1882/1990 δημιουργεί ίδια, πρωτογενή, αποκλειστική και όχι πρόσθετη ευθύνη-υποχρέωση των μελών της κοινοπραξίας για την καταβολή των οφειλών αυτής από φόρους και 2) αν μετά την ταμειακή βεβαίωση της οφειλής στο όνομα της κοινοπραξίας (που είναι μια σύμπραξη προσώπων προς επιδίωξη κοινού σκοπού), αποκτούν τα μέλη αυτοδικαίως την ιδιότητα του οφειλέτη για την θεμελίωση της ευθύνης ή απαιτείται η αποστολή στα μέλη αυτής ατομικά και χωριστά ατομικής ειδοποίησης. Η διαφορά στην περίπτωση της κοινοπραξίας φρονούμε ότι είναι το γεγονός ότι με τις παραπάνω διατάξεις δεν προβλέπεται πρόσθετη ευθύνη των μελών της, αλλά αντίθετα πρωτογενής, αποκλειστική, αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη αυτών για την καταβολή των χρεών της.

ΙΑ. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η ευθύνη ή μη των κληρονόμων - εκπροσώπων ΝΠ ή ΝΟ, δηλαδή των προσώπων εκείνων που κληρονόμησαν άτομα, τα οποία, εν ζωή, είχαν προσωπική και εις ολόκληρον ευθύνη καταβολής των χρεών του ΝΠ ή της ΝΟ προς το Δημόσιο, κατά τις διατάξεις του άρθρου 115 ΚΦΕ και άρθρ. 50 ΚΦΔ. Επί του θέματος αυτού έχουν υποστηριχθεί δυο αντίθετες απόψεις, χωρίς να έχουμε απόφαση ανωτάτου Δικαστηρίου. Διαφορετική φυσικά είναι η περίπτωση των κληρονόμων ομορρύθμων εταιρειών για χρέη ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας, όπου η ευθύνη αυτή κληρονομείται ως αυτοτελής και πρωτογενής, (βλ. Θεόδωρος Ψυχογιός «*Η έκταση της ευθύνης των κληρονόμων του οφειλέτη για χρέη προς το Δημόσιο*» ΔιΔικ. 3/2018 σ. 353-359, sakkoulasonline.gr).

ΙΕ. Στην περίπτωση της θέσης της επιχείρησης υπό ειδική εκκαθάριση, κατά τις διατάξεις του άρθρου 46^Α του ν. 1892/1990, δεν απαλλάσσονται τα πρόσωπα που είχαν διοικήσει το ΝΠ από την ευθύνη του άρθρου 115 ν. 2238/1994 για τους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους. Έχει κριθεί μάλιστα ότι η ευθύνη αυτή δεν προσκρούει στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, ήτοι στο δικαίωμα του πολίτη να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει ελεύθερα στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Χώρας (ΣΤΕ ΟΛ. 4674,3438/1998, ΣΤΕ 1028/2013, 1392/2008, 3078/1997).

ΙΣΤ. Όσον αφορά στους εκπροσώπους της Ναυτικής Εταιρείας του ν. 959/1979 (Α'192), όπως ισχύει, αυτοί ευθύνονται με τις ειδικές διατάξεις του ν.δ. 952/1971 (Α'160) για τα προξενικά τέλη και ν. 27/1975 (Α' 77) για τον φόρο πλοίων και εισφορά. Ειδικότερα στο άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 27/1975 ορίζεται ότι: «*Ο φόρος και η εισφορά βαρύνει τους πλοιοκτήτες η πλοιοκτητριάς εταιρείας τους εγγεγραμμένους εις το οικείον νηολόγιον κατά την πρώην ημέραν εκάστου ημερολογιακού έτους, ανεξαρτήτως της κατοικίας ή της διαμονής της έδρας αυτών εν τη ημεδαπή ή εν τη αλλοδαπή. Αλληλεγγύως υπόχρεως προς καταβολή του φόρου και της εισφοράς είναι και πας κατ'εντολήν του πλοιοκτήτου ή οποιασδήποτε Αρχής ή εξ οποιασδήποτε αιτίας διαχειριζόμενος το πλοίον και εισπράττων τους*

ναύλους, ως και ο αντίκλητος αυτού ο αποδεχθείς εγγράφως τον διορισμό του». Συνεπώς, για οφειλές ναυτικής εταιρείας έναντι του Ελληνικού Δημοσίου ευθύνονται και οι εκπρόσωποί της, όπως προκύπτουν από τις καταχωρίσεις στη μερίδα της στο μητρώο ναυτικών εταιρειών, οι οποίες αποτελούν πλήρη απόδειξη. Δηλαδή επί περισσοτέρων ευθύνονται από κοινού και εις ολόκληρον ο καθένας, οι ορισθέντες ως εκπρόσωποι της ναυτικής εταιρείας στην ίδια την εταιρική σύμβαση ή τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, ή εκείνοι στους οποίους το ΔΣ ανέθεσε την άσκηση των εξουσιών (βλ ΣΤΕ 750/2007).

8. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΟΠΙΑΣ, ΑΠΟ ΔΕΚ ΚΑΙ ΔΕΕ

A. Έχει κριθεί ότι οι διατάξεις περί της αλληλέγγυας ευθύνης των τρίτων δεν αντίκεινται στις διατάξεις: άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος «περί προστασίας της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας», άρθρου 17 του Συντάγματος «περί προστασίας της ιδιοκτησίας», ως και του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, ούτε παραβιάζουν την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι η θέσπιση της ευθύνης αυτών αποβλέπει στην επίτευξη του - δημοσίου συμφέροντος - σκοπού που συνίσταται στην διασφάλιση της είσπραξης των οφειλόμενων από τα νομικά πρόσωπα φόρων, ώστε να αποτραπεί η απώλεια εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού που θα είχε ως επακόλουθο την υστέρηση των δημοσίων εσόδων και συνακόλουθα την επιβράδυνση ή την ανατροπή της προγραμματισμένης δράσης της διοίκησης (πρβλ. ΣΤΕ 1183-1187/2018 επταμ., 1590/2000, ΔΕΦ ΑΘ 3781/2019, 19310/2017).

B.- Κατά την πάγια νομολογία ΔΕΚ/ΔΕΕ έχουν κριθεί ως μη «αποδεκτά εθνικά μέσα» όσα δημιουργούν σύστημα αντικειμενικής ευθύνης για την καταβολή οφειλών ΦΠΑ. Ειδικότερα έχει κριθεί ότι εθνικά μέτρα που δημιουργούν «de facto» σύστημα αντικειμενικής ευθύνης κείνται πέραν του αναγκαίου ορίου για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του Δημοσίου. Δηλαδή, «*το να θεμελιούται ευθύνη για την πληρωμή του ΦΠΑ, προσώπου άλλου από τον υπόχρεο του συγκεκριμένου φόρου, χωρίς να του παρέχεται η δυνατότητα να απαλλαγεί από την ευθύνη αυτή, αποδεικνύοντας ότι δεν έχει καμία σχέση με τις ενέργειες του εν λόγω υπόχρεου*», πρέπει να θεωρείται ότι παραβαίνει την αρχή της αναλογικότητας και ότι θα ήταν προδήλως δυσανάλογο να καταλογιστεί ανεπιφύλακτα στο πρόσωπο αυτό (συνευθυνόμενο) η απώλεια φορολογικών εσόδων, η οποία όμως προκλήθηκε από τις ενέργειες τρίτου, υποκείμενου στον φόρο, επί των οποίων το πρόσωπο αυτό δεν έχει καμία επίδραση. (Απόφαση της 21^{ης} Δεκεμβρίου 2011, *Viaamse Oliemaatschappij C. 499/10*, EU: C: 2011: 871, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Κατά την νομολογία συνεπώς αυτή θα πρέπει να ευθύνονται μόνο για οφειλές ΦΠΑ που γεννήθηκαν κατά τον χρόνο που τα ως άνω πρόσωπα ασκούσαν πράγματι διοίκηση

και όχι για φορολογικές υποχρεώσεις, αναγόμενες σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είχαν ανάμειξη στην διοίκηση του νομικού προσώπου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από τα προαναφερόμενα, προκύπτει, αναμφίβολα, ότι το θέμα της αλληλέγγυας ευθύνης των διοικούντων ΝΠ ή ΝΟ, αν και έχει απασχολήσει επανειλημμένα την νομολογία, υπάρχουν ακόμη ζητήματα που δεν έχουν τύχει νομολογιακής επεξεργασίας ή κρίσης ανώτατου δικαστηρίου, ενόψει και της πρόσφατης σχετικά νομοθέτησης του ΚΦΔ

ΜΑΡΙΑ-ΛΟΥΪΖΑ ΜΠΑΚΑΛΑΚΟΥ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ ΓΙΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΔΕ**1.α.Γενικά**

Από τις διατάξεις των άρθρων του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων(Κ.Ε.Δ.Ε.) (ν.δ.356/1974«περί Κώδικος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων»,ΦΕΚ Α'90) σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 217 έως 230 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999 ΦΕΚ Α' 94) και με εκείνες του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΦΕΚ Α'182), οι οποίες κατ'άρθρο 89 ΚΕΔΕ έχουν εφαρμογή στη διαδικασία του ΚΕΔΕ, εφόσον δηλαδή δεν αντίκεινται οι διατάξεις του ΚΠολΔ προς τον ΚΕΔΕ, προκύπτει, ότι με αυτές οργανώνεται σύστημα είσπραξης δημοσίων εσόδων, με σκοπό από τη μια να καθίσταται δυνατή η, συνταγματικά επιβαλλομένη (άρθρο 4 παράγραφος 5 του Συντάγματος), είσπραξη των χρεών από το Δημόσιο, με παράλληλη, όμως, δυνατότητα του οφειλέτη του Δημοσίου, να ασκεί επίκαιρα τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που του παρέχει ο νόμος.

Ένα από τα αναγκαστικά μέτρα προκειμένου να επιτευχθεί η είσπραξη των δημοσίων εσόδων είναι, κατά το άρθρο 9 του ΚΕΔΕ, η κατάσχεση κινητών και απαιτήσεων του οφειλέτη του Δημοσίου εις χείρας τρίτου, η οποία συνιστά βασικό και πρόσφορο εργαλείο της διοικητικής εκτέλεσης. Το Δημόσιο για την ικανοποίηση των απαιτήσεών του κατά οφειλέτη του μπορεί να προβεί σε κατάσχεση εις χείρας τρίτων των χρημάτων που βρίσκονται στα χέρια τους, των καρπών και άλλων κινητών πραγμάτων του οφειλέτη του Δημοσίου ή των οφειλόμενων εν γένει σε αυτό (άρθρο 30ΚΕΔΕ).

Στη σημερινή οικονομία, όπου το μεγαλύτερο τμήμα της περιουσίας των φυσικών και νομικών προσώπων εμφανίζεται με άυλη μορφή και οι τρέχουσες διεκπεραιώνονται με λογιστικές τραπεζικές εγγραφές ή με πλαστικό ή ηλεκτρονικό χρήμα, η κατάσχεση εις χείρας τρίτου κατέστη από τον νομοθέτη το πιο αποτελεσματικό μέσο εκτέλεσης, ώστε να επιτυγχάνεται η ικανοποίηση του δανειστή όσο γίνεται ταχύτερα και με τρόπο όσο γίνεται λιγότερο επιβαρυντικό για τον οφειλέτη. Η συνηθέστερη στην πράξη περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τρίτου είναι οι χρηματικές απαιτήσεις τουκαθού η εκτέλεση κατά τρίτου, εφόσον δεν εξαρτώνται απόαντιπαροχή^{1,2}.

β.Η τριμερής δικονομική σχέση

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου είναι το είδος εκείνο της κατάσχεσης που επιβάλλεται από τον δανειστή κατά του οφειλέτη, αλλά στρέφεται κατά τρίτου προσώπου, το οποίο είτε χαρακτηρίζεται ως ο οφειλέτης της χρηματικής απαίτησης του οφειλέτη, είτε κατέχει κινητά πράγματα που εμφανίζονται ότι ανήκουν κατά κυριότητα στον οφειλέτη, είτε εμφανίζεται ως υπόχρεο να μεταβιβάσει τα κινητά αυτά κατά κυριότητα στον οφειλέτη. Έτσι, στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, συνδέονται τρεις διαφορετικοί νομικοί χαρακτήρες.

Ο τρίτος, ως ισότιμος παράγων της εκτελεστικής διαδικασίας, προσδίδει στο θεσμό της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του, ενώ και το ζήτημα του ασφαλούς προσδιορισμού του προσώπου του τρίτου αποβαίνει κρίσιμο, ιδίως,

¹ΑΠ 1081/2015, ΑΠ 480/2012 ΝΟΜΟΣ.

²Αν η χρηματική απαίτηση εξαρτάται από αντιπαροχή, τότε εφαρμόζεται η διαδικασία κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων(1022 ΚΠολΔ), ΕιρΑθ 3060/2007, ΕλλΔνη 2007,σελ.1709.

αν ληφθεί υπόψη ότι η κατ' άρθρα 30 ΚΕΔΕ και 983 ΚΠολΔ κοινοποίηση του κατασχετήριου εγγράφου σε πρόσωπο που κατέχει την ιδιότητα του τρίτου, συνιστά απαραίτητο στοιχείο για το υποστατό της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.³ Ως τρίτος μπορεί να νοηθεί κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, το οποίο με βάση ορισμένη έννομη σχέση μεταξύ αυτού και του οφειλέτη καθού η εκτέλεση (π.χ. εντολή, μίσθωση πράγματος ή έργου, παρακαταθήκη, χρησιδάνειο κλπ.), είναι κάτοχος περιουσιακού στοιχείου που ανήκει στον καθού η εκτέλεση⁴.

Έτσι, θέση τρίτου επέχει, ενδεικτικά, ομισθωτής, το τραπεζικό πιστωτικό ίδρυμα, ο λήπτης χρησιδανείου, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ως θεματοφύλακας για την κατατεθείσα αποζημίωση από αναγκαστική απαλλοτρίωση⁵, ο υπάλληλος του πλειστηριασμού ως προς το πλειστηρίασμα, ο διαχειριστής αφανούς εταιρίας, η έχουσα νομική προσωπικότητα εταιρία έναντι του εταίρου, ως προς τα κέρδη ή την εισφορά του τελευταίου, ο εκτελεστής διαθήκης απέναντι στους κληρονόμους, ο εντολοδόχος, ο παραγγελιοδόχος, ο αγοραστής που δεν έχει εξοφλήσει το τίμημα από σύμβαση πώλησης ακινήτου, η ασφαλιστική εταιρία για το ποσό που έπρεπε να καταβάλει στον υπαίτιο του ατυχήματος – καθού η εκτέλεση οφειλέτη⁶. Αντίθετα, δεν θεωρείται τρίτος το πρόσωπο που ενεργεί απλά ως διαχειριστικό όργανο του οφειλέτη. Δεν είναι τρίτοι όσοι ενεργούν ως αντιπρόσωποι, υπάλληλοι ή όργανα του καθού η εκτέλεση οφειλέτη (π.χ. ο ασκών τη γονική μέριμνα, ο επίτροπος, ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομιάς, ο εισπράκτορας ταμίας της επιχείρησης, η ΔΕΗ για την είσπραξη των τελών καθαριότητας, φωτισμού και ακίνητης περιουσίας υπέρ του Δήμου⁷).

Τρίτος, μπορεί να είναι και ο δανειστής, ο οποίος, συγχρόνως, είναι και οφειλέτης του οφειλέτη του, τούτο δε μπορεί να συμβαίνει και στην περίπτωση που π.χ. το Δημόσιο Δ.Ο.Υ. κατασχέσει εις χείρας ΥΕΘΑ απαίτηση προμηθευτή, δικαιούμενο να λάβει από τον οφειλέτη του ορισμένο ποσό. Σε αυτή την περίπτωση, το Δημόσιο είναι συγχρόνως και οφειλέτης του οφειλέτη του, οπότε έχει τη δυνατότητα να επιβάλει κατάσχεση στα χέρια του, ως τρίτου, καθόσον ο νόμος δεν απαγορεύει να ενεργήσει με τις δύο αυτές διαφορετικές ιδιότητες. Στην αντίθετη περίπτωση η θέση του δανειστή και συγχρόνως οφειλέτη θα ήταν χειρότερη, παρά αν ήταν μόνο δανειστής και χειρότερη από άλλο δανειστή, ο οποίος θα μπορούσε να ενεργήσει κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη του, κάτι που δεν συμπορεύεται με την αρχή της ισότητας που διέπει το ισχύον δικονομικό σύστημα. Πάντως έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι «το έννομο συμφέρον για την επιβολή κατάσχεσεως ελλείπει αν ο δανειστής μπορεί να προβεί εξωδίκως σε συμψηφισμό της απαίτησής του με ανταπαίτηση του οφειλέτη»⁸.

γ. Η νομική φύση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου είναι εξώδικη πράξη δεδομένου ότι δεν γίνεται διάγνωση κάποιου δικαιώματος ή υποβάλλεται κάποια αίτηση για παροχή έννομης προστασίας. Παράλληλα, συνιστά και σύνθετη διαδικαστική πράξη (πράξη της αναγκαστικής εκτέλεσης), αφού κύριο χαρακτηριστικό της γνώρισμα είναι η άμεση ή έμμεση διάπλαση είτε των δικονομικών σχέσεων των υποκειμένων της δίκης είτε της διαδικασίας παροχής έννομης προστασίας, με συνέπειες τόσο στο χώρο του

³Εμμανουήλ Στεφανάκης «Κατασχέσεις εις χείρας τραπεζικού πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου» στο Διαδίκτυο.

⁴Γεσίου-Φαλιτσή «Δίκαιο Αναγκαστικής εκτέλεσεως-Ειδικό μέρος» 2001, σελ. 681 επ, Ι. Μπρίνιας «Αναγκαστική εκτέλεση» τομ. ΙΙΙ, 2001, Σελ. 1248, 1266

⁵Άρθρο 8 ν. 2882/2001, ΑΠ 256/2011 ΝΟΜΟΣ.

⁶Εφαθ 1022/2008 ΝΟΜΟΣ.

⁷ΠΠΡΑΘ259/2000 ΝΟΜΟΣ.

⁸Ι. Μπρίνιας, ό.π. ΙΙΙ, παρ. 443, σελ. 1005.

οικονομικού (προώθηση της πραγμάτωσης της αναγκαστικής εκτέλεσης) όσο και του δημοσίου δικαίου (ουσιαστικές συνέπειες προκειμένου να επιτευχθεί η νομική και υλική δέσμευση του κατασχόμενου περιουσιακού στοιχείου).

2.Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ ΓΙΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΔΕ

α.ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου για απαιτήσεις του Ελληνικού Δημοσίου διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 9, 30 έως 34, 89 του ΚΕΔΕ ,τις διατάξεις των άρθρων 982έως 990 και 582έως 585 τουΚΠολΔ, οι διατάξεις του οποίου έχουν εφαρμογή και στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, κατά τη διαδικασία του ΚΕΔΕ, εφόσον δεν αντίκεινται οι διατάξεις τουΚΠολΔ προς τον ΚΕΔΕ (άρθρο 89 ΚΕΔΕ), και τις διατάξεις των άρθρων 217έως 230 του ΚΔΔ.

β. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΥΡΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ

Απαραίτητες προϋποθέσεις αναγκαστικής κατάσχεσης εκ μέρους του Δημοσίου στα χέρια τρίτου είναι :

α) η ύπαρξη χρηματικής απαίτησης βεβαιωμένης ταμειακά και ληξιπρόθεσμης κατά την έννοια του άρθρου 5 του ΚΕΔΕ ,

β) η απαίτηση αυτή να στηρίζεται στο νόμιμο τίτλο του άρθρου 2 παρ.2 του ΚΕΔΕ,

γ)η ύπαρξη κατασχετηρίου,

δ) η έγκυρη επίδοση του κατασχετηρίου και

ε)το κατασχετό του αντικειμένου της κατάσχεσης.

ι.Κατασχετήριο

Το κατασχετήριο αποτελεί ιδιωτικό διαδικαστικό έγγραφο της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου και μάλιστα δικόγραφο και, οπωσδήποτε, συστατικό στοιχείο της επιβαλλόμενης κατάσχεσης.

Η κατάσχεση του Δημοσίου εις χείρας τρίτων χρημάτων, καρπών κλπ, γίνεται με κατασχετήριο από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ, ενώ για οφειλές πάνω από 1.500.000 ευρώ η σύνταξη του κατασχετηρίου και η είσπραξη γίνεται από την Επιχειρησιακή Μονάδα Είσπραξης της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.). Με το κατασχετήριο προσκαλείται ο τρίτος είτε να καταθέσει τα κατασχεθέντα χρήματα στην οικεία φορολογική αρχή, να παραδώσει τα κινητά που βρίσκονται στα χέρια του στον οριζόμενο συμβολαιογράφο ή φύλακα, εφαρμοζομένων των διατάξεων των άρθρων 14-19 ΚΕΔΕ, μέσα σε προθεσμία 8 ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου.Στο κατασχετήριο θα πρέπει να αναφέρονται το όνομα του συμβολαιογράφου ή του φύλακα στον οποίο ο τρίτος υποχρεούται να παραδώσει τα κατασχεθέντα.

Κατά την παράγραφο 5 του άρθρου 30 ΚΕΔΕ, στην περίπτωση που το ύψος της αξίας των κατασχεθέντων κινητών δεν υπερβαίνει τα 3.000 ευρώ, κάθε άλλη κατάσχεση για την ικανοποίηση απαιτήσεων, από οποιαδήποτε αιτίακαι αν προέρχονται, που γίνεται μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου είναι αυτοδικαίως άκυρη και δεν επιφέρει έννομα αποτελέσματα. Ratio της διάταξης αυτής είναι η διαπίστωση ότι η ύπαρξη κατασχεθέντων μικρής αξίας δεν αρκεί για να ικανοποιήσει, ακόμη και τις απαιτήσεις του Δημοσίου, πολύ περισσότερο και τρίτων. Έτσι, δεν επιτρέπεται να επιβληθούν άλλες κατασχέσεις τρίτων, παρά το ότι, σε κάθε άλλη

περίπτωση, επιτρέπεται δεύτερη, τρίτη κ.λ.π. κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Η απαγόρευση αυτή, κατά την εισηγητική έκθεση, τέθηκε αφενός μεν για την αποφυγή δημιουργίας εξόδων, αφετέρου δε για να παρασχεθεί η δυνατότητα ικανοποίησης του κατασχόντος Δημοσίου⁹. Υπάρχει, μάλιστα, προβληματισμός για το κατά πόσο η εν λόγω διάταξη μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη ή όχι με το Σύνταγμα. Επιπλέον, εάν η αξία των κατασχεθέντων κινητών πραγμάτων δεν υπερβαίνει το ποσό των 3.000 ευρώ, η κατάσχεση μπορεί να περιοριστεί σε μικρότερο ποσό ή ποσοστό, μετά από αιτιολογημένη απόφαση του οργάνου που την επέβαλε, κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος ενώπιον του.

Δεν επιβάλλεται κατάσχεση ακινήτων καθώς και κατάσχεση κινητών εις χείρας του οφειλέτη, κατά των οφειλετών που έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές από κάθε αιτία (για την καταβολή των οποίων ευθύνεται ως πρωτοφειλέτης, συνυπόχρεος, εγγυητής κλπ.) συνολικού ποσού 500 ευρώ, πλην του μέτρου της κατάσχεσης στα χέρια τρίτων. Στο ανωτέρω ποσό δεν περιλαμβάνονται οι προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, οι τόκοι εκπρόθεσμης καταβολής ή και πρόστιμα εκπρόθεσμης καταβολής του άρθρου 6 του ΚΕΔΕ, καθώς και των άρθρων 53 και 57 ν. 4174/2013(ΦΕΚ Α΄170).

ii. Ουσιώδη στοιχεία του κατασχετηρίου

Σύμφωνα με τα άρθρα 983 και 987 ΚΠολΔ, 30, 85 παρ. 1 ΚΕΔΕ και παρ. 1 του άρθρου 4 του π.δ.16/1989«Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και των Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών» (ΦΕΚ Α΄ 5) το κατασχετήριο, το οποίο κοινοποιείται στον τρίτο, πρέπει να περιέχει: το όνομα, επώνυμο, όνομα πατρός του οφειλέτη, το ονοματεπώνυμο του τρίτου, εις χείρας του οποίου επιβάλλεται η κατάσχεση, τον τίτλο στον οποίο στηρίζεται το ποσό για το οποίο επιβάλλεται αυτή¹⁰, τον πίνακα χρεών του οφειλέτη και χρονολογία και υπογραφή του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. Επιπλέον, το κατασχετήριο πρέπει να περιέχει την έννομη σχέση που συνδέει τον καθού η κατάσχεση με τον τρίτο, η οποία αποτελεί τη δικαιούχο αιτία της οφειλής του τρίτου (π.χ. μίσθωση, εντολή, εταιρία), χωρίς περαιτέρω να απαιτείται και αναφορά των γενεσιουργών περιστατικών της οφειλής. Το στοιχείο αυτό, αν και δεν αναφέρεται ρητά στη διάταξη του άρθρου 30 του ΚΕΔΕ, ούτε και στη διάταξη του άρθρου 983 ΚΠολΔ, είναι αναγκαίο, διότι διαφορετικά καθίσταται δυσχερής η δήλωση του τρίτου και ο προσδιορισμός της απαίτησης της οποίας επιδιώκεται η κατάσχεση¹¹. Η αναγραφή του Αριθμού Φορολογικού Μητρώου του οφειλέτη δεν εντάσσεται στο ελάχιστο περιεχόμενο του κατασχετηρίου εγγράφου, συνεπώς η εσφαλμένη αναγραφή του δεν δύναται να ασκήσει επιρροή στο κύρος της επιβληθείσας κατάσχεσης¹², με εξαίρεση το ηλεκτρονικό κατασχετήριο (άρθρο 30B ΚΕΔΕ), του οποίου, όπως αναφέρουμε παρακάτω, είναι απαραίτητο στοιχείο. Επίσης δεν είναι απαραίτητη η εξειδίκευση αναφορικά με το είδος της κατάθεσης και του αριθμού του λογαριασμού¹³.

Τα πιο πάνω είναι ουσιώδη στοιχεία κάθε κατασχετηρίου, αφού ο τρίτος, ο οποίος καθίσταται έτσι οφειλέτης του Δημοσίου, με βάση το τεκμήριο που καθιερώνεται από τη διάταξη του άρθρου 33 ΚΕΔΕ, θα λάβει ακριβή γνώση των κατασχομένων και δεν θα προβεί σε διάθεση αυτών, επιπλέον δε, θα μπορέσει να προβεί σε δήλωση σαφή και ορισμένη κατά το άρθρο 32 ΚΕΔΕ.

⁹Σοφία Γιαταγάννα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδικτυο.

¹⁰ΑΠ 139/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹¹ΕφαΘ 6239/2010 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ 1930/2007 ΕφαΔ 2008.365, Βαθρακοκοίλης ΕρμΚΠολΔ άρθρο 983 αριθμ. 9.

¹²ΠΠΑΘ 542/2015 ΝΟΜΟΣ.

¹³ΑΠ 1127/2017 ΝΟΜΟΣ

Κατασχετήριο από το οποίο λείπει ένα από τα παραπάνω ουσιώδη στοιχεία είναι άκυρο, καθιστώντας άκυρη την κατάσχεση. Κατά μία δε άποψη, ο τρίτος παραλείποντας την υποβολή της κατά το άρθρο 32 του ΚΕΔΕ δήλωσης, αφού πρόκειται για άκυρο κατασχετήριο, δεν καθίσταται από αυτό και μόνον οφειλέτης του Δημοσίου, καθόσον βασική προϋπόθεση του τεκμηρίου, που δημιουργείται από τη μη εμπρόθεσμη δήλωση οφειλής του, κατ' άρθρο 33 ΚΕΔΕ και των από αυτή συνεπειών, είναι η ύπαρξη έγκυρης κατάσχεσης¹⁴. Κρατούσα είναι η αντίθετη άποψη. Η δικονομική ακυρότητα δεν επέρχεται αυτοδικαίως, αλλά προϋποθέτει απαγγελία της με δικαστική απόφαση (159 ΚΠολΔ). Μέχρι την απαγγελία αυτή, η άκυρη δικονομική πράξη παράγει τις συνέπειές της με τη διαλυτική αίρεση της απαγγελίας της ακυρότητας αυτής. Επιπλέον, η παράλειψη ή ατέλεια οποιουδήποτε από τα ουσιώδη στοιχεία του κατασχετηρίου επιδρά ακυρωτικά μόνο με τη συνδρομή δικονομικής βλάβης, σύμφωνα με το άρθρο 75 παρ.1 ΚΕΔΕ¹⁵. Την ακυρότητα δε αυτή μπορεί ο τρίτος να προβάλλει είτε με αρνητική δήλωση, είτε με την προβλεπόμενη στα άρθρα 583-585ΚΠολΔ ανακοπή, είτε κατ' ένσταση στη δίκη της κατ' άρθρα 34 ΚΕΔΕ και 986ΚΠολΔ ανακοπής κατά της δήλωσης του τρίτου¹⁶.

iii. Έγκυρη επίδοση του κατασχετηρίου

Εκτός από το έγκυρο κατασχετήριο, συστατικό στοιχείο της έγκυρης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου συνιστά η επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο. Η αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια τρίτου επιβάλλεται, αποκτά νομική υπόσταση και παράγει τις συνέπειές της από και με την επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο.¹⁷ Από την άλλη πλευρά, η ύπαρξη ατελειών ή ελαττωμάτων της επίδοσης η οποία ρυθμίζεται από τα άρθρα 84 και 85 ΚΕΔΕ θα κριθούν με τις διατάξεις των άρθρων 159-161 ΚΠολΔ "περί δικονομικών ακυροτήτων" σε συνδυασμό πάντοτε με το άρθρο 75 του ΚΕΔΕ το οποίο προϋποθέτει βλάβη με τις καθοριζόμενες στο άρθρο αυτό προϋποθέσεις¹⁸. Την ακυρότητα δε αυτή μπορεί ο τρίτος να προβάλλει είτε με αρνητική δήλωση, είτε με την προβλεπόμενη στα άρθρα 583-585ΚΠολΔ ανακοπή, είτε κατ' ένσταση στη δίκη της κατ' άρθρα 986ΚΠολΔ και 34 ΚΕΔΕ ανακοπής κατά της δήλωσης του τρίτου.¹⁹

Σημειώνεται ακόμα ότι, σε αντίθεση με τον ΚΠολΔ, η κοινοποίηση του κατασχετηρίου γίνεται με προφορική εντολή του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ.

Επίσης, ο διορισμός αντικλήτου δεν απαιτείται, όπως στον ΚΠολΔ (άρθρο 983), γιατί υπάρχει ειδική πρόβλεψη κοινοποιήσεων από τα άρθρα 84 και 85 ΚΕΔΕ.

Η ημέρα και η ώρα της κοινοποίησης του κατασχετηρίου στον τρίτο προσδιορίζει και το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης. Ο χρόνος επιβολής της κατάσχεσης επιδρά πολλαπλά στη διαδικασία και στη πορεία της κατάσχεσης, καθώς και στις σχέσεις των μετεχόντων στην διαδικασία. Κατά το χρόνο κοινοποίησης του κατασχετηρίου στον τρίτο, ο οφειλέτης πρέπει να είναι φορέας του κατασχετέου δικαιώματος, δηλ. κύριος των κατασχεμένων στα χέρια του τρίτου κινητών πραγμάτων, ή δικαιούχος της κατασχεθείσας απαίτησης, διαφορετικά η κατάσχεση είναι ανίσχυρη. Επίσης ο τρίτος θα πρέπει να είναι κάτοχος των κατασχεθέντων, η δε ημερομηνία της

¹⁴Μητσόπουλος Γ., Γνωμοδότηση, ΕλλΔ/νη (25) 1984.18 (22) /Μάζης Π., Κατάσχεση στα χέρια τρίτου με βάση τις διατάξεις του ΚΕΔΕ, ΕλλΔνη (47) 2006.724 (725)/ ΑΠ 612/1976, ΝοΒ (25) 1977.5.

¹⁵ΠΠρΑΘ 542/2015, 5489/2002 ΝΟΜΟΣ.

¹⁶ΑΠ 821/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹⁷ΑΠ1162/2013, 1383/2012, ΑΠ 117/2011, 1004/2010, 884/2010 ΝΟΜΟΣ.

¹⁸ΠΠρΑΘ 5489/2002 ΝΟΜΟΣ.

¹⁹ΑΠ 117/2011, 1005/2011, 754/2001 ΝΟΜΟΣ.

κατάσχεσης αποτελεί χρονική αφετηρία της προθεσμίας εντός της οποίας θα πρέπει να κατατεθεί η δήλωση τρίτου.

iv.Συνταγματική η μη κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον οφειλέτη

Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (Επταμελής Σύνθεση) 2080/2014 αποφάνθηκε ότι η μη πρόβλεψη στον ΚΕΔΕ και πρόσθετης υποχρέωσης για μία τρίτη κοινοποίηση προς τον οφειλέτη πριν από την ενεργοποίηση του δικαιώματος του Δημοσίου να λάβει σε βάρος του το μέτρο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, δεν παραβιάζει συνταγματικές διατάξεις ούτε, ειδικότερα, την διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος, αφού καθιερύεται στο νόμο πλήρες και αποτελεσματικό σύστημα έννομης προστασίας του οφειλέτη του Δημοσίου. Και τούτο διότι: «Από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 4, 7, 10 και 30 του ν.δ.356/1974 (ΚΕΔΕ), σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 217 παρ.1 ΚΔΔ (ν. 2717/1999) προκύπτει, ότι με αυτές οργανώνεται συνεκτικό σύστημα εισπράξεως δημοσίων εσόδων, με σκοπό το μὲν να καθίσταται δυνατή και να μη ματαιώνεται η, συνταγματικώς άλλωστε επιβαλλομένη (άρθρο 4 παράγραφος 5 του Συντάγματος), είσπραξη των χρεών προς το Δημόσιο, με παράλληλη, όμως, έγκαιρη ενημέρωση του οφειλέτη του Δημοσίου, ο οποίος δύναται να ασκεί επικαίρως τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που του παρέχει ο νόμος. Στο πλαίσιο αυτό, ο οφειλέτης του Δημοσίου, σε βάρος του οποίου έχει ήδη γίνει η εν ευρεία εννοία βεβαίωση του οφειλόμενου ποσού, την οποία μπορεί, κατά κανόνα, να αμφισβητήσει δικαστικώς, με την διεξαγωγή διαγνωστικής δίκης, πληροφορείται, με κοινοποίηση προς αυτόν της ταμειακής βεβαίωσης του χρέους ή της ατομικής ειδοποίησης, την νομιμότητα της οποίας δύναται, βεβαίως, να αμφισβητήσει δικαστικώς, με την διεξαγωγή δίκης περί την εκτέλεση, ότι υπάρχει πλέον σε βάρος του νόμιμος τίτλος (εν στενή εννοία βεβαίωση) και ότι έχει ήδη καταστεί οφειλέτης. Εννοείται ότι, χωρίς την κοινοποίηση αυτή, δεν μπορεί να χωρήσει εγκύρως η περαιτέρω διαδικασία²⁰. Έννομη συνέπεια τούτου είναι το μὲν ότι ο οφειλέτης γνωρίζει ευθέως εκ του νόμου (άρθρο 5 ΚΕΔΕ) πότε το βεβαιωμένο χρέος του καθίσταται ληξιπρόθεσμο, το δε, ευθέως πάλι εκ του νόμου (άρθρο 7 ΚΕΔΕ), ότι από την επομένη της ημέρας κατά την οποία το χρέος κατέστη ληξιπρόθεσμο, είναι δυνατή η λήψη σε βάρος του αναγκαστικών μέτρων για την είσπραξη του χρέους. Η μη κοινοποίηση στον οφειλέτη οφείλεται στον προφανή λόγο ότι, αν αυτός πληροφορείτο την επικείμενη λήψη του μέτρου, θα έσπευδε να εισπράξει από τον τρίτο τα οφειλόμενα σ' αυτόν χρήματα ή απαιτήσεις ή θα ανελάμβανε τα εις χείρας τρίτου κινητά του, με συνέπεια, να καθίσταται αδύνατη η εξ αυτών ικανοποίηση της αξίωσης του Δημοσίου. Βεβαίως, ο οφειλέτης δεν παραμένει ούτε κατά το στάδιο αυτό απροστάτευτος, αφού δύναται να ασκεί κατά των πράξεων της διαδικασίας κατάσχεσης, τις οποίες εκ των υστέρων πληροφορείται, την ανακοπή που προβλέπει το άρθρο 217 του Κ. Δ. Δ. και το άρθρο 73 παρ. 2 του ΚΕΔΕ για την περίπτωση αρξάμενης ήδη εκτέλεσης. Εξ άλλου, με το άρθρο 228 του Κ. Δ. Δ. οργανώνεται σύστημα αποτελεσματικής προσωρινής προστασίας στην κατηγορία αυτή διαφορών, αφού παρέχεται, με τις εκτιθέμενες στο νόμο προϋποθέσεις, η δυνατότητα αναστολής εκτελέσεως από δικαστήριο των πράξεων της εν λόγω διαδικασίας. Το όλο αυτό σύστημα διατηρεί μία δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στην αξίωση του Δημοσίου να μπορεί να εισπράττει τα οφειλόμενα σε αυτό ποσά με αποτελεσματικό τρόπο και στην αξίωση του οφειλέτη για παροχή έγκαιρης και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά την κατάσχεση των οφειλομένων εις χείρας τρίτου.» Μάλιστα, σε περίπτωση κοινοποίησης του κατασχετηρίου στον οφειλέτη πριν από την αντίστοιχη κοινοποίηση στον τρίτο οι τυχόν ακυρότητες της κοινοποίησης στον τρίτο θα μπορούσαν να οδηγήσουν, κατά τα ήδη εκτεθέντα, στην ανάληψη των οφειλομένων, αφού ο τρίτος δεν θα δεσμευόταν, στην περίπτωση αυτή, από υποχρέωση μη απόδοσης, και στην, κατ' αυτό τον τρόπο, ματαίωση της ικανοποίησης του

²⁰ ΣτΕ 1566/2012, 4417/2011 ΝΟΜΟΣ.

συνταγματικού σκοπού της είσπραξης των οφειλομένων στο Δημόσιο ποσών ²¹. Για τον ίδιο προφανή λόγο και ο ΚΠολΔ απαιτεί μεν επίδοση του κατασχετηρίου και στον καθ' ου, όχι όμως σε χρόνο προγενέστερο της επίδοσής του στον τρίτο.²²

ν. Αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου

Στην έννοια της περιουσίας που είναι δεκτική κατάσχεσης εις χείρας τρίτου εμπίπτουν οι μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή ενοχικές απαιτήσεις του καθού, των οποίων το αντικείμενο είναι χρηματικό ή συνίστανται στην μεταβίβαση της κυριότητας ενσώματου κινητού πράγματος, καθώς και ενσώματα κινητά πράγματα τα οποία βρίσκονται στην κατοχή τρίτου, ο οποίος αρνείται να παραιτηθεί της κατοχής και να τα παραδώσει (982 παρ.1 α και β ΚΠολΔ) π.χ. η κατάσχεση μετοχών στα χέρια της ΑΕ ως τρίτης.

Ειδική ρύθμιση υπάρχει στο άρθρο 30 παρ.2 εδ.2 του ΚΕΔΕ σχετικά με τη διαδικασία της κατάσχεσης ξένων νομισμάτων ή χρεογράφων. Αυτά παραδίδονται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εκδιδόμενου γραμματίου παρακαταθήκης υπέρ του Δημοσίου το οποίο εξοφλείται με εντολή του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ και στη συνέχεια, τρέπει τα ξένα νομίσματα σε εγχώριο νόμισμα ή εκποιεί τα χρεώγραφα, σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις. Η διάταξη αυτή βρίσκεται σε αρμονία με τις διατάξεις του άρθρου 14 ΚΕΔΕ αναφορικά με το θέμα της ρευστοποίησης των κατασχεμένων στα χέρια τρίτου ξένων νομισμάτων και χρεογράφων.

Επιπλέον, αντικείμενο της διάταξης του άρθρου 983 παρ.3 ΚΠολΔ είναι να τεθούν στη διάθεση του κατασχόντος δανειστή οι πιστωτικοί τίτλοι διαταγήν όπως οι τραπεζικές επιταγές, τα γραμμάτια εις διαταγήν, οι συναλλαγματικές που έχουν εκδοθεί εις διαταγήν, η χερσαία και θαλάσσια φορτωτική εις διαταγήν, τα αποθηκόγραφα των γενικών αποθηκών κ.α, οπότε σε αυτή την περίπτωση, η κατάσχεση εις χείρας τρίτου μπορεί να γίνει μόνο αφού ο τίτλος αφαιρεθεί κατά το άρθρο 954 παρ. 1 ΚΠολΔ από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση και να παραδοθεί υπέρ του οποίου γίνεται η εκτέλεση σε εκείνον. Σκοπός της αφαίρεσης του τίτλου είναι η διασφάλιση της τράπεζας από τον κίνδυνο δεύτερης πληρωμής του κατασχεθέντος ποσού, η οποία επιτυγχάνεται με την αδυναμία περαιτέρω κυκλοφορίας του τίτλου²³. Δεκτικά κατάσχεσης είναι και οι κινητές αξίες και τα λοιπά χρηματοπιστωτικά μέσα που τηρούνται σε άυλη μορφή και εκποιούνται μέσω της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (όπως μετοχές εταιρειών, προσωπικών εταιρειών και άλλων οντοτήτων, καθώς και τα πιστοποιητικά κατάθεσης αυτών, ομόλογα, αξιόγραφα εν γένει που προσφέρονται για επενδύσεις²⁴, καθώς και το δικαίωμα εξαγωγής μεριδίων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2,3,12, και 14 του ν.3238/2004 (991Α και 991Β ΚΠολΔ)²⁵. Δεν μπορεί να θεμελιώσει χρηματική απαίτηση η κατοχή από τον οφειλέτη ηλεκτρονικών νομισμάτων (bitcoin) καθώς αυτά δεν αποτελούν νόμιμο μέσο συναλλαγής.²⁶ Η

²¹ΑΠ 432/2017, ΣτΕ 1130/2017 ΝΟΜΟΣ.

²²Σοφία Γιαταγάνη «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδίκτυο.

²³Ν.Νίκας «Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως ΙΙ-Ειδικό μέρος «β έκδοση, 2012, σελ 656 επ.

²⁴Κορδη-Αντωνοπούλου «Το νομικό πλαίσιο των αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων και η αγορά αξιών της στο Χρηματιστήριο αξιών ΑΕ», 2010, σελ.31.

²⁵Άρθρα 991Α και 991Β ΚΠολΔ όπως αυτά προστέθηκαν με το άρθρο 58 παρ. 1 και 2 του ν. 3994/2011.

²⁶Γεώργιος Κόνιτης «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δικονομικό δίκαιο», σελ.13.

κατάσχεση του δικαιώματος εξαγωγής μεριδίων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων καταλαμβάνει την αξίωση για εξαγορά μεριδίων και όχι το μερίδιο αμοιβαίου κεφαλαίου ή τα επί μέρους στοιχεία που συνθέτουν την παρουσία του αμοιβαίου κεφαλαίου. Ως τρίτος, στον οποίο επιδίδεται το κατασχετήριο του άρθρου 983, νοείται η εταιρεία διαχείρισης που έχει εκδώσει τα μερίδια και διαχειρίζεται το υπό συλλογική διαχείριση χαρτοφυλάκιο²⁷.

Στις διαρκείς ενοχές π.χ. μίσθωση πράγματος μπορούν να κατασχεθούν και μελλοντικές απαιτήσεις.

Είναι δυνατή και η αναγκαστική κατάσχεση *χρηματικής απαίτησης απορρέουσας από τραπεζική εγγυητική επιστολή* σε πρώτη ζήτηση, με την οποία η τράπεζα εγγυάται στο δανειστή την εκπλήρωση της σύμβασης εκ μέρους του πρωτοφειλέτη με την καταβολή του ποσού της εγγύησης, καθώς με την εγγυητική επιστολή καθιερώνεται πρωτογενής χρηματική οφειλή της τράπεζας προς τον δανειστή, υπό την αίρεση της κατάπτωσης αυτής, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους του πρωτοφειλέτη, η οποία μπορεί να κατασχεθεί από τους δανειστές του δανειστή, ακόμη και πριν την κατάπτωσή της. Επιπλέον, μπορεί να κατασχεθεί και το χρηματικό ποσό το οποίο καταβάλλει ο πιστούχος στην τράπεζα προς εξασφάλιση της απαίτησης, την οποία θα έχει έναντι αυτού η τράπεζα σε περίπτωση κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής και απόδοσης του ποσού αυτής στον λήπτη, επειδή το συγκεκριμένο ποσό, το οποίο καταθέτει ο πιστούχος αποτελεί χρηματική του απαίτηση κατά της τράπεζας υπό τον όρο της μη κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής η οποία και μπορεί να κατασχεθεί²⁸. Και στις δύο περιπτώσεις, η τράπεζα προβαίνει νομίμως σε δήλωση τρίτου, η δε απόδοση του κατασχεθέντος χρηματικού ποσού θα πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον πληρωθεί η αίρεση της κατάπτωσης ή μη της εγγυητικής επιστολής²⁹.

vi. Ακατάσχετα εις χείρας τρίτου

Με την καθιέρωση ακατάσχετων πραγμάτων υπάρχει ένα *minimum* προστασίας του οφειλέτη, δικαιολογητικός λόγος θέσπισης των οποίων είναι ο κοινωνικός ρόλος που επιτελούν, ειδικότερα δε, ο «προνοιακός» τους χαρακτήρας.

Η επιβολή κατάσχεσης εις χείρας τρίτου προϋποθέτει αντικείμενο κατασχετό. Κρίσιμος χρόνος ως προς τη συνδρομή της ιδιότητας του κατασχομένου αντικειμένου ως ακατάσχετου είναι ο χρόνος επιβολής της κατάσχεσης, ενώ επί μέλλουσας ή υπό αίρεση απαίτησης λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος πλήρωσης της αίρεσης ή γέννησης της απαίτησης.

Κατ' άρθρο 31 ΚΕΔΕ, εξαιρούνται της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου: α) Τα κινητά πράγματα που αναφέρονται στο άρθρο 17 ΚΕΔΕ, β) τα ακατάσχετα που έχουν διατηρηθεί από ειδικούς νόμους σε ισχύ με το άρθρο 52 του Εισαγωγικού νόμου του ΚΠολΔ, γ) η εταιρική μερίδα επί προσωπικών εταιρειών, δ) οι απαιτήσεις διατροφής εκ του νόμου ή από διάταξη τελευταίας βουλήσεως, όχι όμως και οι διατροφές από δικαιοπραξία, ε) οι απαιτήσεις από μισθούς, συντάξεις³⁰ και κάθε είδους ασφαλιστικά

²⁷ Εμμανουήλ Στεφανάκης «Κατασχέσεις εις χείρας τραπεζικού πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου» στο διαδίκτυο.

²⁸ ΑΠ 358/2004 ΝοΒσ.476, Ν. Νίκας, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος, σ. 620.

²⁹ Γεώργιος Κόντης «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δικονομικό δίκαιο», σελ. 28.

³⁰ ΜΕΦ Θεσσαλ. 32/2014 Ελλ. Δνη 2014σ.1455.

βοηθήματα που καταβάλλονται περιοδικά, εφόσον το ποσό αυτών μηνιαία είναι μικρότερο από χίλια (1.000) ευρώ, στις περιπτώσεις δε που υπερβαίνει το ποσό αυτό, επιτρέπεται η κατάσχεση για τα χρέη προς το Δημόσιο επί του 1/2 του υπερβάλλοντος ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ και μέχρι του ποσού των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ, καθώς και επί του συνόλου του υπερβάλλοντος ποσού των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ^{31, 32} (Σημειώνεται ότι μισθός είναι ο βασικός μισθός και οι λοιπές μισθολογικές παροχές, αφαιρουμένων των υποχρεωτικών εισφορών, τα επιδόματα, τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα, οι προσαυξήσεις για νυκτερινή εργασία, οφειλόμενος μισθός εξαιτίας υπερημερίας ή κωλύματος του εργοδότη,στ) τα 4/5 των ημερομισθίων, επιτρεπομένης της κατάσχεσης επί του 1/5 αυτών για τα προς το Δημόσιο χρέη των δικαιούχων τούτων και ζ) το 1/2 των εφ' άπαξ καταβαλλομένων, από οιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα, λόγω εξόδου από την υπηρεσία ή το επάγγελμα, επιτρεπομένης της κατάσχεσης επί του 1/2 αυτών για τα προς το Δημόσιο χρέη των δικαιούχων τούτων.³³ Με τη διάταξη του άρθρου 3 του ν.3714/2003 (ΦΕΚ Α' 231) προστέθηκε η παράγραφος 3 στο άρθρο 982 ΚΠολΔ, με την οποία επεκτάθηκε το ακατάσχετο από μισθούς, συντάξεις ή ασφαλιστικές παροχές, ακόμη καιότανη καταβολή του ποσού γίνεται με κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη.

³¹Η περίπτωση ε' του άρθρου 31 ΚΕΔΕ αντικαταστάθηκε ως άνω με την παράγραφο 8 της υποπαραγράφου Δ.1 του άρθρου 2 ν.4336/2015, (ΦΕΚ Α 94/14.8.2015), σύμφωνα με την οποία: «Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται στις κατασχέσεις που επιβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος του, ανεξαρτήτως του χρόνου γένεσης των απαιτήσεων του Δημοσίου, καθώς και στις ήδη επιβληθείσες ενεργείες κατασχέσεις για τις απαιτήσεις του οφειλέτη έναντι του τρίτου που γεννώνται από την έναρξη ισχύος του. Τα δύο τελευταία εδάφια της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του ΚΕΔΕ καταργούνται.» Η έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 4 του αυτού νόμου, από 19 Αυγούστου 2015 (ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης του άρθρου 3 αυτού).

³²Τα δύο τελευταία εδάφια της παρ.1, τα οποία είχαν αντικατασταθεί ως άνω με την παράγραφο Α υποπάργραφο 3 του άρθρου τρίτου ν.4254/2014, (ΦΕΚ Α /7.4.2014), ως εξής:

«Δεν χωρεί κατάσχεση μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων, που καταβάλλονται περιοδικά, εφόσον το ποσό αυτών μηνιαίως είναι μικρότερο των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ, στις περιπτώσεις δε που υπερβαίνει το ποσό αυτό, επιτρέπεται η κατάσχεση επί του 1/4 αυτών, το εναπομένον όμως ποσό δεν μπορεί να είναι κατώτερο των χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ. Κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί, μέχρι την προηγούμενη ημέρα ισχύος των διατάξεων αυτών, σε βάρος των οφειλετών που υπάγονται στην ανωτέρω περίπτωση, περιορίζονται ή αίρονται μετά από αίτηση τους.» ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΑΝ με την παράγραφο 8α της υποπαραγράφου Δ.1 του άρθρου 2 του ν.4336/2015, (ΦΕΚ Α 94/14.8.2015) με έναρξη ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 4 του αυτού νόμου, από 19 Αυγούστου 2015, ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης του άρθρου 3 αυτού).

³³Επιτρέπεται η κατάσχεση ως το μισό των συντάξεων, των μισθών και των ασφαλιστικών παροχών προκειμένου να ικανοποιηθούν απαιτήσεις διατροφής και συνεισφοράς για τις ανάγκες της οικογένειας (άρθρο 982 ΚΠολΔ)

❖ **Ποσό ακατασχέτου των καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα και υποχρέωση γνωστοποίησης ακατάσχετου λογαριασμού.**

Στα χρόνια της πρόσφατης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης παρατηρείται μια έντονη μέριμνα του νομοθέτη προκειμένου να εξασφαλίσει ένα ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης για τις ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες.

Κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 11 του ν.4484/2017(ΦΕΚ Α 110/1.8.2017), οι καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα σε ατομικό ή κοινό λογαριασμό ή τοποθετήσεις σε λογαριασμό πληρωμών στα εγκαταστημένα στη χώρα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και ιδρύματα πληρωμών είναι ακατάσχετες μέχρι του ποσού των χιλίων διακοσίων πενήντα (1.250) ευρώ μηνιαία για κάθε φυσικό πρόσωπο και σε ένα μόνο τραπεζικό ίδρυμα³⁴. Όμως για να έχουν εφαρμογή τα παραπάνω, απαιτείται γνωστοποίηση από το φυσικό πρόσωπο ενός μοναδικού λογαριασμού, με υποβολή ηλεκτρονικής δήλωσης στο πληροφοριακό σύστημα της φορολογικής διοίκησης. Εφόσον υπάρχει λογαριασμός περιοδικής πίστωσης μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων, γνωστοποιείται, αποκλειστικά και μόνο, ο λογαριασμός αυτός. Κάθε άλλη διάταξη, που ρυθμίζει αντίθετα προς την ως άνω διάταξη, δεν εφαρμόζεται στις κατασχέσεις που επιβάλλονται στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ.

Η παραπάνω προστασία αφορά μόνο τα φυσικά πρόσωπα και επομένως, επί κατάθεσης σε λογαριασμό επιχειρήσεων, εφαρμόζεται το άρθρο 982 ΚΠολΔ και όχι η παράγραφος 6 του άρθρου 11 του ν.4484/2017.

Αν ο οφειλέτης λάβει γνώση της κατάσχεσης σε ακατάσχετο λογαριασμό ή ακατάσχετο ποσό, μέσα στην οκταήμερη προθεσμία μπορεί να ζητήσει από το πιστωτικό ίδρυμα να καταθέσει αρνητική δήλωση λόγω ακατασχέτου και κατόπιν να ζητήσει από την φορολογική διοίκηση να αρθεί η κατάσχεση, η οποία είναι άκυρη³⁵.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο αρμόδιος Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. επιλέξει το αναγκαστικό μέτρο της κατάσχεσης απαιτήσεων από μισθούς, συντάξεις και ασφαλιστικά βοηθήματα εις χείρας τρίτου, ο νόμος θεσπίζει ασφαλιστικές δικλίδες για το ακατάσχετο μέχρι τα 1000 ευρώ και του 1/2 του υπερβάλλοντος ποσού των χιλίων ευρώ και μέχρι τα 1500 ευρώ σε συνδυασμό με το ότι δίνεται από το νομοθέτη η δυνατότητα ο λογαριασμός μισθοδοσίας, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων να δηλωθεί ως ακατάσχετος και να είναι τέτοιος μέχρι τα 1250 ευρώ. Με τα δεδομένα αυτά, ο ως άνω καθορισμός του ορίου του ακατασχέτου ποσοστού μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων, κατά τρόπο γενικό και ανεξάρτητα από τις συνθήκες εκάστης συγκεκριμένης περιπτώσεως δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας ούτε το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος αλλά, αντιθέτως, τις λαμβάνει υπ' όψη και τις συνεκτιμά στο προσήκον μέτρο εν όψει και

³⁴Η παράγραφος 2 του άρθρου 31, όπως αυτό είχε τροποποιηθεί και συμπληρωθεί με το άρθρο 4 ν.3714/2008, (ΦΕΚ Α 231), και το άρθρο 17 του ν.3756/2009, (ΦΕΚ Α53), προστέθηκε με την παράγραφο Α υποπαραγράφου 4 άρθρου τρίτου του ν.4254/2014, (ΦΕΚ Α 85/7.4.2014). Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 31ΚΕΔΕ, όπως είχε αντικατασταθεί με την παράγραφο 8β της υποπαραγράφου Δ.1 του άρθρου 2 ν.4336/2015, (ΦΕΚ Α 94), αντικαταστάθηκε ως άνω με την παράγραφο 6 του άρθρου 11 του ν.4484/2017, (ΦΕΚ Α 110/1.8.2017).

³⁵ΣΤΕ 359/2018 ΝΟΜΟΣ

του δημοσίου συμφέροντος της απρόσκοπτης και εύρυθμης δημοσιονομικής λειτουργίας του κράτους.

Από τον Ιανουάριο του 2020 ενεργοποιείται ο προοδευτικά ακατάσχετος τραπεζικός λογαριασμός για οφειλότες με ληξιπρόθεσμα χρέη, που έχουν ρυθμίσει τις οφειλές τους και είναι συνεπείς στην εξυπηρέτησή τους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 130 του ν.4611 /2019 (ΦΕΚ Α')^{36, 37}.

³⁶Άρθρο 130 ν. 4611/2019

«1. Κατάσχεση που έχει επιβληθεί από τη Φορολογική Διοίκηση στα χέρια τρίτων κατά τις διατάξεις των άρθρων 30Α και 30Β του ν.δ. 356/1974 (Α` 90) σε καταθέσεις τραπεζικού λογαριασμού ή τοποθετήσεις λογαριασμών πληρωμών, κοινών ή ατομικών, περιορίζεται για έναν μοναδικό λογαριασμό, εφόσον: α) έχουν τακτοποιηθεί στο σύνολό τους με ρύθμιση ή με αναστολή πληρωμής οι ατομικές ληξιπρόθεσμες οφειλές του καθ' ου η κατάσχεση προς τη Φορολογική Διοίκηση, καθώς και αυτές για τις οποίες έχει ευθύνη καταβολής και τηρούνται οι όροι των ρυθμίσεων αυτών, β) έχει εξοφληθεί εμπρόθεσμα η δόση της ρύθμισης του δεύτερου ημερολογιακού μήνα που προηγείται του μήνα χορήγησης του περιορισμού της κατάσχεσης και γ) προκειμένου για φυσικά πρόσωπα, έχει υποβληθεί η ηλεκτρονική δήλωση της παραγράφου 2 του άρθρου 31 του ν.δ. 356/1974 για τη δήλωση μοναδικού ακατάσχετου λογαριασμού. Σε περίπτωση απώλειας ρύθμισης για την οποία έχει χορηγηθεί ο περιορισμός του παρόντος άρθρου, ο περιορισμός παύει οριστικά να ισχύει και δεν χορηγείται εκ νέου σε περίπτωση υπαγωγής των ίδιων οφειλών σε νέα ρύθμιση..... 2. Για τον περιορισμό της κατάσχεσης σύμφωνα με την παράγραφο 1 υποβάλλεται από τον καθ' ου η κατάσχεση ηλεκτρονικά αίτηση περιορισμού αυτής, στην οποία αναγράφεται ο αριθμός λογαριασμού για τον οποίο ζητείται περιορισμός της κατάσχεσης. Ειδικά για τα φυσικά πρόσωπα, ο περιορισμός της κατάσχεσης χορηγείται αποκλειστικά στον δηλωθέντα μοναδικό ακατάσχετο λογαριασμό της παραγράφου 2 του άρθρου 31 του ν.δ. 356/1974. 3. Ο περιορισμός της κατάσχεσης χορηγείται για τις απαιτήσεις εις χείρας του τρίτου, στον οποίο κοινοποιείται η κατάσχεση, που γεννώνται μετά τη γνωστοποίηση σε αυτόν του περιορισμού της κατάσχεσης από τη Φορολογική Διοίκηση, ισχύει για έναν (1) μήνα από την ημερομηνία χορήγησής του και ανανεώνεται μηνιαίως, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1. 4. Το ποσό του περιορισμού της κατάσχεσης υπολογίζεται από το άθροισμα των γινομένων των ποσών των τελευταίων μηνιαίων δόσεων των ρυθμίσεων, που εξοφλήθηκαν εντός του δεύτερου ημερολογιακού μήνα που προηγείται του μήνα χορήγησης του περιορισμού, εξαιρουμένων των ρυθμίσεων κατά τα άρθρα 1 έως 17 του ν. 3869/2010 (Α` 130), τα άρθρα 1 έως 16 του ν. 4469/2017 (Α` 62), το άρθρο 62Α του ν.δ. 356/1974, καθώς και με συμφωνία που έχει επικυρωθεί δικαστικά σύμφωνα με τα άρθρα 99 και επόμενα του ν. 3588/2007 (Α` 153) ή με άλλη διάταξη νόμου, και αναλογούν στον οφειλέτη (πολλαπλασιαστικής) επί συντελεστή (πολλαπλασιαστέος) που μπορεί να κλιμακώνεται ανά δόση και είδος ρύθμισης και δεν μπορεί να είναι μικρότερος από τρία (3) και μεγαλύτερος από τεσσεράμισι (4,5)..... 5.....6. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων δύνανται να ορίζονται περαιτέρω προϋποθέσεις, ο συντελεστής και τα κριτήρια προσδιορισμού του ποσού του περιορισμού, η διαδικασία ανάκλησης αυτού, η διαδικασία υποβολής της αίτησης, ο τρόπος ελέγχου του λογαριασμού, υποβολής της γνωστοποίησης στον τρίτο και πιστοποίησης του χρόνου της παραλαβής, τα στοιχεία των υποβαλλόμενων γνωστοποιήσεων, οι υποχρεώσεις των τρίτων του άρθρου 30Β του ν.δ. 356/1974 και ο τρόπος ενημέρωσής τους από τη Φορολογική Διοίκηση για την υποβαλλόμενη δήλωση και κάθε άλλο ειδικότερο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. 7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και για τις κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί για την

Ουσιαστικά αυτό σημαίνει πως οι οφειλέτες του Δημοσίου θα καταφέρουν σταδιακά να ανακτήσουν τον έλεγχο των λογαριασμών, που λόγω χρεών προς το Δημόσιο είναι δεσμευμένοι και για μελλοντικά υπόλοιπα.

❖ Ειδικές περιπτώσεις ακατασχέτων

Επίσης ,εξαιρούνται από την κατάσχεση εις χείρας τρίτου: α)κάθε είδους κοινοτικές ενισχύσεις ή επιδοτήσεις στα χέρια του ΟΠΕΚΕΕ ως τρίτου μέχρι την κατάθεσή τους στον τραπεζικό λογαριασμό των δικαιούχων ή την με άλλο τρόπο καταβολή τους σε αυτούς, κατ'άρθρο 982 ΚΠολΔ παράγραφος 2 περ. ε και β) χρηματικά ποσά τα οποία προορίζει ο οφειλέτης για την πληρωμή ασφαλιστικών εισφορών ή για την εξόφληση οφειλών σε φορείς κοινωνικής ασφάλισης, η δε εξαίρεση ισχύει *erga omnes*. (άρθρο 20 ν.4331/2015-Α'69)³⁸.

Ειδικότερα, όσον αφορά στο εφάπαξ , οι ρυθμίσεις ανάμεσα στον ΚΕΔΕ και τον ΚΠολΔ διαφέρουν. Κατά το άρθρο 31 ΚΕΔΕ, οι χρηματικές απαιτήσεις για την καταβολή του εφάπαξ κατάσχονται κατά το 1/2. Ο ΚΠολΔ δεν κάνει ιδιαίτερη αναφορά, όμως καθώς αποτελεί ασφαλιστική παροχή , υπάγεται στο προστατευτικό πλαίσιο του μοναδικού άρθρου του ν.δ/τος 91/1969³⁹ και ως μεταγενέστερο του άρθρου 982 ΚΠολΔ στο πλαίσιο της κατάσχεσης προστατεύεται εξολοκλήρου , εκτός εάν η κατάσχεση αφορά απαιτήσεις διατροφής ,οπότε κατάσχεται το 1/4 αυτού.

Με το άρθρο 4 του ν. 5638/1932 (ΦΕΚ Α'307), περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμόν, ορίζεται ότι *«Κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως, ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους...»*. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 1 του ίδιου νόμου, προκύπτει ότι με την κατάθεση των χρημάτων στο όνομα περισσοτέρων δικαιούχων, δημιουργείται ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή κατά την έννοια του άρθρου 489 ΑΚ , δηλαδή καθένας από τους δικαιούχους έχει δικαίωμα να αναλάβει ολόκληρο το ποσό της κατάθεσης χωρίς τη σύμπραξη των λοιπών. Όμως, σε περίπτωση κατάσχεσης κατάθεσης κοινού λογαριασμού εκ μέρους του δανειστού ενός από τους δικαιούχους,

είσπραξη οφειλών που έχουν ήδη υπαχθεί σε πρόγραμμα ρύθμισης οφειλών μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου.»

³⁷ Αριθμ. Α.1236 απόφαση των Υφυπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της ΑΑΔΕ (ΦΕΚ Β' 2713/02.07.2019) «Καθορισμός ειδικότερων θεμάτων για την εφαρμογή του άρθρου 130 του ν. 4611/2019 περί προοδευτικού περιορισμού των κατασχέσεων που επιβάλλονται από τη φορολογική Διοίκηση».

³⁸ Άρθρο 20 ν.4331/2015 Ρύθμιση για μη δέσμευση οφειλομένων εισφορών προς Φ.Κ.Α.« Τα ποσά που κατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς οφειλετών Φορέων Κοινωνικών Ασφάλισης και αφορούν κατά δήλωση του καταθέτη εξόφληση τμηματική ή ολική οφειλών ή εισφορών προς του Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, είναι ακατάσχετα έναντι πάντων και δεν δύνανται να αποδοθούν σε οποιοδήποτε τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο πλην του ΦΚΑ, υπέρ του οποίου κατατίθενται.»

³⁹ Άρθρο μόνο του ν.δ/τος 91/1969 « 1. Αι εις χρήμα και εις είδος παροχαί προς τους ησφαλισμένους και συνταξιούχους των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως δεν εκχωρούνται ουδέ κατάσχονται. 2. Εξαιρετικώς επιτρέπεται η κατάσχεσις μέχρι του 1/4 του ποσού της συντάξεως λόγω διατροφής συζύγου κατιόντων ή ανιόντων. Επιτρέπεται ωσαύτως η εκχώρησις μέρους ή όλου του ποσού των εφ' άπαξ βοηθημάτων λόγω συστάσεως προικός και μέχρι των 3/4 του ποσού τούτων υπέρ των Ταχυδρομικών Ταμιευτηρίων, του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, Οργανισμών Κοινωνικής Ασφαλίσεως ή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή της Εθνικής Κτηματικής Τραπέζης της Ελλάδος, εν περιπτώσει χορηγήσεως υπ' αυτών στεγαστικών ή οικοδομικών δανείων, εις τους ησφαλισμένους τωπερί ων η προηγουμένη παράγραφος Οργανισμών".

ο δανειστής αυτός δεν δικαιούται κατάσχει το σύνολο της κατάθεσης, αφού κατά αμάχητο τεκμήριο, αυτή ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη, αλλά μόνο το μέρος της κατάθεσης που αναλογεί στον οφειλέτη του καταθέτη.⁴⁰

Μία ειδικότερη περίπτωση ακατασχέτου είναι η περίπτωση κατά την οποία η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες κρίνει ότι συντρέχει επείγουσα ανάγκη δέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών οφειλέτη του Δημοσίου. Έχει κριθεί, υπό την ισχύ του ν. 3691/2008 (ΦΕΚ Α 166) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις» ότι το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα όσο και ο δικαιούχος των λογαριασμών έχουν απόλυτη νομική αδυναμία χρήσης αυτών. Η δέσμευση αυτή ισχύει έναντι όλων και καθιστά άκυρη την έναντι του Δημοσίου τυχόν εκταμίευση των χρημάτων ή εκποίηση τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Η απαγόρευση αφορά και πράξεις της εκτελεστικής διαδικασίας. Από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα της οικείας διάταξης του ανακριτή, η οποία απαγορεύει την κίνηση των λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων στο πλαίσιο διεξαγόμενης ανάκρισης για προβλεπόμενα από το νόμο αδικήματα το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός αποκτά την ιδιότητα του φύλακα (μεσεγγυούχου). Η απόλυτη νομική αδυναμία χρήσης τους (απαγόρευση κίνησης) τίθεται αποκλειστικά προς εξυπηρέτηση του διπτού σκοπού που ο ίδιος ο νόμος περιγράφει: αφενός την διευκόλυνση του ανακριτικού έργου, με τη διατήρηση των ιχνών του εγκλήματος, αφετέρου τη δυνατότητα εφαρμογής της ειδικής δέσμευσης του άρθρου 46 του ν.3691/2008, ήδη του άρθρου 42 του ν.4557/2018 (ΦΕΚ Α' 139/30.07.2018) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις.». Τέτοια απαγορευμένου τύπου ενέργεια είναι και κάθε άλλη διαχειριστική πράξη ή παράλειψη που οδηγεί σε απομείωση του δεσμευθέντος περιουσιακού στοιχείου. Πάντως είναι δυνατόν και πρέπει να δεσμευτεί μόνο το μέρος του λογαριασμού με το οποίο ικανοποιούνται και οι σκοποί της ανάκρισης και οι σκοποί της δέσμευσης, ενώ οι πράξεις διαχείρισης (και η εκταμίευση) στο υπόλοιπο τμήμα του λογαριασμού ή και η περαιτέρω κατάθεση νόμιμων χρημάτων στον ίδιο λογαριασμό αντίστοιχα ούτε δεσμεύεται ούτε απαγορεύεται. Η δέσμευση του λογαριασμού με ανακριτική διάταξη αποτρέπει την απώλεια, την απομείωση ή οποιουδήποτε άλλου τύπου επιβάρυνση της περιουσιακής αξίας, η οποία θα μπορούσε να επέλθει με την πρωτοβουλία ιδιωτών για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η ποινική εκκρεμότητα του δικαιούχου του λογαριασμού και μέχρι να αποφανθεί για την τύχη της δεσμευμένης περιουσιακής αξίας το δικαστικό συμβούλιο ή το Δικαστήριο ανάλογα με την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας. Ο τρίτος (τραπεζικό ίδρυμα) δεν είχε υποχρέωση να κάνει μνεία ότι όταν λάβει χώρα η ανάκληση ή άρση αυτής αυτή θα καταβάλει την κατασχεθείσα απαίτηση ούτε ότι επιφυλάσσεται για την γένεση της απαίτησης της άνω εταιρείας. Η τύχη των άνω λογαριασμών θα αποφασισθεί, με αμετάκλητη δικαστική κρίση είτε από το Δικαστήριο, είτε από το Δικαστικό Συμβούλιο, προβλέπεται επομένως από τον νόμο και δεν κρίνεται απαραίτητο ως εκ τούτου να γίνει μνεία στην άνω δήλωση ότι πρόκειται περί απαίτησης που τελεί υπό αίρεση. Συνεπώς, δεν μπορεί για τους άνω λόγους να προκαθορισθεί αν μετά την άρση της άνω διάταξης θα αποδοθούν τα περιεχόμενα στους άνω λογαριασμούς χρήματα στους κατηγορούμενους ή σε καλόπιστο τρίτο ή αν θα δημευθούν υπέρ του Δημοσίου.⁴¹

⁴⁰ΑΠ 825/2018 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1812/2007 ΔΕΕ 2008.65, ΑΠ 785/1999 ΕΕμπΔ 1999.477.

⁴¹Πολ.Πρωτ. Αθηνών 27/2015 ΝΟΜΟΣ.

Με το άρθρο 22 παρ. 3 της Σύμβασης της Βιέννης περί διπλωματικών σχέσεων που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν.δ.503/1970, ορίζεται ότι: *"Οι χώροι της αποστολής, η επίπλωσίς των και τα λοιπά εις τούτους ευρισκόμενα είδη, ως και τα μεταφορικά μέσα της αποστολής, δεν δύνανται να καταστώσιαντικείμενονερεύνης, επιτάξεως, κατασχέσεως ή εκτελεστικού μέτρου"*. Σκοπός των προνομίων και ασυλιών που θεσπίζονται, με τις ανωτέρω, αλλά και τις λοιπές διατάξεις της εν λόγω Σύμβασης, είναι όχι να ευνοήσει τα άτομα, αλλά να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων των διπλωματικών αποστολών, με την ιδιότητά τους, ως εκπροσώπων των Κρατών, όπως τούτο ρητώς διακηρύσσεται στο προοίμιο της Σύμβασης. Κατά την άποψη που υιοθέτησε η απόφαση του Ινστιτούτου Διεθνούς Δικαίου του 1954 και έκτοτε είναι η επικρατέστερη στη διεθνή πρακτική, είναι δυνατή κατ' εξαίρεση η λήψη ασφαλιστικών μέτρων και αναγκαστικής εκτέλεσης μόνον κατ' εκείνων των περιουσιακών στοιχείων του αλλοδαπού κράτους που συνδέονται με την εμπορική και οικονομική του δραστηριότητα. Στην κατεύθυνση αυτή κινείται και η νέα Συνθήκη του 2004 για τη δικαστική ετεροδικία των κρατών και της περιουσίας τους, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, αλλά δεν έχει τεθεί ακόμη σε ισχύ, πλην όμως θεωρείται ότι κωδικοποιεί ήδη προϋπάρχον εθιμικό δίκαιο που αφορά την παγίωση του κανόνα της περιορισμένης ασυλίας εκτελέσεως, ως κανόνα του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Έτσι, κρίνεται ad hoc και in concreto το εάν, μεταξύ άλλων, κρατικές τράπεζες, τραπεζικοί λογαριασμοί σε τράπεζες του κράτους του forum, κυριότητας του αλλοδαπού κράτους, εξυπηρετούν κυριαρχικούς σκοπούς (λειτουργικές ανάγκες της διπλωματικής αποστολής), ώστε να απολαμβάνουν ασυλίας εκτέλεσης ή συναλλακτικούς σκοπούς.⁴²

❖ Ακατάσχετα επιδόματα και παροχές

Επιβάλλεται να μην κατάσχετα οποιαδήποτε απαίτηση αφορά φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο δεν είναι πράγματι δικαιούχος, αλλά διαχειριστής του σχετικού χρηματικού ποσού⁴³.

Ακατάσχετα, εκτός αυτών που προβλέπει ο ΚΕΔΕ στο άρθρο 31, είναι οι ενισχύσεις ΕΛΓΑ⁴⁴, διάφορες αγροτικές ενισχύσεις, το στεγαστικό επίδομα του άρθρου 10 παρ. 5 ν. 3220/2004, στρατιωτικά μερίσματα του άρθρου 1 ν. 1453/1938, εργολαβικά ανταλλάγματα κατά την παρ. 11 άρθρου 54 ν. 3669/2008 πριν κατατεθούν σε τραπεζικό λογαριασμό, οικονομική ενίσχυση πληγέντων σεισμοπλήκτων,

⁴²ΑΠ 1937/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁴³Έχει κριθεί ότι οι επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ακατάσχετες, επειδή συνδέονται αποκλειστικά με την επίτευξη αποτελέσματος αυστηρά καθορισμένου, ο χρηματοδοτούμενος φορέας δεν είναι πράγματι δικαιούχος αλλά διαχειριστής της επιχορήγησης επιφορτισμένος με την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου και συνεπώς δεν πρόκειται περί οφειλόμενων σε αυτόν χρημάτων (ΓνωμΝΣΚΟΛ 52/92).

⁴⁴Οι παροχές που χορηγούνται στους ασφαλισμένους από τον ΕΛ.Γ.Α. α) βασική ενίσχυση, β) η πράσινη ενίσχυση, γ) οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε γεωργούς νεαρής ηλικίας, δ) οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε μικροκαλλιεργητές, ε) οι συνδεδεμένες ενισχύσεις και στ) η ειδική ενίσχυση βάμβακος του Κανονισμού 1307/2013, δεν κατάσχονται στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων, δεν υπόκεινται σε κανενός είδους παρακράτηση και δεν συμψηφίζονται με οφειλές προς το Δημόσιο και οποιονδήποτε φορέα του δημόσιου τομέα, καθώς και προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, μέχρι του ποσού των επτά χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) ευρώ ετησίως. (άρθρο 32 του ν. 4314/2014 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 12 του Ν.4587/2018- ΦΕΚ Α 218/24-12-2018).

εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών κατά το άρθρο 27 ν. 30165/2002 κ.ά.

Μάλιστα τελευταία διευρύνθηκε ο κατάλογος των εξαιρουμένων από την κατάσχεση απαιτήσεων, που δεν περιλήφθηκαν στον ΚΕΔΕ, είναι διάσπαρτες και γι' αυτές ο κοινός νομοθέτης έκρινε ότι επιτελούν ειδικό κοινωνικό σκοπό, όπως το επίδομα θέρμανσης κατά το άρθρο 5 παρ. 9 Υ.Α. Δ33 5037619 ΕΞ 2013 (Β' 2656/18.10.2013), οι εισφορές που καταβάλλονται υπέρ των κλάδων και λογαριασμών του ΟΑΕΔ και οι οποίες κατά το άρθρο 27 ν. 4144/2013 αποτελούν κοινωνικούς πόρους, απαιτήσεις προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από πόρους του ΛΑΕΚ/ΟΑΕΔ {(Επίδομα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων. - άρθρο 30 παρ.5 του ν.4141/2013 (Α' 88), Εφάπαξ οικονομική ενίσχυση σε επιδοτούμενους ή μη ανέργους- άρθρο 35 ν.4554/2018 (Α'130)}, οι προνοιακές παροχές σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία -άρθρο 81 ν.4611/2019 (Α' 73) , το κοινωνικό μέρισμα για τη στήριξη πολιτών και οικογενειών με χαμηλό ετήσιο εισόδημα και ακίνητη περιουσία μικρής αξίας (κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης), επίδομα στέγασης (επιδότηση ενοικίου)-άρθρο 3ν.4472/2017(Α' 74) και άρθρο 78 ν. 4611/2019 (Α'73), η οικονομική ενίσχυση οικογενειών θανόντων από φυσικά φαινόμενα-παράγραφος 3 του άρθρου 18 του ν. 2768/1999 (Α' 273) όπως προστίθεται με το άρθρο 80 του ν. 4611/2019, η εφάπαξ χρηματική ενίσχυση στα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και του Λιμενικού, τα χρηματικά έπαθλα της λοταρίας του Υπ. Οικονομικών (άρθρο 70 του ν. 4446/2016 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν.4491/2017 (Α' 152), τα χρηματικά βοηθήματα που δίνονται με απόφαση δημοτικού συμβουλίου σε εξαιρετικές περιπτώσεις(παρ. 2 του άρθρου 202 του ν. 3463/2006 (Α' 114) όπως προστέθηκε με το άρθρο 51 του ν.4483/2017 (ΦΕΚ Α' 107), η κατάθεση για εξόφληση οφειλής ασφαλιστικού ταμείου.Ακόμα, το 50% της κρατικής επιχορήγησης των πολιτικών κομμάτων είναι ακατάσχετο και απαγορεύεται να μπαίνει ως ενέχυρο προς το σκοπό της χορήγησης νέων ή της αποπληρωμής συφιστάμενων τραπεζικών δανείων(άρθρο 7 παράγραφος 7 του ν. 3023/2002 όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4472/2017), η κατάθεση του πλειστηριάσματος είναι ακατάσχετη, δεν εμπίπτει στην πτωχευτική περιουσία και δεν υπόκειται στις δεσμεύσεις που επιβάλλει το Δημόσιο για τη διασφάλιση των συμφερόντων του(παράγραφος 13 άρθρου 959 ΚΠολΔ). Επίσης, κατά το άρθρο 4 του ν. 4694/30: Απαγορεύεται η εκχώρησης ή η κατάσχεσις των προς εργολάβους οφειλομένων εις αντάλλαγμα της κατασκευής έργου, προς εκτέλεσιν του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασίαν τρίτων.

vii.Κατάσχεση απαίτησης μέλλουσας ή υπό αίρεση ή υπό προθεσμία

Κατά την έννοια των άρθρων 30ΚΕΔΕ και 982ΚΠολΔ, αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου μπορεί να είναι και απαιτήσεις υπό αίρεση ή υπό προθεσμία, αλλά και μέλλουσες απαιτήσεις, υπό την προϋπόθεση όμως ότι υπάρχει η βασική έννομη σχέση, από την οποία ως δικαιопαραγωγική αιτία, απορρέει η μελλοντική απαίτηση και δεν είναι απλώς προσδοκώμενη, ακόμη και αν δεν έχουν συμπληρωθεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης οι προϋποθέσεις της γένεσής της. Για να μπορεί να κατασχεθεί μια τέτοια απαίτηση, πρέπει να μπορεί να προσδιοριστεί κατ' είδος και οφειλέτη. Το ποσό της απαίτησης, εφόσον είναι χρηματική, δεν απαιτείται να μπορεί να προσδιορισθεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης⁴⁵, ο δε τρίτος θα καταστεί οφειλέτης της κατασχεθείσας απαίτησης, εάν η τελευταία καταστεί βέβαιη, με την πλήρωση της

⁴⁵Γέσιου-Φαλιτσά, Αναγκ. Εκτέλεση, τόμος 2ος, έκδ. 2001, 706 επ.

αίρεσης ή του όρου^{46,47}. Ο διαρκής χαρακτήρας των περισσότερων συμβάσεων του τραπεζικού δικαίου έχει ως πιθανή συνέπεια να εμφανισθεί οφειλή της τράπεζας έναντι του καθού σε χρόνο μεταγενέστερο της επίδοσης του κατασχετηρίου. Τέτοια είναι η περίπτωση των εντολών και εμβασμάτων επ'ονόματι του καθού η κατάσχεση, που πιστώνεται σε λογαριασμό κατάθεσής του που έχει ήδη κατασχεθεί και ως προς το μέλλον από τον δανειστή του. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται δεκτό ότι κατάσχετα στα χέρια της τράπεζας η χρηματική της οφειλή έναντι του τρίτου δικαιούχου εγγυητικής επιστολή, όχι μόνον μετά, αλλά και πριν την κατάπτωσή της⁴⁸. Κατάσχονται και απαιτήσεις που τελούν υπόπροθεσμία, όπως η απαίτηση του μισθωτή χρηματοδοτικής μίσθωσης περί μεταβίβασης της κυριότητας κινητού από τον εκμισθωτή – τρίτο, μετά την αποπληρωμή του τελευταίου συμφωνηθέντος τιμήματος. Εφόσον η κατάσχεση αφορά και μελλοντικές απαιτήσεις του καθού η κατάσχεση, οι απαιτήσεις που εμφανίσθηκαν μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου και μέχρι την υποβολή της δήλωσης της τράπεζας πρέπει να περιλαμβάνονται στην τελευταία, εφόσον η έννομη σχέση ήταν γεννημένη κατά το χρόνο κοινοποίησης του κατασχετηρίου.

Βέβαια ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα να προβεί στη σύναψη νέας σύμβασης με το τρίτο πιστωτικό ίδρυμα και στο άνοιγμα νέου τραπεζικού λογαριασμού, μετά την επιβολή αναγκαστικής κατάσχεσης και εφόσον το κατασχετήριο αναφέρεται στην κατάσχεση μελλοντικών χρηματικών απαιτήσεων. Τυπικά δεν απαγορεύεται καθώς η αναγκαστική κατάσχεση αναφέρεται σε υφιστάμενες, κατά το χρονικό σημείο της επίδοσης του κατασχετηρίου έννομες σχέσεις. Ο οφειλέτης μπορεί να προβεί στο άνοιγμα νέου λογαριασμού και ο πιστωτής προστατεύεται με την επιβολή νέας κατάσχεσης. Η σύναψη όμως μίας τέτοιας σύμβασης ενδέχεται να προσκρούει στον απαγορευτικό κανόνα του άρθρου 281 ΑΚ καθώς έτσι παρέχεται η δυνατότητα στον οφειλέτη να αποφύγει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την επιβληθείσα αναγκαστική κατάσχεση.⁴⁹

Επί αναγκαστικής κατάσχεσης μέλλουσας (ή υπό αίρεση) απαίτησης εις χείρας τρίτου, ανακύπτει ζήτημα για την τύχη της απαίτησης αυτής σε περίπτωση που κατά το διάστημα από την αναγκαστική εκχώρηση της απαίτησης μέχρι την γέννηση της αξίωσης (ή την πλήρωση της αίρεσης), επέλθει έλλειψη της εξουσίας διάθεσης του καθ' ου οφειλέτη, όπως συμβαίνει επί πτώχευσης. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι, στα πλαίσια του ουσιαστικού δικαίου, γίνεται δεκτό ότι ο εκχωρητής πρέπει και κατά το χρόνο που γεννάται η απαίτηση ή πληρούται η αίρεση να έχει εξουσία διάθεσης και συνεπώς η μεσολαβείσα πτώχευση του εκχωρητή έχει ως συνέπεια τη μη μεταβίβαση της απαίτησης στον εκδοχέα, αλλά την περιέλευση στην πτωχευτική περιουσία⁵⁰. Τούτο όμως, δεν γίνεται δεκτό στην περίπτωση της αναγκαστικής εκχώρησης της μελλοντικής (ή υπό αίρεση) απαίτησης στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, αλλά, η πτώχευση του καθ' ου η κατάσχεση μετά την επερχόμενη, αυτοδίκαιη

⁴⁶βλ. ως προς τη δυνατότητα κατάσχεσης μη ληξιπρόθεσμης μη βέβαιης και μη εκκαθαρισμένης μελλοντικής απαίτησης και Γέσιου-Φαλιτσή, Αναγκ. Εκτέλεση, τόμος 2ος, έκδ. 2001, 706 επ.

⁴⁷ΕφΑθ 8540/1999 ΔΕΕ 2000,287, ΕφΑθ 1786/1994 ΕλλΔνη 37,401, ΕφΑθ 3416/1990 ΕλλΔνη 32,1026, Ι.Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση έκδ. Β` τόμ. Γ παρ. 442α, σελ. 1240-1245, Β. Βαθρακοκοίλης, ΕρμΚΠολΔ άρθρο 982 παρ.15.

⁴⁸Εμμανουήλ Στεφανάκης «Κατασχέσεις εις χείρας τραπεζικού πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου» στο διαδίκτυο.

⁴⁹Γεώργιος Κόντης «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο», σελ.52.

⁵⁰Α. Γεωργιάδη, Γενικό ενοχικό, 2011, σελ. 560 και εκεί παραπομπές).

εκ του νόμου εκχώρηση στον κατασχόντα της κατασχεθείσας απαίτησης, έχει ως συνέπεια: 1) ότι η κατασχεθείσα απαίτηση δεν περιλαμβάνεται στην πτωχευτική περιουσία, επειδή πλέον έχει περιέλθει στον κατασχόντα, ο οποίος μπορεί να επιδώσει την είσπραξή της από το σύνδικο⁵¹ 2) ότι η εκτέλεση ή η κατόπιν ανακοπής δίκη συνεχίζεται ακόμη και αν ο κρίσιμος χρόνος, κατά τον οποίο θεωρείται ότι επέρχεται η αυτοδίκαιη εκ του νόμου εκχώρηση στον κατασχόντα της κατασχεθείσας απαίτησης, εμπίπτει εντός του χρονικού διαστήματος της ύποπτης περιόδου. Εφαρμόζεται, στην προκειμένη περίπτωση, το άρθρο 209 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο τα αφορώντα στο πρόσωπο του δανειστή θέματα θα κρίνονται με βάση το χρόνο της εκχώρησης, ενώ τα αφορώντα στο αντικείμενο θα ρυθμίζονται με βάση το χρόνο γένεσης της απαίτησης. Έτσι το κύρος της επελθούσας αναγκαστικής εκχώρησης στην περίπτωση που κατά το ενδιάμεσο χρονικό διάστημα από την αναγκαστική εκχώρηση μέχρι την γένεση της μέλλουσας ή υπό αίρεση απαίτησης, επήλθε απώλεια ικανότητας προς δικαιοπραξία του καθ' ού η εκτέλεση ή θάνατος αυτού ή απαγόρευση διάθεσης, δεν επηρεάζεται, ούτε διαταράσσονται οι συνέπειες της κατάσχεσης⁵².

Επίσης, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους έχει γνωμοδοτήσει ότι, στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, κατά το χρονικό διάστημα ισχύος αναστολής εκτέλεσης, ανεξαρτήτως της αιτίας αυτής, εκ του νόμου ή κατόπιν δικαστικής απόφασης, η διαδικασία της εκτέλεσης ηρεμεί και ο τρίτος καθίσταται οιονεί μεσεγγυούχος για τις κατασχεθείσες μέλλουσες απαιτήσεις, οι οποίες καταλαμβάνονται από την αναστολή (Γν/σεις ΝΣΚ 341/2017 ΟΛ, 163/2017, 206/2018). Πρόσφατα όμως, το Ν.Σ.Κ., με τη με αριθμό 220/2019 Γν/ση της Α' Τακτικής Ολομέλειας, μεταβάλλοντας άποψη, γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ότι κατά το χρονικό διάστημα που επιχείρηση έχει τεθεί σε ειδική διαχείριση του ν. 4307/2014 (ΦΕΚ Α' 246) και έχουν ανασταλεί όλες οι ατομικές διώξεις κατά της επιχείρησης, δεν αναστέλλονται οι κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί πριν την υπαγωγή της επιχείρησης σε ειδική διαχείριση, ούτε εκείνες που αντικείμενό τους είναι μελλοντικές χρηματικές απαιτήσεις λόγω της αναγκαστικής εκχώρησης των απαιτήσεων αυτών και του αποχωρισμού τους από την περιουσία του οφειλέτη και κατά συνέπεια, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να αποδώσουν τις απαιτήσεις αυτές στον εκδοχέα –δανειστή Ελληνικό Δημόσιο.

Συναφώς, επί του ζητήματος της τύχης της επιβληθείσας, κατ' άρθρο 30 ΚΕΔΕ, κατάσχεσης, στα πλαίσια του ν. 3869/2010 (ΦΕΚ Α' 130), μετά την λήξη χορηγηθείσας με προσωρινή διαταγή αναστολής, εκδόθηκε η Γν/ση ΝΣΚ 189/2019, κατά την οποία, η κατάσχεση αυτή, εφόσον επιβλήθηκε πριν την κατάθεση της αίτησης για υπαγωγή στις ρυθμίσεις του ν. 3869/2010, είναι ισχυρή και έγκυρη και παράγει όλες τις έννομες συνέπειές της, «τόσο για τις γεννηθείσες όσο και για τις μέλλουσες απαιτήσεις», κατά τα ειδικότερα εκτιθέμενα σ' αυτή.

Επομένως, σε περίπτωση άρνησης του τρίτου να καταβάλει στον εκδοχέα-Δημόσιο τις κατασχεθείσες, κατ' άρθρο 30 παρ. 3 ΚΕΔΕ, ενεστώσες και μέλλουσες, κατά το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης απαιτήσεις του, το Δημόσιο, λόγω της λειτουργίας της αναγκαστικής εκχώρησης της απαίτησης που κατασχέθηκε σ' αυτό, έχει τη

⁵¹ ΑΠ 1540/2000.

⁵² Ι. Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεσις, τόμ. 3^{ος}, Κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, Β' έκδ., σελ. ιδίως 1387 επ., Ι. Καστριώτη, «Κατάσχεση εις χείρας τρίτου», τόμ. 3^{ος}, 2008, σελ. 87, Γν/ση ΝΣΚ 247/2016.

δυνατότητα να βεβαιώσει το χρέος και να καταδιώξει τον τρίτο που καθίσταται πλέον οφειλέτης του⁵³.

Υ. ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 30 έως 34 του ΚΕΔΕ και 24 του ν. 2915/2001 (Α'109) θεσπίζεται για τις κατασχέσεις απαιτήσεων στα χέρια των πιστωτικών ιδρυμάτων δυνατότητα τήρησης ειδικής διαδικασίας. Παρέχεται η δυνατότητα επιβολής σε βάρος περισσοτέρων του ενός οφειλετών του Δημοσίου κατάσχεση εις χείρας του πιστωτικού ιδρύματος με το ίδιο κατασχετήριο οποιασδήποτε κατάθεσης του οφειλέτη του Δημοσίου.

Η κατάσχεση διενεργείται από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. με κατασχετήριο έγγραφο, το οποίο επιδίδεται στην έδρα ή σε οποιοδήποτε κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος. Στο κατασχετήριο επισυνάπτεται για τον κάθε οφειλέτη ξεχωριστός πίνακας στον οποίο αναφέρεται το είδος και το ποσό κάθε οφειλής και ο αριθμός και η χρονολογία βεβαίωσής της⁵⁴. Ο πίνακας χρεών μπορεί να αντικαθίσταται από την ταυτότητα οφειλής του κατασχετηρίου, η οποία συνιστά το μοναδικό κωδικό αριθμό ανά κατασχετήριο⁵⁵. Σημειώνεται ότι μέχρι την καθιέρωση από το άρθρο 30Α ΚΕΔΕ μεταξύ άλλων και της υποχρέωσης του τρίτου να συνυποβάλλει με τη δήλωση κινήσεις λογαριασμών των πέντε τουλάχιστον τελευταίων ημερών πριν από την ημερομηνία επίδοσης του κατασχετηρίου και μιας ημέρας μετά, η ειλικρίνεια της δήλωσης μόνο συμπωματικά μπορούσε να διαπιστωθεί από το Δημόσιο.

Το πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται σε κάθε περίπτωση να προβεί σε δήλωση κατά το άρθρο 32 ΚΕΔΕ για την ύπαρξη της κατάθεσης, δηλ. διαθεσίμων κεφαλαίων (αν υπάρχουν) στο ύψος για το οποίο γίνεται η κατάσχεση, (όχι πλέον αυτού), ή αν είναι μικρότερο, ποιο είναι αυτό. Ταυτόχρονα, πρέπει να πληροφορεί το δανειστή σαφώς και συγκεκριμένα για την έννομη σχέση με τον καταθέτη.

Η δέσμευση των λογαριασμών του οφειλέτη καταλαμβάνει μόνο το υφιστάμενο υπόλοιπο, εκτός αν κατάσχονται και μελλοντικές απαιτήσεις από τους λογαριασμούς, οπότε η δέσμευση καταλαμβάνει κάθε ποσό που κατατίθεται στους λογαριασμούς του οφειλέτη του κατασχόντος και μετά την επίδοση του κατασχετηρίου.

Με τη διαδικασία αυτή δεν επιβάλλεται κατάσχεση εις χείρας τρίτου για απαιτήσεις που υπολείπονται του συνολικού ποσού των πενήντα ευρώ και εφόσον επιβληθεί δεν υποβάλλεται η δήλωση του άρθρου 32 ΚΕΔΕ, τυχόν δε υφιστάμενο ποσό δεν αποδίδεται.

Επιπλέον, κατά το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 30^Α του ΚΕΔΕ «Οι διατάξεις του παρόντα Κώδικα περί κατάσχεσης στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων εφαρμόζονται αναλογικά και στα εγκαταστημένα στη χώρα λοιπά υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 62 του ν. 4170/2013 (Α' 163).»^{56, 57}.

⁵³ Εφ.Αθ. 3416/1990 ΝΟΜΟΣ.

⁵⁴ Με το άρθρο 67 παρ. 2 του ν. 3482/2010 προστέθηκε στον ΚΕΔΕ μετά το άρθρο 30 νέο άρθρο με αριθμό 30^Α και στο τέλος του άρθρου 30^Α προστέθηκαν νέα εδάφια με το άρθρο τρίτο παρ. Α2 του ν. 4254/2014 (ΦΕΚ Α 85).

⁵⁵ Άρθρο 30^Α ΚΕΔΕ εδάφιο τρίτο το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 4484 /2017 (ΦΕΚ Α 110).

⁵⁶ Παράγραφος 2α άρθρου 11 του ν. 4484/2017, (ΦΕΚ Α 110/1.8.2017). Με την παράγραφο 2β του αυτού άρθρου και νόμου ορίζεται ότι: "β) Για την εφαρμογή των διατάξεων της περίπτωσης α' της παρούσας παραγράφου, το

Τέλος, κατά ρητή επιταγή του 30Α ΚΕΔΕ, οι διατάξεις των άρθρων 87 και 88 του ν.δ. 17.7/13.8.1923 δεν εφαρμόζονται. Πρόκειται στην προκειμένη περίπτωση, για την ιδιάζουσα ευχέρεια της τράπεζας να καταθέσει δικαστικώς τα κατασχεθέντα ή να ζητήσει άρση της κατάσχεσης από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών.

❖ Το τραπεζικό ενέχυρο

Το ζήτημα του τραπεζικού ενεχύρου συνέχεται άμεσα και με τις συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης.

Σύμφωνα με τα άρθρα 39 και 44 του ν.δ. της 17.7/13.8.1923⁵⁸ και των ρυθμίσεων του ΑΚ περί ενεχύρου, επί τραπεζικού ενεχύρου απαίτησης, η ενεχυρίαση της από τον δανειστή (προς εξασφάλισή της για δικό του χρέος προς αυτή) "συνεπάγεται εκχώρησιν" αυτής προς την τράπεζα, η οποία λαμβάνει χώρα από και διά της προς τον οφειλέτη επίδοσης της μεταξύ του δανειστή και της τράπεζας σύμβασης ενεχύρου.⁵⁹

άρθρο 62 του ν. 4170/ 2013 (ΦΕΚ Α 163) λαμβάνεται υπόψη όπως ισχύει κατά το χρόνο δημοσίευσης του παρόντος νόμου".

⁵⁷Άρθρο 62 ν. 4170/2013. Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών

"1.Συστήνεται «Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών» (Σ.Μ.Τ.Λ. και Λ.Π.) των πιστωτικών ιδρυμάτων, των ιδρυμάτων πληρωμών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που αποδέχονται συναλλαγές καρτών πληρωμών (cardacquirers) με έδρα το εξωτερικό και οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, εξυπηρετώντας επιχειρήσεις στην Ελληνική επικράτεια, με σκοπό τη διευκόλυνση της διαβίβασης των αιτημάτων παροχής πληροφοριών από το σύνολο των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων και του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος του Υπουργείου Οικονομικών, την Οικονομική Αστυνομία, το σύνολο των υπηρεσιών του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών του ΕΦΚΑ, τον Οικονομικό εισαγγελέα, τον Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς, την Αρχή Καταπολέμησης της νομιμοποίησης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης..... Για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης ορίζονται ως υπόχρεα πρόσωπα τα πιστωτικά ιδρύματα του ν.4261/2014, συμπεριλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, τα ιδρύματα πληρωμών του ν.3862/2010 και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος του ν.4021/2011, τα οποία δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια, με ή χωρίς φυσική εγκατάσταση, και τηρούνται στο Μητρώο της Τράπεζας της Ελλάδος, καθώς και οι φορείς αποδοχής και εκκαθάρισης συναλλαγών με τη χρήση καρτών πληρωμών (cardacquirers) που δραστηριοποιούνται με έδρα το εξωτερικό ή την Ελλάδα και εξυπηρετούν επιχειρήσεις στην Ελληνική επικράτεια.»

⁵⁸ΝΔ 17.7/13.8.1923 : Άρθρο 39.«1.Εάν αντικείμενον της ενεχυρίασεως είναι απαίτησις ονομαστική του οφειλέτου κατά τρίτου, η ενεχυρίασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτουπρός την πιστώτριαν. 2. Αντίγραφον της συμβάσεως ενεχυρίασεως επιδίδεται τω τρίτω. 3. Από της επιδόσεως θεωρείται η πιστώτρια, ως νεμομένη την απαίτησιν.» Άρθρο 44: «Εάν αντικείμενον της ενεχυρίασεως είναι απαίτησις, η πιστώτρια δικαιούται, ίνα εισπράξη την απαίτησιν, ως εκδοχέυς, το δε μετά τηνεξόφλησινυπόλοιπον αποδίδει τω οφειλέτη.»

⁵⁹Παναγόπουλος Κ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου, ΕφΑΔ 2016.17.

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους⁶⁰ έχει γνωμοδοτήσει ότι με την ως άνω ρύθμιση φορέας της ενεχυρασμένης απαίτησης καθίσταται η τράπεζα (ως εκ του νόμου εκδοχέας), ώστε αυτή η απαίτηση δεν υπόκειται σε κατάσχεση για χρέος του ενεχυραστή προς τον κατασχόντα στα χέρια του οφειλέτη της, ως τρίτου, αφού δεν ανήκει πλέον στον ενεχυραστή αλλά στην τράπεζα. Ομοίως έκρινε και το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, αλλά και το Συμβούλιο της Επικρατείας με πιο πρόσφατη απόφασή Του⁶¹, όπου έκρινε ότι “ η ενεχυρίαση απαιτήσεως συνεπάγεται όχι απλή επιβάρυνση αυτής, όπως η συνήθης ενεχυρίαση απαιτήσεως, αλλά την εκχώρηση της προς τον ενεχυρούχο πιστωτή (τράπεζα) που γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της απαιτήσεως ... μετά δε την αναγγελία αποκόπτεται κάθε δεσμός του τρίτου (οφειλέτη) με τον εκχωρητή, ο οποίος αποξενώνεται και δεν μπορεί να αναμιχθεί με οποιονδήποτε τρόπο στην απαίτηση, αποκλειστικός δικαιούχος της οποίας είναι ο εκδοχέας.”

Αντίθετα, ο Άρειος Πάγος αποκλίνοντας από προηγούμενη νομολογία Του, σε περίπτωση ενεχύρασης στην Τράπεζα της απαίτησης πελάτη της από κατάθεση του σ'αυτή, έκανε δεκτό⁶² ότι επιτρέπεται η κατάσχεσή της από τους δανειστές του ενεχυραστήστα χέρια της τράπεζας ως τρίτης, με μνεία πάντως του υπέρ αυτής ενεχύρου, θεωρώντας αυτόν ως δικαιούχο της απαίτησης και όχι την τράπεζα παρά την “πλασματική” εκχώρηση που συνεπάγεται το τραπεζικό ενέχυρο. Παρόμοια έκρινε στη συνέχεια το Εφετείο Αθηνών⁶³.

ι. Ηλεκτρονικές κατασχέσεις

Με το άρθρο 66 του ν. 4170/2013 (ΦΕΚ Α' 163) προστέθηκε στον ΚΕΔΕ το νέο άρθρο 30B που ρυθμίζει ειδικά τις κατασχέσεις απαιτήσεων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων ως τρίτων στο πλαίσιο ηλεκτρονικής διασύνδεσης και επικοινωνίας.

Οι κοινοποιήσεις τόσο του κατασχετηρίου όσο και της δήλωσης του άρθρου 32 ΚΕΔΕ ενεργούνται μέσω μοναδικών διαμετακομιστικών κόμβων ηλεκτρονικής διασύνδεσης και επικοινωνίας, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους, κατά ασφαλή τρόπο και ορίζονται από κοινού από το Ελληνικό Δημόσιο και τα εγκατεστημένα στην χώρα τραπεζικά ιδρύματα. Η διαδικασία είναι πλέον υποχρεωτική για τους φορείς του Δημοσίου οι οποίοι μπορούν να εφαρμόζουν τη διαδικασία του 30^A μόνο σε περιπτώσεις που αποκλείεται η ηλεκτρονική επικοινωνία.⁶⁴ Η κοινοποίηση του κατασχετηρίου και η επίδοση της δήλωσης του άρθρου 32 ΚΕΔΕ θεωρούνται, κατά πλάσμα δικαίου, ότι συντελέστηκαν κατά την ημερομηνία και ώρα αποστολής της ηλεκτρονικής βεβαίωσης παραλαβής του από το πιστωτικό ίδρυμα μέσω του διαμετακομιστικού κόμβου. Η παραγωγή αποδεικτικού επίδοσης γίνεται ηλεκτρονικά. Οι παραπάνω βεβαιώσεις είτε φέρουν ηλεκτρονική υπογραφή είτε είναι κρυπτογραφημένες και φέρουν ηλεκτρονική υπογραφή του εξυπηρετητή τους. Η κοινοποίηση προβλέπεται κατά τις εργάσιμες για τα τραπεζικό σύστημα μέρες, από ώρα 8.00 π.μ. μέχρι ώρα 14.00 μ.μ., καθώς και ότι η υποβολή της δήλωσης τρίτου μπορεί να γίνει μέχρι την 18.30 μ.μ. της όγδοης ημερολογιακής μέρας από την επομένη της κοινοποίησης του κατασχετηρίου.

Το «ηλεκτρονικό κατασχετήριο» συνιστά επιτάχυνση της διαδικασίας επίδοσης του κατασχετηρίου εγγράφου. Πρακτικά, η ηλεκτρονική αποστολή του κατασχετηρίου δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε την άμεση ταυτοποίηση του καθ' ου ή εκάστου των καθ'

⁶⁰ Γν/ση ΝΣΚ 629/1997.

⁶¹ ΣτΕ 179/2014 ΝΟΜΟΣ.

⁶² ΑΠ 1065/2009, ΕΠολΔ 2010.60 (με παρατηρήσεις Κατηφόρης Ν.),

⁶³ Εφ.Αθ.3087/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁶⁴ Άρθρο 5 του άρθρου 11 του ν. 4484/2017 με το οποίο αντικαταστάθηκε η παρ. 4 του άρθρου 30B του ΚΕΔΕ.

ων από το ηλεκτρονικό σύστημα του πιστωτικού ιδρύματος, στα χέρια του οποίου επισπεύδεται η κατάσχεση. Ο χρόνος αλλά και το ίδιο το γεγονός της ταυτοποίησης εξαρτώνται από τα στοιχεία που το επισπεύδον συλλέγει και αποστέλλει για τον καθ' ου η κατάσχεση. Αυτά δεν αρκεί να είναι μόνο όσα απαιτούσε ο ΚΕΔΕ στο άρθρο 30 παρ. 1. Για να είναι ταχεία αλλά και ακριβής η έρευνα και η ταυτοποίηση του καθ' ου από το πιστωτικό ίδρυμα, τα αποστέλλόμενα στοιχεία πρέπει να είναι όσα απαιτούνται για την ίδρυση έννομης σχέσης με πιστωτικό ίδρυμα, δηλαδή αριθμός φορολογικού μητρώου⁶⁵, αριθμός ταυτότητας ή διαβατηρίου, αλλά και όνομα μητέρας, ακόμη και διεύθυνση κατοικίας του οφειλέτη του Δημοσίου. Τυχόν έλλειψη ενός από τα ανωτέρω στοιχεία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση σύγχυσης και την αποστολή ανακριβούς (αρνητικής ή και θετικής ακόμη) δήλωσης, αφού είναι πολύ πιθανό το ηλεκτρονικό σύστημα είτε να μην ανιχνεύσει πρόσωπο που προσδιορίζεται με ελλιπή στοιχεία, παρότι αυτό θα διατηρεί έννομη σχέση με το πιστωτικό ίδρυμα, είτε να εντοπίσει πρόσωπο διάφορο αυτού το οποίο αφορά το κατασχετήριο.

Μέρος της νομολογίας δέχεται ότι δεδομένου ότι στο ηλεκτρονικό κατασχετήριο δεν γίνεται αναφορά σε κατάσχεση μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη, η κατ' άρθρο 30 παρ. 3 ΚΕΔΕ δέσμευση δεν καταλαμβάνει κάθε ποσό που κατατίθεται στους λογαριασμούς του οφειλέτη και μετά την επίδοση του κατασχετηρίου, ούτε και αυτό που εμφανίζεται στους λογαριασμούς του οφειλέτη εντός της οκταήμερου προθεσμίας για την κατάθεση της δήλωσης τρίτου. Κατά της προσφάτως εκδοθείσας με αριθμό 5528/2017 απόφασης του Εφετείου Αθηνών, η οποία κρίνει όπως παραπάνω αναφέρθηκε, έχει ασκηθεί αναίρεση ενώπιον του Αρείου Πάγου από το Ειδικό Νομικό Γραφείο Δημοσίων Εσόδων της ΑΑΔΕ.

Εξάλλου, παρότι στο νέο άρθρο 30B ΚΕΔΕ η με ηλεκτρονικό τρόπο κοινοποίηση του κατασχετηρίου στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος τίθεται ως υποχρεωτική⁶⁶, ο αποκλειστικός της χαρακτήρας κάμπτεται στις κατ' εξουσιοδότηση τεθείσες διατάξεις του άρθρου 2παρ.7ΥΑΠΟΛ1257(ΦΕΚ Β' 3099/06-12-2013) «Διαδικασία κοινοποίησης κατασχετηρίων για την επιβολή κατάσχεσης απαιτήσεων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων και δήλωσης αυτών με ηλεκτρονικά μέσα κατ' εφαρμογή των άρθρων 30Α και επόμενα του Ν.Δ. 356/1974 (Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων)», όπου προβλέπεται ότι η χειρόγραφη διαδικασία κοινοποίησης κατασχετηρίων *«διατηρείται στην περίπτωση συνδρομής γεγονότων ανωτέρας βίας, βλάβης ή δυσλειτουργίας των εμπλεκόμενων μηχανογραφικών υποδομών, δικτύων και εφαρμογών ή άλλων εξαιρετικών λόγων που δικαιολογούν την παράλειψη εφαρμογής»*.

⁶⁵Βλ. άρθρο 3 παρ. 1 περ. β - vii ΠΟΛ 1257 (ΦΕΚ Β' 3099/06-12-2013) «Διαδικασία κοινοποίησης κατασχετηρίων για την επιβολή κατάσχεσης απαιτήσεων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων και δήλωσης αυτών με ηλεκτρονικά μέσα κατ' εφαρμογή των άρθρων 30Α και επόμενα του Ν.Δ. 356/1974 (Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων)». Η απόφαση ορίζει την έννοια της φορολογικής διοίκησης (*«κάθε φορολογική ή τελωνειακή υπηρεσία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων με αρμοδιότητα την επιδίωξη της είσπραξης των απαιτήσεων του Δημοσίου»*) και περιλαμβάνει διαδικαστικές λεπτομέρειες για την με ηλεκτρονικά μέσα κοινοποίηση των κατασχετηρίων στα χέρια των πιστωτικών ιδρυμάτων, υποβολή δήλωσης τρίτου και απόδοση στο Δημόσιο των τυχόν δηλωθέντων χρηματικών ποσών.

⁶⁶Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο ειδικό εγχειρίδιο φορολογικών διαδικασιών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), η διαδικασία μιας κατάσχεσης απαιτήσεων οφειλέτη του Δημοσίου εις χείρας τρίτων διεκπεραιώνεται από τη φορολογική υπηρεσία που είναι αρμόδια για την είσπραξη των οφειλών σε χρόνο που κυμαίνεται από 11 έως και 20 ημέρες. Για την πραγματοποίηση της κατάσχεσης ακολουθούνται τα «βήματα» που αναφέρονται στο εγχειρίδιο.

Η διέλευση των δεδομένων μέσω των διακομετακομιστικών κόμβων εξαιρείται από την υποχρέωση ενημέρωσης και λήψης συγκατάθεσης των εκάστοτε εφαρμοζόμενων διατάξεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων⁶⁷, όπως και από την εφαρμογή των διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου, όπως ισχύουν κάθε φορά. (άρθρο 985 παρ. 5 ΚΠολΔ). Κατά τη σχετική αιτιολογική έκθεση (άρθρο 66 ν. 4170/2013) διευρύνονται οι δυνατότητες του Δημοσίου με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών κατοχυρώνοντας ταυτόχρονα την ασφαλή ηλεκτρονική διακίνηση των δεδομένων, η διέλευση των οποίων «*δια των ως άνω διαμετακομιστικών κόμβων εξαιρείται τόσο από την υποχρέωση γνωστοποίησης, ενημέρωσης και λήψης συγκατάθεσης, κατά τις διατάξεις των άρθρων 6, 11 και 5 του ν. 2472/1997, ως εκάστοτε ισχύουν όσο και από την εφαρμογή των διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου, όπως εκάστοτε ισχύουν*», παρέχεται δε και νομοθετική εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση των ειδικότερων τεχνικών ζητημάτων⁶⁸. Η εκ του νόμου κάμψη του τραπεζικού απορρήτου ισχύει και για κατάσχεση που νομότυπα επιβάλλουν και οι ιδιώτες επισπεύδοντες και θεωρείται επιτρεπτός περιορισμός των ατομικών δικαιωμάτων του καθ' ου. Από την έναρξη ισχύος της άδειας της παρ.1 του άρθρου 29 του 4569/2018, (ΦΕΚ Α' 179), το άρθρο 24 του ν.2915/2001 (ΦΕΚ Α' 109) (985 παρ. 5 ΚΠολΔ) αντικαθίσταται, δυνάμει του άρθρου 30 παρ.5 και 7 του αυτού νόμου, ως εξής: «*Άρθρο 24. Το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των κινητών αξιών που τηρούνται σε λογιστική μορφή σε κεντρικό αποθετήριο τίτλων το οποίο λειτουργεί στην Ελλάδα ύστερα από άδεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του δικαιούχου της κατάθεσης ή της κινητής αξίας. Το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή.*»⁶⁹

Τα κατασχεθέντα αποδίδονται είτε σε λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδας ή στην υπηρεσία που επέβαλε τη κατάσχεση υποχρεωτικά μέσα σε 10 μέρες από την υποβολή της δήλωσης του πιστωτικού ιδρύματος.

Υποστηρίζεται η δυνατότητα της φορολογικής διοίκησης να ελέγχει την ακρίβεια του περιεχομένου των δηλώσεων που υποβάλουν τα πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή να προβαίνει σε διασταύρωση λογαριασμών και πιστωτικών υπολοίπων, καθιερώνεται εμμέσως με το άρθρο 62 παρ. 1 ν. 4170/2013 («Σύστημα Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών»), όπου γίνεται λόγος για αιτήματα παροχής πληροφοριών από το σύνολο των υπηρεσιών της Α.Α.Δ.Ε. και άλλων υπηρεσιών. Ωστόσο η γραμματική διατύπωση των σχετικών διατάξεων δεν επιτρέπει διασταλτική ερμηνεία του περιεχομένου τους, πόσο μάλλον αφού ο εξαιρετικός τους χαρακτήρας μεθοδολογικά επιβάλλει τη στενή τους ερμηνεία. Υπό αυτή την έννοια δεν θα ήταν δυνατή η άνευ ετέρου διασταύρωση μέσω του Σ.Μ.Τ.Λ. της ακρίβειας των στοιχείων που περιλαμβάνονται σε δήλωση τρίτου, αφού ο νόμος κάνει λόγο για

⁶⁷ Άρθρα 6, 11, και 5 προισχύσαντος ν. 2472/1997 και άρθρα 49 και 54 ν. 4624/2019 (Α 137).

⁶⁸ Δ. Τομαρά, Η Αναγκαστική Είσπραξη Δημοσίων Εσόδων κατά τον ΚΕΔΕ, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2014 (2).

⁶⁹ Προισχύσαν άρθρο 24 του ν.2915/2001 (ΦΕΚ Α 109) «*Το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των άυλων μετοχών που καταχωρίζονται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών (Κ.Α.Α.) δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του δικαιούχου της κατάθεσης ή της μετοχής. Το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή.*»

προηγούμενη υποβολή αιτήματος παροχής πληροφοριών. Άλλο ζήτημα είναι η μεμονωμένη υπόνοια της φορολογικής διοίκησης για τυχόν ηθελημένη απόκρυψη στοιχείων εκ μέρους ενός πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να δικαιολογείται η προσφυγή στις διατάξεις του άρθρου 62 παρ.1 ν. 4170/2013, και άλλο η γενικευμένη καχυποψία να οδηγεί σε μαζική διασταύρωση των δηλώσεων που τα πιστωτικά ιδρύματα υποβάλλουν ως τρίτοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην αιτιολογική έκθεση των εν λόγω διατάξεων ως σκοπός του νόμου δηλώνεται ο έλεγχος, η εποπτεία, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η πρόληψη και η καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και η διερεύνηση άλλων έκνομων και αξιόποινων συμπεριφορών. Παράλληλα προβάλλεται ότι «η αυτοματοποιημένη πρόσβαση σε ορισμένα στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών και δανείων [...] δεν επιφέρει καμία αλλαγή αναφορικά με τον προσωπικό τους χαρακτήρα, ενώ παράλληλα διατηρείται τόσο ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής όσο και η επιχειρηματική ελευθερία». Η αιτιολογική έκθεση, λοιπόν, εντοπίζει τους κινδύνους προσβολής συγκεκριμένων ατομικών δικαιωμάτων, που ενδέχεται να θίγονται από τις συγκεκριμένες νομοθετικές διατάξεις στο γενικότερο πλαίσιο της σχετικής διαδικασίας. Στην αποσαφήνιση των εν λόγω διατάξεων αποσκοπεί και η ΥΑ ΠΟΛ 1258 (ΦΕΚ Β' 3101/06-12-2013) «Ρύθμιση οργανωτικών και τεχνικών θεμάτων λειτουργίας του Συστήματος Μητρώων Τραπεζικών Λογαριασμών και Λογαριασμών Πληρωμών», στο άρθρο 2 της οποίας ορίζεται μεταξύ άλλων ότι κατά την υποβολή του αιτήματος πρέπει να αναφέρεται η «νομοθετική διάταξη βάσει της οποίας υποβάλλεται το αίτημα, άλλες παράμετροι του αιτήματος», ενώ «πρέπει να έχουν προηγηθεί όλες οι απαραίτητες διαδικασίες έγκρισης άρσης του τραπεζικού απορρήτου που προβλέπονται για τον φορέα του χρήστη, με ευθύνη του προϊστάμενου του χρήστη».⁷⁰

ii.Ειδική περίπτωση:οφειλές άνω των 70.000 ευρώ

Ο Διοικητής της Α.Α.Δ.Ε. δύναται να αποστέλλει ηλεκτρονικά στα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας τα στοιχεία των οφειλετών του Δημοσίου, με συνολική ληξιπρόθεσμη οφειλή από 70.000 ευρώ και πάνω, στην οποία προστίθενται οι αναλογούντες τόκοι, πρόστιμα, προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής και λοιπές επιβαρύνσεις αυτής. Τα ιδρύματα υποχρεούνται να προβαίνουν αυθημερόν στις ενέργειες που απαιτούνται για τη δέσμευση των χρημάτων που βρίσκονται ή κατατίθενται στους λογαριασμούς των οφειλετών μέχρι του ύψους της συνολικής οφειλής. Μετά τη δέσμευση και μέσα σε δύο μέρες ενημερώνεται για το ύψος του δεσμευθέντος ποσού η φορολογική διοίκηση, η οποία οφείλει να επιβάλλει κατάσχεση το αργότερο μέσα σε 5 εργάσιμες μέρες από την ηλεκτρονική παραλαβή της απάντησης του πιστωτικού ιδρύματος, σε διαφορετική δε περίπτωση το πιστωτικό ίδρυμα προβαίνει οίκοθεν στην άμεση άρση της επιβληθείσας δέσμευσης. Η δέσμευση αυτή δεν εφαρμόζεται για τα χρηματικά ποσά που εμπíπτουν στις κείμενες διατάξεις για τα ακατάσχετα, για ποσά που καταβάλλονται με χρέωση των τηρουμένων από τον οφειλέτη λογαριασμών σε αντίστοιχη πίστωση λογαριασμών του Δημοσίου για την εκπλήρωση φορολογικών ή άλλων υποχρεώσεων του προς αυτό και για ποσά που προορίζονται για την έκδοση τραπεζικών επιταγών σε διαταγή του Ελληνικού Δημοσίου.⁷¹

⁷⁰ Σοφία Γιαταγάνα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδικτυο.

⁷¹ Αριθμ. Δ.ΕΙΣΠΡ. Β 1156479 ΕΕ 2015 - ΦΕΚ Β 2745 - 17.12.2015 του Αναπληρωτή Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών «Διαδικασία δέσμευσης χρηματικών απαιτήσεων και επιβολής κατάσχεσης στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων με ηλεκτρονικά μέσα σε βάρος οφειλετών

Η διαφοροποίηση της παραπάνω περιγραφείσας διαδικασίας συνίσταται στο ότι πρώτα λαμβάνει χώρα η δέσμευση, στη συνέχεια εντός δύο ημερών ενημερώνεται για το ύψος του δεσμευθέντος ποσού η φορολογική διοίκηση η οποία, στη συνέχεια, επιβάλλει την κατάσχεση σε πέντε εργάσιμες ημέρες από την ηλεκτρονική παραλαβή της ενημερωτικής απάντησης. Με τον τρόπο αυτό αποδεσμεύεται το Δημόσιο από την υποχρέωση ενημέρωσης του οφειλέτη για τη δέσμευση των τραπεζικών του λογαριασμών. Στο μέτρο, όμως, που δεν υπάρχει υποχρέωση γνωστοποίησης, ενημέρωσης και λήψης συγκατάθεσης τίθεται ζήτημα ως προς την συνταγματικότητα της παραγράφου 5 του άρθρου 30B ΚΕΔΕ, αναφορικά κυρίως με το δικαίωμα πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, το τραπεζικό απόρρητο, την προστασία προσωπικών δεδομένων, και την αρχή της διαφάνειας⁷².

iii. Επίδοση κατασχετηρίου εις χείρας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας⁷³

Σύμφωνα με το άρθρο 30Α του ΚΕΔΕ, το οποίο προστέθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 67 του ν.3842/2010(ΦΕΚ Α'58/23.04.2010), ειδικά για κατασχέσεις απαιτήσεων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων, το κατασχετήριο έγγραφο κοινοποιείται στο κεντρικό κατάστημα ή σε οποιοδήποτε υποκατάστημα αυτών και μπορεί να περιέχει πολλούς οφειλέτες του Δημοσίου, ενώ μέχρι τη θέση σε ισχύ του άρθρου 67 του ν.3842/2010, η ήδη σιωπηρώς καταργηθείσα διάταξη του άρθρου 90 ν.δ. 17.7/13-8-1923 προέβλεπε ως νόμιμη την κοινοποίηση του κατασχετηρίου μόνο στην έδρα των πιστωτικών ιδρυμάτων⁷⁴. Παρόμοια διάταξη προστέθηκε στο άρθρο 983ΚΠολΔ με το άρθρο 57 παρ. 4 του ν.3994/2011.

Πριν την ισχύ των ανωτέρω διατάξεων η κατάσχεση στα χέρια οποιασδήποτε τράπεζας ως τρίτης αναφορικά με την κοινοποίηση του κατασχετηρίου εγγράφου, ρυθμιζόταν με το ν.δ. της 17.7/13.8.1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών" σύμφωνα με το οποίο έχουν θεσπιστεί ειδικές διατάξεις που αναφέρονται στην κατάσχεση στα χέρια ανώνυμης εταιρείας η οποία έχει υπαχθεί στη ρύθμιση του πιο πάνω νομοθετικού διατάγματος. Ειδικότερα, με τη διάταξη του άρθρου 90 του πιο πάνω νομοθετικού διατάγματος, η οποία διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά τη θέση σε εφαρμογή του ΚΠολΔ, οριζόταν ότι «*εάν η εταιρία έχει και υποκαταστήματα εν Ελλάδι, κατάσχεσης εις χείρας αυτής ως τρίτης επιτρέπεται μόνον παρά τω καταστήματι ή υποκαταστήματι ένθα υφίσταται η κατάθεση ή άλλη οφειλή προς τον καθ' ου η κατάσχεσις*».⁷⁵ Με τις δικονομικής φύσης διατάξεις είχε εισαχθεί ειδική διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης υπέρ των ανωτέρω ανωνύμων εταιριών, προς ικανοποίηση απαιτήσεων από πιστωτικές συναλλαγές. Έτσι, εφόσον το επίδικο κατασχετήριο δεν κοινοποιούταν στο από τη διάταξη του άρθρου 90 ν.δ. 17-7/13-8-23, προβλεπόμενο συγκεκριμένο κατάστημα της τρίτης τραπεζικής εταιρείας, όπου υφίστατο κατάθεση

του Δημοσίου κατ' εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 30 Β του Ν.δ. 356/1974».

⁷²Γέροντας Απ.- Ψάλτης Αθ., ό.π., σελ.455.

⁷³ΑΠ 1127/2017, 1183/2015 ΝΟΜΟΣ.

⁷⁴ΑΠ 884/2010, 1182/2009 ΝΟΜΟΣ.

⁷⁵Στην κατάσχεση στα χέρια τρίτου αναφέρονται οι διατάξεις των άρθρων 87-94 του ν.δ/τος 17-7/13-8-23 από τις οποίες εξακολουθούν να ισχύουν αυτές των άρθρων 87-91 και 93 (σύμφωνα με το άρθρο 52 αρ. 3 Εις.Ν.Κ.Πολ.Δ.), με το οποίο ρητώς καταργήθηκαν μόνο οι διατάξεις των άρθρων 60, 63, 92 και 94 ν.δ. 17-7/13-8-23 (ΑΠ 347/2013) όχι όμως και, η διάταξη του άρθρου 90 σύμφωνα με την οποία (αρ.90) "*εάν η εταιρία έχει και υποκαταστήματα εν Ελλάδι, κατάσχεση εις χείρας αυτής, ως τρίτης, επιτρέπεται μόνον παρά τω καταστήματι, υποκαταστήματι, ένθα υφίσταται η κατάθεση ή άλλη οφειλή προς τον καθού η κατάσχεσις*" (ΑΠ 347/2013, ΑΠ 1162/2013) και η οποία στη συνέχεια καταργήθηκε με άρθρο 73 Ν. 3994/2011 (ΑΠ 1183/2015).

του οφειλέτη προς το καθού, αλλά σ' άλλο, και δεδομένου ότι αυτή η επίδοση είχε ως αποτέλεσμα να προξενηθεί οικονομική βλάβη στη τραπεζική εταιρεία, την οποία πρέπει αυτή να επικαλεσθεί στην ανακοπή της, η επιβληθείσα ως άνω κατάσχεση είναι ανυπόστατη.⁷⁶

Δ.ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ

Οι επιμέρους συνέπειες της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου ρυθμίζονται κατά κύριο λόγο από τον ΚΕΔΕ (ιδίως άρθρα 30-34 ΚΕΔΕ), ενώ παράλληλα τυγχάνουν εφαρμογής οι σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ (982-991 ΚΠολΔ), όπως ορίζει και το άρθρο 89 ΚΕΔΕ.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 30 παρ.3 του ΚΕΔΕ από την ημέρα, της κοινοποίησης του κατασχετηρίου στον τρίτο δεν μπορεί αυτός να αποδώσει στον οφειλέτη του Δημοσίου τα κατασχεθέντα χρήματα, ούτε μπορεί να προτείνει σε συμφωνισμό με ανταπαιτήσεις του, που γεννήθηκαν μεταγενέστερα της κατάσχεσης, η δε κατάσχεση επιφέρει τα αποτελέσματα αυτοδίκαιης αναγκαστικής εκχώρησης.

Κάθε αποσβεστικός λόγος της απαίτησης του κατασχόντος έναντι του καθ'ούσυνεπάγεται την απόσβεση της ενοχής του τρίτου. Επίσης, η εξόφληση από τον τρίτο της οφειλής του, επιφέρει την απόσβεση της απαίτησης του καθού έναντι του κατασχόντος.

Από την κοινοποίηση του κατασχετηρίου, κάθε παράβαση των περιορισμών του νόμου, είτε εκ μέρους του καθ'ού είτε εκ μέρους του τρίτου, συνεπάγεται ακυρότητα (30 παρ.3 ΚΕΔΕ και 984 παρ.1 και 2 ΚΠολΔ).

Η ως άνω ρύθμιση του ΚΕΔΕ είναι σύμφωνη με το άρθρο 984 παρ. 2 και 3 ΚΠολΔ, κατά το οποίο απαγορεύεται και δεν παράγει έννομες συνέπειες για τον κατασχόντα η εξόφληση από τον τρίτο της κατασχεμένης απαίτησης ή ο συμφωνισμός της με μεταγενέστερη απαίτηση, καθώς και η απόδοση σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η κατάσχεση ή η διάθεση σε τρίτους του κατασχεμένου, αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο έγγραφο του άρθρου 983 ΚΠολΔ, έστω και αν αυτό δεν επιδόθηκε ακόμα σε εκείνον κατά του οποίου γίνεται η κατάσχεση.

ι. Η δέσμευση του κατασχόμενου περιουσιακού στοιχείου - Η άρση της εξουσίας διάθεσης επί της κατασχεθείσας περιουσίας.

Συνέπεια και σκοπός της κατάσχεσης είναι η δέσμευση (νομική και υλική) περιουσιακών αντικειμένων του οφειλέτη του Δημοσίου. Η νομική δέσμευση συνίσταται στο ότι ο καθ'ού στερείται της εξουσίας διάθεσης των κατασχεθέντων δικαιωμάτων του, η δε υλική δέσμευση αφορά το υλικό αντικείμενο επί του οποίου υπάρχει το κατασχεθέν δικαίωμα και συνίσταται στο ότι εκείνος που κατέχει το πράγμα το κατέχει με την ιδιότητα του μεσεγγυούχου (άρθρο 984 παρ. 3 ΚΠολΔ).

Απαγορεύεται η επιχείρηση πράξεων, συνήθως δικαιοπραξιών, οι οποίες έχουν ως βασική συνέπεια την άμεση και επί τα χείρω μεταβολή υφιστάμενου δικαιώματος του καθού επί της κατασχεθείσας περιουσίας. Η απαγορευμένη ουσιαστική μεταβολή μπορεί να συνίσταται:

1. Στην απαγόρευση μεταβίβασης, ολικής ή μερικής, του κατασχεθέντος και της επερχόμενης μέσω αυτής μεταφορικής κτήσης του κατασχεθέντος δικαιώματος. Όταν αντικείμενο της κατάσχεσης είναι απαιτήσεις (982 παρ.1α ΚΠολΔ), η απαγόρευση αφορά κατά κύριο λόγο την εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης (455 ΑΚ) ή την

⁷⁶ΑΠ 1127/2017, ΑΠ 1162/2013, ΑΠ 1383/2012, ΑΠ 117/2011, ΑΠ 884/2010 ΝΟΜΟΣ

πληρωμή της απαίτησης που έχει κατασχεθεί προς τον καθ'ού η κατάσχεση οφειλέτη. Επομένως, ο τρίτος δεν καθίσταται υπερήμερος ούτε έναντι του καθ'ού, ούτε έναντι του κατασχόντος. Όταν αντικείμενο της κατάσχεσης είναι κινητό πράγμα, η απαγόρευση αφορά κυρίως την παραχώρηση της κυριότητας του κατασχεθέντος. Η απόδοση προσκρούει στην εν λόγω απαγορευτική διάταξη νόμου και είναι άκυρη. Όταν επιβληθεί τέτοιας μορφής κατάσχεση, ο τρίτος είναι υποχρεωμένος να παραδώσει τα κινητά πράγματα που κατέχει στο συμβολαιογράφο ή φύλακα που ορίζεται στο κατασχετήριο (30 παρ.2 εδ. 1 ΚΕΔΕ).

2. Στην απαγόρευση ολικής ή μερικής επιβάρυνσης και της εντεύθεν επερχόμενης παράγωγης δημιουργικής κτήσης αποσπώμενων εξουσιών από το κατασχεθέν δικαίωμα, όπως για παράδειγμα στην απαγόρευση σύστασης εμπράγματος δικαιώματος επικαρπίας ή στην παροχή της εμπράγματος ασφάλειας του ενεχύρου επί του κατασχεθέντος

3. Στην ποσοτική ή ποιοτική αλλοίωση του κατασχεθέντος δικαιώματος κατά το αντικείμενο και το περιεχόμενό του, όπως για παράδειγμα σε ανανέωση της ενοχής με αφαίρεση της υφιστάμενης ποινικής ρήτρας ή στη χορήγηση προθεσμίας προς εξόφληση της κατασχεθείσας απαίτησης

4. Στην ολική ή μερική απόσβεση του κατασχεθέντος δικαιώματος, λχ με την είσπραξη της κατασχεθείσας απαίτησης ή τον συμψηφισμό αυτής, με την άφεση χρέους, στερητική αναδοχή χρέους, τον συμβιβασμό κλπ, και

5. Την παραίτηση από τυχόν εμπράγματα εξασφαλίσεις του κατασχεθέντος δικαιώματος π.χ. την παραίτηση από το δικαίωμα του ενεχύρου με το οποίο ασφαρίζεται ήδη η κατασχεθείσα απαίτηση.

Δεν είναι όμως απαγορευμένες ενέργειες αυτές που δεν επιφέρουν μείωση, καθόσον με αυτές διατηρείται η κατάσταση ή διασφαλίζεται η υπόσταση ή αναβιβάζεται η αξία του κατασχεθέντος αντικειμένου, όπως για παράδειγμα συμφωνία για την καταβολή τόκων όταν η οφειλή είναι άτοκη. Άλλο είναι το ζήτημα βέβαια αν οι εν λόγω μεταγενέστερα οφειλόμενοι τόκοι περιλαμβάνονται στην κατάσχεση.

Σκοπός της απαγόρευσης είναι να αποτρέψει την επέλευση απέναντι στον κατασχόντα των συνεπειών που αναγνωρίζει το ουσιαστικό δίκαιο για την περίπτωση κτήσης δικαιώματος παρά μη δικαιούχου (1036 επόμ. ΑΚ). Διότι, αν δεν υπήρχε αυτή η απαγόρευση, η ενδεχόμενη εκποίηση από τον τρίτο μη κύριο προς άλλο πρόσωπο θα προσπόριζε στο τελευταίο κυριότητα υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 1036 επόμ. ΑΚ. Η καθιέρωση όμως αυτής της απαγόρευσης που απορρέει από το νόμο (175 ΑΚ), δεν επιτρέπει πλέον την εφαρμογή διατάξεων για την καλόπιστη κτήση κυριότητας από μη κύριο (1036 επ. ΑΚ), διότι αυτές οι τελευταίες δεν καλύπτουν την απαγόρευση διάθεσης. Η διάθεση επομένως αποκλείεται απολύτως και, σε περίπτωση που γίνει, επισύρει ευθύνη όχι μόνο αστική αλλά και ποινική (177 ΠΚ).⁷⁷

Το άρθρο 984 παρ.1 ΚΠολΔ ορίζει ότι η εξεταζόμενη διάθεση είναι "άκυρη υπέρ του κατασχόντος". Η ακυρότητα είναι σχετική, δοθέντος ότι η παραβιασθείσα διάταξη θεωρείται ότι εξυπηρετεί το ιδιωτικό συμφέρον του κατασχόντος και των ταυτιζόμενων με αυτόν προσώπων (175 εδ.β ΑΚ). Κατά συνέπεια, δικαίωμα να επικαλεστούν την ακυρότητα και να την αντιτάξουν τόσο κατά των μετασχόντων στην άκυρη δικαιοπραξία προσώπων, κατά των καθολικών ή ειδικών διαδόχων τους όσο και κατά παντός τρίτου έλκοντος εξ αυτής της άκυρης δικαιοπραξίας δικαιώματα, έχουν μόνο ο κατασχών δανειστής, οι καθολικοί και οιονεί καθολικοί διάδοχοι του, όπως και ο υπερθεματιστής. Δεν δύνανται αντιθέτως να την επικαλεστούν ο οφειλέτης (καθ'ού η κατάσχεση) και οι διάδοχοί του μεταξύ των οποίων και ο ακύρωσάποκτησας.

⁷⁷ Σοφία Γιαταγάννα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδικτυο.

ii. Η αναγκαστική εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης

Στον ΚΕΔΕ, νόμιμη εκχώρηση επέρχεται αυτοδικαίως δυνάμει συγκεκριμένης διάταξης νόμου. Κατ'άρθρο 30 παρ. 1 ΚΕΔΕ η κατάσχεση της απαίτησης που έχει ο οφειλέτης του Δημοσίου, εις χείρας τρίτου, έχει ως συνέπεια την αναγκαστική εκχώρησή της στο κατασχόν Δημόσιο, το οποίο καθίσταται εκδοχέας της απαίτησης αυτής και ο καθού η κατάσχεση τρίτος λογίζεται οφειλέτης του Δημοσίου, εκτός εάν ο τρίτος με αρνητική δήλωση του αναταχθεί επιτυχώς, σύμφωνα με τον ΚΕΔΕ, κατά των υποχρεώσεων που δημιουργήθηκαν εις βάρος του έναντι του Δημοσίου με την εις χείρας του επιβληθείσα κατάσχεση. Μάλιστα γίνεται δεκτό ότι επί αρνητικής δήλωσης του τρίτου, οπότε ασκείται ανακοπή, από της τελεσιδικίας της σχετικής απόφασης, η αναγκαστική εκχώρηση λειτουργεί αναδρομικά και σε κάθε περίπτωση ανατρέχει στο χρονικό σημείο της κοινοποίησης του κατασχετηρίου εγγράφου. Έτσι η εκχώρηση αφετηριάζεται μεν από το χρόνο της επιβολής της κατάσχεσης (δηλ. την κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον τρίτο) τελεί ωστόσο υπό την αίρεση της καταφατικής δήλωσης του τρίτου ή της δικαστικής αποδοχής της ανακοπής κατά της αρνητικής δήλωσης του τρίτου. Δικαιούχος της απαίτησης είναι πλέον το Δημόσιο, το οποίο μπορεί να επιδιώξει από τον τρίτο την είσπραξη της χρηματικής οφειλής χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα εκτέλεσης που προβλέπει ο ΚΕΔΕ. Στον ΚΕΔΕ, η εκχώρηση επέρχεται άμεσα, κατά το χρονικό σημείο επιβολής της κατάσχεσης. Ο λόγος είναι ότι τυχόν κατασχέσεις της ίδιας απαίτησης επιβαλλόμενες εκ των υστέρων από άλλους δανειστές, αποβαίνουν ανενεργείς έναντι του Δημοσίου με αποτέλεσμα να διασφαλίζονται πλήρως τα συμφέροντα του τελευταίου. Έτσι εφαρμόζεται η αρχή της πρόληψης, καθώς εφόσον το Δημόσιο έχει προηγηθεί ως προς την επιβολή της κατάσχεσης ικανοποιείται πλήρως, κατά προτεραιότητα και δεν εντάσσεται σε ενιαία ομάδα με ορισμένους από τους επόμενους κατασχόντες (όπως στο πεδίο της κοινής εκτέλεσης). Οι κατά σειρά επόμενοι δανειστές θα μπορέσουν δηλ. να ικανοποιηθούν μόνο εάν απομείνει υπόλοιπο μετά την πλήρη ικανοποίηση της απαίτησης του Δημοσίου.

Με την εκχώρηση αυτή, η θεωρία τονίζει ότι ο οφειλέτης δεν απαλλάσσεται, γιατί εκτός των άλλων η απόσβεση της απαίτησης του κατασχόντος, για την οποία επιβλήθηκε η κατάσχεση, επέρχεται μόνο όταν πραγματοποιηθεί η είσπραξη της κατασχεθείσας απαίτησης, και όχι άμεσα με την εκχώρηση. Κατά κρατούσα άποψη, η εκχώρηση γίνεται "χάριν καταβολής" (επί σκοπώ καταβολής). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το ότι αν για οποιοδήποτε λόγο (πχ αφερεγγυότητα του τρίτου κ.λ.π.) δε καταστεί τελικώς δυνατή η καταβολή εκ μέρους του τρίτου, ο καθού παραμένει οφειλέτης έναντι του επισπεύδοντος, υποκείμενος και σε άλλα μέσα αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του τελευταίου.

Στην εκχώρηση εκ του νόμου, όπως είναι αυτή του άρθρου 30 § 3 ΚΕΔΕ⁷⁸, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις για τη συμβατική εκχώρηση, εφόσον προσαρμόζονται στη φύση και στο σκοπό της⁷⁹. Δεν απαιτείται αναγγελία της απαίτησης για την απόκτηση των δικαιωμάτων του εκδοχέα, δεδομένου ότι αυτά αποκτώνται από μόνη την κοινοποίηση του κατασχετηρίου εγγράφου⁸⁰.

Η αναγκαστική εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης στο Δημόσιο καθιστά την εν λόγω απαίτηση δημόσιο έσοδο και ως εκ τούτου, για την επιδίωξη είσπραξής της με

⁷⁸ΑΠ 161/2011 ΝοΒ 2011.1253.

⁷⁹ΕφαΘ 12692/1989 ΕλλΔνη 1991. 131, Απ. Γεωργιάδης «Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος», έκδ. 1999, § 42, σ. 406.

⁸⁰ΑΠ 615/1976 ΝοΒ 1977.8, ΕφαΘ 1129/2004 ΔΕΕ 2004. 670, Απ. Γεωργιάδης, ό.π., παρ.42, σ. 418.

τα μέσα διοικητικής εκτέλεσης απαιτείται η συγκρότηση νέου νόμιμου τίτλου κατά του τρίτου και η βεβαίωση αυτού^{81, 82}.

Αντίστοιχη ρητή διάταξη για εκχώρηση δεν απαντά στον ΚΠολΔ, ανέκαθεν εντούτοις γινόταν η εκδοχή της νόμιμης εκχώρησης της απαίτησης στον κατασχόντα και στο πλαίσιο του ΚΠολΔ, αποτελώντας μάλιστα το κρισιμότερο για την αποτελεσματικότητα της κατάσχεσης επακόλουθό της. Όμως, κατά τον ΚΠολΔ, επί αναγκαστικής κατάσχεσης χρηματικής απαίτησης εις χείρας τρίτου, η αναγκαστική εκχώρηση της απαίτησης του οφειλέτη προς τον κατασχόντα, σε περίπτωση καταφατικής υπό την έννοια του άρθρου 985 ΚΠολΔ δήλωσης, επέρχεται μετά την, προϋποθέτουσα τήρηση της οκταήμερης του άρθρου 985 παρ. 1 του ΚΠολΔ προθεσμίας καταφατική τυχόν δήλωση του τρίτου και την παρέλευση ακολούθως της προθεσμίας του άρθρου 988 παρ. 1 εδ.α` του ΚΠολΔ από την επίδοση του κατασχετηρίου στον καθού η κατάσχεση. Σε περίπτωση δε αρνητικής δήλωσης ή παράλειψης του τρίτου να προβεί εμπροθέσμως σε ρητή δήλωση επέρχεται με την τελεσιδικία της απόφασης με την οποία γίνεται δεκτή η κατά το άρθρο 986 ανακοπή⁸³. Συνεπώς, κατά τον ΚΠολΔ, αυτό που στην ουσία εκχωρείται είναι το δικαίωμα προσδοκίας του κατασχόντος να καταστεί εκδοχέας της κατασχεθείσας απαίτησης. Επιπλέον στο ίδιο χρονικό σημείο λαμβάνει χώρα η εκχώρηση και στην περίπτωση που υπήρχε μεν αρνητική δήλωση (είτε ρητά είτε σιωπηρά) όμως κρίθηκε ανακριβής κατόπιν επιτυχούς ασκήσεως ανακοπής. Και στην περίπτωση αυτή επομένως, την ένατη ή την τριακοστή πρώτη ημέρα από την προς τον καθ'ού κοινοποίηση του κατασχετηρίου λαμβάνει χώρα εκχώρηση με αποτέλεσμα ο τρίτος να καθίσταται, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω νέος οφειλέτης του κατασχόντος, και ο κατασχών να αποτελεί πλέον τον εκδοχέα της κατασχεθείσας απαίτησης. Πάντως, και στην περίπτωση μελλουσών ή υπό αίρεση απαιτήσεων, με την πάροδο της προθεσμίας των οκτώ ή των τριάντα ημερών συντελείται η εκχώρηση των εν λόγω απαιτήσεων, χωρίς βέβαια να υποχρεούται ο τρίτος να εξοφλήσει την υπό αίρεση ή προθεσμία τελούσα ή τη μέλλουσα απαίτηση.

iii. Απαγόρευση συμψηφισμού ανταπαιτήσεων που γεννήθηκαν μεταγενέστερα της κατάσχεσης

Από τις διατάξεις των άρθρων 361, 440 και 441 ΑΚ προκύπτει ότι ο συμψηφισμός επιφέρει απόσβεση των μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίων απαιτήσεων, όσο καλύπτονται, αν είναι ομοειδείς κατά αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες. Επέρχεται δε αν ο ένας τον επικαλεσθεί με δήλωση προς τον άλλον, ενώ η αντίστοιχη πρόταση επιφέρει απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων, στο μέτρο κατά το οποίο καλύπτονται, αναδρομικά από τότε που συνυπήρξαν, ανεξάρτητα από το αν θα γίνει ή όχι αποδεκτή από εκείνον στον οποίο απευθύνονται⁸⁴. Επίσης, κατά το άρθρο 449 ΑΚ, αν η απαίτηση έχει κατασχεθεί, ο οφειλέτης της δεν μπορεί να προτείνει κατά του προσώπου που επέβαλε την κατάσχεση σε συμψηφισμό ανταπαίτηση, που απέκτησε κατά του δανειστή μετά την κατάσχεση.

⁸¹ Σύμφωνα με την 57/2006 Γνωμοδότηση του ΝΣΚ, επί κατάσχεσης απαίτησης οφειλέτη του Δημοσίου εις χείρας τρίτου απαιτείται η συγκρότηση νέου νομίμου τίτλου κατά του τρίτου, διότι δεν αρκεί ο υφιστάμενος κατά του καθ' ου η κατάσχεση τίτλος.

⁸² Ποδηματά Ε., Ζητήματα από την κατάσχεση στα χέρια τρίτου κατά τον ΚΕΔΕ (Ν.Δ.356/1974), ΕΛΛΔΝη (41)2000.1517 (1528).

⁸³ Ολ.ΑΠ 3/1993, ΑΠ 688/2010 ΝΟΜΟΣ.

⁸⁴ ΑΠ 450/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1438/2005 ΕΛΛΔνη 47.181, ΑΠ 769/2004 ΕΛΛΔνη 46.173, ΑΠ 253/2002 ΕΛΛΔνη 44.148, ΕφαΘ 3091/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑΘ 3498/2011 ΕΦΑΔ 2012. 143.

Τόσο από το άρθρο 449 ΑΚ όσο και από το άρθρο 30 ΚΕΔΕ προκύπτει ότι εάν η ανταπαίτηση του τρίτου γεννήθηκε μετά από την επίδοση του κατασχετηρίου, δεν μπορεί να γίνει συμψηφισμός, γιατί κατά το χρόνο συνάντησης των απαιτήσεων υπάρχει η κατάσχεση^{85, 86}. Το μεταγενέστερο της προτεινόμενης σε συμψηφισμό απαίτησης του τρίτου θα κριθεί με βάση το χρόνο της προς αυτόν επίδοσης του κατασχετηρίου, συνδυαζόμενο με τον χρόνο της δια του συμψηφισμού απόσβεσης των αμοιβαίων απαιτήσεων⁸⁷. Από τα άρθρα 449 ΑΚ και 984 παρ. 2ΚΠολΔ προκύπτει ότι ο τρίτος, δικαιούται να προτείνει τον συμψηφισμό και μετά την κατάσχεση, εφόσον η ανταπαίτησή του είχε γεννηθεί ή αποκτηθεί και καταστεί ληξιπρόθεσμη κατά τον χρόνο προ της προς αυτόν κοινοποίησης του κατασχετηρίου⁸⁸.

Η δήλωση του συμψηφισμού, όταν λαμβάνει χώρα μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου εγγράφου και της ως εκ τούτου αυτοδίκαιης αναγκαστικής εκχώρησης της κατασχεθείσας απαίτησης στο Ελληνικό Δημόσιο, παρίσταται παραδεκτή, εφόσον η ανταπαίτηση του τρίτου είχε γεννηθεί και συνυπήρξε με την απαίτηση που κατασχέθηκε, προ της επιβολής της κατάσχεσης, έχει δε ως συνέπεια την απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων, κατά το μέρος που καλύπτονται, από το χρονικό σημείο που συνυπήρξαν και την ανατροπή της επελευθέρωσης αναγκαστικής εκχώρησης της απαίτησης.

Αμφισβήτηση προκάλεσε και εδώ, το ζήτημα του πότε η ανταπαίτηση μπορεί να θεωρηθεί “προγενέστερη” της κατάσχεσης ώστε να μπορεί να προταθεί σε συμψηφισμό⁸⁹. Κατά την κρατούσα άποψη, απαραίτητο είναι η συνύπαρξη των απαιτήσεων υπό την έννοια της συνδρομής όλων των αναγκαίων προϋποθέσεων να τοποθετείται χρονικά πριν την επίδοση του κατασχετηρίου. Επομένως η ανταπαίτηση του τρίτου, κατά την άποψη αυτή, θα πρέπει να μην τελεί υπό αίρεση ή προθεσμία και να είναι ληξιπρόθεσμη. Αν λοιπόν η προβαλλόμενη σε συμψηφισμό ανταπαίτηση κατέστη το πρώτον μετά την κατάσχεση ληξιπρόθεσμη, το αποσβεστικό αποτέλεσμα του συμψηφισμού ανατρέχει στον χρόνο αυτόν, οπότε όμως συναντά την απαίτηση του καθού ήδη κατασχεμένη. Εξαίρεση υπάρχει στην περίπτωση κατάσχεσης μελλοντικής απαίτησης, οπότε επιτρέπεται ο συμψηφισμός και με ανταπαίτηση του τρίτου η οποία κατά τον χρόνο της κατάσχεσης δεν είχε ακόμη γεννηθεί, γεννήθηκε όμως νωρίτερα από την κατασχεθείσα απαίτηση. Η αντίθετη δε άποψη, που στηρίζεται στο άρθρο 449ΑΚ θεωρεί κρίσιμο το χρόνο κατά τον οποίο αποκτήθηκε η ανταπαίτηση, ανεξαρτήτως της συνδρομής των λοιπών όρων του συμψηφισμού.

Εφόσον υπάρχει δυνατότητα συμψηφισμού, η πρόταση αυτού θα πρέπει να γίνει είτε πριν τη δήλωση του τρίτου, είτε με αυτήν. Η δήλωση θα είναι αρνητική και στις δύο περιπτώσεις, πρέπει όμως να γίνεται αναφορά στην απόσβεση λόγω συμψηφισμού το είδος, το ποσό και το χρόνο απόκτησης της ανταπαίτησης.⁹⁰ Επιπλέον, έχει επικρατήσει η άποψη ότι ο τρίτος δεν εμποδίζεται να διορθώσει τυχόν παράλειψή του ή να συμπληρώσει τυχόν αοριστία της δήλωσής του αναφορικά με τον συμψηφισμό και μεταγενέστερα, ακόμη και στη δίκη για την ανακοπή κατά της δήλωσης (παρά την μέχρι προτινός εξαιρετικά αυστηρή πρόβλεψη του άρθρου 33 ΚΕΔΕ). Επίσης γίνεται δεκτό ότι ο τρίτος μπορεί να προτείνει τον συμψηφισμό και μεταγενέστερα μετά την

⁸⁵ Γέσιου-Φαλτσή Π., ό.π., σελ. 779-782/Παπαχρήστου Β., ό.π., σελ. 356-257

⁸⁶ Μαρκουλάκης Μ., Παρατηρήσεις στην ΑΠ 435/2015, ΕΠολΔ 2016.384 (389).

⁸⁷ ΑΠ35/2015 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ 640/1990 ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑΘ 3498/2011 ΝΟΜΟΣ, Μπρίνιας, ό.π., παρ. 455, ΑΠ 1411/2011 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 354/2010 ΧρΙΔ 2011. 201, ΑΠ 3498/2011 ΕΦΑΔ 2012. 143.

⁸⁸ ΑΠ 663/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁸⁹ Μαρκουλάκης Μ., Παρατηρήσεις στην ΑΠ 435/2015, ΕΠολΔ 2016.384 (390).

⁹⁰ Μαρκουλάκης Μ., ό.π., ΕΠολΔ 2016.384 (392)/ ΑΠ 1411/2011

καταφατική του δήλωση, εφόσον όμως περιέλαβε στη δήλωσή του αναφορά σχετικά με την ύπαρξη ανταπαίτησής του και την πρόθεσή του να προβεί σε συμψηφισμό.⁹¹

❖ Ο συμψηφισμός μελλοντικών ή υπό αίρεση απαιτήσεων

Τίθεται το ερώτημα :Υπό ποιές προϋποθέσεις θα επιτραπεί ο συμψηφισμός της απαίτησης του τρίτου στην περίπτωση μελλουσών ή υπό αίρεση απαιτήσεων. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, ο τρίτος δεν δικαιούται να προτείνει προς συμψηφισμό της κατασχεθείσας απαίτησης τη μέλλουσα ή υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία τελούσα ανταπαίτηση του κατά το χρόνο της κοινοποίησης του κατασχετηρίου. Κατ'εξαίρεση επιτρεπτός έχει θεωρηθεί ο συμψηφισμός των υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία ανταπαίτησεων στις παρακάτω περιπτώσεις : 1. Όταν η εξαίρεση συνάγεται από διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου, όπως π.χ. τα άρθρα 1210 και 1258 ΑΚ, τα οποία επιτρέπουν τη σύσταση ενεχύρου ή την εγγραφή υποθήκης προς εξασφάλιση μελλοντικών απαιτήσεων ή απαιτήσεων υπό αίρεση ή προθεσμία, διότι όπως υποστηρίζεται σε διαφορετική περίπτωση το εμπράγματο δικαίωμα αυτό θα εξασθενίζε μέχρι πλήρους εξασθένησής του. 2. Όταν η κατάσχεση επιβλήθηκε ομοίως επί μέλλουσας ή υπό αίρεση ή προθεσμία τελούσας απαίτησης, η γένεση ή το απαιτητό της οποίας έπεται χρονικά της γένεσης ή του απαιτητού της προτεινόμενης προς συμψηφισμό ανταπαίτησης του τρίτου, και 3. Ο συμψηφισμός είναι εκούσιος, χωρεί δηλ. με βάση ειδική συμφωνία των μερών, συνήθως με την εκ μέρους του αντισυμβαλλόμενου πελάτη της τράπεζας αποδοχή του όρου σύμβασης κατάθεσης, δυνάμει του οποίου τίθενται εκποδών οι σύμφωνα με το άρθρο 440 ΑΚ προϋποθέσεις του συμψηφισμού, κυρίως δε το ληξιπρόθεσμο της συμψηφιζόμενης ανταπαίτησης της τράπεζας⁹².

iv. Υποχρέωση του τρίτου προς καταβολή ή παράδοση του κατασχεμένου.

Εάν ο τρίτος οφείλει, έχει υποχρέωση να προβεί σε άμεση κατάθεση των κατασχεμένων (30 ΚΕΔΕ), εντός οκτώ ημερών από την επιβολή της κατάσχεσης. Ο τρίτος στα χέρια του οποίου έγινε η κατάσχεση, εξοφλώντας το Δημόσιο, εκπληρώνει δική του και όχι αλλότρια οφειλή, αφού με την κατάσχεση γίνεται απευθείας υπόχρεος έναντι του κατασχόντος και δεν εφαρμόζονται τα άρθρα 317 και 318 ΑΚ (περί εκπλήρωσης από τρίτον). Με το ποσό που καταβάλλει ο τρίτος πιστώνονται οι οφειλές του καθ'ού για τις οποίες επιβλήθηκε κατάσχεση από το Δημόσιο.

Αν πρόκειται για κινητά πράγματα και όχι για χρήματα, τότε υποχρεούται να τα παραδώσει στον συμβολαιογράφο ή στο φύλακα ως μεσεγγυούχο, που ορίζεται για το σκοπό αυτό με το κατασχετήριο έγγραφο. Στην περίπτωση που τα κατασχόμενα

⁹¹Σοφία Γιαταγάνα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδίκτυο

⁹²ΑΠ 1914/2011 , όπου `` με βάση την αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (361ΑΚ), δεν αποκλείεται η δυνατότητα αποσβέσεως απαιτήσεων με συμψηφισμό, κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερομένων μερών. Το περιεχόμενο μιας τέτοιας σύμβασης καθορίζουν ελεύθερα τα μέρη, τα οποία μπορούν να συμφωνήσουν το συμψηφισμό των απαιτήσεων χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις του μονομερούς συμψηφισμού, όπως εκείνη του ομοειδούς ή του ληξιπρόθεσμου των απαιτήσεων. Η εν λόγω δε σύμβαση περί συμψηφισμού είναι δυνατόν να αφορά όχι αμοιβαίες απαιτήσεις, μεταξύ δύο προσώπων, αλλά αντιτιθέμενες απαιτήσεις ευρύτερου κύκλου προσώπων, ή μέλλουσες και ακόμη υπό αίρεση ή υπό προθεσμία απαιτήσεις, με αποτέλεσμα να επέρχεται η λόγω συμψηφισμού απόσβεση μόλις εκείνες γεννηθούν και συνυπάρξουν (ΑΠ 769/2004, ΑΠ 906/1996) ``

είναι κινητά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 14-19 ΚΕΔΕ. Ο συμβολαιογράφος ή ο φύλακας επέχουν θέση μεσεγγυούχου και η κατοχή των κατασχεμένων κινητών πραγμάτων διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 15 ΚΕΔΕ.

Στην περίπτωση που το αντικείμενο κατάσχεσης είναι νομίσματα ή χρεόγραφα, τότε εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 30 παρ.2 και του άρθρου 14 ΚΕΔΕ. Στην περίπτωση αυτή ο συμβολαιογράφος ή ο φύλακας που ορίζεται στο κατασχετήριο τα παραδίδει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και εν συνεχεία εκδίδεται σχετικό γραμμάτιο υπέρ του Δημοσίου, το οποίο στη συνέχεια εξοφλείται με εντολή του Προϊσταμένου της ΔΟΥ, ο οποίος οφείλει να μετατρέψει τα ξένα νομίσματα σε εγχώριο νόμισμα. Αν δε πρόκειται για χρεόγραφα τα εκποιεί, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Τα μισθώματα αν και φέρουν τον χαρακτήρα των καρπών, κατάσχονται σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 30 ΚΕΔΕ και όχι βάσει της διάταξης του άρθρου 16 ΚΕΔΕ. Ειδική ρύθμιση εισάγει επίσης η διάταξη της παρ.5 του άρθρου 30 όσον αφορά την κατάσχεση απαιτήσεων από τίτλους εις διαταγή. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ και η κατάσχεση διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 983 παρ.3 και 952 παρ.1 ΚΠολΔ, όπως έχει αντικατασταθεί με την παρ.2 του άρθρου ογδού του άρθρου 1 του Ν.4335/2015 (ΦΕΚ Α 87).

Σημειώνεται επίσης ότι η πρόβλεψη του 30 ΚΕΔΕ παρ.2 τελ.εδ, που απειλεί την ποινή της προσωπικής κράτησης για τη μη συμμόρφωση του οφειλέτη, κατόπιν της κατάργησης της προσωπικής κράτησης θεωρείται καταργημένο.

ν.Ζητήματα από την άρση της μη νόμιμης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου

Ζητήματα για τα οποία έχει τεθεί προβληματισμός εκ μέρους της φορολογικής διοίκησης είναι αυτά της άρσης της μη νόμιμης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου και στη συνέχεια, εάν, σε περίπτωση που η φορολογική διοίκηση προβεί σε άρση μη νόμιμης κατάσχεσης εις χείρας πιστωτικού ιδρύματος, επιβληθείς κατά το χρονικό διάστημα ισχύος, είτε αυτοδικαίως εκ του νόμου απαγόρευσης ή αναστολής λήψης καταδικαστικών μέτρων ή ατομικών διώξεων είτε αναστολής εκτέλεσης δυνάμει δικαστικής απόφασης ή προσωρινής διαταγής, κατά την επιστροφή του αποδοθέντος ποσού, τίθεται θέμα συμψηφισμού του ποσού αυτού με οφειλές του καθ' ου η κατάσχεση προς το Ελληνικό Δημόσιο ή εάν στο πλαίσιο της αποκατάστασης της νομιμότητας, δεν μπορεί να ωφεληθεί το Δημόσιο με το συμψηφισμό αυτών, των μη νομίμως κατασχεθεισών απαιτήσεων.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το σύστημα των ακυροτήτων που διέπει την διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης στον ΚΠολΔ και στην διοικητική εκτέλεση, ακόμη και στην περίπτωση που υφίστανται πλημμέλειες της εκτελεστικής διαδικασίας, οι πράξεις εκτέλεσης δεν καθίστανται αυτοδικαίως άκυρες, αλλά είναι δυναμικά ακυρώσιμες με διαπλαστική απόφαση, κατόπιν άσκησης ανακοπής σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 933 του ΚΠολΔ ή του άρθρου 217 του ΚΔΔ και εντός των προθεσμιών που ορίζουν αυτές.⁹³ Αν δεν προσβληθούν μέσα στην νόμιμη προθεσμία, τότε παραμένουν τυπικά έγκυρες, λόγω όμως του γεγονότος ότι επιβλήθηκαν κατά τον χρόνο που ίσχυε η απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής κατάσχεσης δεν επέρχονται οι κατά το ουσιαστικό δίκαιο συνέπειες αυτών και το Δημόσιο δεν δύναται να προβεί στην συνέχιση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, ούτε και στην ταμειακή βεβαίωση των κατασχεθεισών απαιτήσεων (στην

⁹³ Γν/ση ΟΛ ΝΣΚ 185/2014 ΝΟΜΟΣ.

περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου). Περαιτέρω, όμως, έχει κριθεί ότι ο καθού η εκτέλεση δύναται να ασκήσει αναγνωριστική ή καταψηφιστική αγωγή (με την τακτική διαδικασία), λόγω παράνομης επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης, με σκοπό την θεμελίωση δικαιώματος αποζημίωσης. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο δύναται να προβεί σε παρεμπόδιση κρίση ως προς την ακυρότητα πράξης εκτέλεσης, για την οποία δεν ασκήθηκε ανακοπή, χωρίς όμως κατά την διάρκεια της δίκης αυτής να αμφισβητηθεί το κύρος της αναγκαστικής εκτέλεσης⁹⁴. Κατά συνέπεια, και μεν η αναγκαστική κατάσχεση που έχει επιβληθεί στα χέρια τρίτου, δηλαδή κατά το χρόνο που ίσχυε η απαγόρευση λήψης μέτρων καταδικαστικών μέτρων και η μεταβολή της νομικής και πραγματικής κατάστασης της περιουσίας της οφειλέτη, είναι ακυρώσιμη, πλην όμως, κατ'εφαρμογή της αρχής της χρηστής διοίκησης και προς αποφυγή κινδύνου δημιουργίας αποζημιωτικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου, συντρέχει περίπτωση άρσης εκ μέρους της διοίκησης των αναγκαστικών κατασχέσεων που τυχόν έχουν επιβληθεί μετά την ολοκλήρωση της κατάθεσης της αίτησης (ΟΛΝΣΚ 277/2017).

Περαιτέρω, οι πράξεις εκτέλεσης, όπως η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου, οι οποίες επιχειρήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της αναστολής δεν θίγονται, ούτε οι έννομες συνέπειες, που αυτές ήδη προκάλεσαν, επηρεάζονται από την αναστολή, όπως π.χ. εξακολουθεί να ισχύει η απαγόρευση διάθεσης⁹⁵. Ειδικότερα έχει απαντήσει το ΝΣΚ με τις παρακάτω, μεταξύ άλλων, πρόσφατες γνωμοδοτήσεις:

α) Με αριθμό 207/2015 Α' Τμήματος, στην οποία το Τμήμα γνωμοδότησε ομόφωνα ότι στις περιπτώσεις που έχει επιβληθεί σε βάρος του οφειλέτη κατάσχεση εις χείρας τρίτου, σε χρόνο που ισχύει αναστολή μετά την κατάθεση παραδεκτώς δεύτερης προσφυγής του (άρθρα 69 και 70 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) κατά της πράξης καταλογισμού φόρου και πριν την επίδοση αντιγράφου της στο Δημόσιο, συντρέχει νόμιμος λόγος άρσης της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου και ακολούθως επιστροφής των αποδοθέντων από τα πιστωτικά ιδρύματα ποσών, τα οποία η φορολογική αρχή θα συμψηφίσει με τα χρέη που είναι σε ρύθμιση (άρθρα 13, 14, 18, 19 και 20 του ν. 2648/1998 (Α' 238), όπως τα άρθρα αυτά τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3193/2003 (Α' 266) και στη συνέχεια τα άρθρα 14, 18, 19 αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 65 του ν. 3842/2010 (Α' 58)) ή με τα χρέη που τελούν σε αναστολή.

β) Με αριθμό 241/2016 Α' Τακτικής Ολομέλειας, στην οποία η Α' Τακτική Ολομέλεια γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία ότι η επιβληθείσα κατάσχεση εις χείρας τρίτου, μετά την υπαγωγή του οφειλέτη σε ρύθμιση χρεών του προς το Δημόσιο, κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 του ν. 4305/2014 (Α' 237), δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο υπήρχε αναστολή εκ του νόμου της λήψης αναγκαστικών μέτρων (παράγραφος 3 περίπτωση γ' του άρθρου 51 του ν. 4305/2014) συντελέσθηκε αντίθετα προς την κατά τα ανωτέρω ισχύουσα αναστολή και για το λόγο αυτό δεν είναι νόμιμη, δεν παράγει έννομες συνέπειες και οφείλει η φορολογική διοίκηση να την άρει, αναφορικά δε με τα ποσά τα οποία είχαν εισπραχθεί συνεπεία της κατάσχεσης αυτής γνωμοδότησε ομόφωνα ότι θα συμψηφισθούν μέχρι την κάλυψη του ποσού που αντιστοιχεί στο 1/7 των δόσεων που έχουν απομείνει σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 14 του άρθρου 51 του ν. 4305/2014, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 του άρθρου 83 του Κ.Ε.Δ.Ε.

Από το πραγματικό των ερωτημάτων που πραγματεύονται οι γνωμοδοτήσεις του Ν.Σ.Κ. με αριθμούς 207/2015 και 241/2016, ο οφειλέτης και στις δύο περιπτώσεις

⁹⁴ ΑΠ 819/2013, Γν/ση ΟΛΝΣΚ 277/2017 ΝΟΜΟΣ.

⁹⁵ Εφ.Αθ. 7269/2004 ΝΟΜΟΣ.

είχε υπαγάγει τις οφειλές του σε ρύθμιση, οι δε σχετικές για τη ρύθμιση διατάξεις προέβλεπαν ρητά τη δυνατότητα συμψηφισμού οφειλών του Δημοσίου με χρέη του οφειλέτη που είχαν τεθεί σε ρύθμιση.

γ) Με αριθμό 277/2017 Α΄ Τακτικής Ολομέλειας, στην οποία η Α΄ Τακτική Ολομέλεια γνωμοδότησε ομόφωνα, μεταξύ άλλων, ότι κατά τη διάρκεια της εκκαθάρισης αγροτικού συνεταιρισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν.4384/2016 «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί.....» (Α΄78), αλλά και αγροτικού συνεταιρισμού που τέθηκε σε εκκαθάριση με τις διατάξεις του προϊσχύσαντος νομοθετικού πλαισίου, δεν είναι επιτρεπτή η λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του Δημοσίου κατ' αυτού ή άλλης μορφής συνεταιριστικής οργάνωσης που τέθηκε σε εκκαθάριση, ότι η φορολογική διοίκηση δεν υποχρεούται να άρει κατασχέσεις εις χείρας τρίτου που επιβλήθηκαν πριν την περιέλευση του ΑΣ σε εκκαθάριση, καθόσον αυτές είναι νόμιμες και είχε ήδη επέλθει με αυτές εκλεγε αναγκαστική εκχώρηση προς το Δημόσιο της κατασχεμένης απαίτησης, κατά πλειοψηφία δε ότι, ναι μεν οι αναγκαστικές κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί είτε σε ακίνητο του Αγροτικού Συνεταιρισμού, είτε στα χέρια τρίτου, μετά την νομότυπη περιέλευση του ΑΣ σε καθεστώς εκκαθάρισης, δηλαδή κατά το χρόνο που ίσχυε η απαγόρευση λήψης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, είναι ακυρώσιμες, πλην όμως, εν όψει του σκοπού της εκκαθάρισης, της αρχής της χρηστής διοίκησης και προς αποφυγή κινδύνου δημιουργίας αποζημιωτικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου, συντρέχει περίπτωση άρσης εκ μέρους της διοίκησης των αναγκαστικών κατασχέσεων που τυχόν έχουν επιβληθεί μετά την περιέλευση του ΑΣ σε εκκαθάριση⁹⁶. Σε περίπτωση που η φορολογική διοίκηση προβεί, κατά τα προαναφερόμενα, σε άρση των επιβληθεισών αναγκαστικών κατασχέσεων, όταν έχει επιβληθεί κατάσχεση εις χείρας τρίτου, τα τυχόν ήδη αποδοθέντα, συνεπεία θετικής δήλωσης του τρίτου, επιστρέφονται στον καθού η εκτέλεση συνεταιρισμό, προκειμένου να τεθούν στη διάθεση του εκκαθαριστή και να συμπεριληφθούν στο προϊόν της εκκαθάρισης και για τις ανάγκες αυτής. Ζήτημα συμψηφισμού απαιτήσεων του Δημοσίου με τα (μετά την άρση των επιβληθεισών κατασχέσεων) επιστρεφόμενα στον καθού η κατάσχεση ποσά, δεν γεννάται, δεδομένου ότι η επιστροφή θα λάβει χώρα μετά τη θέση του συνεταιρισμού σε εκκαθάριση και στο πλαίσιο αποκατάστασης της νομιμότητας, πράξη από την οποία δεν μπορεί να ωφεληθεί το Δημόσιο με το συμψηφισμό αυτών τούτων των μη νομίμως κατασχεθεισών απαιτήσεων. Πρόκειται για απαιτήσεις που προέρχονται από παράνομη κατάσχεση, η οποία δεν παράγει έννομες συνέπειες και ως εκ τούτου τα ποσά δεν είναι δυνατόν να βεβαιωθούν ταμειακά. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μην είναι δυνατόν να συντρέξει, στην προκειμένη περίπτωση, μία από τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του συμψηφισμού, αυτή της ταμειακώς βεβαιωθείσας απαίτησης.

δ) Με αριθμό 10/2018 Γν/ση Β΄ Τμήματος, στην οποία το Τμήμα γνωμοδότησε ομόφωνα ότι η φορολογική διοίκηση, στο πλαίσιο αναμόρφωσης των νομικών και πραγματικών καταστάσεων που διαμορφώνονται, εξαιτίας της μη νόμιμης επιβολής κατάσχεσης εις χείρας τράπεζας ως τρίτης σε χρόνο κατά τον οποίο ίσχυε η απαγόρευση λήψης καταδιωκτικών μέτρων και μεταβολής της νομικής και πραγματικής κατάστασης της περιουσίας της οφειλέτιδος του Δημοσίου, κατά το άρθρο 4 παρ. 5 του ν. 3869/2010 «Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και άλλες διατάξεις»(Α 130), οφείλει να άρει την επιβληθείσα κατάσχεση και συνακολούθως να επιστρέψει στην καθής η εκτέλεση οφειλέτιδα το συνεπεία της θετικής δήλωσης της τράπεζας καταβληθέν από αυτήν (την τράπεζα) στο Δημόσιο ποσό που κατασχέθηκε ως αχρεωστήτως καταβληθέν. Ζήτημα συμψηφισμού απαιτήσεων του Δημοσίου με τα (μετά την

⁹⁶ Γν/σεις ΝΣΚ 241/2016, 191/2014 ΝΟΜΟΣ.

άρση των επιβληθεισών κατασχέσεων), ποσά, δεν γεννάται, δεδομένου ότι η επιστροφή θα λάβει χώρα στο πλαίσιο αποκατάστασης της νομιμότητας, από την ενέργεια δε αυτή δεν μπορεί να ωφεληθεί το Δημόσιο με τον συμψηφισμό αυτών τούτων των μη νομίμως κατασχεθεισών απαιτήσεων.

Και στο πλαίσιο της εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3869/2010, γίνεται δεκτό ότι επιτρέπεται ο αυτεπάγγελτος συμψηφισμός απαιτήσεων ιδιώτη κατά του Δημοσίου με ανταπαιτήσεις του Δημοσίου εναντίον του, μέχρι του ύψους που αυτές καλύπτονται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 83 του ΚΕΔΕ, εφόσον οι προϋποθέσεις του συμψηφισμού συντρέξαν πριν από την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή στο ν. 3869/2010.⁹⁷ Στην περίπτωση δε της Γν/σης 10/2018, η οφειλή του Δημοσίου προς την οφειλέτιδα, λόγω της άρσης της μη νομίμως επιβληθείσης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, γεννήθηκε μετά την υποβολή της αίτησης για την υπαγωγή στη προστασία του ν.3869/2010, ενώ προκειμένου να χωρήσει συμψηφισμός, η ανταπαίτηση της οφειλέτιδας θα έπρεπε να είχε γεννηθεί και συνυπάρξει με την απαίτηση που κατασχέθηκε προ της υποβολής της αίτησης για την υπαγωγή στη προστασία του ν. 3869/2010 με συνέπεια την απόσβεση των αμοιβαίων απαιτήσεων, κατά το μέρος που καλύπτονται, από το χρονικό σημείο που συνυπήρξαν⁹⁸ Επομένως, στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, η αποκατάσταση της νομιμότητας ολοκληρώνεται όχι μόνο με την άρση της παράνομης κατάσχεσης αλλά και με την επιστροφή του παρανόμως περιελθόντος στο Δημόσιο ποσού. Εφόσον είναι άκυρη η κατάσχεση που αποτελεί το νόμιμο έρεισμα της καταβολής από το πιστωτικό ίδρυμα της οφειλής του οφειλέτη του Δημοσίου, δεν υφίσταται περιθώριο συμψηφισμού. Περαιτέρω δε, από το σκοπό των ως άνω δύο νόμων που συνίσταται, όπως προαναφέρθηκε, στην προστασία τόσο του οφειλέτη (υπερχρεωμένο νοικοκυριό, Αγροτικός Συνεταιρισμός σε εκκαθάριση) όσο και στη σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών δεν είναι δυνατόν να ωφεληθεί το Δημόσιο παραβλέποντας τη σειρά ικανοποίησης των πιστωτών που ο νόμος προβλέπει.

ε) Εάν ωστόσο προκύψουν μελλοντικές απαιτήσεις του Δημοσίου που θεωρηθεί ότι καλύπτονται από τις επιβληθείσες κατασχέσεις και τις οποίες ο οφειλέτης του Δημοσίου συμπεριέλαβε στο προτεινόμενο σχέδιο διευθέτησης των οφειλών του ν. 3869/2010, τότε για τις απαιτήσεις αυτές τίθεται ζήτημα συμψηφισμού και όχι άρσης των κατασχέσεων. Σχετική η με αριθμό 189/2019 Γν/ση του ΝΣΚ η οποία αναφέρει τα εξής: *«Πράγματι, το αναγκαστικό διοικητικό μέτρο της κατάσχεσης είναι ισχυρό δεδομένου ότι ελήφθη σε χρόνο προγενέστερο της κατάθεσης της αίτησης για υπαγωγή των οφειλετών του Δημοσίου στο ν. 3869/2010. Συνεπώς νομίμως επισπεύσθηκε αναγκαστική εκτέλεση κατά της περιουσίας αυτών. Διαρκούσης της εξέτασης του σχεδίου ρύθμισης, ήτοι από την υποβολή της αίτησης έως την έκδοση οριστικής απόφασης διετάχθη αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων και διατήρηση της νομικής και πραγματικής κατάστασης των αιτούντων με την υποχρέωση καταβολής ορισμένου ποσού στους πιστωτές. Μετά όμως την οριστική ρύθμιση της κατάστασης με την έκδοση απόφασης επί της αίτησης και εφόσον τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη δεν επαρκούν το δικαστήριο διατάσσει την καταβολή μηνιαίως, για χρονικό διάστημα τριών ετών, του ποσού που απομένει με βάση τα περιουσιακά στοιχεία και τα πάσης φύσεως εισοδήματα του οφειλέτη για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών συμμέτρως διανεμόμενου (άρθρο 8 παρ. 2 του ν. 3869/2010). Εφόσον, λοιπόν, γεννηθούν μελλοντικές απαιτήσεις για τις οποίες επεβλήθη αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια Τράπεζας ως τρίτης που έχουν ρυθμιστεί με την απόφαση του δικαστηρίου που εξεδόθη μετά την υποβολή αίτησης*

⁹⁷ Γν/ση Ν.Σ.Κ. 229/2017, Θεόδωρος Γ. Ψυχογιός, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους «Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ.σελ.11,12σελ.18.

⁹⁸ ΑΠ 435/2015, Γν/ση ΝΣΚ 253/2014 ΝΟΜΟΣ .

σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3869/2010, τότε αυτές εφόσον ικανοποιηθούν σύμφωνα με την διαδικασία συλλογικής ικανοποίησης δημιουργούν κίνδυνο αποζημιωτικής αξίωσης σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου. Το τελευταίο ικανοποιεί τις μελλοντικές του αξιώσεις τόσο μέσα από τις νόμιμες και ισχυρές αναγκαστικές κατασχέσεις που είχαν επιβληθεί στα χέρια των Τραπεζών πριν την υπαγωγή στις ρυθμίσεις του ν. 3869/2010 όσο και από την δικαστική απόφαση που ρύθμιζε τελικά τα χρέη των οφειλετών του. Υπό την έννοια αυτή δεν υφίσταται νόμιμη υποχρέωση άρσης των επιβληθεισών αναγκαστικών κατασχέσεων παρά μόνο ενδεχόμενου περιορισμού αυτών κατά το ποσό που οι μελλοντικές απαιτήσεις που τυχόν θα γεννηθούν, μετά την κατάθεση των αιτήσεων των οφειλετών του Δημοσίου για την υπαγωγή στις ρυθμίσεις για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά, απετέλεσαν αντικείμενο οριστικής ρύθμισης με δικαστικές αποφάσεις υπό το φως του άρθρου 8 παρ. 2 του ν. 3869/2010. Άλλωστε το «δεδικασμένο» της απόφασης που εκδίδεται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.2869/2010, κατά την εκούσια δικαιοδοσία, δεν δεσμεύει ούτε επηρεάζει την σχέση του εκδοχέα της απαίτησης, αναγκαστικώς κατασχόντος Δημοσίου, προς τις τρίτες Τράπεζες, για απαιτήσεις που κατασχέθηκαν στα χέρια τους σε χρόνο προγενέστερο της υποβολής της αίτησης του άρθρου 4 παρ. 1 του νόμου αυτού. Εξάλλου οι εκδοθείσες δικαστικές αποφάσεις δεν ασχολήθηκαν με την τύχη των επιβληθεισών κατασχέσεων. Ακόμα και οι μελλοντικές απαιτήσεις που θα γεννηθούν, υπό τις περιστάσεις αυτές, θα είναι απαιτήσεις του Δημοσίου κατά του νέου οφειλέτη του στα χέρια του οποίου, ως τρίτου, κατασχέθηκαν μελλοντικές απαιτήσεις. Ζήτημα συμψηφισμού απαιτήσεων δεν τίθεται στις συγκεκριμένες περιπτώσεις. Συμψηφισμός απαιτήσεων δεν χωρεί γιατί λείπει σαφώς το στοιχείο της αμοιβαιότητας και του εκατέρωθεν των απαιτήσεων, αφού δεν υπάρχουν στις υπό εξέταση υποθέσεις αμοιβαίες απαιτήσεις και ανταπαιτήσεις Δημοσίου και οφειλετών του. Το μεν Δημόσιο έχοντας καταστεί εκδοχέας των απαιτήσεων των οφειλετών του, γεννημένων και μελλοντικών, είχε απέναντι του οφειλέτες τις Τράπεζες λόγω των έγκυρων και ισχυρών αναγκαστικών κατασχέσεων στα χέρια τους, οι δε οφειλέτες του Δημοσίου έχουν αξίωση απαλλαγής από τα χρέη για την ίδια μελλοντική αιτία τηρώντας τις ρυθμίσεις της οριστικής δικαστικής απόφασης που εξεδόθη στο πλαίσιο του ν. 3869/2010. Με τον τρόπο αυτό το Δημόσιο έχει απαιτήσεις έναντι των Τραπεζών ενώ οι οφειλέτες του (υπό αίρεση) έναντι του Δημοσίου. Πρόκειται, λοιπόν, για απαιτήσεις που δεν είναι αμοιβαίες ούτε έχουν αποδέκτες τα ίδια πρόσωπα. Άρα δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις συμψηφισμού των εκατέρωθεν απαιτήσεων».

στ) Με τη με αριθμό 163/2017 Γν/ση ΝΣΚ διατυπώθηκε η άποψη ότι περίπτωση άρσης των κατασχέσεων που επιβλήθηκαν εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων σε χρόνο πριν την υποβολή αίτησης υπαγωγής στη διαδικασία του ν. 3869/2010 (υπερχρεωμένα νοικοκυριά) συντρέχει μόνο εφόσον το δικαστήριο περιέλαβε στην προσωρινή διαταγή σχετική διάταξη και ενόσω κατά νόμον ισχύει. Η λήψη καταδικωτικών μέτρων το πρώτον μετά την χορηγηθείσα προσωρινή διαταγή και κατά παράβαση των διατάξεων της είναι μη νόμιμη, σε περίπτωση δε κατά την οποία η διοικητική εκτέλεση άρχισε νομίμως πριν την χορηγηθείσα προσωρινή διαταγή, οι περαιτέρω πράξεις της διαδικασίας εκτέλεσης καταλαμβάνονται από την αναστολή που χορηγήθηκε με την προσωρινή διαταγή, υπό την έννοια ότι η περαιτέρω διαδικασία της εκτέλεσης ηρεμεί.⁹⁹ (βλ. και Γν/ση ΝΣΚ 233/2014).

ζ) Με τη με αριθμό 220/2019 Γνωμοδότηση της Α Τακτικής Ολομέλειας Ν.Σ.Κ. διατυπώθηκε ομόφωνα η άποψη ότι η προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 του άρθρου 72 του ν. 4307/2014 αυτοδίκαιη, από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης για την υπαγωγή της επιχείρησης στην ειδική διαχείριση του άρθρου 68 του ν. 4307/2014, αναστολή μέτρων διοικητικής εκτέλεσης, δεν έχει ως έννομη συνέπεια την άρση των κατασχέσεων που επιβλήθηκαν σε βάρος της οφειλέτριας

⁹⁹ βλ. και Γν/ση ΝΣΚ 233/2014 ΝΟΜΟΣ.

εταιρείας, σε χρόνο πριν από τη δημοσίευση της παραπάνω απόφασης, ούτε βέβαια πριν από την κατάθεση της αίτησης για την υπαγωγή της επιχείρησης σε ειδική διαχείριση, καθόσον η ρηθείσα αυτοδίκαιη αναστολή δεν καταλαμβάνει τις παραπάνω κατασχέσεις, αφού από και με την επίδοση του κατασχετηρίου επέρχεται από τον νόμο αναγκαστική εκχώρηση των απαιτήσεων που κατασχέθηκαν στο Ελληνικό Δημόσιο, το οποίο καθίσταται δικαιούχος των απαιτήσεων αυτών (ομόφωνα)

η) Με τις διατάξεις των άρθρων 98 - 109 του ν. 4611/2019 «Ρύθμιση οφειλών προς τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, τη Φορολογική Διοίκηση και τους Ο.Τ.Α. α' βαθμού, Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 73/17.05.2019) έχει προβλεφθεί η ρύθμιση χρεών οφειλετών του Δημοσίου. Σύμφωνα με τη διάταξη της περ.γ του άρθρου 104του παραπάνω νόμου η οποία αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 2 παρ.8 Ν.4621/2019, (ΦΕΚΑ128/31.7.2019) : «*Αναστέλλεται η λήψη αναγκαστικών μέτρων και η συνέχιση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης επί απαιτήσεων, κινητών και ακινήτων. Κατά το χρονικό διάστημα ισχύος της ρύθμισης, οι κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί εις χείρας τρίτων σε βάρος του οφειλέτη δεν καταλαμβάνουν μελλοντικές απαιτήσεις του οφειλέτη έναντι του τρίτου υπό την προϋπόθεση ότι η κατάσχεση αφορά αποκλειστικά σε χρέη που έχουν ρυθμιστεί κατά τις διατάξεις του παρόντος και γνωστοποιείται στον τρίτο. Ποσά απαιτήσεων που γεννώνται μετά την ως άνω γνωστοποίηση, αποδεσμεύονται και αποδίδονται κατά νόμον, ενώ ποσά απαιτήσεων που γεννήθηκαν πριν από αυτή αποδίδονται στο Δημόσιο. Σε περίπτωση απώλειας της ρύθμισης, οι ανωτέρω κατασχέσεις αναπτύσσουν πλήρως τις έννομες συνέπειές τους αναφορικά με τις μελλοντικές απαιτήσεις, από τη γνωστοποίηση της ανατροπής στον τρίτο. Τυχόν αποκτηθέντα δικαιώματα ή αξιώσεις τρίτων δεν αντιτάσσονται έναντι του κατασχόντος Δημοσίου. Στις περιπτώσεις των ανωτέρω εδαφίων, ποσά που έχουν αποδοθεί στο Δημόσιο δεν επιστρέφονται*»

4.Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΘΕΙΣΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

α.Δήλωση τρίτου

Η δήλωση του τρίτου αποτελεί εξώδικη πράξη και συνάμα πρόκειται για διαδικαστική πράξη της διοικητικής εκτέλεσης. Ο τρίτος ενεργεί σε εκπλήρωση μιας δημοσίου δικαίου υποχρέωσης προς μαρτυρία, λόγω και του δημόσιου χαρακτήρα του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης. Η δήλωση του τρίτου αποτελεί μια δικονομικού δικαίου δήλωση, δηλαδή δικονομική υποχρέωση που απορρέει από την κατάσχεση για την ικανοποίηση του κατασχόντος δανειστή, η οποία διαφορετικά θα ματαιωνόταν¹⁰⁰. Επιπλέον η δήλωση αποτελεί απλή ανακοίνωση και τα πραγματικά περιστατικά που περιλαμβάνονται σ' αυτή έχουν την αποδεικτική δύναμη εξώδικης ομολογίας. Αφού πρόκειται για εξώδικη πράξη, υπάρχει η δυνατότητα αυτοπρόσωπης ενέργειας του τρίτου χωρίς σύμπραξη δικηγόρου.

Εάν ο τρίτος οφείλει υποχρεούται σε άμεση κατάθεση εντός οκτώ ημερών ή εντός δέκα ημερών, αν πρόκειται για ηλεκτρονική κατάσχεση, από την επίδοση του κατασχετηρίου σε αυτόν. Κατά άρθρο 32 ΚΕΔΕ, αν ο τρίτος δεν οφείλει τίποτα, πρέπει να προβεί σε δήλωση περί ανυπαρξίας της οφειλής. Εάν δεν οφείλει όλα τα αναφερόμενα στο κατασχετήριο χρήματα κλπ, πρέπει να αναφέρει τα οφειλόμενα ποσά ή τα υφιστάμενα στα χέρια του κινητά. Οι λόγοι που θεμελιώνουν

¹⁰⁰ΟΛ ΑΠ 19/2001 ΝΟΜΟΣ.

την άρνηση του τρίτου πρέπει να αναφέρονται ειδικά, εμπειριστατωμένα και αιτιολογημένα, και πρέπει επιπλέον να αποδεικνύονται.

Όσον αφορά στη προθεσμία, ο τρίτος υποχρεούται να απαντήσει στον κατασχόντα μέσα σε οκτώ μέρες από την επίδοση του κατασχετηρίου, αντίστοιχη ρύθμιση με αυτή που επιβάλλει ο ΚΠολΔ. Ειδικότερα η παράγραφος 3β του άρθρου 145 του ν.4270/2014 (ΦΕΚ Α'143) ορίζει ότι: «β. Η προθεσμία υποβολής της, κατ' άρθρο 985 παραγράφου 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, δήλωσης του Δημοσίου, ως τρίτου, είναι τριάντα (30) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της επίδοσης του κατασχετηρίου στην αρμόδια για την πληρωμή της συγκεκριμένης οφειλής του Δημοσίου υπηρεσία, ο προϊστάμενος της οποίας είναι αρμόδιος για την υποβολή της ανωτέρω δηλώσεως στη γραμματεία του ειρηνοδικείου του τόπου όπου εδρεύει η υπηρεσία».

Η προθεσμία αυτή , που συνιστά δικονομική προθεσμία ενεργείας αρχίζει από την επόμενη μέρα της κοινοποίησης του κατασχετηρίου, δεν παρεκτείνεται για λόγους απόστασης, όπως ρητώς ορίζει το 32 παρ.1 εδ.β ΚΕΔΕ..Η πάροδος της προθεσμίας άπρακτης επιφέρει έκπτωση από το δικαίωμα προς δήλωση (151 ΚΠολΔ) και συνεπάγεται τις κυρώσεις του άρθρου 33 ΚΕΔΕ, όπως αυτές θα αναλυθούν παρακάτω.

Ο τρίτος λοιπόν υποχρεούται σε δήλωση με μόνη την επιβολή της αναγκαστικής κατάσχεσης και ανεξαρτήτως της ύπαρξης ή μη χρέους, παρόλο που από το γράμμα του νόμου θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηριχθεί ότι ο τρίτος υποχρεούται σε δήλωση μόνο αν υφίσταται η κατασχεθείσα απαίτηση.Επίσης, υποστηρίζεται και η άποψη ότι αν ο τρίτος οφείλει, δεν έχει υποχρέωση να προβεί σε δήλωση, έχει όμως υποχρέωση να καταβάλλει.Η δήλωση γίνεται είτε εγγράφως δι'αναφοράς επιδιδόμενης με δικαστικό επιμελητή στον εκδόντα το κατασχετήριοΠροϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. , οπότε και θα συνταχθεί σχετική έκθεση, είτε προφορικώς ενώπιον του Ειρηνοδίκου της κατοικίας ή της διαμονής του τρίτου (32 παρ.1 εδ.β ΚΕΔΕ), είτε ηλεκτρονικά στην περίπτωση του ηλεκτρονικού κατασχετηρίου.

Δεν καθιερώνεται στο νόμο η έννοια της «συμπληρωματικής» ή «διορθωτικής» ή διευκρινιστικής δήλωσης.¹⁰¹

β.Θετική/καταφατική δήλωση τρίτου

Καταφατική (θετική) είναι η δήλωση του τρίτου όταν αυτός αποδέχεται ότι υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε ή ότι έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα (985 παρ.1 ΚΠολΔ)ή ότι έχει υποχρέωση για τη μεταβίβαση του κινητού πράγματος.

Οι συνέπειες της καταφατικής δήλωσης: Ο ΚΠολΔ όχι μόνο θεωρεί δεσμευτική την καταφατική δήλωση του τρίτου αλλά της προσδίδει και τη συνέπεια της εκτελεστότητας (988 ΚΠολΔ). Αν ο τρίτος μολονότι έκανε καταφατική δήλωση δεν είναι πρόθυμος να πληρώσει τον κατασχόντα στον οποίο έχει ήδη εκχωρηθεί αυτοδικαίως η ως άνω κατασχεμένη απαίτηση, ο δανειστής μπορεί να επισπεύσει εναντίον του έμμεση αναγκαστική εκτέλεση χρησιμοποιώντας ως εκτελεστό τίτλο την καταφατική του δήλωση (989 ΚΠολΔ). Βέβαια η συνέπεια αυτή προσιδιάζει σε δικαιοπρακτικές δηλώσεις βούλησης, όμως ο νομοθέτης δεν εμποδίζεται να επεκτείνει την εκτελεστότητα και σε δικονομική δήλωση με περιεχόμενο την ύπαρξη

¹⁰¹Εφ Αθ 4345/1991 ΕλλΔνη 1993,σ.44.

απαίτησης¹⁰². Επιπλέον, θεωρείται αποδεικτικό μέσο με δεσμευτική ενδεχόμενα αποδεικτική δύναμη ή ένας αποδεικτικός λόγος.

Αν ο τρίτος δηλώσει πως η απαίτηση που κατασχέθηκε υπάρχει και είναι επαρκής για να ικανοποιηθεί ο κατασχών, ο τρίτος οφείλει, αφού περάσουν οκτώ ημέρες αφότου η κατάσχεση κοινοποιήθηκε σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η εκτέλεση, αν κατοικεί στην Ελλάδα, και αφού περάσουν τριάντα ημέρες, αν κατοικεί στο εξωτερικό ή είναι άγνωστη η διαμονή του, να καταθέσει το ποσό στο δημόσιο ταμείο. Όσον αφορά στην κατάσχεση εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων, κατόπιν θετικής δήλωσης, γεννάται υποχρέωση προς απόδοση των ποσών είτε σε λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου είτε στην υπηρεσία που επέβαλε την κατάσχεση υποχρεωτικά εντός δέκα (10) ημερών από την υποβολή της δήλωσης του πιστωτικού ιδρύματος. Αν δε πρόκειται για κατάσχεση κινητών πραγμάτων ο τρίτος πρέπει να τα παραδώσει στο συμβολαιογράφο ή τον φύλακα που ορίζεται στο κατασχετήριο, αν πρόκειται για κατάσχεση ξένων νομισμάτων ή χρεωγράφων παραδίδονται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Η νομολογία παγίως δέχεται πλέον ότι η δήλωση που υποβάλλει ο τρίτος, αναφέροντας ότι θα κρατήσει υπέρ του κατασχόντος δανειστή ό,τι προκύψει στο μέλλον, θεωρείται καταφατική δήλωση¹⁰³.

Η καταφατική δήλωση τρίτου ως εξώδικη διαδικαστική πράξη, δεν υπόκειται σε ανάκληση¹⁰⁴. Εξάλλου, τυχόν ζημία του κατασχόντος από την ανάκληση στοιχειοθετεί αξίωση αποζημίωσης. (άρθρ. 985 παρ. 3 και 986). Η καταφατική δήλωση του τρίτου λειτουργεί μόνο ως εκτελεστός τίτλος και δεν αποτελεί γενεσιουργό λόγο της κατασχεθείσας απαίτησης, ούτε αμάχητο τεκμήριο ή πλάσμα για την ύπαρξη αυτής. Ανακριβής ή μη πλήρης δυνατόν να είναι και η καταφατική δήλωση του τρίτου (για την ύπαρξη της κατασχεθείσας αξίωσης). Με τη Γν/ση ΝΣΚ 125/2017 έχει δοθεί η γνώμη ότι με δεδομένο ότι η υποβληθείσα δήλωση είναι θετική, καμμία επίδραση δεν ασκεί η, με την μεταγενέστερη εκπρόθεσμη δήλωση, επίκληση της σύμβασης σύστασης ενεχύρου.

γ.Αρνητική δήλωση τρίτου

Αρνητική είναι η δήλωση όταν ο τρίτος αρνείται ότι υπάρχει η απαίτηση ή το κινητό ή η υποχρέωση για μεταβίβαση κυριότητας του κινητού, Ανακριβής είναι η δήλωση όχι μόνο όταν ο τρίτος αποκρύπτει την ύπαρξη οφειλής του έναντι του καθ'ού, αλλά και όταν εκθέτει αναληθώς ή ατελώς τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν τη μεταξύ αυτού και του καθ'ού υφιστάμενη έννομη σχέση. Η ανακρίβεια της αρνητικής δήλωσης κρίνεται μόνο αντικειμενικά¹⁰⁵, δηλαδή ανεξάρτητα από την υποκειμενική αντίληψη του δηλούντος και την καλή ή κακή πίστη του.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 32 του ΚΕΔΕ, σε περίπτωση κατάσχεσης σε χέρια τρίτου, ο τρίτος, εφόσον δεν προβαίνει σε καταφατική δήλωση, αν δεν οφείλει τίποτα διότι δεν τον συνδέει με τον οφειλέτη κάποια σχέση ή διότι δεν υπάρχει οφειλή αυτού προς τον οφειλέτη ή διότι η οφειλή αποσβέσθηκε πριν την επίδοση του κατασχετηρίου ή δεν οφείλει όλα τα χρήματα και άλλα πράγματα που αναφέρονται στο κατασχετήριο έγγραφο της Δ.Ο.Υ. ή αν δεν είναι υποχρεωμένος να τα αποδώσει

¹⁰²Ορφανίδης Γ., Οι προϋποθέσεις για την επιβολή κατασχέσεως εις χείρας τρίτου, Εισήγηση σε Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 41ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων, σελ. 38 .

¹⁰³ΜΠρΧαλκ 278/2014, ΕφΑΔ 2015.268 (βλ.Παρατηρήσεις Παπαδοπούλου Έλ., σελ.269) .

¹⁰⁴ΑΠ 161/2011ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁵ΑΠ 249/2011ΝΟΜΟΣ.

αμέσως, εξαιτίας των συμφωνιών ανάμεσα σ' αυτόν και τον οφειλέτη ή εξαιτίας άλλου νομικού λόγου, οφείλει να το δηλώσει μέσα σε προθεσμία οκτώ ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου, εφ' όσον πρόκειται για κατάσχεση στα χέρια του Δημοσίου ή ΟΤΑ ως τρίτου, εντός 30 ημερών από την επίδοση σ' αυτόν του κατασχετηρίου. Ειδικά, για κατασχέσεις απαιτήσεων στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων η ως άνω δήλωση γίνεται εντός οκτώ εργασίμων ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου. Η δήλωση αυτή γίνεται εγγράφως, με αναφορά που επιδίδεται με δικαστικό κλητήρα στον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ ή τον Πρόεδρο του ΝΠΔΔ που εξέδωσε το κατασχετήριο έγγραφο, ή προφορικά στον Ειρηνοδίκη της κατοικίας ή της διαμονής του τρίτου, ο οποίος συντάσσει έκθεση, την οποία στέλνει στον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ μέσα σε 24 ώρες. Στις ηλεκτρονικές κατασχέσεις, όπως και ανωτέρω αναφέρθηκε, η επίδοση της δήλωσης του άρθρου 32 ΚΕΔΕ θεωρείται ότι συντελέστηκε κατά την ημέρα και ώρα αποστολής της ηλεκτρονικής βεβαίωσης παραλαβής της, μέσω το κόμβου.¹⁰⁶

Η ως άνω δήλωση συνιστά υποχρέωση του τρίτου, η οποία δεν εκτείνεται μόνο στην απλή δήλωση περί του αν υφίσταται η απαίτηση, αλλά επεκτείνεται και στην υποχρέωση παροχής πληροφοριών στον κατασχόντα και επιβάλλει σαφή και ειλικρινή «εξήγηση» του τρίτου για τις σχέσεις του με τον καθ' ου η εκτέλεση, δηλαδή ο τρίτος οφείλει να περιλάβει όλα τα πραγματικά περιστατικά, των οποίων η παράλειψη ή ανακρίβεια θα είναι δυνατό να προξενήσει στον κατασχόντα ζημία και να δημιουργήσει ευθύνη του τρίτου για αποζημίωση¹⁰⁷ Έτσι:¹⁰⁸ α) η δήλωση πρέπει να είναι ειλικρινής, σαφής και ορισμένη, ώστε να προκύπτει η τυχόν υποχρέωση του τρίτου β) ο τρίτος οφείλει να δηλώσει, αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, αν έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα και αν επιβλήθηκε στα χέρια του άλλη κατάσχεση γ) επί διαρκών σχέσεων, ο τρίτος πρέπει, αφενός μεν να προσδιορίζει το χρόνο παύσης του δεσμού του με τον καθ' ου η εκτέλεση (οφειλέτη), αφετέρου δε οφείλει να εκτιμήσει και εκθέσει όλα εκείνα τα ουσιώδη περιστατικά, που είναι ικανά να βοηθήσουν και προσανατολίσουν τον κατασχόντα στην ικανοποίηση της απαίτησής του δ) σε περίπτωση κατάσχεσης μέλλουσας ή υπό αίρεση απαίτησης, οπότε ο τρίτος συνήθως βρίσκεται σε αδυναμία να «εξηγηθεί σαφώς», αφού στην περίπτωση αυτή, η δήλωση του είναι δυνατόν να είναι αρνητική ως προς την ενεστώσα οφειλή και θετική ως προς τη μελλοντική και να εκθέσει με λεπτομέρεια τη μελλοντική πορεία της απαίτησης, και πάλι δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης, θα πρέπει να παρέχει τη διαβεβαίωση ότι θα παρακρατήσει ο,τιδήποτε προκύψει στο μέλλον υπέρ του καθ' ου η κατάσχεση.

Επίσης, σε περίπτωση που ο τρίτος, λόγω της πολυπλοκότητας των σχέσεων και συναλλαγών του με τον οφειλέτη, αδυνατεί προς το παρόν να εξαγάγει συμπεράσματα, οφείλει να εκθέσει τα περιστατικά που θεμελιώνουν την αδυναμία του, άλλως κινδυνεύει η δήλωσή του να θεωρηθεί ως ανακριβής και να υποχρεωθεί σε αποζημίωση¹⁰⁹. Δεν απαιτείται, όμως, ταυτόχρονα με την αρνητική δήλωσή του, ο τρίτος να αποδεικνύει το περιεχόμενο αυτής, επισυνάπτοντας τα αποδεικτικά περί τούτου έγγραφα, τα οποία αρκεί να προσκομίσει στη δίκη της ανακοπής ή της αγωγής αποζημίωσης, την οποία τυχόν θα ασκήσει σε βάρος του ο κατασχών, προκειμένου ν' αποδείξει την ύπαρξη της κατασχεθείσας απαίτησης ή την πρόκληση σ' αυτόν ζημίας από τη μη πλήρη δήλωση του τρίτου.

¹⁰⁶ Άρθρο 30β ΚΕΔΕ

¹⁰⁷ Ι. Μπρίνιας: Αναγκαστική Εκτέλεση έκδ. Β` τόμ. Γ, σ. 1378 επ..

¹⁰⁸ Γνωμ. ΝΣΚ 125/2017 ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁹ ΕφΔωδ 25/2015 ΝΟΜΟΣ., ΕΑ 5740/2011 ΔΕΕ 2012.131, Μπρίνιας, ό.π.σελ. 1378-1380.

Ειδικότερα, η υποβολή δήλωσης μετά την παρέλευση της νόμιμης προθεσμίας, θεωρείται κατά τον νόμο ανύπαρκτη ως εκπρόθεσμη και ανίσχυρη, έχει δε ως συνέπεια να θεωρείται ο τρίτος ότι οφείλει στο Δημόσιο την απαίτηση για την οποία είχε προβεί σε θετική δήλωση. Επιπλέον,, εφόσον διενεργείται νόμιμη κατάσχεση στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος, ως τρίτου, επακολουθήσει εμπρόθεσμη θετική δήλωση του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και η απόδοση του κατασχεθέντος ποσού, δεν «νομιμοποιείται» η κατασχούσα Δ.Ο.Υ. να επιστρέψει στο τρίτο πιστωτικό ίδρυμα το αποδοθέν σε αυτή ποσό, όταν αυτό, μετά την παρέλευση της σχετικής νόμιμης προθεσμίας, προβεί σε αρνητική δήλωση, επικαλούμενο ότι η προηγούμενη θετική δήλωσή του οφείλεται σε πλάνη του, ως προς το πρόσωπο του καθού η κατάσχεση προσώπου.¹¹⁰ Είναι όμως δυνατόν με μεταγενέστερη δήλωση να γίνει συμπλήρωση της προηγούμενης, εφόσον υπάρχει ακόμη προθεσμία¹¹¹.

Σε αντίθεση με το άρθρο 985 ΚΠολΔ, ο ΚΕΔΕ δεν επιτάσσει να αναφέρονται οι τυχόν προγενέστερες κατασχέσεις. Σκόπιμο είναι πάντως να αναφέρονται στη δήλωση του τρίτου οι προγενέστερες κατασχέσεις, το είδος αυτών και τα ποσά για τα οποία επιβλήθηκαν. Επί συρροής κατασχέσεων πάντως ο τρίτος πρέπει να προβαίνει στη δήλωση αυτή, οπότε θα μπορεί να προβεί σε δημόσια κατάθεση του κατασχεμένου ποσού με σκοπό τη διανομή του μεταξύ των δανειστών¹¹². Σε περίπτωση κατάσχεσης μέλλουσας απαίτησης, οπότε ο τρίτος συνήθως βρίσκεται σε αδυναμία να παράσχει σαφή πληροφόρηση και πάλι δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης, αφού στην περίπτωση αυτή, η δήλωση του είναι δυνατόν να είναι αρνητική, ως προς την ενεστώσα οφειλή και θετική, ως προς τη μελλοντική, παρέχοντας τη διαβεβαίωση, ότι θα παρακρατήσει οτιδήποτε προκόψει στο μέλλον υπέρ του καθού η κατάσχεση από την δικαιούχο αιτία της οφειλής¹¹³.

Όταν η κατάσχεση γίνεται εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων, πέραν των διατυπώσεων του άρθρου 32 ΚΕΔΕ είναι υποχρεωτική η υποβολή συνημμένου παραστατικού εγγράφου που εμφανίζει την κίνηση του τραπεζικού λογαριασμού του οφειλέτη για διάστημα τουλάχιστον πέντε ημερών πριν την ημερομηνία επίδοσης του κατασχετηρίου και μιας ημέρας μετά από αυτή, άλλως θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε η δήλωση¹¹⁴. Οι διατάξεις των άρθρων 87 και 88 του ν.δ 17.7/13-8-1923 δεν εφαρμόζονται, ούτε καταβάλλονται έξοδα για τη διαδικασία αυτή.

Η δέσμευση των λογαριασμών του οφειλέτη καταλαμβάνει μόνο το υφιστάμενο υπόλοιπο, εκτός αν κατάσχονται και μελλοντικές απαιτήσεις από τους λογαριασμούς, οπότε η δέσμευση καταλαμβάνει κάθε ποσό που κατατίθεται στους λογαριασμούς του οφειλέτη του κατασχόντος και μετά την επίδοση του κατασχετηρίου. Συνεπώς, όταν η κατάσχεση αφορά και μελλοντικές απαιτήσεις του καθ' ου η κατάσχεση, πράγμα το οποίο θα πρέπει να αναφέρεται σαφώς στο κατασχετήριο¹¹⁵, τότε η δήλωση του πιστωτικού ιδρύματος θα πρέπει να ανταποκρίνεται και σε μεταγενέστερα της ημερομηνίας επίδοσης δεδομένα. Έτσι, απαιτήσεις που εμφανίζονται μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου και μέχρι την υποβολή της δήλωσης πρέπει να περιλαμβάνονται στην τελευταία, εφόσον η έννομη σχέση ήταν γεννημένη ήδη κατά το χρόνο κοινοποίησης του κατασχετηρίου.

¹¹⁰ Γν/ση ΝΣΚ 254/2016 ΝΟΜΟΣ.

¹¹¹ Ι. Μπρίνιας, ό.π. παρ.462, σ. 1382.

¹¹² Σοφία Γιαταγάνα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδίκτυο.

¹¹³ Γέσιου - Φαλτσή Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος παρ. 64 στοιχ. VII αρ. 208 σελ.799.

¹¹⁴ Νικόλαος Πανταζής «Κώδικας Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων» σελ.114,115

¹¹⁵ ΑΠ 825/2018 ΝΟΜΟΣ.

❖ Συνέπειες μη υποβολής της δήλωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 33 ΚΕΔΕ¹¹⁶, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 76 Ν.4607/2019(ΦΕΚ Α'65), αν ο τρίτος δεν προβεί σε δήλωση ή προβεί μιν, αλλά εκπρόθεσμα ή όχι κατά τον τύπο, που ορίζεται στο αρθρ.30Α,30Β και 32 ΚΕΔΕ, λογίζεται οφειλέτης του Δημοσίου για ό,τι οφείλει ή μέλλεται να οφείλει στον καθ' ού η κατάσχεση, εφόσον αυτό προκύπτει από τα εκάστοτε πρόσφορα διαθέσιμα ηλεκτρονικά μέσα της φορολογικής διοίκησης, άλλως για το σύνολο της απαίτησης για την οποία επιβλήθηκε η κατάσχεση. Σε κάθε περίπτωση, ο τρίτος δύναται να αποδείξει και ενώπιον της αρμόδιας για την επιδίωξη της είσπραξης της οφειλής υπηρεσίας ότι δεν οφείλει στον καθ' ού η κατάσχεση ή ότι η οφειλή του είναι μικρότερη από την απαίτηση του Δημοσίου, οπότε απαλλάσσεται ή ευθύνεται μέχρι του ύψους της οφειλής του κατά περίπτωση. Το τεκμήριο οφειλής εκ μέρους του τρίτου είναι μαχητό κατά αντίθεση με τονΚΠολΔ (άρθρο 985 παρ.3), κατά τον οποίο η ως άνω παράλειψη του τρίτου εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση.

Πάντως, το τεκμήριο οφειλής εκ μέρους του τρίτου δημιουργείται μόνο στις παραπάνω τρεις περιπτώσεις και όχι όταν η δήλωση του τρίτου δεν περιέχει κάποιο από τα στοιχεία, την αναφορά των οποίων αξιώνει όχι η διάταξη του άρθρου 32 του ΚΕΔΕ, αλλά η διάταξη του άρθρου 985ΚΠολΔ, η οποία, κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται και στη διοικητική εκτέλεση κατά τον ΚΕΔΕ, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 89 του ΚΕΔΕ

Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4607/2019, για λόγους χρηστής και καλόπιστης διοίκησης, περιορίζεται το τεκμήριο οφειλής εκ μέρους του τρίτου όλης της κατασχεθείσης απαίτησης του Δημοσίου, το οποίο εφαρμόζεται πλέον σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καθώς με τις νέες διατάξεις καθίσταται οφειλέτης του Δημοσίου για ό,τι οφείλει ή μέλλεται να οφείλει στον καθού κατάσχεση, εφόσον τούτο προκύπτει από τα εκάστοτε πρόσφορα διαθέσιμα ηλεκτρονικά μέσα της Φορολογικής Διοίκησης. Περαιτέρω, προβλέπεται για πρώτη φορά η δυνατότητα στον τρίτο να ανατρέψει τα ανωτέρω μαχητά τεκμήρια και ενώπιον της αρμόδιας για την επιδίωξη της είσπραξης της οφειλής υπηρεσίας, αποδεικνύοντας στην φορολογική διοίκηση ότι δεν οφείλει στον καθού η κατάσχεση ή ότι η οφειλή είναι μικρότερη από την απαίτηση του Δημοσίου, οπότε απαλλάσσεται ή ευθύνεται μέχρι του ύψους της οφειλής του

116 Το άρθρο 33, όπως είχε αντικατασταθεί με την παρ.1 άρθρ.67 Ν.3842/2010, (ΦΕΚ Α 58/23.4.2010), αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 76 Ν.4607/2019, (ΦΕΚ Α 65/24.4.2019). Το άρθρο 33 ΚΕΔΕ πριν την αντικατάστασή του με το άρθρο 76 Ν.4607/2019, όριζε τα εξής: «Εάν ο τρίτος δεν προβεί σε δήλωση ή προβεί εκπρόθεσμα ή χωρίς την τήρηση του τύπου που προβλέπεται από το άρθρο 32 του παρόντος, λογίζεται οφειλέτης του Δημοσίου για το σύνολο της απαίτησης, για την οποία επιβλήθηκε η κατάσχεση, εκτός αν αυτός αποδείξει ότι δεν οφείλει στον καθ' ου ή ότι η οφειλή του είναι μικρότερη από την απαίτηση του Δημοσίου, οπότε απαλλάσσεται ή ευθύνεται μέχρι του ύψους της οφειλής του, κατά περίπτωση.» Και κατ' αυτή τη διάταξη το τεκμήριο ήταν μαχητό. Αρχικά, το άρθρο 33 του ΚΕΔΕ όριζε ότι: «Εάν ο τρίτος δεν προβή εις δήλωσιν ή προβή μιν εις τοιαύτην αλλ' εκπροθέσμως ή ουχί κατά τον υπό του άρθρου 32 του παρόντος Ν. Διατάγματος διαγραφόμενον τύπον, λογίζεται ως οφειλέτης της όλης ποσότητος δι' ηνεγένετο παρ' αυτό κατάσχεσις». Το αμάχητο αυτό τεκμήριο δημιουργούταν μόνο στις στο άρθρο αυτό αναφερόμενες τρεις περιπτώσεις. Η διάταξη του άρθρου 33 του ΚΕΔΕ με την οποία καθιερώνεται αμάχητο τεκμήριο περί οφειλής του ποσού για το οποίο επιβλήθηκε στα χέρια της ανακόπτουσας, ως τρίτης, κρίθηκε ότι δεν είναι αντισυνταγματική (ΕφΑθ 6239/2010).

κατά περίπτωση. (Μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί η σχετική απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. την οποία προβλέπει το εδάφιο τρίτο του άρθρου 33 ΚΕΔΕ.)

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 33 ΚΕΔΕ, πέραν της περίπτωσης σιωπής του τρίτου, δηλαδή παράλειψης της δήλωσης, η διάταξη ισχύει και όταν ο τρίτος προέβη μεν σε δήλωση, αλλά αυτή ήταν εκπρόθεσμη. Η άπρακτη πάροδος της προθεσμίας του άρθρου 32 παρ.1 ΚΕΔΕ επιφέρει έκπτωση από το δικαίωμα της δήλωσης, οπότε ανακοπή εναντίον της θα ήταν περιττή. Ο δικαιολογικός λόγος του άρθρου 33 συντρέχει και εδώ, καθώς η μη εμπρόθεσμη ανταπόκριση του τρίτου θα επέτρεπε την παρείσφρηση του στοιχείου της αβεβαιότητας.

Έτσι, στην περίπτωση της κατάσχεσης από το Δημόσιο χρηματικής απαίτησης οφειλέτη του εις χείρας τρίτου, από της επιβολής της κατάσχεσης και εφόσον ο τρίτος δεν προβεί σε δήλωση, ή δεν προβεί σε δήλωση νομότυπα και εμπρόθεσμα, δημιουργείται πρόσθετη ενοχή του τρίτου ο οποίος καθίσταται κατευθείαν οφειλέτης του Δημοσίου, για την εξασφάλιση της οφειλής του καθ'ού η κατάσχεση. Η εκ του νόμου επερχόμενη εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης στο Δημόσιο καθιστά την απαίτηση αυτή δημόσιο έσοδο. Ο νόμιμος τίτλος βάσει του οποίου θα χωρήσει η κατά του τρίτου διοικητική εκτέλεση, θα συγκροτηθεί από το νόμιμο τίτλο της αρχικής κατάσχεσης εις χείρας του τρίτου, το κατασχετήριο εις χείρας τρίτου, την έκθεση κοινοποίησης του στον τρίτο και επιπλέον, αναλόγως με την περίπτωση, από βεβαίωση μη υποβολής δηλώσεως προς τον τρίτο ή από αντίγραφο της εκπροθέσμως ή μη νομοτύπως υποβληθείσας δήλωσής του.

❖ Δήλωση εκ μέρους μισθωτών

Σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 ΚΕΔΕ, «η γενομένη επί τη κατάσχεση του Δημοσίου δήλωσις εκ μέρους μισθωτών ή υπομισθωτών, περί προκαταβολικής εξοφλήσεως ή εκχωρήσεως μισθωμάτων, ισχύει διά το Δημόσιον μόνον εφ' όσον ούτοι είχαν προβή εις δήλωσιν προς την Εφορίαν προ της επιβολής της κατασχεσεως και προσκομίζουν σχετικήν, περί τούτου βεβαίωσιν». Η υποχρέωση δήλωσης στην Εφορία της προκαταβολής των μισθωμάτων προβλέπεται ρητά στο νόμο (άρθρο 32 παρ 2 ΚΕΔΕ), για να αποφεύγονται συμπαικτικές προκαταβολές μετά την επιβολή της κατάσχεσης, οι οποίες θα φαίνονται ότι έλαβαν χώρα σε προγενέστερο χρόνο¹⁷⁷.

5.ΑΝΑΚΟΠΗ

Μέσα σε τριάντα ημέρες από την παραπάνω ρητή ή σιωπηρή αρνητική δήλωση δικαιούται αυτός που επέβαλε την κατάσχεση να ασκήσει στο αρμόδιο κατά τις γενικές διατάξεις δικαστήριο ανακοπή κατά τα άρθρα 34 ΚΕΔΕ και 986 ΚΠολΔ, με την οποία μπορεί να επικαλεσθεί ολική ή μερική ανακρίβεια της δήλωσης και να επιδιώξει την αναγνώριση της ύπαρξης της κατασχεθείσας απαίτησης και την καταδίκη του τρίτου στην καταβολή του ποσού για το οποίο έγινε η κατάσχεση, θεωρώντας αυτόν οφειλέτη του κατασχεμένου.

Διάδικοι οι οποίοι νομιμοποιούνται προς τη διεξαγωγή της εν λόγω δίκης είναι ο κατασχών δανειστής ως ανακόπτων και ως καθού η ανακοπή ο τρίτος οφειλέτης. Κατά τούτον αποκλείεται ως νομιμοποιούμενος θετικά ή αρνητικά ο καθ'ού η κατάσχεση οφειλέτης, ο οποίος πέρα από την καθιερούμενη στο άρθρο 984 παρ.4 ΚΠολΔ δυνατότητα ενεργητικής νομιμοποίησης του προς άσκηση αγωγής κατά του τρίτου οφειλέτη, δικαιούται να προσβάλλει τη διαδικασία της κατάσχεσης μόνο με την

¹⁷⁷ΜονΠρωτΘεσσαλ 149/2016 ΝΟΜΟΣ

κατά τα άρθρα 73 ΚΕΔΕ και 933 ΚΠολΔ ανακοπή και για τους εκεί αναφερόμενους λόγους.

❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑΣΧΟΝΤΟΣ

Η ανακριβής δήλωση του τρίτου και η εν γένει ουσιαστικά αναληθής δήλωσή του, πέρα από την προς αποζημίωση ευθύνη αυτού έναντι του κατασχόντα (άρθρο 985 παρ. 3 εδ. βΚΠολΔ), χορηγεί στον κατασχόντα δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή κατά της δήλωσης αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρ. 34 ΚΕΔΕ και 986ΚΠολΔ και να ζητήσει την καταδίκη του τρίτου στην καταβολή του κατασχεθέντος ποσού ή στην παράδοση του κατασχεθέντος πράγματος¹¹⁸, μη αποκλεισμένης και της σώρευσης στο ίδιο δικόγραφο της ανακοπής και αξίωσης περί αποζημίωσης¹¹⁹, εφόσον αποδεικνύεται ζημία του κατασχόντα.

Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 34 του ΚΕΔΕ, ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. μπορεί να ασκήσει ανακοπή κατά της σχετικής δήλωσης, εντός προθεσμίας ενός μηνός από την κοινοποίηση της δήλωσης ή την περιέλευση της έκθεσης για τη δήλωση ενώπιον του Ειρηνοδίκη, επερχομένης άλλως έκπτωσης.

Με την εν λόγω ανακοπή, δημιουργείται μεταξύ κατασχόντος και τρίτου δίκη, στην οποία εισάγεται προς εκδίκαση η έναντι του τρίτου απαίτηση του καθ' ου η κατάσχεση, που αποτελεί το κύριο αντικείμενο της δίκης. Αίτημα της ανακοπής του άρθρου 34 του ΚΕΔΕ και αντίστοιχα περιεχόμενο της δικαστικής απόφασης είναι η αναγνώριση της κατασχεθείσας απαίτησης του οφειλέτη-καθού η κατάσχεση (αναγνωριστικό αίτημα), η ακύρωση της ανακριβούς δήλωσης του τρίτου λόγω της ανειλικρίνειάς της (διαπλαστικό αίτημα) και περαιτέρω η καταβολή του ποσού της κατασχεθείσας απαίτησης (καταψηφιστικό αίτημα), ακόμη και μελλοντικής (69 παρ. 1^α ΚΠολΔ), δηλαδή ο ανακόπτων μπορεί να αμφισβητήσει εν όλω ή εν μέρει τη δήλωση δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά που εκτίθενται στη δήλωση και να επιδιώξει την καταδίκη του τρίτου στην καταβολή του κατασχεμένου ποσού, εφόσον η ανακρίβεια, παράλειψη ή απόκρυψη των περιστατικών συνδέονται με τη μη ικανοποίηση της απαίτησης του, θεωρώντας αυτόν ως οφειλέτη του κατασχεμένου¹²⁰. Η αναγνώριση της ανειλικρίνειας της δήλωσης του τρίτου αποτελεί αυτόθροη συνέπεια του αναγνωριστικού χαρακτήρα της ανακοπής και της απόφασης επ' αυτής¹²¹. Κατά τον Ι. Μπρίνια¹²² η προκείμενη ανακοπή δεν έχει και διαπλαστικό χαρακτήρα ούτε μπορεί να αποτελεί αίτημα αυτής και περιεχόμενο του διατακτικού της δικαστικής απόφασης η ακύρωση της δήλωσης¹²³. Επί απαίτησης που τελεί υπό

¹¹⁸ΑΠ 95/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁹ΑΠ 185/1990 ΕΕΝ 1990. 687, ΕφαΘ 6888/2008 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ 3416/1990 ΕλλΔνη 1991. 1027, ΠΠρΒερ 17/2006 ΝΟΜΟΣ,.

¹²⁰ΑΠ 1162/2013 ΝΟΜΟΣ., ΕΑ 1930/2007 ΕφαΔ 2008/365.

¹²¹Π. Γέσιου-Φαλτσή: Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Ειδικό Μέρος, σελ. 816 επ, 822 επ.

¹²²Ι. Μπρίνιας :Αναγκαστική Εκτέλεση, τομ.3ος, υπό άρθρο 986, σελ.1405,

¹²³Κύριο αντικείμενο της δίκης επί της ανακοπής είναι η ύπαρξη της απαίτησης του καθ' ου η κατάσχεση κατά του τρίτου, ώστε να διαπιστωθεί εάν ο τρίτος είναι ή όχι και με ποιους όρους και περιορισμούς οφειλέτης του οφειλέτη του κατασχόντος¹²³. Επίσης, το αντικείμενο της ανακοπής συνίσταται αφενός στην αναγνώριση της ύπαρξης οφειλής του τρίτου και την καταδίκη του σε παροχή προς τον κατασχόντα (990 ΚΠολΔ), αφετέρου στην προσβολή της δήλωσης του τρίτου με λόγο το ανακριβές περιεχόμενό της και με αίτημα την ακύρωσή της. Υπάρχει δηλ. σώρευση δύο αιτημάτων, και άρα υπάρχουν δύο επιμέρους αντικείμενα. Το πρώτο αντικείμενο της ανακοπής (επιθετικό σκέλος) εμπεριέχει και πάλι σώρευση δυο αιτημάτων -του αναγνωριστικού και του

αίρεση ή προθεσμία, καταψηφιστικό αίτημα δε μπορεί να υπάρξει. Δεν αποκλείεται όμως να ζητηθεί και να χωρήσει καταδίκη του τρίτου προς καταβολή της μέλλουσας, υπό αίρεση ή προθεσμία απαίτηση, εφόσον συντρέχουν οι κατά το άρθρο 69 παρ.1 ΚΠολΔ προϋποθέσεις για την παροχή προκαθεστηκυίας ένδικης προστασίας.

Κατά την κρατούσα άποψη, η παράλειψη του τρίτου να υποβάλει δήλωση και η εκπρόθεσμη δήλωση δεν έχουν ανάγκη προσβολής, αφού ο κατασχών εξασφαλίζεται με τις συνέπειες του άρθρου 33 του Κ.Ε.Δ.Ε.¹²⁴. Αντίθετα, η ανακοπή του άρθρου 34 του Κ.Ε.Δ.Ε. σε συνδυασμό με το άρθρο 986 του ΚΠολΔ κατευθύνεται εναντίον της εμπρόθεσμης και νομότυπης αρνητικής δήλωσης του τρίτου αναφορικά με την ύπαρξη ή το ποσό της οφειλής, οπότε σε αυτή την περίπτωση δύναται να γεννηθεί και δικαίωμα αποζημίωσης εκ του άρθρου 985 παρ. 3 του ΚΠολΔ. Κατ' άλλη άποψη, ανάγκη προσβολής με την παραπάνω ανακοπής υφίσταται τόσο για τη ρητή όσο και για τη σιωπηρή αρνητική δήλωση, με την οποία εξομοιώνεται η παράλειψη του τρίτου να προβεί σε δήλωση, προκειμένου να αναγνωρισθεί η ύπαρξη της κατασχεθείσας απαίτησης και να καταδικαστεί ο τρίτος στην καταβολή της¹²⁵. Η ανακρίβεια της αρνητικής δήλωσης μπορεί να είναι ολική ή μερική, δεν αποκλείεται, δηλαδή, η δήλωση να είναι κατά βάση ακριβής και ειλικρινής, αλλά ο τρίτος να παρέλειψε να δηλώσει ορισμένα περιστατικά. Στην περίπτωση ολικής ανακρίβειας της δήλωσης, ο κατασχών αμύνεται πρωτίστως με την ανακοπή των άρθρων 34 ΚΕΔΕ και 986 ΚΠολΔ, ενώ στην περίπτωση μερικής ανακρίβειάς της, όπως όταν ο τρίτος δήλωσε ότι δεν οφείλει, αλλά παρέλειψε να προσθέσει πρόσθετα περιστατικά ή τα εξέθεσε εσφαλμένα, ο κατασχών μπορεί να θεμελιώσει αξίωση αποζημίωσης, εφόσον ισχυρισθεί και αποδείξει ότι εξαιτίας της ως άνω παράλειψης του τρίτου υπέστη ζημία.¹²⁶

Στην δίκη της ανακοπής έχουν έννομο συμφέρον να παρέμβουν προσθέτως τόσο ο καθ'ού η εκτέλεση οφειλέτης, όσο και οι άλλοι δανειστές του. Ειδικώς, ο καθ'ού η εκτέλεση οφειλέτης μπορεί να έχει έννομο συμφέρον να παρέμβει, είτε υπέρ του ανακόπτοντος, είτε υπέρ του τρίτου. Η παρέμβαση θα είναι πρόσθετη στην περίπτωση αυτή (απλή). Το έννομο συμφέρον για παρέμβαση υπέρ του ανακόπτοντος συνίσταται στην αποφυγή κατάσχεσης και άλλων περιουσιακών στοιχείων του καθ'ού η εκτέλεση αν απορριφθεί η ανακοπή, ενώ αντίστοιχα για την παρέμβαση υπέρ του τρίτου μπορεί να συνίσταται στην αποφυγή της εκλογής εκχώρησης της απαίτησης αν γίνει δεκτή η ανακοπή. Κατ' άλλη άποψη, η εν λόγω παρέμβαση μπορεί να είναι αυτοτελής όταν εκπληρώνει τις σχετικές προϋποθέσεις. Κατά την άποψη αυτή, επειδή η απόφαση που ακυρώνει την δήλωση του τρίτου, επηρεάζει πραγματικά τη νομική του υποστηρίζεται ότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δανειστής αποκτά θέση αναγκαίου ομοδίκου (83 ΚΠολΔ). Οι δανειστές του καθού η εκτέλεση έχουν έννομο συμφέρον να παρέμβουν προσθέτως υπέρ του κατασχόντος ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι επιβάλλει δικιά τους κατάσχεση (985 παρ.1 ΚΠολΔ). Στην εν λόγω δίκη είναι δυνατή και η άσκηση κύριας παρέμβασης (79 παρ.1 ΚΠολΔ).¹²⁷ Γίνεται δεκτό ότι ο τρίτος που αντιποιείται την κατασχεμένη απαίτηση ή το κατασχεμένο κινητό (πχ κύριος που απέκτησε εγκύτως το δικαίωμά του στο κινητό

καταψηφιστικού. Η ανακοπή έχει λοιπόν ως προς αυτά φύση αναγνωριστική και καταψηφιστική (990 ΚΠολΔ). Ως προς το δεύτερο αντικείμενό της (986 ΚΠολΔ αμυντικό σκέλος) η ανακοπή ορθότερο είναι να χαρακτηριστεί ως διαπλαστική. Βέβαια, όσον αφορά το καταψηφιστικό αίτημα, αυτό προϋποθέτει απαίτηση τρίτου δικαστικώς επιδιώξιμη.

¹²⁴ ΔΠρΠειρ 3997/2017. ΝΟΜΟΣ. Ομοίως σε αίτηση αναστολής ΔΠρΑθ 80/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹²⁵ Ι. Μπρίνιας, ό.π., σ. 1376, 1400, 1402

¹²⁶ ΑΠ 1127/2017 ΝΟΜΟΣ, Ι. Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση, τόμος τρίτος, σελ. 1372

¹²⁷ ΕφΑθ 938/2004, ΝοΒ (53) 2005.1792.

που κατασχέθηκε ή στα χέρια του τρίτου, ή ο εκδοχέας που απέκτησε εγκύρωσ δικαιώματα στην κατασχεμένη απαίτηση) έχει δικαίωμα να παρέμβει κυρίως υπό τους όρους του νέου 79 παρ.1 ΚΠολΔ, δηλαδή πλέον μόνο στον πρώτο βαθμό της δίκης επί της ανακοπής, αιτούμενος την αναγνώριση ή και καταψήφιση των δικαιωμάτων του¹²⁸.

Κατά της απόφασης που δέχεται ή απορρίπτει την ανακοπή, χωρούν όλα τα τακτικά και έκτακτα ένδικα μέσα, δοθέντος ότι κατά μάλλον ορθότερη άποψη η διάταξη του 937 παρ.1 στ. β δεν εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση.

α.Δικαιοδοσία

Κριτήριο, προκειμένου μια τέτοια διαφορά να θεωρηθεί ως διοικητική ή ιδιωτική, αποτελεί η φύση της απαίτησης που αποδεικνύεται από τον τίτλο του άρθρου 2 παρ. 2 του ΚΕΔΕ, ο οποίος αποτελεί το θεμέλιο της διοικητικής εκτέλεσης-

Έτσι,εφόσον αντικείμενο της ανακοπής είναι η κατασχεθείσα στα χέρια του τρίτου απαίτηση, αν αυτή (η διαφορά) είναι ιδιωτικής φύσης αρμόδια είναι τα πολιτικά δικαστήρια, αν είναι διοικητική αρμόδια είναι τα διοικητικά δικαστήρια, π.χ.όταν η κατασχεθείσα απαίτηση, είναι η οφειλή του τρίτου πιστωτικού ιδρύματος στον οφειλέτη δηλ. πρόκειται για σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης - ανώμαλη παρακαταθήκη αυτή διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο¹²⁹.

β. Κατά τόπο αρμοδιότητα

ι. Διοικητικά δικαστήρια.

Επειδή στην πράξη δημιουργήθηκαν προβλήματα σχετικά με την κατά τόπο αρμοδιότητα του δικαστηρίου προς άσκηση ανακοπής, στο άρθρο 218 ΚΔΔ προστέθηκε δεύτερο εδάφιο με το άρθρο 25 παρ. 8 του ν. 4509/2017 (ΦΕΚ Α 201) σύμφωνα με τον οποίο «*Ειδικώς, όταν πρόκειται για κατασχέσεις εις χείρας πιστωτικών ιδρυμάτων, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της κατοικίας του οφειλέτη.*»

ιι.Πολιτικά δικαστήρια

Η κατά τόπο αρμοδιότητα προσδιορίζεται με βάση τη νόμιμη γενική δωσιδικία του τρίτου, κατά του οποίου στρέφεται η ανακοπή και ο οποίος επέχει θέση εναγόμενου, εκτός αν η κατασχεθείσα απαίτηση υπάγεται σε κάποια αποκλειστική ειδική δωσιδικία, οπότε προηγείται αυτή¹³⁰.

γ.Διαδικασία εκδίκασης ανακοπής ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων

Ως προς τη διαδικασία, με την οποία θα συζητηθεί η ανακοπή, πρέπει να ληφθούν τα εξής: Γενομένης δεκτής της άποψης ότι η δίκη της ανακοπής κατά της δήλωσης του τρίτου δεν αποτελεί δίκη περί την εκτέλεση, δεν βρίσκουν εφαρμογή σε αυτήν οι ειδικοί κανόνες του άρθρου 937 παρ. 1 τουΚΠολΔ, όπως άλλωστε και οι ειδικοί κανόνες, που αφορούν στις ανακοπές των άρθρων 933 και 936 τουΚΠολΔ. Επομένως ,η εισαγωγή προς συζήτηση και η ίδια η συζήτηση της ανακοπής κατά της δήλωσης του τρίτου διέπεται κατ' αρχήν από τις διατάξεις της τακτικής διαδικασίας, αν όμως η κατασχεθείσα απαίτηση υπάγεται κατά την φύση της σε ειδική διαδικασία

¹²⁸ Σοφία Γιαταγάννα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδίκτυο.

¹²⁹ ΣτΕ 2297/2013, ΠΠρΑΘ 2661/2014 ΝΟΜΟΣ.

¹³⁰ ΑΕΔ 1/1991, ΑΠ 1182/2009 ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 10/1996, ΕΛΔ 37.105, ΠΠρΠρεβ 47/2012, ΕΦΑΛ 2012.960

(λ.χ. εργατικών διαφορών) η ανακοπή αυτή θα εκδικασθεί με τις διατάξεις της ειδικής αυτής διαδικασίας^{131, 132}.

Αμφισβητείται αν η ανακοπή των άρθρων 34 ΚΕΔΕ και 986 ΚΠολΔ χαρακτηρίζεται ως δίκη περί την εκτέλεση. Σε καταφατική απάντηση, θα έχουν εφαρμογή οι ειδικές διατάξεις που αφορούν τις δίκες περί την εκτέλεση (933 επόμ. ΚΠολΔ). Γενομένης δεκτής της άποψης ότι η δίκη που ανοίγει με την ανακοπή αποτελεί δίκη περί την εκτέλεση εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΠολΔ, όπως διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίησή του με το ν. 4335/2015, δηλαδή εάν η ανακοπή ασκήθηκε μετά την 1.1.2016 (ή η επιταγή προς εκτέλεση, αντίστοιχα, επιδόθηκε στον οφειλέτη μετά την ημερομηνία αυτή), κατά τις μεταβατικές διατάξεις του ως άνω νόμου (άρθρο ένατο αυτού), η προσήκουσα διαδικασία είναι η ειδική διαδικασία των περιουσιακών διαφορών των άρθρων 614 επ.ΚΠολΔ, που προβλέπεται για την εκδίκαση των ανακοπών στις δίκες περί την εκτέλεση από τη διάταξη του άρθρου 937 παρ. 3ΚΠολΔ, όπως αυτή αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 άρθρο όγδοο παρ.2 του ν. 4335/2015¹³³.

δ. Το ορισμένο της ανακοπής

Οι λόγοι της ανακοπής εξαρτώνται απόλυτα από το περιεχόμενο του κατασχετηρίου σε συνδυασμό με τη δήλωση του τρίτου. Από το περιεχόμενο του κατασχετηρίου θα προκύψει ειδικότερα ποιο είναι το αντικείμενο της κατάσχεσης, το οποίο θα μπορεί να καταστεί αντικείμενο της δίκης της ανακοπής. Από το περιεχόμενο δε της δήλωσης του τρίτου προκύπτουν η αναγκαιότητα της ανακοπής και οι λόγοι της.

Το δικόγραφο της ανακοπής από τα άρθρα 986ΚΠολΔ και 34 ΚΕΔΕ, που αποτελεί μορφή της γενικής ανακοπής από το άρθρ. 583ΚΠολΔ, πρέπει κατά τρόπο σαφή και ορισμένο, να περιέχει α) ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς, όπως τούτο προσδιορίζεται από το περιεχόμενο του κατασχετηρίου και της δήλωσης του τρίτου και β) ορισμένο αίτημα, δηλαδή πρέπει η ανακοπή να περιέχει τους πραγματικούς ισχυρισμούς του κατασχόντος Δημοσίου, οι οποίοι κατά το ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο θεμελιώνουν στην εκάστοτε συγκεκριμένη περίπτωση τα αντίστοιχα αιτήματα της ανακοπής για την αναγνώριση της απαίτησης και την καταδίκη του τρίτου. Οι λόγοι της ανακοπής πρέπει να αναφέρονται στην ανειλικρίνεια της δήλωσης του τρίτου, για την εξακρίβωση της οποίας, στην περίπτωση κατά την οποία ζητείται η αναγνώριση της ύπαρξης χρηματικής οφειλής του τρίτου προς τον καθ' ου η κατάσχεση, απαιτείται η επίκληση και απόδειξη από το κατάσχον-ανακόπτον της ύπαρξης της κατασχεθείσας, στα χέρια του καθ' ου η ανακοπή τρίτου, απαίτησης κατά το χρόνο της κατάσχεσης¹³⁴ και της δικαιογόνου αιτίας και των παραγωγικών στοιχείων της απαίτησης που κατασχέθηκε με προσδιορισμό των περιστατικών από τα οποία απορρέει η υποχρέωση του τρίτου για καταβολή στον καθ' ου συγκεκριμένου ποσού. Επιπλέον, η κατασχεμένη απαίτηση πρέπει να προσδιορίζεται επακριβώς σε ορισμένο ποσό, έστω και αν αποτελείται από κεφάλαιο, τόκους και έξοδα.¹³⁵

Ο ανακόπτων, ως προς το κύριο περιεχόμενο της ανακοπής, επέχει θέση ενάγοντος, κατ' εξαίρεση από το γενικό κανόνα κατά τον οποίον ο ανακόπτων επέχει θέση

¹³¹Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση ό.π., σ. 1408, ΠΠρΡοδ 128/2013 ΝΟΜΟΣ, ΜονΠρΑθ 2227/1986, ΝοΒ 1987.1070.

¹³²ΠΠρΤρικ 57/2017 ΝΟΜΟΣ.

¹³³ΜΠρ Θεσσαλ (ειδική) 3112/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹³⁴ΑΠ 663/2017, 480/2012, 1065/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ. 6488/2008 ΝΟΜΟΣ.

¹³⁵Εφ.Πειραιά 574/2010 ΝΟΜΟΣ.

εναγομένου¹³⁶. Ο ανακόπτων λοιπόν φέρει το βάρος της απόδειξης της ύπαρξης του κατασχεμένου δικαιώματος¹³⁷ και των γεγονότων για την αναλήθεια. Οι λόγοι ανακοπής μπορούν να εμπεριέχουν όλους τους ισχυρισμούς που έχει ο καθ'ού η εκτέλεση κατά του τρίτου, καθώς ο ανακόπτων- κατασχών δανειστής έχει θέση προσώπου ασκούντος πλαγιαστικώς τα δικαιώματα του οφειλέτη του. Ο κατασχών (και ανακόπτων) μπορεί να επικαλείται και λόγους "εξ ιδίου δικαίου". Για παράδειγμα αυτό θα συμβεί σε περίπτωση που οι λόγοι ανακοπής περιέχουν ισχυρισμούς για δόλιες ενέργειες μεταξύ του καθ'ού η εκτέλεση και του τρίτου, όπως ότι η μεταβίβαση του κατασχεμένου αντικειμένου υπήρξε εικονική.

Επομένως, στο δικόγραφο της ανακοπής, ο ανακόπτων οφείλει να προσδιορίζει κατά τα ουσιώδη στοιχεία της την απαίτηση, δηλαδή την αιτία της οφειλής του τρίτου προς τον καθού η εκτέλεση (δικαιογόνος αιτία) και τα πραγματικά περιστατικά που τη στηρίζουν (παραγωγικά γεγονότα), αφού ο ανακόπτων φέρει το βάρος της απόδειξης της κατασχεμένης απαίτησης, αλλιώς το δικόγραφο της ανακοπής είναι αόριστο¹³⁸. Εξάλλου, το μόνο ποσό που πρέπει να προσδιορίζεται επακριβώς από τον ανακόπτοντα είναι το ποσό της απαίτησης για το οποίο επέβαλε την κατάσχεση και όχι το ποσό για το οποίο ασκείται η ανακοπή κατά της δήλωσης του τρίτου.

Δεν είναι όμως αόριστη η ανακοπή, παρ' ότι δεν περιγράφει ορισμένα την κατασχεθείσα απαίτηση, αν ο τρίτος δεν αμφισβητεί την ύπαρξη αυτής, αλλά προβάλλει λόγους αδυναμίας καταβολής της, αφού τότε οι λόγοι της ανακοπής μπορεί να περιορίζονται στην προσβολή των λόγων αδυναμίας καταβολής της κατασχεθείσας απαίτησης, στο νομικά και ουσιαστικά βάσιμο των οποίων περιορίζεται και η επί της ανακοπής δίκη και στην αμφισβήτηση των σχετικών λόγων και υποχρεούται πλέον ο τρίτος να αποδείξει την αλήθεια των λόγων που αυτός προβάλλει με τη μορφή ενστάσεων του κατά της απαίτησης¹³⁹.

Με την ανακοπή του Δημοσίου δύναται να ζητηθεί σωρευτικώς η αναγνώριση της δικαιογόνου αιτίας, δηλαδή της βασικής έννομης σχέσης και των απαιτήσεων τούτων¹⁴⁰. Έτσι π.χ. όσον αφορά το αίτημα αναγνώρισης της ύπαρξης και της εγκυρότητας της σύμβασης μίσθωσης του ακινήτου μεταξύ του καθ'ου και του εκμισθωτή-οφειλέτη του ανακόπτοντος, είναι νόμιμο καθώς σε περίπτωση κατάσχεσης της απαίτησης που έχει ο οφειλέτης του Δημοσίου κατά του τρίτου, προς πληρωμή ληξιπρόθεσμων και μελλοντικών μισθωμάτων.

Σε περίπτωση κατάσχεσης μέλλουσας ή υπό αίρεση ή υπό προθεσμία απαίτησης αίτημα της ανακοπής κατά της ανακριβούς δήλωσης του τρίτου είναι η αναγνώριση της βασικής έννομης σχέσης (λ.χ. της μίσθωσης πράγματος), από την οποία προσδοκάται η γένεση της μέλλουσας απαίτησης και όχι η καταψήφιση του ποσού, αφού η απαίτηση του καθ'ου η κατάσχεση δεν είναι, ακόμη δικαστικώς επιδιώξιμη¹⁴¹ εκτός αν το ανακόπτον επικαλείται περίπτωση παροχής «προληπτικής δικαστικής προστασίας» κατά τους όρους του άρθρου 69ΚΠολΔ. Έτσι, σε περίπτωση μεταγενέστερης γένεσης της απαίτησης είναι δυνατή η άσκηση καταψηφιστικής αγωγής για την απόκτηση εκτελεστού τίτλου. Ειδικώς όμως για το Δημόσιο, δεν

¹³⁶Β. Βαθρακοκοίλη: ΕρμΚΠολΔ, Αθήνα 1997, άρθρο 986, αριθμ. 8), ΜΠρ Θεσσαλ (Ειδική) 3112/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹³⁷ΑΠ 73/1995 Δνη 38.811, ΑΠ 10/1995 Δνη 37.105, ΕΑ 640/90 Δνη 33.605.

¹³⁸ ΑΠ 480/2012, 256/2011 ΝΟΜΟΣ.

¹³⁹Ι.Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση, άρθρα 982-986, σελ. 1226 επ., ΑΠ 480/2012, ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΕφΠειρ 406/2010, ΕφαΘ 6365/2008, ΠΠρθεσ 8852/2011, ΝΟΜΟΣ, , Εφθεσ 847/ 2013 ΕλλΔνη 2014 1457, ΕφαΘ 6325/2008 ΕλλΔνη 2010 184, Βαθρακοκοίλη Β., όπ.π, άρθρο 986, § 13, σελ. 109).

¹⁴⁰ΜΠρΚαβ 48/2014 ΝΟΜΟΣ.

¹⁴¹ΑΠ 1065/2009 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ 3416/1990 ΕλλΔνη 1991.1026.

υφίσταται ανάγκη έγερσης τέτοιας αγωγής εφ' όσον λειτουργεί η αναγκαστική εκχώρηση σε αυτό της απαίτησης που κατασχέθηκε, καθώς και η δυνατότητα που έχει το Δημόσιο να βεβαιώσει το χρέος και να καταδιώξει τον τρίτο που καθίσταται, πλέον, οφειλέτης του, οπότε, ενδεχομένως η ανάγκη της δικαστικής απόφασης από το Δημόσιο να αφορά στη θωράκιση της απαίτησης με προνόμιο ή δεδουλευμένο για τις ενστάσεις του άρθρου 330ΚΠολΔ¹⁴².

Τέλος, με την ανακοπή δεν μπορεί να ζητηθεί η καταδίκη του τρίτου σε καταβολή τόκων επί της απαίτησης, είτε από την επιβολή της κατάσχεσης είτε από την άσκηση της ανακοπής κατά της δήλωσης του τρίτου, διότι ο καθού η ανακοπή τρίτος από την επίδοση σε αυτόν του κατασχετηρίου ως την έκδοση απόφασης που διατάσσει την καταβολή στον κατασχόντα είναι μεσεγγυούχος του κατασχεθέντος¹⁴³ έως την έκδοση απόφασης που διατάσσει την καταβολή στον κατασχόντα, κατ' άρθρο 984 § 4 εδ. β' ΚΠολΔ¹⁴⁴, και ακόμα εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης στον κατασχόντα δεν μπορεί να επέλθει πριν από την τελεσίδικη αποδοχή της ανακοπής.¹⁴⁵

Αν πρόκειται για κατάσχεση εις χείρας τρίτου κινητού πράγματος οι λόγοι της ανακοπής πρέπει πρωτίστως να αναφέρονται στα παραγωγικά αίτια της βασικής σχέσεως από την οποία αναμένεται να προκύψει η απαίτηση. Κατά δεύτερο λόγο, πρέπει να μνημονεύεται ότι το κινητό κατέχεται από τον τρίτο όπως και οι λόγοι αυτής της κατοχής.

Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία ανακοπής επέρχεται έκπτωση από το δικαίωμα για άσκηση ανακοπής, πράγμα που σημαίνει ότι ο κατασχών, όπως θα συνέβαινε και αν του είχε απορριφθεί τελεσίδικα η ανακοπή, δεν έχει πια το δικαίωμα να αμφισβητήσει την ειλικρίνεια της δήλωσης του τρίτου ή τις συνέπειες της παράλειψης της δήλωσης και να ζητήσει να καταβληθεί σε αυτόν ή το ποσό που κατασχέθηκε ή η αποζημίωση του άρθρου 985 παρ. 3 ΚΠολΔ. Μετά την έκπτωση δεν είναι δυνατή η αναβίωση του δικαιώματος του κατασχόντα ούτε με νέα κατάσχεση ούτε με έγερση αναγνωριστικής αγωγής.

❖ **Δυνατότητα κήρυξης της απόφασης επί της ανακοπής προσωρινά εκτελεστής (άρθρα 907 επόμεν. ΚΠολΔ)**

Υπό το νομοθετικό καθεστώς προ της εισαγωγής του πρόσφατου Ν. 4335/2015, κρατούσα ήταν η καταφατική εκδοχή. Η θέση αυτή προϋπέθετε βεβαίως ότι η ακυρώνουσα την ανακοπτόμενη δήλωση οριστική απόφαση επέφερε άμεσα το διαπλαστικό της αποτέλεσμα (ακύρωση της ανακριβούς δήλωσης τρίτου) με μόνη δηλ. την έκδοσή της. Το ότι δε η διαπλαστική ενέργεια προϋπέθετε απλή οριστικότητα και όχι τελεσίδικια της ακυρωτικής απόφασης βασιζόταν στη διάταξη του (παλαιού) 937 παρ.1 αρ.3 ΚΠολΔ, που εφαρμοζόταν αναλογικά και όριζε πως *“η προθεσμία και η άσκηση των ενδίκων μέσων δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης.”* Το γεγονός ότι το νέο 937 παρ.1 στ β' ΚΠολΔ ορίζει ακριβώς το αντίθετο, ότι δηλ. *“η άσκηση των ενδίκων μέσων δεν αναστέλλει την πρόοδο της εκτέλεσης”*, και όχι *“την εκτέλεση”*, το διαπλαστικό δικαίωμα της ακυρωτικής απόφασης τοποθετείται πλέον στο χρονικό σημείο κατά το οποίο αυτή καθίσταται τελεσίδικη. Κατά συνέπεια, ζήτημα προσωρινής εκτελεστότητας της δεχόμενης την ανακοπή

¹⁴² ΕφΑΘ 3416/1990 ΝΟΜΟΣ

¹⁴³ ΕφΛαμ 41/2016 ΝΟΜΟΣ, ΕφΑΘ 1022/2008 ΕφΑΔ 2009.228.

¹⁴⁴ ΕφΛαμ 41/2016 ΝΟΜΟΣ, ΕφΑΘ 1022/2008 ΕφΑΔ 2009.228

¹⁴⁵ ΟΛΑΠ 3/1993 ΕΛΛΔνη 1993.1459, ΑΠ 1914/2011 ΕΠολΔ 2012.191, ΕφΑΘ 5582/2011 ΝΟΜΟΣ, ΕφΑΘ 5526/2006 ΝοΒ 2007.363, Βασίλη Αντ. Βαθρακοκοίλη, "ΕρμΚΠολΔ", τόμος ΣΤ', 1997, όρθρ. 986 αριθ. 45).

απόφαση και καταδικάζουσας τον τρίτο στην καταβολή του κατασχεθέντος ποσού δε μπορεί να προκύψει.

❖ Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος ως λόγος ανακοπής.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 281 ΑΚ, 116 και 933 του ΚΠολΔ, 34 ΚΕΔΕ, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 3 του Συντάγματος, συνάγεται ότι άσκηση ουσιαστικού δικαιώματος, που ανήκει στο δημόσιο δίκαιο, αποτελεί και η μέσω αναγκαστικής εκτέλεσης πραγμάτωση της απαίτησης του δανειστή. Επομένως, λόγο της ανακοπής δυνατόν να αποτελέσει και η αντίθεση της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης στα αντικειμενικά όρια του άρθρου 281 ΑΚ και η εξ αυτού ακυρότητα της εκτέλεσης¹⁴⁶. Υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη, ότι, δηλαδή, ισχυρισμός του τρίτου ότι η ανακοπή ασκήθηκε από τον κατασχόντα κατά προφανή υπέρβαση των ορίων που διαγράφει το άρθρο 281 ΑΚ για όσους λόγους επικαλείται, είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, διότι, η άσκηση ενδίκου βοηθήματος συνιστά άσκηση δικαιώματος που απορρέει από καθαρά δικονομικού δικαίου διατάξεις, ενώ η εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ είναι παραδεκτή, μόνον όταν πρόκειται για δικαιώματα που απορρέουν από διατάξεις ουσιαστικού δικαίου¹⁴⁷.

ε. Η άμυνα του τρίτου

Αρχικά στη δίκη που ανοίγεται με την ανακοπή των άρθρων 34 ΚΕΔΕ και 986 ΚΠολΔ, ο τρίτος αμυνόμενος δικαιούται να αντιτάξει κατά του ανακόπτοντος-κατασχόντος όλες τις ενστάσεις που αφορούν την οφειλή του και που θα μπορούσε να αντιτάξει και κατά του καθ'ού η εκτέλεση. Στον κατάλογο των ουσιαστικών ενστάσεων που θα αφορούν το κατασχόμενο αντικείμενο, βάλλοντας είτε κατά της κυριότητας του καθ'ού επί του κατασχεθέντος πράγματος, είτε κατά της ύπαρξης οφειλής, ή άλλης υποχρέωσης του τρίτου προς τον καθ'ού, εντάσσονται: Η ένσταση ίδιας κυριότητας του τρίτου επί του κατασχεθέντος, η εξόφληση της κατασχεθείσας απαίτησης, ο συμψηφισμός αυτής έναντι προγενέστερης της επιβολής της κατάσχεσης ανταπαίτησης του τρίτου, η ακυρότητα της δικαιοπραξίας από την οποία απορρέει η κατασχεθείσα απαίτηση, (πχ εικονικότητας της συμβάσεως στην οποία θεμελιώνεται η αξίωση, η ένσταση για τη μείωση του οφειλόμενου από τον τρίτο προς τον καθ'ού χρηματικού ποσού.

Ωστόσο, δεν μπορεί να προβληθεί η ένσταση για μεταξύ του τρίτου και του οφειλέτη συμφωνία για το ανεκχώρητο της κατασχεθείσας απαίτησης (466ΑΚ) ή για την τμηματική εξόφληση αυτής, αφού σχετικές συμφωνίες δε δεσμεύουν τον κατασχόντα δανειστή, ενώ και ο τρίτος στερείται εννόμου συμφέροντος να τις προτείνει. Στις δικονομικές ενστάσεις που μπορεί να προτείνει ο τρίτος, εμπίπτει ιδίως η ένσταση του δεδिकाσμένου¹⁴⁸. Από την άλλη πλευρά, οι ενστάσεις που απορρέουν από τη μεταξύ κατασχόντος και καθ'ού η κατάσχεση υφιστάμενη σχέση και αφορούν στην απαίτηση, υπέρ της οποίας επισπεύδεται η εκτέλεση, δε μπορούν να προταθούν από τον τρίτο προς απόκρουση της ανακοπής του κατασχόντος. Και αυτό βάσει του σκεπτικού ότι ο τρίτος δεν έχει πραγματικό συμφέρον να προσβάλλει την κατάσχεση για ουσιαστικούς λόγους, οπότε δεν πρέπει να του αναγνωρισθεί το δικαίωμα αυτό.

Ο τρίτος μπορεί είτε να προσβάλλει τις σχετικές ενστάσεις στη δίκη της ανακοπής κατά της δήλωσης, ή να προσβάλλει με ανακοπή το κύρος της κατάσχεσης του Δημοσίου

¹⁴⁶ ΑΠ 1147/2018, ΑΠ 261/2017 ΝΟΜΟΣ

¹⁴⁷ ΑΠ 683/1999 ΕΛΔ 2000.376, ΑΠ 37/1989 ΕΛΔ 1990.798, ΑΠ 224/1986 ΕΛΔ 1986.1109, Εφ Λαμίας 41/2016 ΝΟΜΟΣ.

¹⁴⁸ Σοφία Γιαταγάννα «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», στο διαδίκτυο.

αλλά μόνο εάν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα κατά το άρθρο 30 παρ.1 ΚΕΔΕ στοιχεία, οπότε και θα εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 75 ΚΕΔΕ σε συνδυασμό με τις γενικές διατάξεις των άρθρων 159 επόμεν. ΚΠολΔ. Η ακυρότητα δεν επέρχεται αυτοδικαία αλλά απαγγέλλεται δικαστικώς και πάντοτε με τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης(βλ. παρακάτω :Ανακοπή τρίτου)

στ.Αγωγή αποζημίωσης

Από τις διατάξεις του άρθρου 985 παρ. 1 και 3ΚΠολΔ προκύπτει ότι στην περίπτωση κατά την οποία ο τρίτος, εις χείρας του οποίου έγινε η κατάσχεση, παρέλειψε την υποβολή της δήλωσης για το αν υφίσταται η απαίτηση που κατασχέθηκε ή υπέβαλε ανακριβή δήλωση, ευθύνεται έναντι του κατασχόντος σε αποζημίωση. Προϋπόθεση για την ευθύνη του τρίτου είναι το ζημιόγνο γεγονός της παράλειψης της δήλωσης ή της ανακρίβειας της δήλωσης που υποβλήθηκε, η ζημία του κατασχόντος και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ζημιόγνου γεγονότος και της ζημίας.Ο κατασχών πρέπει να επικαλείται και να αποδεικνύει ότι η αδυναμία είσπραξης της απαίτησής του οφείλεται στην παράλειψη του τρίτου να υποβάλει δήλωση. Οφείλει να εκθέσει τόσο το ζημιόγνο γεγονός (παραληφθείσα δήλωση), να προσδιορίσει τη ζημία και το ύψος αυτής, και να εκθέσει τα πραγματικά εκείνα περιστατικά τα οποία βρίσκονται σε αιτιώδη σύνδεσμο με τη ζημία της οποίας η αποκατάσταση ζητείται, όπως επίσης και ότι ο καθ'ού η εκτέλεση οφειλέτης έχει γίνει πλέον αναξιόχρεος και ότι δεν είναι πλέον δυνατή η ικανοποίηση του κατασχόντος δανειστή από την περιουσία του.

Έτσι, δεν αποκλείεται ο κατασχών να αναζητήσει ολόκληρη την απαίτησή του, για την ικανοποίηση της οποίας επιβλήθηκε η κατάσχεση, όταν επικαλείται και αποδεικνύει ότι η μη είσπραξη της οφειλής οφείλεται στη συμπεριφορά του τρίτου, εάν απέκρυψε ή παρέλειψε ορισμένα περιστατικά και από την απόκρυψη αυτή ή παράλειψη, ως αιτίου, ζημιώθηκε ο κατασχών.¹⁴⁹

Η υποχρέωση του τρίτου για αποζημίωση ορίζεται μόνον έναντι του επισπεύδοντος δανειστή και επιδιώκεται η αποζημίωση με αυτοτελή αγωγή. Η αγωγή αυτή δεν ανοίγει δίκη περί την εκτέλεση, καθ' όσον δεν προσβάλλει πράξη της εκτελεστικής διαδικασίας¹⁵⁰. Δεν αποκλείεται και η σύρρευση στο ίδιο δικόγραφο της ανακοπής και αξίωσης περί αποζημίωσης¹⁵¹ εφόσον αποδεικνύεται ζημία του κατασχόντα.

Η κατά πλάσμα του νόμου αρνητική δήλωση του τρίτου, προς την οποία εξομοιώνεται η παράλειψή του να δηλώσει αν οφείλει ή όχι την κατασχεθείσα απαίτηση, δεν έχει άλλες συνέπειες, εκτός από την υποχρέωση αυτού να αποκαταστήσει τη ζημία που προκάλεσε στον κατασχόντα, χωρίς ο τελευταίος να είναι υποχρεωμένος να ασκήσει προηγουμένως και εμπροθέσμως ανακοπή.¹⁵²

❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΤΡΙΤΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 987ΚΠολΔ, το οποίο εφαρμόζεται και επί κατασχέσεων που επιβάλλονται εις χείρας τρίτων κατά το άρθρο 30 Κ.Ε.Δ.Ε., ο τρίτος δεν έχει δικαίωμα να προσβάλλει το κύρος της κατάσχεσης, παρά μόνο αν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα στοιχεία του άρθρου 983ΚΠολΔ ή δεν κοινοποιήθηκε σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 75 ΚΕΔΕ. Συνεπώς, ο τρίτος δεν δύναται κατ' αρχήν να προσβάλλει την κατάσχεση για

¹⁴⁹ΑΠ 663/2017, 752/2017 ΝΟΜΟΣ

¹⁵⁰ΑΠ 1447/2018, 448/2016 ΝΟΜΟΣ.

¹⁵¹ΑΠ 185/1990 ΕΕΝ 1990. 687, ΕφαΘ 6888/2008 ΝΟΜΟΣ, ΕφαΘ 3416/1990

ΕλλΔνη 1991. 1027, ΠΠρΒερ 17/2006 ΝΟΜΟΣ,.

¹⁵²ΑΠ 448/2016 ΝΟΜΟΣ

ουσιαστική ακυρότητα αυτής, εκτός εάν ο νόμος του χορηγεί τέτοιο δικαίωμα ή η ακυρότητα τέθηκε προς το συμφέρον του ή και το συμφέρον του ίδιου ή τέθηκε χάριν του δημόσιου συμφέροντος.

Ο τρίτος δικαιούται να προσβάλλει την κατάσχεση μόνο αν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα κατ' άρθρο 983ΚΠολΔ στοιχεία ή δεν κοινοποιήθηκε στον καθ' ου, δικαιούται δε, να προτείνει όλες τις ενστάσεις που έχει κατά του δανειστή του, καθ' ου η εκτέλεση, που αφορούν την οφειλή του, δε μπορεί όμως να προτείνει ενστάσεις κατά της εκτελεστότητας του τίτλου από το ουσιαστικό ή δικονομικό δίκαιο, μπορεί όμως να προτείνει ενστάσεις βάσει του άρθρου 987ΚΠολΔ, δηλαδή ενστάσεις που αφορούν τις αναφερόμενες σε αυτό πράξεις της διαδικασίας της κατάσχεσης.

Στο πλαίσιο της δίκης επί της ανακοπής η κρατούσα άποψη είναι ότι ο τρίτος δεν μπορεί να επικαλεστεί αποσβεστικούς της απαίτησης λόγους, τους οποίους δεν περιέλαβε στην κατά τα παραπάνω απλή αρνητική δήλωσή του. Υποστηρίζεται όμως και η άποψη ότι η δήλωση του τρίτου ως εξώδικη πράξη της εκτελεστικής διαδικασίας δεν άπτεται, σε σχέση προς την επακολουθούσα δίκη της ανακοπής εναντίον της, κανενός δικονομικού θεσμού, από εκείνους που επιφέρουν αποκλεισμό μη προταθέντων ισχυρισμών.

Σημειώνεται ότι η διάταξη του άρθρου 220 ΚΔΔ, με την οποία ορίζεται ενιαία προθεσμία 30 ημερών (με διαφορετικές κατά περίπτωση αφετηρίες) για την άσκηση ανακοπής κατά πράξης, που εκδίδεται στα πλαίσια διοικητικής εκτέλεσης, εφαρμόζεται αποκλειστικά κατά την εκδίκαση των σχετικών διοικητικών διαφορών από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια (άρθρο 1 παρ. 1 ΚΔΔ), στις κατασχέσεις στα χέρια τρίτου, εφόσον η υποχρέωση του τρίτου είναι δημόσιου δικαίου. Η νεότερη αυτή διάταξη δεν τροποποίησε σιωπηρά τα ισχύοντα για τις προθεσμίες στις ανάλογες διαφορές της διοικητικής εκτέλεσης, που ανήκουν στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων (όταν η υποχρέωση του τρίτου είναι ιδιωτικού δικαίου), η δε θέσπιση διαφορετικών προθεσμιών στη δικονομία κάθε δικαιοδοσίας δεν συνιστά άνιση δικονομική αντιμετώπιση των κατά περίπτωση διαδίκων, υπό την έννοια της παραβίασεως της αρχής της ισότητας του άρθρου 4 του Συντάγματος, διότι η διαφορετική προθεσμία και η διαφορετική αφετηρίαση αυτής στις διαφορές κάθε δικαιοδοσίας δικαιολογείται από τη φύση της πολιτικής ή διοικητικής δίκης, που ανοίγεται με την άσκηση της αντίστοιχης ανακοπής και τις ειδικότερες ρυθμίσεις, που η δικονομία κάθε δικαιοδοσίας έχει προβλέψει ως καταλληλότερες γι' αυτήν.¹⁵³

Εξάλλου, ο τρίτος που δεν μπόρεσε να προβεί στην αρνητική δήλωση εμπρόθεσμα, έχει δικαίωμα, αν η εκπρόθεσμη άσκηση αυτής οφείλεται σε ανώτερη βία ή σε δόλο του αντιδίκου του, να ζητήσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, με αποτέλεσμα να προσδίδεται, με δικαστική απόφαση, στην εκπροθέσμως ασκηθείσα αρνητική δήλωση, η ενέργεια που αυτή θα είχε, αν ήταν εμπρόθεσμη. Η σχετική αίτηση υποβάλλεται με χωριστό δικόγραφο, πρέπει δε ο αιτών να αναφέρει σε αυτή τους λόγους για τους οποίους δεν μπόρεσε να τηρηθεί η προθεσμία, καθώς και ο χρόνος άρσης του εμποδίου που συνιστούσε την ανώτερη βία ή τη γνώση του δόλου.¹⁵⁴

¹⁵³ΑΠ 139/2018 ΝΟΜΟΣ, Γέροντα - Α. Ψάλτη, Ερμηνεία ΚΕΔΕ [β` έκδοση - 2013], σελ. 357, Σχόλια του Ιωάννη Μπακόπουλου, Παρέδρου ΝΣΚ, για την με αριθμό 139/2018 απόφαση του Αρείου Πάγου στο e-mail του Ν.Σ.Κ., ΣτΕ 759/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁴ΜονΕφΔωδεκανήσου 56/2018 ΝΟΜΟΣ.

❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

Το ζήτημα της άμυνας του καθ'ού η εκτέλεση κατά της επισπευδόμενης εκτέλεσης εις χείρας τρίτου συνδέεται άμεσα με την ανυπαρξία της υποχρέωσης για κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον καθ'ού, ο οποίος παραμένει απληροφόρητος για την επιβολή της κατάσχεσης και την επέλευση σε βάρος του των σημαντικών συνεπειών της .

Ο οφειλέτης όμως δεν παραμένει κατά το στάδιο αυτό απροστάτευτος, αφού μπορεί να ασκεί κατά των πράξεων της διαδικασίας κατάσχεσης, τις οποίες εκ των υστέρων πληροφορείται, την ανακοπή που προβλέπει το άρθρο 217 του ΚΔΔ και τα άρθρο 73 παρ. 2 του ΚΕΔΕ και 933 ΚΠολΔ.

Το κύρος της κατάσχεσης δικαιούται να προσβάλλει ο οφειλέτης του κατασχόντος, ασκώντας την ανακοπή του άρθρου 73 ΚΕΔΕ , εφαρμοζομένου και του άρθρου 933 ΚΠολΔ. Οι αντιρρήσεις που προβάλλονται μπορεί να αφορούν : Α) στην εγκυρότητα του εκτελεστού τίτλου Β) στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης Γ) στην απαίτηση. Οι εν λόγω αντιρρήσεις μπορεί να βάλουν κατά της εγκυρότητας του εκτελεστού τίτλου, και δη να αφορούν τυπικά ή ουσιαστικά ελαττώματα του τίτλου, όπως η μη περιγραφή του εκτελεστήριου τύπου ή στην ακυρότητα του συμβολαιογραφικού εγγράφου, ή πειραιτέρω στην καταχρηστικότητα της επισπευδόμενης εκτέλεσης, ή και στην έλλειψη νομιμοποίησης (ενεργητικής ή παθητικής).¹⁵⁵ Πειραιτέρω, ως προς τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης μέσω της ανακοπής των άρθρων 73 ΚΕΔΕ και 933 ΚΠολΔ μπορεί να πλήττεται η εγκυρότητα των πράξεων της διαδικασίας, ή της κύριας διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως π.χ. να προσάπτονται ελαττώματα στην σύνταξη και την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση, στο περιεχόμενο του κατασχετηρίου κλπ. Τέλος, όσον αφορά στην τρίτη κατηγορία, οι αντιρρήσεις κατά της απαίτησης μπορεί να αφορούν την απαίτηση του κατασχόντος δανειστή και συγκεκριμένα το ύψος αυτής ή τα επιμέρους κονδύλια, ή την κατασχεθείσα απαίτηση του οφειλέτη του κατασχόντος έναντι του τρίτου, η οποία για παράδειγμα μπορεί να είναι ακατάσχετη να εξαρτάται από αντιπαροχή κλπ. Τις αντιρρήσεις αυτές δικαιούνται να προτείνουν και οι δανειστές του καθ'ού η κατάσχεση οφειλέτη, οι οποίοι νομιμοποιούνται προς άσκησης της κατ'άρθρον 933 ΚΠολΔ ανακοπής(933 παρ.1 ΚΠολΔ) εφόσον δικαιολογούν έννομο συμφέρον. Με την ανακοπή αυτή ο καθ'ού η εκτέλεση (και οι δανειστές του) μπορεί να προτείνει τις κατά της εκτελέσεως ενστάσεις του, όχι όμως και τις ενστάσεις του τρίτου, διότι όσον αφορά αυτές τις ενστάσεις εμποδίζεται από το άρθρο 262 παρ.2 ΚΠολΔ.Δε μπορεί για παράδειγμα να ισχυριστεί ότι υπάρχουν ελαττώματα της επίδοσης του κατασχετηρίου προς τον τρίτο.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας της κατάσχεσης εις χείρας του τρίτου, ο τρίτος, όταν γίνεται καθ' ου η εκτέλεση με βάση την καταφατική δήλωσή του στη νέα διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία πλέον επισπεύδεται εναντίον του, προς ικανοποίηση της κατασχεθείσης και αναγκαστικώς εκχωρηθείσης απαίτησης, δεν χάνει το δικαίωμά του να αμφισβητήσει την ύπαρξη ή και την έκταση της υποχρέωσής του με ανακοπή του του άρθρου 73 ΚΕΔΕ , εφαρμοζομένου και του άρθρου 933 ΚΠολΔ. και με λόγο που αφορά την ανυπαρξία ή την απόσβεση ή την

¹⁵⁵ ΜΠΡΑΘ 3292/2008 (ΕΠολΔ 2009.97 (98)) : «Ο καθ'ού η εκτέλεση οφειλέτης δικαιούται να προσβάλλει τις πράξεις και τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του με κατάσχεση στα χέρια τρίτου με την ανακοπή με τις προϋποθέσεις, τους περιορισμούς και τη διαδικασία των άρθρων 933 ΚΠολΔ, διότι η κατάσχεση στα χέρια τρίτου αποτελεί μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης προς ικανοποίηση των χρηματικών απαιτήσεων.»

έκταση της αξιώσεως για την ικανοποίηση της οποίας επισπεύδεται εις βάρος του η αναγκαστική εκτέλεση και όχι τον τίτλο (όχι δηλαδή την ύπαρξη ή το κύρος της καταφατικής δηλώσεως). Δηλαδή, η υποβολή της καταφατικής δήλωσης δεν προκαλεί έκπτωση από το δικαίωμα του τρίτου, ως καθ' ου η εκτέλεση, να προβάλει αντιρρήσεις που αφορούν την απαίτηση, η οποία αρχικώς κατασχέθηκε εις χείρας του και προς ικανοποίηση της οποίας επισπεύδεται στη συνέχεια η εναντίον του εκτέλεση με βάση τη δήλωσή του.

❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ ΑΠΟ ΛΟΙΠΟΥΣ ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Δημόσιο για την ικανοποίηση των απαιτήσεών του κατά του οφειλέτη του μπορεί να κατάσχει εις χείρας τρίτου χρηματική απαίτηση του οφειλέτη του έναντι του τρίτου. Στην περίπτωση αυτή, οι (λοιποί) δανειστές του οφειλέτη του Δημοσίου δικαιούνται να προσβάλλουν την επιβληθείσα από το Δημόσιο κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου, με την ανακοπή του άρθρου 933ΚΠολΔ και υπό τις εκεί προϋποθέσεις, το οποίο εφαρμόζεται στην περίπτωση αυτή, κατ' άρθρο 89 του ΚΕΔΕ, προβάλλοντας ακυρότητα αυτής, προκειμένου να ισχυροποιηθεί δική τους μεταγενέστερη κατάσχεση στο ίδιο περιουσιακό στοιχείο. Αντικείμενο της ανακοπής αυτής από το άρθρο 933ΚΠολΔ των (λοιπών) δανειστών του οφειλέτη του Δημοσίου είναι η ακύρωση της αναγκαστικής κατάσχεσης στα χέρια του τρίτου, που επέβαλε το Δημόσιο για την ικανοποίηση της απαίτησής του¹⁵⁶.π.χ. Το Δημόσιο κατάσχει εις χείρας εργολάβου απαίτηση κατά οφειλέτη. Τρίτος δανειστής του οφειλέτη ανακοπή κατά 933 κατά του δημοσίου διότι το εργολαβικό αντάλλαγμα είναι ακατάσχετο και έχει έννομο συμφέρον γιατί ο ίδιος οφειλέτης του οφείλει .

6.ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ¹⁵⁷

α.Πριν τη δημοσίευση του ν.4335/2015, ο οφειλέτης, σε βάρος του οποίου επισπευδόταν εκτέλεση με βάση καταψηφιστική απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, είχε τη δυνατότητα., να αμυνθεί κατά οποιασδήποτε πράξης της εκτελεστικής διαδικασίας, ασκώντας την ανακοπή του άρθρου 933 του ΚΠολΔ, καθώς και την προβλεπόμενη από το άρθρο 938 του ίδιου Κώδικα αίτηση αναστολής εκτέλεσης. Αίτηση αναστολής στη βάση της προϋπάρχουσας ρύθμισης μπορούσε να ασκηθεί μέχρι την εκχώρηση της απαίτησης του καθ'ού στον κατασχόντα ως αποτέλεσμα της καταφατικής δήλωσης του τρίτου, κατά τα προβλεπόμενα στον ΚΠολΔ.Το χρονικό αυτό διάστημα ήταν περιορισμένο και αποτελεσματική προστασία παρείχετο με λήψη σημειώματος, πριν δηλ. τη συζήτηση της αιτήσεως αναστολής, που εμπόδιζε την εκτέλεση (938 παρ.2 ΚΠολΔ). Η αναστολή οπότε ανέπτυσε σημασία σε περίπτωση καταφατικής δήλωσης.

Ήδη, όμως, μετά την κατάργηση του άρθρου 938με το άρθρο όγδοο του άρθρου 1 του ν.4335/2015, ο οφειλέτης μπορεί να ασκήσει τέτοια αίτηση αναστολής κατά πράξης της αναγκαστικής εκτέλεσης μόνο στις προβλεπόμενες από το άρθρο 937 παρ. 1 περ. γ'ΚΠολΔ περιπτώσεις, δηλαδή, σύμφωνα με τη διατύπωση της εν λόγω διάταξης, στις περιπτώσεις «άμεσης εκτέλεσης». Όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του ν. 4335/2015, σκοπός της εισαγωγής των νέων ρυθμίσεων που αφορούν τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης, ήταν η μείωση των χρονικών καθυστερήσεων που παρατηρούνταν, υπό την ισχύ του προγενέστερου

¹⁵⁶ΑΠ 1484/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁷Γεώργιος Κόντης «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δικονομικό δίκαιο»,σελ.70 επ./Γ.Ορφανίδης «Η αναστολή εκτελέσεως για ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων μετά το ν. 4335/2015, 2017, σελ.61 επ.

καθεστώς, στην εξέλιξη και περάτωση της διαδικασίας αυτής και οι οποίες οφείλονταν, μεταξύ άλλων, στο μεγάλο αριθμό ενδίκων βοηθημάτων που παρέχονταν στον επισπεύδοντα και τον οφειλέτη. Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι ο νομοθέτης από τη μία προέβη σε κατάργηση του άρθρου 938, που αφορούσε κάθε είδος αναγκαστικής εκτέλεσης, και από την άλλη διατήρησε, με τη νέα ρύθμιση του άρθρου 937 (παρ. 1 περ. γ') του ΚΠολΔ, τη δυνατότητα άσκησης αίτησης αναστολής αποκλειστικά κατά πράξεων της άμεσης εκτέλεσης, έχοντας υπόψη ότι για το βασικότερο μέσο έμμεσης εκτέλεσης, δηλαδή την κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη με, επακόλουθο πλειστηριασμό, όλες οι αιτιάσεις που αφορούν τη διαδικασία πριν τη διενέργεια του πλειστηριασμού δύνανται να προβληθούν από τον οφειλέτη με την ανακοπή του άρθρου 933 του ΚΠολΔ, η απόφαση επί της οποίας, σύμφωνα με το άρθρο 954 παρ. 4 του ΚΠολΔ, εκδίδεται πριν τον πλειστηριασμό. Επομένως, επί κατάσχεσης και πλειστηρίασης περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη για την ικανοποίηση χρηματικών αξιώσεων του δανειστή, η αίτηση αναστολής δεν έχει πλέον λόγο ύπαρξης, εφόσον ο οφειλέτης μπορεί να αμυνθεί εγκαίρως με την ανακοπή, προβάλλοντας όλα τα παράπονά του, που αφορούν την εκτελεστική διαδικασία, πριν τη μετάθεση της κυριότητας του κατασχεθέντος πράγματος στον υπερθεματιστή και, επομένως, πριν συντελεσθεί ανεπανόρθωτη βλάβη του¹⁵⁸.

Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο στις περιπτώσεις επίσπευσης διαδικασίας εκτέλεσης που δεν περιλαμβάνει στάδιο πλειστηριασμού, όπως είναι η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, που επιβάλλεται για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων του Δημοσίου και η οποία θεωρείται, επίσης, ως πράξη έμμεσης εκτέλεσης. Η εν λόγω διαδικασία κατάσχεσης ολοκληρώνεται σε σύντομο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα να αποστερείται ο οφειλέτης βάρος του οποίου επισπεύδεται, από τη δυνατότητα άσκησης αίτησης αναστολής μετά από ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ. Ενόψει των ανωτέρω κατά την τελεολογική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 937 παρ. 1 περ. γ', που είναι και η μόνη σύμφωνη προς το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μεταξύ των περιπτώσεων «άμεσης εκτέλεσης», στις οποίες επιτρέπεται η άσκηση αίτησης αναστολής μετά από ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ, περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις επιβολής κατάσχεσης χωρίς επακόλουθο πλειστηριασμό, όπως η κατάσχεση εις χείρας τρίτου.¹⁵⁹

Στο πλαίσιο της αίτησης αναστολής εκτέλεσης όταν η εκτέλεση αυτή επισπεύδεται από το Δημόσιο σύμφωνα με το ΚΕΔΕ, ύστερα από την κατάργηση του άρθρου 938 ΚΠολΔ υποστηρίζεται ότι θα μπορούσε να γίνει λόγος για περίπτωση άμεσης εκτέλεσης για τους εξής δύο λόγους. Πρώτον διότι όπως αναφέρθηκε δεν απαιτείται επίδοση στον καθ'ού του κατασχετηρίου, και η κατάσχεση ολοκληρώνεται με την επίδοση στον τρίτο. Και δεύτερον, επειδή αυτοδικαίως επειδή λαμβάνει χώρα η αναγκαστική εκχώρηση με την επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο, και επομένως όλη η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης ολοκληρώνεται με μία πράξη. Επομένως, θεωρούμενη ως άμεση εκτέλεση μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 937 ΚΠολΔ και να δικαιολογηθεί η αναστολή εκτέλεσης.

¹⁵⁸Υπήρξε σκέψη για την παροχή προσωρινής προστασίας μέσω της διατάξεως του άρθρου 731 ΚΠολΔ (προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης) εφόσον υπάρχει βάσιμος κατά το άρθρο 933 ΚΠολΔ λόγος ανακοπής κατά της επιχειρούμενης εκτέλεσης και πιθανολογείται η ευδοκίμηση της ανακοπής και η ανατροπή του εκτελεστού τίτλου. Ο Άρειος Πάγος φαίνεται μάλιστα να προέκρινε τη λύση αυτή της προσωρινής στη ρύθμιση προσωρινής κατάστασης του άρθρου 731 ΚΠολΔ. Δέχτηκε ότι σε περίπτωση που δεν μπορεί να τηρηθεί η προθεσμία των 60 ημερών για την έκδοση της απόφασης της ανακοπής από τη συζήτησή της μπορεί να γίνει εφαρμογή του ως άνω θεσμού, και περαιτέρω ανέφερε ρητώς ότι το ίδιο ισχύει και για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

¹⁵⁹ΔΠρΠειρ 227/2018 ΝΟΜΟΣ

Πάντως η νομολογία του Αρείου Πάγου σε επίπεδο προσωρινής δικαστικής προστασίας επί κατασχέσεως χρηματικής απαίτησης εις χείρας τρίτου πρόταξε τη λύση της ευθείας εφαρμογής των άρθρων 731-732 ΚΠολΔ περί προσωρινής ρύθμισης κατάστασης, υπό τοπρίσμα και της διασφάλισης και της διασφάλισης του συνταγματικού δικαιώματος δικαστικής προστασίας του οφειλέτη (20Σ και 6παρ.1 ΕΣΔΑ).

Στο πλαίσιο της διοικητικής εκτέλεσης ο δικαστής εντάσσει στο ρυθμιστικό πεδίο αναστολής της κατάσχεσης την ολική αποδέσμευση των τραπεζικών λογαριασμών του οφειλέτη ώστε να παρασχεθεί σε αυτή η δυνατότητα διενέργειας τραπεζικών συναλλαγών από και προς τους λογαριασμούς αυτούς¹⁶⁰, τη μερική αποδέσμευση των ήδη κατασχεθέντων χρημάτων ή όσων θα κατατεθούν¹⁶¹, την αποδέσμευση μόμο των μελλοντικών απαιτήσεων του οφειλέτη¹⁶² προκειμένου ο οφειλέτης να μπορεί να προβαίνει σε περιορισμένες συναλλαγές που συνδέονται με τις λειτουργικές ανάγκες της, όπως η πληρωμή μισθοδοσίας εργαζομένων κ.α. Ακόμη το δικαστήριο δύναται να διατάξει πλήρη αποδέσμευση τραπεζικού λογαριασμού επιχείρησης ο οποίος είναι συνδεδεμένος με τερματικό για αποδοχή συναλλαγών με κάρτα. Ακόμα, το δικαστήριο δύναται να ορίσει ότι από τα χρηματικά ποσά που πιστώνονται στον τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη ένα τμήμα τους θα αποδίδεται στο κατασχόν Δημόσιο, ενώ το υπόλοιπο θα αναλαμβάνεται από τον οφειλέτη.¹⁶³ Μάλιστα και από πολιτικούς δικαστές έχουν εκδοθεί προσωρινές διαταγές αποδέσμευσης τραπεζικών λογαριασμών στο πλαίσιο οικείων αιτήσεων αναστολής εκτέλεσης, μία εκ των οποίων βασιζόταν στην αναλογική εφαρμογή του άρθρου 937 παρ. 1 περ.γ ΚΠολΔ.¹⁶⁴

Σε περίπτωση ,όμως, που με δικαστική απόφαση ανασταλεί η εκτέλεση του κατασχετηρίου π.χ. με απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, κάθε χρονικώς επόμενη της έκδοσης του κατασχετηρίου ενέργεια και αντίστοιχη έννομη συνέπεια αδρανοποιείται και παρεμποδίζεται ,με αποτέλεσμα όλες οι πράξεις που έπονται της έκδοσης του κατασχετηρίου να απωλέσουν προσωρινά το νόμιμο έρεισμά τους, να μην υπάρχει δυνατότητα συγκρότησης νομίμου τίτλου κα διενέργεια ταμειακής βεβαίωσης της κατασχεθείσας οφειλής, εις βάρος του τρίτου και ως εκ τούτου η όλη ενέργεια της κατάσχεσης και της επελευθέρωσης αναγκαστικής εκχώρησης και της απαγόρευσης διάθεσης να αναστέλλεται και παρεμποδίζεται προσωρινά κατά το τυχόν μη εκτελεσθέν μέρος που αφορά στα μετά την ημερομηνία της επελευθέρωσης αναστολής ληξιπρόθεσμες και απαιτητές μελλοντικές απαιτήσεις όπως μισθώματα.¹⁶⁵ Δεν περιλαμβάνεται στο εννοιολογικό εύρος της τυχόν χορηγούμενης αναστολής εκτέλεσης αποκαταστατικό περιεχόμενο των συνεπειών που επήλθαν ήδη πριν την έκδοση της απόφασης περί αναστολής και άρα ο τρίτος οφείλει εξ ίδιας υποχρέωσης να καταβάλλει τις ήδη εκχωρημένες (γεγεννημένες ή μελλοντικές) στο κατασχόν Δημόσιο απαιτήσεις.

Σχετικά, μάλιστα, με την δυνατότητα αναστολής, μετά από ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ, κρίθηκε ότι προϋπόθεση αναστολής, υπό μορφή προσωρινής ρύθμισης, στα πλαίσια ανακοπής με τις διατάξεις του ν. 4335/2015, είναι να μην έχει αρχίσει η εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης, συνεπώς, εφόσον έχει ήδη

¹⁶⁰ ΜΔΠρΘεσσαλ. (ασφ) 4/2018, ΜΔΠρΠειραιά (ασφ) 420/2017, ΜΔΠρΑθηνών (ασφ) 1764/2017

¹⁶¹ ΜΔΠρΛιβαδειάς (ασφ) 52/2016.

¹⁶² ΜΔΠρΘεσσαλ (ασφ) 24/2018, 480/2017, 287/2017.

¹⁶³ ΜΔΠρΣερρών (ασφ) 3/2018, 4/2018.

¹⁶⁴ Η από 12-1-2018 προσωρινή διαταγή του Προέδρου Πρωτοδικών του Πρωτοδικείου Αθηνών.

¹⁶⁵ Γν/ση ΝΣΚ 91/2014 ΝΟΜΟΣ.

λάβει χώρα κατάσχεση εις χείρας τρίτου, η οποία συνιστά είδος έμμεσης αναγκαστικής εκτέλεσης, δεν χωρεί αναστολή για το κατασχεθέν ορισμένο ποσό, ενώ χορηγείται αναστολή για το υπολειπόμενο ποσό, πέραν του κατασχεθέντος¹⁶⁶.

Πάντως, στο πλαίσιο των αιτήσεων αναστολής εκτέλεσης των κατασχέσεων εις χείρας τρίτου, οι συχνά προβαλλόμενοι ισχυρισμοί της ανεπανόρθωτης βλάβης από την κατάσχεση μισθών, συντάξεων ή τραπεζικών καταθέσεων φαίνεται να δημιουργούν μία προβληματική και από λίγες αποφάσεις φαίνονται δύο τρόποι αντιμετώπισης: Μία πρώτη κατηγορία αποφάσεων αντιμετωπίζει έμμεσα το θέμα και χωρίς να απορρίπτει, για το λόγο αυτό τους ισχυρισμούς σχετικά με την πρόκληση ανεπανόρθωτης βλάβης από την κατάσχεση π.χ. σύνταξης του αιτούντος, προσθέτει και μία αποστροφή ότι πάντως αυτή είναι ακατάσχετη.¹⁶⁷ Υπάρχει και η άλλη κατηγορία αποφάσεων που απορρίπτουν το λόγο περί ανεπανόρθωτης βλάβης από την κατάσχεση εις χείρας τρίτου με το σκεπτικό ότι όταν η σύνταξη υπολείπεται του ακατασχετού και του εκ του νόμου προστατευτέου ποσού, δεν υφίσταται αντικείμενο χορήγησης αναστολής από το δικαστήριο.¹⁶⁸

Πάντως πρέπει να σημειωθεί ότι από το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, κατοχυρώνονται όχι μόνον η αξίωση εκτέλεσης του δανειστή, αλλά και τα διάφορα είδη αναστολών εκτέλεσης του οφειλέτη¹⁶⁹. Ο θεσμός της αναστολής εκτέλεσης αποτελεί μορφή προσωρινής δικαστικής προστασίας, που επίσης αποτελεί εκδήλωση της αξίωσης προς παροχή έννομης προστασίας.

Αναφορικά με τις προσωρινές διαταγές τίθεται το ζήτημα είτε της άρσης της επιβληθείσας κατάσχεσης είτε της διακοπής των αποτελεσμάτων της κατάσχεσης για το μέλλον είτε της απόδοσης χρημάτων. Στις περιπτώσεις αυτές οι τράπεζες προβάλλουν προβλήματα που αφορά στο λογισμικό τους έτσι ώστε να είναι δυσχερής η εκτέλεση της προσωρινής διαταγής¹⁷⁰.

7. ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ¹⁷¹

Η κατάσχεση εις χείρας τέταρτου δεν προβλέπεται από τον ΚΠολΔ, ωστόσο η κατάσχεση εις χείρας τέταρτου είναι δύο ταυτόχρονες κατασχέσεις εις χείρας τρίτου σε ένα ενδεχομένως κατασχετήριο: μια πρώτη πλαγιαστικώς ασκούμενη κατάσχεση εις χείρας τρίτου υπό την αίρεση ότι υπάρχει η πρώτη. Στην πρώτη κατάσχεση ο κατασχών ενεργώντας ως μη δικαιούχος διάδικος ασκεί πλαγιαστικά τα δικαιώματα του οφειλέτη του προς επιβολή κατάσχεσης εις χείρας τρίτου. Στη δεύτερη κατάσχεση, ο κατασχών ενεργεί εξ ιδίου δικαίου για να εξασφαλιστεί έναντι της αφερεγγυότητας του οφειλέτη του και πιθανώς έναντι των κακόβουλων ενεργειών του οφειλέτη αλλά και του οφειλέτη του οφειλέτη του¹⁷². Το άρθρο 72ΚΠολΔ νομιμοποιεί το δανειστή να επιβάλλει κατάσχεση εις χείρας τέταρτου, δηλαδή να ασκήσει πλαγιαστικώς κατάσχεση εις χείρας τρίτου και έτσι να εισπράξει αμέσως το ποσό

¹⁶⁶ΑΠ 11/2017 ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁷ΔΠρΘεσσαναστολ.212/2014, ΔΠρΑθ2727/2013, ΔΠρΘεσσαναστ 182/2014, 169/2014

¹⁶⁸ΔΠρΘεσσαναστ 182/2014, 169/2014, Ευαγγελία Παυλίδου «Επίκαιρα ζητήματα προσωρινής δικαστικής προστασίας» ΔιΔικ5/2015, σελ. 653, 654.

¹⁶⁹Γεσίου-Φαλιτή Π., «Ζητήματα δικών περί την εκτέλεση», 2004, σελ. 31.

¹⁷⁰Νικόλαος Πανταζής ο.π. σελ. 121

¹⁷¹ΜΠΡ ΡΟΔ 233/2018 ΝΟΜΟΣ.

¹⁷²Κατάσχεσεις εις χείρας τέταρτου, Ιωάννης Δεληκωστόπουλος / Γεώργιος Κοπακάκης, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 2017, 248).

που αναλογεί στην απαίτηση του¹⁷³. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η δυνατότητα άμεσης είσπραξης της απαίτησης από τον κατασχόντα .

8.Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ Ή ΕΔΡΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Η κατάσχεση απαιτήσεων κατά τρίτου με κατοικία ή έδρα στο εξωτερικό δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά¹⁷⁴. Στο χώρο του ελληνικού αστικού δικονομικού δικαίου δεν ορίζεται ρητά εάν οι διατάξεις που ρυθμίζουν την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες είτε ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης, είτε ο τρίτος κατοικούν στο εξωτερικό. Η διάταξη του άρθρου 985ΚΠολΔ, η οποία επιβάλλει στον τρίτο το βάρος της δήλωσης εντός οκταήμερης προθεσμίας από τη λήψη του κατασχετηρίου εγγράφου ενώπιον του γραμματέα του ειρηνοδικείου του τόπου της κατοικίας του, σχετικά με την ύπαρξη και το ύψος της απαιτήσεως, δύσκολα μπορεί να εφαρμοσθεί, εάν ο τρίτος κατοικεί στο εσωτερικό αλλοδαπής έννομης τάξης.

Η κατάσχεση στα χέρια τρίτου που κατοικεί ή διαμένει ή έχει την έδρα του στην αλλοδαπή μπορεί να είναι αποτελεσματική, αν καταστεί δυνατή η επίδοση του κατασχετηρίου στην ημεδαπή, π.χ. αν ο τρίτος έχει στην ημεδαπή αντίκλητο. Όταν επιδιώκει να κάνει χρήση του μέσου της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, αλλά χρειάζεται να στραφεί κατά οφειλέτη ή τρίτου που κατοικούν ή εδρεύουν στην αλλοδαπή, ο δανειστής που έχει αποκτήσει δικαστική απόφαση ή άλλον εκτελεστό τίτλο στην Ελλάδα έχει στη διάθεσή του άλλη δυνατότητα, η οποία συνίσταται στην κήρυξη της εκτελεστότητας του ελληνικού εκτελεστού τίτλου στην αλλοδαπή και στη συνέχεια στην επίσπευση της διαδικασίας της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, όπως αυτή προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους όπου κηρύχθηκε η εκτελεστότητα¹⁷⁵.

9.Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΟΦΕΙΛΩΝ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Με τον με αριθμό 655/2014 Κανονισμό (Ε.Ε.) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ο οποίος ετέθη σε εφαρμογή από τις 18 Ιανουαρίου 2017, εισάγεται με τη μορφή ενός μέτρου διασφάλισης της επιγενόμενης αναγκαστικής εκτέλεσης, ουσιαστικά δηλαδή, με τη μορφή αναγκαστικής κατάσχεσης, η ευρωπαϊκή διαταγή δέσμευσης τραπεζικού λογαριασμού προς διευκόλυνση της διασυνοριακής είσπραξης οφειλών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Με τη θέσπιση της διαταγής δέσμευσης τραπεζικού λογαριασμού επιδιώκεται η διευκόλυνση της ανάκτησης επιχειρηματικών οφειλών και συνεπώς η ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς και της ανταγωνιστικότητας μέσω της διευκόλυνσης των συναλλαγών και της μείωσης της διακινδύνευσης. Η διαταγή δέσμευσης, μπορεί να υποβληθεί και ηλεκτρονικά και πρέπει να περιέχει τα στοιχεία του πιστωτή το ποσό της υπό δέσμευση χρηματικής απαίτησης και το IBAN του πιστωτικού ιδρύματος και την υπογραφή του δικαστή. Κατά το άρθρο 23 του Κανονισμού η διαταγή δέσμευσης που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος διαβιβάζεται στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης και κοινοποιείται άμεσα και στον οφειλέτη. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να υποβάλλει δήλωση. Περαιτέρω, όπως ορίζει το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού μία υπόθεση είναι διασυνοριακή, όταν ο τραπεζικός λογαριασμός τηρείται σε κράτος μέλος

¹⁷³Καστριώτης, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009, 54.

¹⁷⁴Γέσιου - Φαλιση, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Η Διεθνής Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 860 επ.

¹⁷⁵ΠολΠρΑθηνών 3438/2018, ΜονΠρ Αθηνών 1661/2019 ΝΟΜΟΣ,

διαφορετικό από α) το κράτος μέλος του δικαστηρίου στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση της διαταγής δέσμευσης ή β) το κράτος μέλος της κατοικία του δανειστή.¹⁷⁶

10.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σε μια εποχή όπου το δημόσιο συμφέρον συγχέεται με το ταμειακό συμφέρον του δημοσίου, η επίκληση του δημόσιου συμφέροντος γίνεται άλλοτε ως λόγος περιορισμού και άλλοτε ως λόγος διεύρυνσης της προστασίας των δικαιωμάτων. Η με αριθμό 359/2018 απόφαση του ΣτΕ αναφέρει ότι κρίση του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. για τη λήψη των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης που προβλέπονται από τις διατάξεις αυτές είναι μεν ελεύθερη, όμως δεν πρέπει να παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης, κατά την οποία η Διοίκηση οφείλει να απέχει από τη λήψη μέτρων αναγκαστικής είσπραξης τα οποία δεν είναι αναγκαία ούτε κατάλληλα για την επίτευξη του σκοπού της είσπραξης των εσόδων, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων¹⁷⁷, τηρουμένης και της αρχής της αναλογικότητας.

¹⁷⁶ Γεώργιος Κόντης «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δικονομικό δίκαιο».

¹⁷⁷ ΣτΕ 848-850/2012 ΝΟΜΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαθρακοκοίλης Βασίλη, "ΕρμΚΠολΔ", τόμος ΣΤ', 1997.
- Γιαταγάνα Σοφία «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου», <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2688613/theFile>.
- Γέροντας Απ. – Ψάλτης Αθ., Ερμηνεία ΚΕΔΕ [β' έκδοση - 2013].
- Γεσίου-Φαλτσή «Δίκαιο Αναγκαστικής εκτελέσεως-Ειδικό μέρος»/τόμος 2^{ος}. 2001.
- Γεσίου-Φαλτσή Π., «Ζητήματα δικών περί την εκτέλεση», 2004.
- Γεσίου - Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Η Διεθνής Αναγκαστική Εκτέλεση.
- Γεωργιάδης Απόστολος, «Ενοχικό Δίκαιο Γενικό Μέρος», έκδ. 1999.
- Δεληκωστόπουλος Ιωάννης, Κατάσχεσις εις χείρας τέταρτου.
- Καστριώτης, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009.
- Κόντης Γεώργιος «Επίκαιρα ζητήματα κατάσχεσης τραπεζικών λογαριασμών κατά το εθνικό και κοινοτικό δικονομικό δίκαιο».
- Κοττακάκης Γεώργιος, Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου 2017, 248.
- Κορδή-Αντωνοπούλου «Το νομικό πλαίσιο των αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων και η αγορά αξιών της στο Χρηματιστήριο αξιών ΑΕ», 2010.
- Μαρκουλάκης Μ., Παρατηρήσεις στην ΑΠ 435/2015, ΕΠολΔ 2016.384(389).
- Μάζης Π., Κατάσχεση στα χέρια τρίτου με βάση τις διατάξεις του ΚΕΔΕ, ΕλλΔνη (47) 2006.724 .
- Μητσόπουλος Γ., Γνωμοδότηση, Ελλ Δ/νη (25) 1984.18.
- Μπακόπουλος Ιωάννης, Πάρεδρος ΝΣΚ, Σχόλια για τη με αριθμό 139/2018 απόφαση του Αρείου Πάγου, 2019
- Μπρίνιας Ιωάννης «Αναγκαστική εκτέλεση» τομ.ΙΙΙ, 2001.
- Νίκας Ν. «Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως ΙΙ-Ειδικό μέρος» 2012.
- Παναγόπουλος Κ., Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου ΕφΑΔ 2016.17..
- Πανταζής Νικόλαος «Κώδικας Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων».
- Ποδημάτα Ε., Ζητήματα από την κατάσχεση στα χέρια τρίτου κατά τον ΚΕΔΕ (Ν.Δ.356/1974), ΕλλΔνη (41)2000.1517.
- Ορφανίδης Γ. «Η αναστολή εκτελέσεως για ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων μετά το ν. 4335/2015, 2017.
- Ορφανίδης Γ., Οι προϋποθέσεις για την επιβολή κατασχέσεως εις χείρας τρίτου, Εισήγηση σε Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 41ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων.
- Στεφανάκης Εμμανουήλ «Κατασχέσεις εις χείρας τραπεζικού πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου», <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2683576/theFile>.
- Τομαρά Δ., Η Αναγκαστική Είσπραξη Δημοσίων Εσόδων κατά τον ΚΕΔΕ, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2014 (2).
- Ψυχογιός Θεόδωρος, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους «Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ», 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.α.Γενικά.....	1
β. Η τριμερής δικονομική σχέση.....	1
γ. Η νομική φύση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.....	2
2. Η ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ ΓΙΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΕΔΕ	3
α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	3
β. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΓΚΥΡΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ.....	3
i. Κατασχετήριο	3
ii. Ουσιώδη στοιχεία του κατασχετηρίου.....	4
iii. Έγκυρη επίδοση του κατασχετηρίου.....	5
iv. Συνταγματική η μη κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον οφειλέτη	6
v. Αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.....	7
vi. Ακατάσχετα εις χείρας τρίτου	8
❖ Ποσό ακατασχέτου των καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα και υποχρέωση γνωστοποίησης ακατάσχετου λογαριασμού	10
❖ Ειδικές περιπτώσεις ακατασχέτων	12
❖ Ακατάσχετα επιδόματα και παροχές	14
vii. Κατάσχεση απαίτησης μέλλουσας ή υπό αίρεση ή υπό προθεσμία	15
γ. ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	18
❖ Το τραπεζικό ενέχυρο	19
i. Ηλεκτρονικές κατασχέσεις.....	20
ii. Ειδική περίπτωση: οφειλές άνω των 70.000 ευρώ	23
iii. Επίδοση κατασχετηρίου εις χείρας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας	24
δ. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ	25
i. Η δέσμευση του κατασχομένου περιουσιακού στοιχείου - Η άρση της εξουσίας διάθεσης επί της κατασχεθείσας περιουσίας.....	25
ii. Η αναγκαστική εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης	27
iii.Απαγόρευση συμψηφισμού ανταπαιτήσεων που γεννήθηκαν μεταγενέστερα της κατάσχεσης.....	28
❖ Ο συμψηφισμός μελλοντικών ή υπό αίρεση απαιτήσεων	30
iv. Η υποχρέωση του τρίτου προς καταβολή ή παράδοση του κατασχεμένου	30

ν. Ζητήματα από την άρση της μη νόμιμης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου	31
4. Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΘΕΙΣΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	36
α. Δήλωση τρίτου.....	36
β. Θετική/καταφατική δήλωση τρίτου.....	37
γ. Αρνητική δήλωση τρίτου.....	38
❖ Συνέπειες μη υποβολής της δήλωσης	41
❖ Δήλωση εκ μέρους μισθωτών.....	42
5. ΑΝΑΚΟΠΗ.....	42
❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑΣΧΟΝΤΟΣ	43
α. Δικαιοδοσία.....	45
β. Κατά τόπο αρμοδιότητα.....	45
γ. Διαδικασία εκδίκασης ανακοπής ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων	45
δ. Το ορισμένο της ανακοπής.....	46
❖ Δυνατότητα κήρυξης της απόφασης επί της ανακοπής προσωρινά εκτελεστής (άρθρα 907 επόμ. ΚΠολΔ).....	48
❖ Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος ως λόγος ανακοπής.....	49
ε. Η άμυνα του τρίτου	49
στ. Αγωγή αποζημίωσης.....	50
❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΤΡΙΤΟΥ.....	50
❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΟΦΕΙΛΕΤΗ	52
❖ ΑΝΑΚΟΠΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ ΑΠΟ ΛΟΙΠΟΥΣ ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	53
6. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ	53
7. ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ.....	56
8. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕ ΚΑΤΟΙΚΙΑ Ή ΕΔΡΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	57
9. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΟΦΕΙΛΩΝ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	57
10. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	60

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΞΗ 18-12-2019

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑ Κ.Ε.Δ.Ε. ΚΑΙ Κ.Φ.Δ.

Σοφία Αλεξ. Μπίκου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Πρόλογος.

Με το τρίτο θέμα της σημερινής διάλεξης γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του σταδίου, που προηγείται της διοικητικής εκτέλεσης. Δηλαδή του σταδίου που περιλαμβάνει τις πράξεις της Διοίκησης, οι οποίες λαμβάνουν χώρα πριν την λήψη μέτρων σε βάρος του οφειλέτη δημοσίου εσόδου για την αναγκαστική είσπραξη του χρέους. Αυτές οι πράξεις αφορούν στην καταχώρηση του χρέους στον χρηματικό κατάλογο που συντάσσεται από την Φορολογική Αρχή και την γνωστοποίηση στον οφειλέτη.

Το στάδιο αυτό είναι εξαιρετικής σημασίας, τόσο για το Δημόσιο όσο και για τον οφειλέτη του. Τούτο, διότι από το κύρος των πράξεων που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του σταδίου αυτού εξαρτάται η ασφαλής είσπραξη των δημοσίων εσόδων, που υπάρχουν προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Οι πράξεις αυτές, επίσης, σκοπό έχουν το πρόσωπο, στο οποίο αφορούν (οφειλέτης), να λάβει πλήρη γνώση της ύπαρξης της οφειλής του, του ακριβούς ποσού αυτής κατά κεφάλαιο, τόκους και προσαυξήσεις και της αιτίας της, ώστε να ασκήσει τα δικαιώματά του, τα οποία είναι να προβεί είτε στην εξόφληση του χρέους με ταυτόχρονη διαγραφή του είτε σε συμβιβασμό ή την υπαγωγή σε καθεστώς ρύθμισης του χρέους ή, ακόμη, στην αμφισβήτησή του με προσφυγή στα δικαστήρια.

Εισαγωγή - Νόμιμος/Εκτελεστός τίτλος.

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ν.δ. 356/1974 «Περί Κώδικος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων» (Α' 90), στο εξής Κ.Ε.Δ.Ε., για την είσπραξη των δημοσίων εσόδων απαιτείται νόμιμος τίτλος.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 του Κ.Ε.Δ.Ε., νόμιμος τίτλος,

δυνάμει του οποίου γίνεται η είσπραξη των εσόδων του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είναι:

α) Η πράξη της αρμόδιας αρχής περί προσδιορισμού του εισπρακτέου ποσού.

β) Η από έγγραφα δημόσια ή ιδιωτικά αποδεικνυόμενη οφειλή.

γ) Η από έγγραφα δημόσια ή ιδιωτικά πιθανολογούμενη οφειλή, κατά την έννοια του άρθρου 347 ΚΠολΔ για την πιθανολόγηση πραγματικών περιστατικών, ως προς την ύπαρξη της οφειλής και το ποσό αυτής.

Νόμιμος τίτλος είναι, επίσης, η δικαστική απόφαση επί της ασκηθείσας προσφυγής και, σε περίπτωση εξώδικης επίλυσης της διαφοράς (φορολογικός συμβιβασμός), το πρακτικό του συμβιβασμού. Σε περίπτωση, κατά την οποία προβλέπεται στο νόμο η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής, νόμιμος τίτλος είναι η απόφαση επί της ασκηθείσας προσφυγής.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του ν. 4174/2013 «Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας» (Α' 170), για την είσπραξη των φόρων και των λοιπών εσόδων του Δημοσίου, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κώδικα, απαιτείται εκτελεστός τίτλος. Οι κατά τον παρόντα Κώδικα εισπραττόμενες φορολογικές οφειλές αναφέρονται στο άρθρο 2 του νόμου και είναι οι εξής:

-Ο φόρος εισοδήματος του ν. 4172/2013 (Α' 167).

-Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) του ν. 2859/2000 (Α' 248).

-Ο ενιαίος φόρος ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) του ν. 4223/2013 (Α' 287).

-Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, προικίων και κερδών από τυχερά παιχνίδια του ν. 2961/2001 (Α' 266).

-Φόροι, τέλη και εισφορές, που αναφέρονται στο παράρτημα του Κ.Φ.Δ., όπως π.χ. ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος πολυτελούς διαβίωσης, το τέλος συνδρομητικής τηλεόρασης, το περιβαλλοντικό τέλος πλαστικής σακούλας, η ειδική εισφορά αλληλεγγύης κ.λπ..

-Οι χρηματικές κυρώσεις και οι τόκοι, που προβλέπονται από τον Κώδικα.

Εκτελεστοί τίτλοι, για την είσπραξη των πιο πάνω εσόδων είναι:

α) Στην περίπτωση άμεσου προσδιορισμού φόρου, ο προσδιορισμός του φόρου, όπως προκύπτει από την υποβολή της δήλωσης.

β) Στην περίπτωση διοικητικού προσδιορισμού φόρου, η πράξη προσδιορισμού του φόρου.

γ) Στην περίπτωση εκτιμώμενου προσδιορισμού φόρου, η πράξη εκτιμώμενου προσδιορισμού του φόρου.

δ) Στην περίπτωση διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου, η πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου.

ε) Στην περίπτωση προληπτικού προσδιορισμού φόρου, η πράξη προληπτικού προσδιορισμού του φόρου.

στ) Σε περίπτωση έκδοσης οριστικής δικαστικής απόφασης, η απόφαση αυτή.

ζ) Σε περίπτωση επιβολής προστίμων, οι αντίστοιχες πράξεις της Διοίκησης.

η) Σε περίπτωση ενδικοφανούς προσφυγής, η απόφαση του αρμοδίου οργάνου επί της εν λόγω προσφυγής.

θ) Σε περίπτωση Διαδικασίας Αμοιβαίου Διακανονισμού, η απόφαση Αμοιβαίου Διακανονισμού.

Όσον αφορά στην πράξη της αρμόδιας αρχής, ο προσδιορισμός της φορολογικής υποχρέωσης κατά υποκείμενο και αντικείμενο καθορίζεται στον φορολογικό νόμο και, με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται η φορολογική ενοχή. Η Φορολογική Αρχή επιβάλλει τον φόρο εκδίδοντας σχετική πράξη επιβολής του φόρου. Η πράξη αυτή είναι διοικητική, καθώς εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο της Φορολογικής Αρχής (Προϊστάμενος Δ.Ο.Υ., Διευθυντής Τελωνείου κ.λπ.), ατομική, διότι αφορά σε εξατομικευμένο υποκείμενο της φορολογικής υποχρέωσης (φυσικό πρόσωπο, νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα) και εκτελεστή, δηλαδή επιφέρει μεταβολή στη νομική κατάσταση του προσώπου, στο οποίο αφορά, δημιουργώντας του την φορολογική υποχρέωση.

Η πράξη αυτή εκδίδεται είτε με βάση την δήλωση, που υπέβαλε το υποκείμενο του φόρου, η οποία έγινε δεκτή από την Φορολογική Αρχή ως ακριβής και ειλικρινής είτε με βάση το πόρισμα του φορολογικού ελέγχου, που διενεργήθηκε από τα αρμόδια φορολογικά όργανα. Κατά της πράξης αυτής ασκούνται τα εξής: α) Στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ενδικοφανής προσφυγή, όπου προβλέπεται (ιδ. άρθρο 63 Κ.Φ.Δ.) και β) Το ένδικο βοήθημα της προσφυγής (ουσίας) ενώπιον του αρμοδίου κατά τόπο και καθ'

ύλη τακτικού διοικητικού δικαστηρίου (άρθρο 63 Κ.Δ.Δ.).

Καταλογιστικές πράξεις, που μπορεί να αποτελέσουν νόμιμους τίτλους εισπραξης του εσόδου, εκδίδουν και άλλα όργανα, όπως ο Διευθυντής της Πολεοδομίας, ο Δασάρχης, ο Διευθυντής του Ασφαλιστικού Φορέα, ακόμη και το Δικαστήριο με την απόφασή του για την επιβολή των χρηματικών ποινών και των δικαστικών εξόδων κ.λπ.. Οι νόμιμοι τίτλοι, αναλόγως του οργάνου που τους εκδίδει, ονομάζονται Πράξη Επιβολής Εισφορών (για τον ασφαλιστικό φορέα), Έκθεση Αυτοψίας (για την Πολεοδομία) κ.λπ..

Την έκδοση της καταλογιστικής πράξης ακολουθεί η σύνταξη του χρηματικού καταλόγου από τον Προϊστάμενο της Φορολογικής Αρχής. Η απαίτηση είναι, πλέον, βεβαίη και εκκαθαρισμένη και ολοκληρώνεται η βεβαίωση του χρέους σε ευρεία έννοια. Έπεται η αποστολή του χρηματικού καταλόγου, προκειμένου να γίνει η σε στενή έννοια βεβαίωση του φόρου, δηλαδή η ταμειακή βεβαίωση.

Πριν την θέση σε ισχύ του ν. 2717/1999 «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» (Α' 97), δηλαδή πριν τις 17.7.1999, ο χρηματικός κατάλογος, αποτελούσε πράξη δυνάμενη να προσβληθεί με το ένδικο βοήθημα της ανακοπής, κατ' άρθρο 73 του Κ.Ε.Δ.Ε.. Μετά τον ως άνω Κώδικα, ο χρηματικός κατάλογος δεν είναι πράξη εκτελεστή και δεν προσβάλλεται με κάποιο ένδικο βοήθημα (ανακοπή, προσφυγή). Είναι, όμως, πράξη εκτέλεσης του νόμιμου τίτλου και, συγκεκριμένα, πράξη προπαρασκευαστική της ταμειακής βεβαίωσης της φορολογικής οφειλής. Μετά, δηλαδή, την εφαρμογή του Κ.Διοικ.Δικ., ο νόμιμος τίτλος υλοποιείται μέσω του χρηματικού καταλόγου και ολοκληρώνεται με την ταμειακή βεβαίωση.

Προκειμένου τα δημόσια έσοδα να βεβαιωθούν ταμειακά (βεβαίωση σε στενή έννοια) και να καταστούν εισπράξιμα, απαιτείται, όπως προαναφέρθηκε, η ύπαρξη νόμιμου (ή εκτελεστού κατά τον Κ.Φ.Δ.) τίτλου, ο οποίος θα πρέπει να έχει καταστεί οριστικός.

Ο νόμιμος τίτλος οριστικοποιείται, κυρίως, στις εξής περιπτώσεις:

α) Μη υποβολή της προβλεπόμενης ενδικοφανούς προσφυγής (άρθρου 63 Κ.Φ.Δ.), για την επανεξέταση της πράξης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, εκπρόθεσμη υποβολή αυτής ή απόρριψή της.

β) Μη άσκηση του προβλεπόμενου ένδικου βοηθήματος ή εκπρόθεσμη

άσκησή του ή απόρριψη τούτου.

Ταμειακή βεβαίωση και καταχώρηση του τίτλου στα βιβλία της φορολογικής αρχής.

Η ταμειακή βεβαίωση, για όλα τα δημόσια έσοδα, πριν τον Κ.Φ.Δ., είναι πράξη διοικητική, ατομική, εκτελεστή –με την έννοια κάθε όρου, που αναφέρεται πιο πάνω– και αμφισβητείται δικαστικά με την άσκηση του ένδικου βοηθήματος της ανακοπής, κατ' άρθρο 217 παρ. 1 στοιχ. α' Κ.Δ.Δ..

Υπό το καθεστώς του Κ.Φ.Δ. και αποκλειστικά για τις εισπραττόμενες κατά τον Κώδικα φορολογικές οφειλές, μετά την οριστικοποίηση του νόμιμου τίτλου, δεν ακολουθεί η ταμειακή βεβαίωση του χρέους, αλλά η καταχώρηση του τίτλου της φορολογικής οφειλής στα οικεία βιβλία της Φορολογικής Αρχής. Αυτή η πράξη της Φορολογικής Αρχής δεν ταυτίζεται, κατά τη νομική φύση της, με την ταμειακή βεβαίωση του χρέους. Είναι εσωτερική διοικητική διαδικασία, αποβλέπει στην εσωτερική (λογιστική) παρακολούθηση της οφειλής από την φορολογική διοίκηση και δεν παράγει έννομες συνέπειες για τον φορολογούμενο. Ως εκ τούτου, δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα (όπως, άλλωστε, αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του Κ.Φ.Δ.), με κυριότερες συνέπειες: α) να μην προσβάλλεται παραδεκτώς με ενδικοφανές διοικητικό μέσο ή ένδικο βοήθημα και β) η νομιμότητα της εισπρακτικής διαδικασίας (έκδοση και κοινοποίηση ατομικής ειδοποίησης, λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη του χρέους κ.λπ.) να μην εξαρτάται από την ως άνω καταχώρηση και τη νομιμότητά της (ιδ. ΣτΕ 215/2016 Ε.Α.).

Ατομική Ειδοποίηση.

Η Ατομική Ειδοποίηση Χρεών, εκδίδεται:

α) Για κάθε χρέος, που αποτελεί δημόσιο έσοδο κατ' άρθρο 1 του Κ.Ε.Δ.Ε..

β) Για τους φόρους και τα λοιπά δημόσια έσοδα, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κ.Φ.Δ. (άρθρο 2), για τα οποία εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του εν λόγω Κώδικα.

Χρονικά, η έκδοση της ατομικής ειδοποίησης ακολουθεί την ταμειακή βεβαίωση, δηλαδή την εγγραφή του χρέους στον τηρούμενο στην αρμόδια Υπηρεσία (π.χ. Δ.Ο.Υ.) χρηματικό κατάλογο ή, προκειμένου για δημόσια

έσοδα του Κ.Φ.Δ., την καταχώρηση του χρέους, ως δημοσίου εσόδου, στα βιβλία εισπρακτέων εσόδων της Φορολογικής Αρχής.

Ατομική Ειδοποίηση Χρεών (άρθρο 4 Κ.Ε.Δ.Ε.)

Η ατομική ειδοποίηση χρεών αποτελεί πράξη διοικητική, καθώς εκδίδεται και υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. και ατομική, διότι αφορά σε εξατομικευμένο οφειλέτη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα). Δεν είναι εκτελεστή, αλλά έχει πληροφοριακό χαρακτήρα. Απευθύνεται στον οφειλέτη και τον ενημερώνει για την ύπαρξη του ταμειακά βεβαιωμένου χρέους και το ύψος αυτού κατά κεφάλαιο, τόκους και προσαυξήσεις. Σκοπός, δηλαδή της ατομικής ειδοποίησης είναι η ενημέρωση του οφειλέτη, προκειμένου αυτός να προβεί στην καταβολή του χρέους ή την ρύθμιση αυτού ή να το αμφισβητήσει δικαστικά, με την άσκηση του προβλεπόμενου στο νόμο ένδικου βοηθήματος, πριν από την λήψη σε βάρος του μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης (π.χ. αναγκαστική κατάσχεση περιουσιακού στοιχείου κινητού, ακινήτου, απαίτησης κ.λπ.). Συνέπεια του ότι η ατομική ειδοποίηση δεν φέρει εκτελεστό χαρακτήρα είναι, επίσης, ότι με την ασκηθείσα κατ' αυτής και μόνο ανακοπή θεωρείται συμπροσβαλλόμενη η εκτελεστή ταμειακή βεβαίωση, η οποία αναφέρεται κατ' αριθμό και ημεροχρονολογία στην ατομική ειδοποίηση σε ειδική στήλη (ΣΤΕ 1623/2015, 3279/2013).

Κατ' εξαίρεση, η ατομική ειδοποίηση έχει εκτελεστό χαρακτήρα και προσβάλλεται με το ένδικο βοήθημα της ανακοπής, στην περίπτωση, κατά την οποία εκδίδεται σε βάρος και κοινοποιείται σε πρόσωπο, το οποίο, με βάση ειδική διάταξη νόμου, ευθύνεται προσωπικώς, δηλαδή με την ατομική περιουσία του και αλληλεγγύως με τον πραγματικό οφειλέτη του χρέους, ο οποίος και μόνο μπορεί να ασκήσει διοικητικό ή ένδικο μέσο κατά της καταλογιστικής πράξης, που έχει εκδοθεί σε βάρος του και της ταμειακής βεβαίωσης.

Κατηγορία τέτοιων προσώπων, που απασχολεί την Διοίκηση και τα Δικαστήρια, είναι εκείνα που φέρουν μία από τις ιδιότητες, που κατονομάζονται στο άρθρο 115 του ν. 2238/1994 «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος» (Α' 151), δηλαδή του διευθυντή, διαχειριστή, διευθύνοντα συμβούλου ή του εκκαθαριστή ημεδαπής ανώνυμης εταιρίας, όπως η πιο πάνω διάταξη ίσχυε πριν την κατάργηση του νόμου αυτού από το

ν. 4172/2013 (Α' 167), που συνιστά το νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Πλέον, τα της προσωπικής ευθύνης των διοικούντων το νομικό πρόσωπο της εταιρίας προσώπων και των εκκαθαριστών ορίζονται στο άρθρο 50 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, με παρόμοιο πάνω-κάτω περιεχόμενο, όπως η παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 34 του ν. 4646/2019 (Α' 201).

Τα πιο πάνω πρόσωπα καθίστανται οφειλέτες του καταλογισθέντος και βεβαιωθέντος ταμειακά σε βάρος του νομικού προσώπου χρέους αποκλειστικά και μόνο κατά το στάδιο της εισπρακτικής διαδικασίας και, συγκεκριμένα, από τη νόμιμη κοινοποίηση σ' αυτά της ατομικής ειδοποίησης (που εκδίδεται στο όνομά τους) και τότε μόνο δύναται να ληφθούν σε βάρος τους μέτρα αναγκαστικής είσπραξης του χρέους. Η μη κοινοποίηση της κατά τα άνω ατομικής ειδοποίησης οδηγεί σε ακυρότητα του τυχόν σε βάρος των προσώπων αυτών ληφθέντος μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης και κατ' άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος (δικαίωμα δικαστικής προστασίας), διότι αποστερείται το πρόσωπο αυτό το δικαίωμα να προβεί τόσο σε καταβολή ή ρύθμιση του χρέους όσο και σε δικαστική αμφισβήτησή του.

Η ατομική ειδοποίηση, κατά τον Κ.Ε.Δ.Ε. κοινοποιείται με τους εξής τρόπους:

α) Αποστέλλεται ταχυδρομικά (μέσω των ΕΛ.ΤΑ.) στον οφειλέτη και στα συνυπόχρεα πρόσωπα, στην ταχυδρομική διεύθυνση της κατοικίας ή της επαγγελματικής εγκατάστασης ή, προκειμένου για νομικό πρόσωπο, της έδρας, τα οποία έχει δηλώσει στην Φορολογική Αρχή. Η ταχυδρομική αποστολή της ατομικής ειδοποίησης δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα, ακόμη και αν τούτο γίνεται με την μορφή συστημένης επιστολής, καθώς συχνά δεν αποδεικνύεται η αποστολή, προβάλλεται από τον οφειλέτη η μη νόμιμη κοινοποίηση ως λόγος ανακοπής και, γενόμενος δεκτός από το δικαστήριο, οδηγεί στην ακύρωση του ληφθέντος μέτρου αναγκαστικής εκτέλεσης.

β) Επιδίδεται στον υπόχρεο κατά τις διατάξεις του Τμήματος έκτου κεφ. Γ' (άρθρα 47επ.) με τον τίτλο «Επιδόσεις» του ν. 2717/1999.

Σε κάθε περίπτωση, η ατομική ειδοποίηση δεν εξομοιώνεται με επιταγή προς πληρωμή (κοινή διάταξη άρθρου 4 παρ. 2 Κ.Ε.Δ.Ε. και άρθρου 47 παρ. 4 Κ.Φ.Δ.).

Ατομική ειδοποίηση υπερημερίας (άρθρο 7 Κ.Ε.Δ.Ε.).

Στον Κ.Ε.Δ.Ε., στο άρθρο 7, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 παρ. 7 του ν. 4224/2013 (Α' 288) και ισχύει από 1.1.2014 (κατ' άρθρο 7 παρ. 11 του νόμου), προβλέπεται και η ατομική ειδοποίηση υπερημερίας, η οποία εκδίδεται από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ., για τα λοιπά χρέη τα μη εισπραττόμενα κατά Κ.Φ.Δ. και αναφέρει τα εξής στοιχεία: α) το ονοματεπώνυμο (προκειμένου περί φυσικού προσώπου) ή την επωνυμία (προκειμένου περί νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας) του υπόχρεου, β) τον αριθμό φορολογικού μητρώου του υπόχρεου, γ) την ημερομηνία έκδοσής της, καθώς και παραπομπές στον αντίστοιχο αριθμό και χρονολογία καταχώρισης του χρέους ως δημοσίου εσόδου ή στον αριθμό του νόμιμου τίτλου, συμπεριλαμβανομένων σχετικών προθεσμιών, ημερομηνιών καταβολής και αριθμού δόσεων, δ) το είδος και το ποσό της οφειλής, ε) την εντολή καταβολής του ποσού της οφειλής, στ) τον τρόπο πληρωμής του ποσού της οφειλής, ζ) μνεία ότι οι προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής ή οι τόκοι του άρθρου 6 του παρόντος υπολογίζονται μέχρι την ολοσχερή εξόφληση αυτής, η) μνεία ότι, αν ο υπόχρεος δεν προβεί σε εξόφληση του χρέους ή δεν υπαχθεί σε πρόγραμμα ρύθμισης των οφειλών του, εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της ειδοποίησης, η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να προβεί στην λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης για την είσπραξη των ποσών που αναφέρονται σε αυτή.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, αναγκαστικά μέτρα δεν λαμβάνονται πριν παρέλθουν τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας στον υπόχρεο οφειλέτη ή το συνυπόχρεο πρόσωπο.

Δεν απαιτείται η κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας για την επιβολή κατάσχεσης στις περιπτώσεις κατάσχεσης χρημάτων ή χρηματικών απαιτήσεων στα χέρια του υπόχρεου ή τρίτου.

Η κατά το παρόν άρθρο κοινοποιούμενη ατομική ειδοποίηση δεν εξομοιώνεται με επιταγή προς πληρωμή.

Ατομική ειδοποίηση καταβολής οφειλής/υπερημερίας (άρθρο 47 Κ.Φ.Δ.).

Στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο νόμιμος τίτλος αποκτήθηκε μετά την

1.1.2014, ημερομηνία έναρξης ισχύος του Κ.Φ.Δ., δεν απαιτείται, πλέον αποστολή ατομικής ειδοποίησης του άρθρου 4 του Κ.Ε.Δ.Ε., για τα δημόσια έσοδα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κ.Φ.Δ., για τα οποία εφαρμόζεται αποκλειστικά ο εν λόγω Κώδικας. Μετά τον Κ.Φ.Δ. και στην περίπτωση μη καταβολής των ποσών που αναφέρονται στο νόμιμο τίτλο (πράξη προσδιορισμού φόρου, πράξη επιβολής προστίμων κ.λπ.) μέχρι την προβλεπόμενη από αυτόν ημερομηνία πληρωμής, εκδίδεται ατομική ειδοποίηση καταβολής οφειλής ή υπερημερίας, κατ' άρθρο 47 παρ. 1 του Κώδικα (ΣΤΕ 215, 216 και 217/2016 Επιτροπής Αναστολών). Η εν λόγω ατομική ειδοποίηση αποτελεί ατομική διοικητική εκτελεστή πράξη, εκδίδεται μετά την καταχώρηση της οφειλής ως εισπρακτέου εσόδου και προηγείται της αναγκαστικής εκτέλεσης, προσβάλλεται δε παραδεκτώς με το ένδικο βοήθημα της ανακοπής του άρθρου 217 παρ. 1 Κ.Δ.Δ..

Σε περίπτωση μη καταβολής των χρεών, που αναφέρονται στην ατομική ειδοποίηση, εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίησή της στον οφειλέτη, η Φορολογική Διοίκηση δύναται να προβεί στην λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 47 παρ. 2 εδάφιο α' Κ.Φ.Δ.).

Η ατομική ειδοποίηση καταβολής οφειλής/υπερημερίας πρέπει να περιέχει τα εξής στοιχεία (άρθρο 47 παρ. 3 Κ.Φ.Δ.):

α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του φορολογουμένου και τα λοιπά στοιχεία αυτού, όπως ταχυδρομική διεύθυνση κατοικίας ή επαγγελματικής εγκατάστασης ή έδρας.

β) Τον αριθμό φορολογικού μητρώου του οφειλέτη.

γ) Την ημερομηνία έκδοσης της ατομικής ειδοποίησης.

δ) Το είδος και την αιτία του χρέους

ε) Το ποσό του χρέους, συμπεριλαμβανομένων των τόκων, προστίμων και λοιπών προσαυξήσεων και την φορολογική περίοδο.

στ) Τον αριθμό και την χρονολογία καταχώρησης του χρέους ως δημοσίου εσόδου στα βιβλία της φορολογικής αρχής ή τον νόμιμο τίτλο, στον οποίο στηρίζεται το χρέος.

ζ) Την εντολή καταβολής των ποσών.

η) Τον χρόνο και τον τρόπο καταβολής του χρέους.

θ) Σημείωση περί του ότι από την επομένη ημέρα της λήξης της προθεσμίας καταβολής του χρέους και μέχρι την τελική και ολοκληρωτική εξόφλησή του υπολογίζονται οι τόκοι και τα πρόστιμα του άρθρου 6 του Κ.Ε.Δ.Ε. (άρθ. 67 π.δ. 16/1989) και ο όρος ότι, αν ο φορολογούμενος δεν προβεί σε εξόφληση του χρέους ή δεν υπαχθεί σε πρόγραμμα ρύθμισης οφειλών εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης, η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να προβεί σε διαδικασία αναγκαστικής είσπραξης των ποσών που αναφέρονται σ' αυτή.

Ειδικά, στην περίπτωση, κατά την οποία η ατομική ειδοποίηση κοινοποιείται σε τρίτο, αλληλεγγύως ευθυνόμενο πρόσωπο, κατά τις διατάξεις των άρθρων 115 του ν. 2238/1994 και άρθρο 50 Κ.Φ.Δ., όπου η ευθύνη του προσώπου αυτού γεννάται στο στάδιο της είσπραξης με την κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης, απαιτείται, εκτός από τα παραπάνω αναφερόμενα στοιχεία, στην ατομική ειδοποίηση να γίνεται απαραίτητως αναφορά περί του ότι τα χρέη δεν αποτελούν ατομική οφειλή, αλλά αφορούν σε συγκεκριμένο νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, καθώς και της ιδιότητας με την οποία ο προς τον η ατομική ειδοποίηση ευθύνεται, π.χ. πρόεδρος Δ.Σ., διαχειριστής, εκκαθαριστής κ.λπ. (ΣΤΕ 2274/2017).

Η έλλειψη ενός από τα πιο πάνω στοιχεία επιφέρει ακυρότητα της ατομικής ειδοποίησης.

Η ατομική ειδοποίηση καταβολής οφειλής/υπερήμερίας κοινοποιείται με τους ακόλουθους τρόπους, που αναφέρονται στο άρθρο 5 Κ.Φ.Δ.:

α) Αν η πράξη αφορά σε φυσικό πρόσωπο, η κοινοποίηση συντελείται εφόσον:

-κοινοποιηθεί ηλεκτρονικά στον λογαριασμό του εν λόγω προσώπου ή του νόμιμου αντιπροσώπου του ή του φορολογικού εκπροσώπου του στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης, την οποία ακολουθεί ηλεκτρονική ειδοποίηση στην δηλωθείσα διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του,

-αποσταλεί με συστημένη επιστολή στην τελευταία δηλωθείσα ταχυδρομική διεύθυνση κατοικίας ή επαγγελματικής εγκατάστασης του εν λόγω προσώπου,

-επιδοθεί στο εν λόγω πρόσωπο, κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, μόνο εφόσον δεν είναι δυνατή η επίδοση με άλλον τρόπο, στην τελευταία δηλωθείσα στην Φορολογική Διοίκηση διεύθυνση κατοικίας ή επαγγελματικής εγκατάστασης του εν λόγω προσώπου.

β) Αν η πράξη αφορά σε νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, η κοινοποίηση συντελείται εφόσον:

-κοινοποιηθεί ηλεκτρονικά στο λογαριασμό του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας ή του νόμιμου εκπροσώπου ή του φορολογικού εκπροσώπου τους στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης, την οποία ακολουθεί ηλεκτρονική ειδοποίηση στην δηλωθείσα διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του,

-παραδοθεί στην έδρα ή εγκατάσταση του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας στην Ελλάδα, με υπογεγραμμένη απόδειξη παραλαβής από υπάλληλο ή νόμιμο εκπρόσωπο του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας,

-αποσταλεί με συστημένη επιστολή στην τελευταία δηλωθείσα ταχυδρομική διεύθυνση της έδρας ή της εγκατάστασης του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας,

-επιδοθεί κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, μόνο εφόσον δεν είναι δυνατή η επίδοση με άλλον τρόπο, στην τελευταία δηλωθείσα στην Φορολογική Διοίκηση διεύθυνση της έδρας ή της εγκατάστασης του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας ή της κατοικίας του τελευταίου δηλωθέντα στην Φορολογική Διοίκηση νόμιμου ή φορολογικού εκπροσώπου.

Πράξη που αποστέλλεται με συστημένη επιστολή θεωρείται ότι έχει νομίμως κοινοποιηθεί μετά την παρέλευση δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα αποστολής, εάν η ταχυδρομική διεύθυνση του παραλήπτη βρίσκεται στην Ελλάδα. Σε περίπτωση που η ταχυδρομική διεύθυνση είναι εκτός Ελλάδας, η πράξη θεωρείται ότι έχει κοινοποιηθεί νομίμως μετά την παρέλευση τριάντα (30) ημερών από την ημέρα αποστολής της συστημένης επιστολής.

Σε περίπτωση που η επιστολή δεν παραδοθεί και δεν κοινοποιηθεί στον φορολογούμενο ή στον εκπρόσωπό του για οποιονδήποτε λόγο, η Φορολογική Διοίκηση ζητά από την ταχυδρομική υπηρεσία την επιστροφή αυτής με συνοδευτικό κείμενο, στο οποίο περιλαμβάνονται οι ακόλουθες

πληροφορίες: α) η ημερομηνία, κατά την οποία η συστημένη επιστολή προσκομίστηκε και παρουσιάστηκε στην ως άνω διεύθυνση και β) ο λόγος για την μη κοινοποίηση ή την μη βεβαίωση της κοινοποίησης. Η Φορολογική Διοίκηση μεριμνά, προκειμένου αντίγραφο της συστημένης επιστολής να βρίσκεται στην διάθεση της αρμόδιας Υπηρεσίας της και να μπορεί αυτή να παραδοθεί στον φορολογούμενο ή τον εκπρόσωπό του οποιαδήποτε στιγμή και αδαπάνως.

Στις περιπτώσεις της ηλεκτρονικής κοινοποίησης στον λογαριασμό φυσικού, νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας, η πράξη θεωρείται ότι έχει νομίμως κοινοποιηθεί μετά την παρέλευση δέκα ημερών από την ανάρτησή της στον λογαριασμό του προσώπου, στο οποίο αφορά η επίδοση και την ηλεκτρονική ειδοποίησή του στην δηλωθείσα διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του, εφόσον δεν προκύπτει προγενέστερος χρόνος παραλαβής της.

Η μη κοινοποίηση ατομικής ειδοποίησης αφενός δύναται να επισύρει την πειθαρχική ευθύνη του αρμοδίου υπαλλήλου της φορολογικής αρχής και αφετέρου έχει ως συνέπεια ο καθού οφειλέτης να απολέσει το δικαίωμα είτε να καταβάλει το χρέος είτε να προσέλθει στην αρμόδια Φορολογική Αρχή και να υποβάλει αίτηση προκειμένου να υπαχθεί σε διαδικασία ρύθμισής του ή να το αμφισβητήσει δικαστικά (ενδεικτικά ΣΤΕ 1074/2017 αφορά σε ίδιον χρέος, ΣΤΕ 2274/2017, 2267/2016, 1623/2015 αφορούν σε ανώνυμη εταιρία, ΣΤΕ 3325/2014, 29/2013 αφορούν σε ομόρρυθμο εταίρο).

Περιπτώσιολογία στη νομολογία.

Ειδικά, στην περίπτωση των προσωπικώς και αλληλεγγύως ευθυνόμενων προσώπων, όπως αναφέρονται που πάνω, η παράλειψη έκδοσης σε βάρος τους και κοινοποίησης σε αυτά ατομικής ειδοποίησης καθιστά άκυρη οποιαδήποτε πράξη αναγκαστικής είσπραξης του χρέους σε βάρος τους (ΣΤΕ 2274/2017, 2267/2016, 1623/2015).

Σημαντικότερες εξαιρέσεις, κατά τη νομολογία, όπου έχει κριθεί ότι η μη κοινοποίηση ή η καθυστερημένη κοινοποίηση ατομικής ειδοποίησης δεν οδηγεί σε ακυρότητα των πράξεων αναγκαστικής είσπραξης του χρέους, όταν από ενέργειες του οφειλέτη τεκμαίρεται ότι αυτός έχει λάβει πλήρη γνώση της ύπαρξης της οφειλής, του ύψους και της αιτίας της, είναι κυρίως:

α) Υπογραφή πρακτικού διοικητικής επίλυσης της διαφοράς μεταξύ του Προϊσταμένου της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. και του οφειλέτη. Αν πρόκειται, ειδικότερα, για ασκούντα διοίκηση νομικού προσώπου, θα πρέπει αυτός, με την ιδιότητά του αυτή να έχει υπογράψει το σχετικό πρακτικό συμβιβασμού. Με την υπογραφή του πρακτικού διοικητικής επίλυσης της διαφοράς ο οφειλέτης συνομολογεί ότι γνωρίζει την ύπαρξη της οφειλής, την αιτία, το είδος και το ποσό αυτής και την αποδέχεται. Στην περίπτωση αυτή, το εν λόγω πρακτικό επέχει θέση ατομικής ειδοποίησης (ΣΤΕ 2267/2016 επτ., ΣΤΕ 1623/2015). Τούτο ισχύει και όταν ο συμβιβασμός αφορά σε μέρος μόνο της οφειλής, για το εναπομείναν (ΣΤΕ 2712/2002).

β) Μέσα στην προθεσμία για την άσκηση ανακοπής από την κοινοποίηση στον υπόχρεο της ατομικής ειδοποίησης να έχει υποβάλει αυτός αίτηση στην Φορολογική Αρχή, προκειμένου να λάβει γνώση των στοιχείων της οφειλής και αποδεδειγμένα να του έχουν δοθεί τα στοιχεία αυτά (ΣΤΕ 904/2012).

γ) Ο οφειλέτης έχει υποβάλει αίτηση για υπαγωγή του σε ρύθμιση του χρέους του, την οποία, όμως, μεταγενέστερα απώλεσε με δική του υπαιτιότητα. Διότι, από το γεγονός της υποβολής της αίτησης ρύθμισης, τεκμαίρεται ότι έλαβε γνώση της ύπαρξης της οφειλής του, του ύψους, του είδους και της αιτίας της (ΣΤΕ 793/2018 Τμ. ΣΤ' σκ. 5, ΣΤΕ 3136/2012).

δ) Εφόσον εκπρόσωποι της εταιρίας με το δικηγόρο τους έλαβαν αναλυτικό πίνακα χρεών, θεωρείται ότι έλαβαν γνώση των οφειλών της εταιρίας και, συνεπώς, δεν μπορούν να επικαλεστούν, ως λόγο ακυρότητας της διαδικασίας εκτέλεσης, την μη κοινοποίηση ατομικής ειδοποίησης (ΣΤΕ 3136/2012).

Άλλα θέματα, που απασχολούν την Φορολογική Διοίκηση και τον φορολογούμενο και έχουν αντιμετωπιστεί από τα Δικαστήρια.

α) Ζήτημα συνταγματικότητας της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 4 Κ.Ε.Δ.Ε., σύμφωνα με την οποία «η παράλειψις αποστολής της κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου ειδοποίησης ουδεμίαν ασκεί επίδρασιν επί του κύρους των κατά του οφειλέτου λαμβανομένων αναγκαστικών μέτρων».

Ενώ, με το νόμο 4224/2013 τροποποιήθηκε η παρ. 1 του ως άνω άρθρου 4, η παράγραφος 3 παρέμεινε ως είχε αρχικώς θεσπιστεί το 1974, δηλαδή προ της εισαγωγής του Συντάγματος του 1975. Έτσι, λοιπόν η νομολογία ερμηνεύουσα την ανωτέρω διάταξη του Κ.Ε.Δ.Ε. υπό το φως του άρθρου 20 παρ. 1 Σ. και του θεσπισθέντος δι' αυτής δικαιώματος στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια έκρινε ότι, αφού η ατομική ειδοποίηση ακολουθεί την ταμειακή βεβαίωση του χρέους και αποσκοπεί στο να γνωστοποιηθεί στον οφειλέτη η ύπαρξη, η αιτία και το ύψος του χρέους, ούτως ώστε ο τελευταίος να δυνηθεί να στραφεί κατά της πράξης της ταμειακής βεβαίωσης ασκώντας τα προβλεπόμενα ένδικα βοηθήματα (ανακοπή, αίτηση αναστολής), η μη περιέλευση (ή η καθυστερημένη περιέλευση) της ατομικής ειδοποίησης στον οφειλέτη, η οποία έχει ως αποτέλεσμα να απολέσει αυτός στάδιο δικαστικής προστασίας, πριν τη λήψη μέτρου αναγκαστικής είσπραξης του χρέους (κατάσχεση κ.λπ.), άγει σε ακύρωση της πράξης εκτέλεσης, εφ' όσον ο οφειλέτης το προβάλλει (ΣΤΕ 4357/2014, 3325/2014, 29/2013, 1806/2011).

β) Η κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης μπορεί να γίνει και στον αντίκλητο του οφειλέτη. Ενδεχόμενη αμέλεια του αντικλήτου να ενημερώσει τον οφειλέτη ή αμέλεια του οφειλέτη να υποβάλει δήλωση αλλαγής αντικλήτου ή ανάκλησης της δήλωσης ορισμού του δεν επιδρά στο κύρος της διαδικασίας (ΣΤΕ 2701/2011).

γ) Στις περιπτώσεις των προσωπικών εταιριών, για τα πρόσωπα που, εκ του νόμου, ευθύνονται προσωπικώς και αλληλεγγύως με το νομικό πρόσωπο της εταιρίας. Αυτά είναι τα ομόρρυθμα μέλη της ομόρρυθμης και της ετερόρρυθμης εταιρίας. Έχει κριθεί ότι το γεγονός ότι πρόκειται για ομόρρυθμο μέλος προσωπικής εταιρίας δεν απαλλάσσει το Δημόσιο από την υποχρέωσή του να κοινοποιήσει ατομική ειδοποίηση σε αυτόν (ΣΤΕ 3325/2014, 29/2013).

δ) Όταν το όνομα του αναγραφόμενου στην ταμειακή βεβαίωση και την ατομική ειδοποίηση προσώπου είναι διαφορετικό εκείνου που αναγράφεται στην καταλογιστική πράξη, χωρίς η μεταβολή αυτή να στηρίζεται σε διαδοχή στην οφειλή, η ταμειακή βεβαίωση είναι άκυρη. Λόγω δε του χαρακτήρα της ακυρότητας, καθώς αφορά στην ταυτότητα του υποχρέου, ήτοι σε ουσιώδες στοιχείο της ταμειακής βεβαίωσης, τα αρμόδια δικαστήρια οφείλουν να

ελέγχουν τούτο αυτεπαγγέλτως και, εφόσον διαπιστώσουν την εν λόγω πλημμέλεια της πράξης ταμειακής βεβαίωσης, να την ακυρώσουν (ΣΤΕ 286/2002, ΔΕφΘεσ 2802/2007).

ε) Ο θάνατος του υποχρέου δημιουργεί, επίσης, ζήτημα. Εάν εντός της προβλεπόμενης από τις σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα προθεσμίας για την αποποίηση της κληρονομίας, λάβει χώρα αυτή νομίμως, είναι άκυρη η τυχόν στο όνομα του κληρονόμου εκδοθείσα ταμειακή βεβαίωση και ατομική ειδοποίηση. Παρελθούσης δε της εν λόγω προθεσμίας άνευ αποποιήσεως (οπότε τεκμαίρεται αποδοχή), ως και επί αποδοχής της κληρονομίας, η ταμειακή βεβαίωση του χρέους ως δημοσίου εσόδου ενεργείται σε βάρος των κληρονόμων και με συγκεκριμένο προσδιορισμό για τον καθένα του οφειλομένου ποσού, διότι μόνο έτσι προσδιορίζεται το πρόσωπο του υποχρέου και το ύψος της οφειλής και, κατά συνέπεια, η ατομική ειδοποίηση εκδίδεται και κοινοποιείται σε καθένα από αυτούς. Εάν, αντιθέτως, η ταμειακή βεβαίωση της οφειλής έχει γίνει εις βάρος του κληρονομούμενου θανόντος και αποστέλλεται η ατομική ειδοποίηση στους κληρονόμους, τότε είναι άκυρη η ταμειακή βεβαίωση (ΣΤΕ 740/2009, 1718/2013, 1069/2001).

Ατομική ειδοποίηση προ κατάσχεσης ή προ πλειστηριασμού.

Εκτός από την ατομική ειδοποίηση οφειλής ή υπερημερίας, η Φορολογική Διοίκηση εκδίδει την ατομική ειδοποίηση προ κατάσχεσης ή προ πλειστηριασμού (άρθ. 67 παρ. 4 π.δ. 16/1989 Κανονισμός λειτουργίας Δ.Ο.Υ., Α' 6) και προ ποινικής δίωξης (άρθ. 25 ν. 1882/1990 Φοροδιαφυγή κ.ά., Α' 43), ο ρόλος των οποίων καταδεικνύεται από το όνομά τους. Δεν πρόκειται για εκτελεστές πράξεις, έχουν απλά πληροφοριακό χαρακτήρα, καθώς με αυτές ενημερώνεται ο υπόχρεος για την οφειλή και το ποσό αυτής, ενόψει των επικείμενων σε βάρος του μέτρων (κατάσχεση, πλειστηριασμός). Συνεπώς, δεν προσβάλλονται παραδεκτώς με ανακοπή (ΕΣ 705/2018 Τμ. IV, ΣΤΕ 3652/2012).

Επίλογος.

Με την παρούσα παρουσίαση έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης των σταδίων, που προηγούνται της λήψης μέτρων αναγκαστικής είσπραξης των δημοσίων εσόδων, κατά τον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων και τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας. Η παρουσίαση δε αυτή είναι αποτέλεσμα

και της συγκέντρωσης δεδομένων από την εργασία της Τριμελούς Επιτροπής του Γραφείου μας και σκοπό έχει να επισημανθούν τα κύρια ζητήματα, που απασχολούν την Φορολογική Διοίκηση και ο τρόπος που αντιμετωπίζονται από την Δικαιοσύνη.

Βιβλιογραφία:

1. Γέροντας-Ψάλτης, Ερμηνεία ΚΕΔΕ, εκδ. Σάκκουλα Β΄ έκδοση.
2. Δημ. Τομαρά, Παρέδρου ΣτΕ, Η Αναγκαστική Είσπραξη Δημοσίων Εσόδων κατά τον ΚΕΔΕ, Νομική Βιβλιοθήκη, 2^η έκδοση.
3. Κώδικας Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων, Επιμέλεια Νικ. Πανταζή, Προέδρου Πρωτοδικών Δ.Δ., Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.
4. Φορολογική Διαδικασία, Επιμέλεια Ευστ. Μπακάλη και Π. Πανταζόπουλου, Δικηγόρων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.